

*(Σωριασμένη στο χώμα, ακίνητη, η Εκάβη μπροστά σε σκηνές.
Σε ψηλότερο επίπεδο, το θεολογείο, ο Ποσειδώνας.)*

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

ΠΟΣΕΙΔΩΝΑΣ

Ο Ποσειδώνας είμαι. Ήρθα ως εδώ
του Αιγείου τον αλμυρό βυθό αφήνοντας,
όπου χορό πανέμορφο στήνουν οι Νηρηίδες.
Η αγάπη μου για των Φρυγών την πόλη άσβηστη
απ' τον καιρό που με τον Φοίβο Απόλλωνα
μαστορικά τους πύργους της υψώσαμε την πέτρα πελεκώντας.
Και τώρα, στον καπνό παραδομένη,
Την πόρθησε το δόρυ των Αργείων.
Κάποιος από τον Παρνασσό, απ' τη Φωκίδα,
ο Επειός, με της θεάς της Αθηνάς τη συμβουλή, άλογο ξύλινο
σκαρφίστηκε και σκάσωσε, το φόρτωσε αρματωμένους
και γκαστωμένο όλεθρο το στέλνει να διαβεί το τείχι.
Γεμάτο δόρατα το ξόανο κρυμμένα,
γι' αυτά και Δούρειο Ίππο θα τ' ονομάσουν οι μελλούμενες γενιές.
Ρημάχτηκαν τα όλη τα ιερά.
Το αίμα πνίγει τους ναούς.
Πέσσει πεθαίνει ο Πρίσμος σφαγμένος
σου Δία πλάι το βωμό, θεού ποσοτάτη του σπιτιού του.
Χρυσάφι σμέτρητο αρπάζουν οι Άχαιοί,
φορτώνουν τα καράβια λάφυρα.
Τον άνεμο προσμένουν ούριος να φυσήξει,
ποθώντας στις γυναίκες να γυρίσουνε και στα παιδιά τους -
μοκαϊά τους δέκα χρόνια τους κρατάει η εκστρατεία.
Κι εγώ αφήνω πια τη δοξασμένη Τροία, τους βωμούς μου.
Του Άργους η θεά με νίκησε, η Ήρα,
κι η Αθηνά μαζί της- αυτές τους Τρώες υποδούλωσαν.
Αν ρημαδιό μια πολιτεία κατοντήσει,
ποιος να τιμήσει τους θεούς και ποιος να τους λατρέψει.
Βοά ο Σκάμανδρος από των γυναικών τον μέγα θρήνο.
Κληρώθηκαν να νίνουν σκλάβες των Ελλήνων.
Άλλες σε Αρκάδες έπεσαν, σε Θεσσαλούς,
άλλες σε Αθηναίους, του Θησέα απόγονους.
Κι όσες δεν έριξαν στον κλήρο, τις έκλεισαν
σε τούτες τις σκηνές, λάφυρο για τους πρώτους του στρατού
ξεχωριστό. Μαζί τους κι η Σπαστιάτισσα Ελένη.
Σκλάβο κι αυτήν τη μέτρησαν. Και με το δίκιο τους.
Εδώ και η Εκάβη κείται, στη θύρα της σκηνής μπροστά,

πικρή εικόνα για όποιον θέλει να τη δει.
Κλαίει και θρηνεί για τα πολλά που τη φαρμάκωσαν.
Την κόρη της την Πολυξένη, πάνω στον τάφο
του Αχιλλέα Βάρβαρα τη σκοτώσαν.
Χάθηκε ο Πρίαμος, τα τέκνα της χαθήκαν.
Και την Κασσάνδρα, που ο Απόλλωνας την άφησε θεόληπτη
παρθένα παραλοϊσμένη, γυναίκα του λαθραία με τη βία
την παίρνει ο Αγαμέμνωνας,
περιφρονώντας τους θεούς, το σέβας απηφώντας.
Αχ πόλη, πόλη μου, που κάποτε ευτυχούσες,
κι εσείς, οι πύργοι οι πέτρινοι, σας χαιρετώ.
Άπαστη θα 'στεκες, αν δεν σε αφάνιζε η Αθηνά.
(Εμφανίζεται η Αθηνά.)

ΑΘΗΝΑ

Ποσειδῶνα, του πατέρα μου αδερφέ,
θεέ μεγάλε, πολυτίμητε,
μπορώ να σου μιλήσω, σβήνοντας την παλιά μας έχθρα:

ΠΟΣΕΙΔΩΝΑΣ

Καί βέβαια, σεβαστή Αθηνά.
Των συγγενών ο λόγος, Βάλασμο στην καρδιά μας.

ΑΘΗΝΑ

Γλυκός ο τρόπος σου. Λοιπόν, όσα θα πω
μας νοιάζουν και τους δυο μας.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΑΣ

Μήπως από θεό φέρνεις μαντάτο,
από τον Δία ή κάποιον δαίμονα;

ΑΘΗΝΑ

Όχι. Τη συνδρομή σου ήρθα να λάβω
για την Τροία, τον τόπο όπου βρισκόμαστε.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΑΣ

Μα τι; Έπαψες πια να την εκθρεύεσαι;
Και συμπονάς τις στάχτες της;

ΑΘΗΝΑ

Απάντησέ μου πρώτα: Θα συμφωνήσεις μ' όσα λέω;
Θα συμπράξεις;

ΠΟΣΕΙΔΩΝΑΣ

Ναι. Θέλω να μάθω το σκοπό σου όμως.
Της Τροίας η έγνοια σ' έφερε εδώ ή των Αργείων;

ΑΘΗΝΑ

Εχθροί μου πριν οι Τρώες. Μια πια, να τους ευφράνω θέλω,
των Αχαιών το γυρισμό να φαρμακώσω.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΑΣ

Πώς έτσι απότομα τους τρόπους σου αλλάζεις;
Τυχαία την αγάπη σου μοιράζεις και το μίσος;

ΑΘΗΝΑ

Με πρόσβαλαν. Και τους ναούς μου τους μαγάρισαν. Δεν το ξέρεις;

ΠΟΞΕΙΔΩΝΑΣ

Το ξέρω. Τάτε που βάνουσος ο Αίαντας έσυρε την Κασσάνδρα.

ΑΘΗΝΑ

Και τίποτα δεν έπαθε από τους Αχαιούς. Μια λέξη δεν του είπαν.

ΠΟΞΕΙΔΩΝΑΣ

Την Τροία όμως με τη δική σου δύναμη την άλωσαν.

ΑΘΗΝΑ

Ναι, αλλά τώρα θέλω να τους τιμωρήσω. Με τη συνδρομή σου.

ΠΟΞΕΙΔΩΝΑΣ

Μετά χαράς. Τι σχεδιάζεις όμως;

ΑΘΗΝΑ

Αγύριστο το γυρισμό τους θα τον κάνω.

ΠΟΞΕΙΔΩΝΑΣ

Πού; Στη στεριά ή στη θάλασσα;

ΑΘΗΝΑ

Όταν θα αρμενίζουν για τα σπίτια τους φεύγοντας απ' την Τροία.

Νεροποντή θα ρίξει ο Δίας, καλάζι ακατάσχετο,
ολέθριους θα στείλει ανέμους.

Κι έταξε να μου δώσει το αστροπελέκι του,
των Αχαιών να κάψω τα καράβια.

Κι εσύ, κάνε το Αιγαίο σου να ουρλιάζει
από την τρικυμία και τις ρουφήχτρες,
κουφόρια γέμισε της Εύβοιας τον κόλπο.

Να μάθουν τους ναούς μου να τιμούν
και τους θεούς όλους να σέβονται.

ΠΟΞΕΙΔΩΝΑΣ

Ό,τι ζητάς θα γίνει. Τα λόγια περιπτεύουν.

Όλο το Αιγαίο θα το ταράξω. Της Δήλου οι βράχοι,

της Μυκόνου οι ακτές, Σκύρος και Λήμνος,

του Καφηρέα τ' ακρωτήρι, θα σκεπαστούνε απ' τους πνιγμένους
του πελάγους. Μα εσύ τρέξε στον Όλυμπο,

πάρε τ' αστροπελέκι του πατέρα σου κι ύστερα καρτεράς
ώσπου να λύσουνε τα παλαμάρια οι Αχαιοί.

Ανόητοι όσοι κουρσεύουν πόλεις και μαγαρίζουνε
ναούς και τάφους, τον τόπο των νεκρών τον ιερό.

Όλεθρο γεύεται όποιος όλεθρο σκορπάει.

(Ο Ποσειδώνας και η Αθηνά εξαφανίζονται.

Η Εκάβη αναδεύει και ανασπώνεται σιγά σιγά.)

ΠΡΩΤΟ ΕΠΕΙΞΟΔΙΟ

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Εκάβη, με γνωρίζεις. Είμαι ο Ταλθύβιος.
Πολλές φορές ήρθα σαν κήρυκας
από το στράτευμα των Αχαιών.
Και τώρα, νέα σας φέρνω.

ΕΚΑΒΗ

Ό,τι φοβόμασταν, αγαπημένες Τρωαδίτισσές μου, νά το.

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Αν η κλήρωση ο φόβος σου, έγινε κιάλας.

ΕΚΑΒΗ

Πες μου, ποια πόλη μάς κληρώθηκε; Της Θεσσαλίας;
Της Φθίας τάχα; Μήπως του Κάδμου η Θήβα;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Ξεχωριστός ο κλήρος για την καθεμιά σας.

ΕΚΑΒΗ

Σε ποιον έλαχε ποια;
Και ποια η καλύτερη από τις Τρωαδίτισσες;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Τα πάντα ξέρω. Μα ρώτα με για καθεμιά να μάθεις.

ΕΚΑΒΗ

Ποιος την Κασσάνδρα μου τη δύστυχη
κληρώθηκε να πάρει;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Ο Αγαμέμνονας. Κι όχι με κλήρο, μα σαν δώρο.

ΕΚΑΒΗ

Δούλα της Κλυταιμνήστρας θα ξεπέσει;
Αχ μαύρη εγώ.

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Όχι για σκλάβο. Παράνομη ερωμένη του τη θέλει ο βασιλιάς.

ΕΚΑΒΗ

Μα πώς; Αυτήν που ο χρυσόμαλλος Απόλλωνας
της δώρισε της παρθενίας τη ζωή;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Έρωτας για την ένθεη κόρη λάβωσε τον άνακτα.

ΕΚΑΒΗ

Πέταξ' τα, θυγατέρα μου,

τα ιερά κλειδιά,
και τα σεπτά στεφάνια πέταξε τα.

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Μα τι; Δεν το μετράς που βασιλιάς ομόκλινή του θα την έχει;

ΕΚΑΒΗ

Κι η κόρη μου που τελευταία μου αρπάξατε; Πού πάει;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Την Πολυξένη les; Ή άλλη;

ΕΚΑΒΗ

Αυτήν. Τι όρισε ο κλήρος;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Να υπηρετεί τον τάφο του Αχιλλέα.

ΕΚΑΒΗ

Γι' αυτό τη γέννησα;

Να υπηρετεί έναν τάφο;

Τι νόμος είν' αυτός, καλέ μου; Τι συνήθεια;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Μακάριζε την κόρη σου. Καλά είναι έτσι.

ΕΚΑΒΗ

Γιατί το les αυτό; Βλέπει τον ήλιο ακόμα;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Μ' όσα της έτυχαν, λυτρώθηκε απ' τα βάσανα.

ΕΚΑΒΗ

Και του πολέμαρχου του Έκτορα η γυναίκα;

Η Ανδρομάχη; Τι της γράφτηκε;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Δώρο κι αυτή. Στον γιο του Αχιλλέα.

ΕΚΑΒΗ

Κι εγώ;

Σε ποιον κληρώθηκα η γερόντισσα

που δεν μπορώ δίχως ραβδί

να με κρατάει σαν τρίτο πόδι μου;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Του Οδυσσέα δούλα κληρώθηκες, του βασιλέα της Ιθάκης.

ΕΚΑΒΗ

(Μοιρολογάει.)

Αχ χτύπα το κεφάλι σου,

σκίσε τα μάγουλά σου.

Σε δόλιον άντρα δόθηκες
που δεν τιμά τους νόμους.

Η δίβουλη η γλώσσα του
όλα τα αναστρέφει,

κι όπου η αγάπη άνθιζε,

το μίσος πάει και σπέρνει.
Κλάψτε με, Τρωαδίτισσες,
αχ, κλάψτε με την έρμη.
Ο κλήρος ο χειρότερος
πέφτει στην κεφαλή μου.

ΧΟΡΟΣ

Τη μοίρα τη δική σου την έμαθες, βασίλισσά μου.
Κι εμέ; Ποιος Αχαιός, ποιος Έλληνας την τύχη μου ορίζει;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Ε δούλοι, φέρτε μου την Κασσάνδρα,
στον στρατηλάτη να την παραδώσω.
Κι έπειτα πρέπει να οδηγήσω στους υπόλοιπους
τις σκλάβες που διαλέξαμε.
Έι, τι λάμπη να 'ναι αυτή που φέγγει μέσα;
Μην τάχα άναψαν φωτιά οι Τρωαδίτισσες
για να καούνε ζωντανές
παρά στο Άργος σκλάβες να τις σύρουν;
Δεν τον αντέχουν της δουλείας το ζυγό
όσοι έχουν μάθει ελεύθερα να ζουν.
Ανοίξτε! Ανοίξτε! Μπορεί γι' αυτές να 'ναι καλό
αλλ' όχι για τους Αχαιούς. Που θα μου ρίξουν και το φταίξιμο.

(Μπαίνει η Κασσάνδρα χορεύοντας ξέφρενα και κρατώντας αναμμένους πυρσούς.)

ΕΚΑΒΗ

Όχι, δεν άναψαν φωτιά. Η κόρη μου είναι,
η Κασσάνδρα. Ορμάει αλλοπαρμένη προς τα δω.

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ

Φως! Ψηλά! Το φως! Φώτισε!
Αγιάζω! Ιδού! Ιδού!
Φωτίζω με λαμπάδες
τούτο το ναό.
Υμέναιε άνακτα!
Μακάριος ο γαμηρός!
Κι εγώ μακάρια,
νύφη στου Άργους τα παλάτια.
Υμέναιέ μου! Υμέναιε!
Κλαις, μάνα καλή.
Τον σκοτωμένο τον πατέρα μου θρηνείς,
και τη γλυκιά πατρίδα.
Κι εγώ ανάβω για τους γάμους μου
λαμπάδα, φως ανάβω,
να φέξει, να φωτίσει.
Σ' εσέ τη δίνω Υμέναιε,
σ' εσένα Εκάτη,
όπως ορίζει η τάξη
για τους γάμους των παρθένων.

Χορό! Σύρε χορό! Αιθέριο!
Ευοί ευάν!
Όπως παλιά. Που ζούσε ο πατέρας.
Και ευτυχούσαμε.
Άγιος ο χορός.
Φοίβε, εσύ οδηγός!
Κι εγώ θυσίες τελώ
μες στο ναό σου
τον ολόζωστο από δάφνες.
Υμέναιέ μου, Υμέναιε!
Χόρευε, μάνα, γέλασε.
Τα βήματά σου πίσω-μπρος
με τα δικά μου να τα συντονίσεις.
Πιάστε του γάμου
τα τραγούδια τα τερπνά,
του Υμέναιου τα τραγούδια.
Κι εσείς, κορίτσια
της Φρυγίας ομορφόπεπλα,
τραγούδια πείτε για το γάμο μου
και για τον πεπρωμένο άντρα μου τραγούδια.

ΧΟΡΟΣ

Δεν την κρατάς, Βασίλισσά μου,
μην και το βήμα της τη σύρει βακχικό ως τους Αργείους;

ΕΚΑΒΗ

Αχ Ήφαιστε, εσύ στους γάμους
των θνητών λαμπάδα υψώνεις
μα τούτη η φλόγα είναι φαρμάκι,
όχι ελπίδας φέγγος.
Αχ κόρη, κόρη μου,
ποτέ δεν το 'βαζε ο νους μου
πως κάτω από δόρυ αργίτικο θα τελεστούν οι γάμοι σου.
Μα δώσε μου το φως. Έτσι όπως τρέχεις φρενιασμένη,
δεν τη βαστάς σωστά τη φλόγα.
Μυαλό δεν σου 'βαλε, καρδούλα μου,
η συμφορά. Ίδια σαν πρώτα είσαι.
Πάρτε τις δάδες μέσα, Τρωαδίτισσες,
σκεπάστε με τους θρήνους σας τα νυφικά τραγούδια της.

(Παίρνει τους πυρσούς της Κασσάνδρας και τους δίνει στις Τρωάδες.)

ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ

Το νικηφόρο μου κεφάλι, μητέρα, στόλισέ το,
χαράς σου δώσουν οι βασιλικοί μου γάμοι.
Οδήγησέ με. Κι αν δεν με βλέπεις πρόθυμη,
βία να με σπρώξεις. Πατί αν Λοξίας Απόλλωνας υπάρχει,
πιο άθλιο τέλος κι από το γάμο της Ελένης
θα λάβει ο γάμος του ξακουσμένου βασιλιά των Αχαιών,

του Αγαμέμνονα. Θα τον σκοτώσω, το παλάτι του θα το καλώσω,
να εκδικηθώ για τον πατέρα και τ' αδέρφια μου.
Για τ' άλλα ας μη μιλήσω. Ας μην υμνήσω το τσεκούρι
που στον δικό του το λαιμό και σ' άλλωνών θα πέσει,
ούτε και τη μπτροκτονία που ο γάμος μου θα φέρει
μηδέ το χαλασμό των Ατρείδων τον οίκο.
Μόνο θα ιστορήσω πόσο πιο ευτυχισμένος στάθηκε
ο τόπος ο δικός μας από τον δικό τους.
Κι αν με κατέχει μανία θεική,
έξω θα βγω από τη Βακχεία, το λόγο μου να πω.
Για μια γυναίκα οι Αχαιοί, για έναν έρωτα, για την Ελένη
που βγήκαν στο κυνήγι της, χιλιάδες έχασαν συντρόφους.
Κι ο στρατηγός τους ο σοφός, ό,τι πιο μισητό ποθώντας,
κατέστρεψε ό,τι πιο αγαπημένο είχε.
Και του σπιτιού του τη χαρά τη σκόρπισε
για χάρη του αδερφού του,
για μια γυναίκα που με τη θέλησή της κλέφτηκε, κι όχι με βία.
Ήρθαν σκοτώθηκαν στου Σκάμανδρου τις όχθες
μα όχι για της πατρίδας τους τα σύνορα
ή για τα τείχη της.
Κι όσοι θερίστηκαν από τον Άρη
μήτε τα τέκνα τους ξανάδαν
μηδέ η δέσποινά τους τούς σαβάνωσε.
Σε ξένο χώμα κείτονται.
Μα και στο σπίτι τους, η ίδια συμφορά.
Χήρες πεθαίνουν οι γυναίκες τους
κι οι γέροι πατεράδες τους χωρίς παιδιά,
σφού για άλλους τ' αναθρέψανε.
Κανείς δεν βρίσκεται στον τάφο τους θυσία να τελέσει.
Νά το εγκώμιο της εκστρατείας τους.
Για τις ντροπές τους, καλύτερα να μη μιλήσω.
Την προστυχιά τους η μούσα μου δεν θα την τραγουδήσει.
Όμως οι Τρώες, δόξα υπέρτατη,
για την πατρίδα δίνουν τη ζωή τους.
Κι αν δόρυ έκοβε το νήμα τους,
στο σπίτι τους οι φίλοι τούς απόθεταν νεκρούς,
τα χέρια των αγαπημένων τούς σαβάνωναν
και τους δεχόταν η πατρώα γη.
Κι οι Φρύγες που δεν πέθαιναν στη μάχη,
την κάθε ημέρα το σπιτικό τους χαίρονταν,
γυναίκα και παιδιά.
Τέτοια χαρά, για τους Αργείους άφαντη.
Πικρή του Έκτορα είπες η μοίρα.
Αλλ' άκου με και μένα.
Τρισένδοξος βρήκε το θάνατο.
Και την τιμή του τη χρωστάει στον ερχομό των Αχαιών.
Αν έμεναν στον τόπο τους,

άξιος θα 'ταν αλλά άδοξος.

Κι ο Πάρης; Την κόρη του Διός παντρεύτηκε.

Αν άλλη έπαιρνε, κανένας για το γάμο του δεν θα μιλούσε.

Τον πόλεμο ο φρόνιμος πρέπει να αποφεύγει.

Αν όμως τύχει κι έρθει, μικρή δεν είναι η δόξα

για την πατρίδα να χαθείς παλικαρίσιο,

κι είναι ντροπή η δειλία.

Όχι, μητέρα μου. Μην κλαις την Τροία,

μη θρηνείς το γάμο μου,

γιατί μ' αυτόν θα καταστρέψω τους εχθρούς μας.

ΧΟΡΟΣ

Γελάς και χάρεσαι με τα παθήματά σου.

Μα ίσως δεν βγουν αληθινές οι προφητείες σου.

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Σου κλόνισε το νου ο Απόλλωνος.

Αλλιώς θα πλήρωνες που φαρμακόγλωσσα

τους στρατηλάτες μας ξεπροβοδίζεις.

Σκέφτομαι πάντως πως κι οι τρανοί που τους μετράνε για σοφούς,

από τους παρακατιανούς δεν έχουν πιο γερή την κρίση.

Του Ατρέα ο γιος ο αγαπημένος,

ο άνακτας ο μέγιστος των Πανελλήνων,

σ' έρωτα έπεσε βαρύ για μια μαινάδα.

Εγώ, φτωχός κι αν είμαι,

τέτοια γυναικιά δεν θα την έπαιρνα ποτέ μου.

Μα τη χολή σου για τους Αχαιούς

και τα παινήματά σου για τους Τρώες,

ο αέρας ας τα πάρει. Έλα μαζί μου τώρα

στα καράβια, νύφη ωραία για τον στρατηγό μας.

(Στην Εκάβη.)

Όσο για σένα, μόλις προστάξει ο Οδυσσέας,

ακολουθήσέ τον. Καταπώς λένε όσοι ήρθανε στην Τροία,

θα γίνεις δούλα μιας γυναίκας μυαλωμένης.

ΚΑΞΕΑΝΔΡΑ

Σπουδαίος υπηρέτης η αφεντιά του!

Αλλά γιατί τους λένε κήρυκες

τους πολυμισμημένους δούλους των τυράννων;

(Στον Ταλθύβιο.)

Λες πως η μόνα μου θα πάει

σ' ανάκτορα του Οδυσσέα.

Και τότε, πού ο λόγος του Απόλλωνο

πως θα τη βρει στον τόπο της ο θάνατος;

Όσο για τ' άλλα τα γραμμένα της σωπαίνω.

Ο δύστηκος! Δεν ξέρει πως του μέλλονται τέτοιες πληγές

που θα μετράει σαν χρυσάφι

των Τρώων τη συμφορά και τη δική μου.

Δέκα τα χρόνια που 'φαγε εδώ,
δέκα κι όσα θα τον σπαράξουνε
μέχρι να φτάσει στην πατρίδα του. Και μόνος.
Κι εκεί, δεινά και στεναγμοί δεν θα του λείψουν.
Το γυρισμό του θα τον εμποδίσει άγρια η Χάρυβδη,
άγρυπνη φύλακας στο πέρασμα των βράχων,
και των βουνών ο Κύκλωπας, ο ωμοσφάγος,
κι η Κίρκη που μεταμορφώνει σε γουρούνια τους ανθρώπους,
και του πελάγου τα νουάγια, και των λωτών η λησιμονιά,
κι οι ιερές του Ήλιου οι αγελάδες που οι ματωμένες σάρκες τους
φωνή πικρή θα βγάλουν για τον Οδυσσέα.
Και για να μη λέω πολλά, στον Άδη θα κατέβει ζωντανός
κι αφού γλιτώσει από της θάλασσας το κύμα,
στο σπίτι του σμέτρητες φουρτούνες θα τον βρουν.
Αλλά γιατί να διαλαλώ τους πόνους του Οδυσσέα;

(Στον Ταλθύβιο.)

Εμπρός! Προχώρα! Εγώ στον Άδη θ' ανταμώσω τον νυμφίο μου.
Ε, αρχηγέτη των Ελλήνων,
που η τύχη σου μακάρια φαντάζει,
νύχτα, τρισάθλια, τρισάθλια θα σε θάψουν, κι όχι μέρα.
Και το δικό μου το κουφάρι, γυμνωμένο,
θα το πετάξουν στα φαράγγια,
μέχρι τον τάφο του νυμφίου μου χείμαρροι θα το σύρουν,
για να σπαράξουνε τ' αγρίμια την ιέρεια του Φοίβου.
Έχετε γεια, στεφάνια του αγαπημένου μου θεού,
στολίδιο της βακχείας μου·
πάει, τέλειωσε για μένα η ευφροσύνη των γιορτών.

(Πετάει τα στεφάνια στο χώμα.)

Απ' το κορμί μου σας πετάω, όσο αγνό ακόμα μένει,
και στους ανέμους τους γοργούς σας παραδίνω,
σε σένα να τα φέρουν, άνακτα της μαντικής.
Του στρατηγού πού είναι το καράβι; Πού θ' ανέβω;
Βιάσου! Μην περιμένεις να φουσκώσει τα πανιά ο άνεμος
για να με πάρεις απ' τη χώρα μου
σαν μια από τις τρεις τις Ερινύες.
Κι εσύ, μητέρα, έχε γεια. Δάκρυ μη βγάλεις.
Πατρίδα μου, κι αδέρφια μου στον κάτω κόσμο, και πατέρα,
κοντά σας γρήγορα θα ρθώ.
Μα πρώτα τη γενιά του Ατρέα θα χαλάσω, που μας ρήμαξε.

(Ο Ταλθύβιος παίρνει την Κασσάνδρα. Η Εκάβη σωριάζεται στο χώμα.)

ΧΟΡΟΣ

Ε σεις, γυναίκες που φυλάτε την Εκάβη, δεν βλέπετε;
Σωριάστηκε η βασίλισσά μας.
Γερόντισσα γυναίκα, δεν τα συμπονάτε, άσπλαχνες;
Ορθώστε τη. Σηκώστε την από το χώμα.

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

Την είδα. Κατέβηκα από τούτο το αμάξι,
τη σκέπασα με πέπλα και τη μοιρολόγησα.

ΕΚΑΒΗ

Θρηνώ το σφάξιμό σου το ανόσιο, καρδούλα μου,
τον άθλιο θάνατό σου κλαίω.

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

Χάθηκε όπως χάθηκε η Πολυξένη.
Αλλ' από με που ζω, η τύχη της καλύτερη.

ΕΚΑΒΗ

Τι λόνος, κόρη μου. Δεν είναι ίδια η ζωή κι ο θάνατος.
Ο θάνατος, το τίποτα. Μα η ζωή κρύβει ελπίδες.

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

Μάνα καλή μου, άκου κι εμένα,
τα λόγια μου θα σε παρηγορήσουν.
Το να μη γεννηθείς, ίδιο πιστεύω είναι με το να πεθάνεις.
Μα απ' το να ζεις στα βάσανα, καλύτερος ο θάνατος.
Πόνος δεν νιώθει μεγαλύτερο ο νεκρός
απ' τον αγέννητο, κακό κανένα δεν τον φαρμακώνει.
Αλλ' αν απ' τη χαρά στη θλίψη πέσεις,
θυμάται η ψυχή την ευτυχία και σπαράζει.
Σαν να μην είδε καν το φως του ήλιου πέθανε η Πολυξένη.
Καμιά δεν γεύτηκε από τις συμφορές της.
Εγώ ένα όνομα καλό έβαλα στόχο.
Το πέτυχα. Γι' αυτό και τρισχειρότερη η τύχη μου.
Όσες ζητούν από τις φρόνιμες γυναίκες αρετές,
όλες στου Έκτορα το σπίτι μοχθούσα να τις έχω.
Και πρώτα πρώτα, κι ασ μη λέω κακό αν είναι
ή δεν είναι, τον πόθο δάμσα να ξεπορτίζω.
Στο σπίτι πάντα εμένα.
Κι έκλεισα έξω τις γλυκερές τις γυναικοκουβεντες.
Ο νους μου δάσκαλός μου συνετός. Και μου αρκούσε.
Κλειστό το στόμα και τα μάτια χαμηλά
μπροστά στον άντρα μου. Ήξερα πότε τη γνώμη μου
να επιβάλλω, πότε σ' αυτόν τη νίκη να χαρίζω.
Της αρετής μου η φήμη έφτασε ως τους Δανσους.
Γι' αυτό και καταστρέφομαι. Με διάλεξε και πόθησε
γυναίκα του να γίνω ο γιος του Αχιλλέα.
Σκλάβο στο σπίτι των φονιάδων μας.
Αν σβήσω απ' την καρδιά μου τον λατρευτό μου Έκτορα
και στον καινούργιο σύζυγο δοθώ,
τη μνήμη του νεκρού μου θα προδώσω.
Μα κι αν τον νέο άντρα μου μισήσω, θα κολωθεί.
Λένε πως και μια νύχτα ευφρόσυνη αρκεί για να λυγίσει
μια γυναίκα που αποστρέφεται την ξένη αγκαλιά.
Τέτοιες γυναίκες τις σιχαίνομαι

που στην καινούργια κλίνη λησμονούν τον πρώτο άντρα τους.
Ως κι η φοράδα, αν τη χωρίσουν από το ζευγάρι της,
άκεφα σέρνει το ζυγό.
Κι ας είναι ζωό αγλωσσο και άλογο,
κατώτερο απ' τη φύση του ανθρώπου.
Εσύ ο άντρας μου, Έκτορα ακριβέ μου, ο ταιριαστός,
τρανός σε φρόνηση και πλούτη, σε γενιά κι ανδρεία.
Ανέγγιχτη από το σπίτι του πατέρα μου με πήρες,
πρώτος εσύ την κλίνη την παρθενική μου γεύτηκες.
Χάθηκες τώρα. Κι εμένα, δούλα στην Ελλάδα
με σέρνει το καράβι.

(Στην Εκάβη.)

Βαριοστενάζεις για την Πολυξένη. Όμως δεν είναι πιο αλαφρός
ο θάνατός της από τα δικά μου βάσανα;
Καν το στερνό αποκούμπι των ανθρώπων, η ελπίδα,
δεν μου μένει, καν η πλάνη πως θα συμβεί κάτι καλό.
Γιατί γλυκά παρηγοριέσαι κι όταν αφήνεσαι να γελαστείς.

ΧΟΡΟΣ

Κοινή η συμφορά μας.
Κι όσο θρηνείς τον πόνο σου, μαθαίνω τον δικό μου πόνο.

ΕΚΑΒΗ

Σε πλοίο ποτέ δεν μπήκα. Σε ζωγραφιές τα είδα.
Μου τα ιστόρησαν. Τα ξέρω.
Πέφτουν σε μέτρια τρικυμία οι ναυτικοί,
πασχίζουν να σωθούνε —ο ένας στο τιμόνι τρέχει,
άλλος στα πανιά, τρίτος ν' αδειάζει το νερό από τ' αμπάρια.
Αλλά φουρτούνα μανιασμένη αν τους κτυπήσει,
παραδομένοι, αφήνονται στο έλεος των κυμάτων.
Έτσι κι εγώ, με χίλια να με λιώνουν βάσανα,
άφωνη μένω στην σπελπισία μου.
Βαριά οι θεοί μου έστειλαν φουρτούνα. Και με τσάκισαν.

(Στην Ανδρομάχη.)

Μα εσύ, παιδί μου, μην κλαις άλλο τον Έκτορα.
Τα δάκρυα δεν θα τον σώσουν.
Τον τωρινό σου αφέντη κοίτα να τιμήσεις,
με τους καλούς σου τρόπους να τον δελεάσεις.
Έτσι αν πράξεις, τους φίλους σου θα ευφράνεις
και τον γιο σου, του γιου μου το βλαστάρι, θ' αναθρέψεις,
μέγα καλό για την πατρίδα μας.
Ίσως οι απόγονοί του κάποτε να ξαναχτίσουνε την Τροία,
να γεννηθεί και πάλι η πόλη μας.
Μα ο λόγος φέρνει άλλο λόγο.
Των Αχαιών τον υπηρέτη βλέπω.
Ποιες εντολές καινούργιες τάχα φέρνει;

(Μπαίνει ο Ταλθύβιος.)

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Του Έκτορα γυναίκα, του πρώτου των Φρυγών,
μη με μισήσεις. Δεν θέλω, αλλά είμαι αναγκασμένος
να φέρω την κοινή απόφαση των Δαναών.

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

Τι τρέχει; Ο πρόλογός σου σε κακό οδηγεί.

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Πήρανε την απόφαση... ο γιος σου... αχ, πώς να το πω...

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

Να πάει σ' άλλον αφέντη; Όχι στον δικό μου;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Κανένas Αχαιός αφέντης του.

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

Τι; Θα μείνει εδώ; Απομεινάρι τρωικό;

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Εύκολα πώς να πω κακά μαντάτα...

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

Το δισταγμό σου να τον επαινέσω, πορεκτός κι έχεις καλά να πεις.

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Θα τον σκοτώσουνε τον γιο σου. Αυτό είναι το πικρό μαντάτο.

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

Αλίμονό μου! Κι εγώ θρηνούσα για τους γάμους μου...

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Πέρασε η γνώμη του Οδυσσέα στους Πανελλήνες.

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

Δεν έχουν μετρημό τα βάσανά μου.

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Άντρα γενναίου, είπε, το παιδί να μη γλιτώσει...

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ

Τέτοια να πούνε και για τα δικά του τα παιδιά.

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

...μόνο απ' τους πύργους να το ρίξουνε της Τροίας.
Ας γίνει ό,τι είναι να γενεί. Φέρσου συνετά.
Μη σφίγγεις το παιδί στην αγκαλιά σου.
Δέξου τη συμφορά με καρτερία. Όχι, μην ξεγελιέσαι.
Ανήμπορη είσαι. Δεν έχεις στήριγμα κανένα.
Λογικήσου. Χάθηκε η πόλη σου. Χάθηκε κι ο άντρας σου.
Εσύ σκλαβώθηκες. Κι εμείς έχουμε δα τη δύναμη
σε μια γυναίκα να επιβληθούμε.
Μην αντιστέκεσαι λοιπόν στους Αχαιούς
και μην τους καταριέσαι.
Τίποτα το ανάξιο μην πράξεις ή το άπρεπο.

Αν. ὦ φίλτατ', ὦ περιεσσά τιμηθεὶς τέκνον, 740
 θανῆι πρὸς ἐχθρῶν μητέρ' ἀθλίαν λιπῶν,
 [ἢ τοῦ πατρὸς δέ σ' εὐγένει' ἀποκτενεῖ,
 ἢ τοῖσιν ἄλλοις γίνεταί σωτηρία,]
 τὸ δ' ἐσθλὸν οὐκ ἐς καῖρόν ἦλθέ σοι πατρός.
 ὦ λέκτρα τὰ μὰ δυστυχῆ τε καὶ γάμοι, 745
 οἷς ἦλθον ἐς μέλαθρον Ἔκτορός ποτε,
 οὐ σφάγιον (υἱὸν) Δαναΐδαις τέξουκ' ἐμόν,
 ἀλλ' ὡς τύραννον Ἀκιάδος πολυεπόρου.
 ὦ παῖ, δακρύεις; αἰεθάνη κακῶν κέθεν;
 τί μου δέδραξαι χερσὶ κἀντέχη πέπλων, 750
 νεοσσὸς ὡσεὶ πτέρυγας ἐπίπνων ἐμάς;
 οὐκ εἶεν Ἔκτωρ κλεινὸν ἀρπάσας δόρυ
 γῆς ἐξανελθῶν σοὶ φέρων σωτηρίαν,
 οὐ συγγένεια πατρός, οὐκ ἰσχύς Φρυγῶν
 λυγρὸν δὲ πῆδημ' ἐς τράχηλον ὑψόθεν 755
 πεσῶν ἀνοίκτως πνεῦμ' ἀπορρήξεις κέθεν.
 ὦ νέον ὑπαγκάλισμα μητρὶ φίλτατον,
 ὦ χρωτὸς ἠδὲ πνεῦμα· διὰ κενῆς ἄρα
 ἐν σπαργάνοις σε μαστὸς ἐξέθρεψ' ὄδε,
 μάτην δ' ἐμόχθουν καὶ κατεξάνθη πόνους. 760
 νῦν, οὔ ποτ' αὖθις, μητέρ' ἀσπάζου κέθεν,
 πρόσπινε τὴν τεκοῦσαν, ἀμφὶ δ' ὠλένας
 ἔλις' ἐμοῖς νώτοις καὶ στόμ' ἄρμοσον.
 ὦ βάρβαρ' ἐξευρόντες Ἕλληνες κακά,
 τί τάνδε παῖδα κτείνειτ' οὐδὲν αἴτιον; 765
 ὦ Τυνδάρειον ἔρνος, οὔ ποτ' εἰ Διός,

742-3 (quos una cum 744 habent: gB et gE et testatur Chr. Pat.

1515-16) del. Nauck.

742 ἀποκτενεῖ P et gE et (-κτένει) Chr. Pat. 1515: ἀπάλεσεν V et gB

744 τ' gE et Chr. Pat. 1517 (~gB)

745-8 del. West (747-8 iam del. Paley)

745 γε Reiske

747 οὐ σφάγιον (υἱὸν) Nauck: οὐχ' ὡς σφάγιον VP: οὐχὶ σφάγιον Chr. Pat. 77

752 κλεινόν P: -ός V et gE et Chr. Pat. 1534

760 del. Valckenaer: cf. Med. 1030

761 οὔ ποτ' Stephanus: εἰ ποτ' VP

- πολλῶν δὲ πατέρων φημί σ' ἐκπεφυκέναι,
 Ἄλκαστορος μὲν πρῶτον, εἶτα δὲ Φθόνου
 Φόνου τε Θανάτου θ' ὅσα τε γῆ τρέφει κακά.
 οὐ γάρ ποτ' αὐχῶ Ζῆνά γ' ἐκφύσαι σ' ἐγώ, 770
 πολλοῖσι κῆρα βαρβάροισι Ἑλλήεσσιν τε.
 ὄλοιο καλλίστων γὰρ ὀμμάτων ἀπο
 αἰσχροῦς τὰ κλεινὰ πεδί' ἀπώλεσας Φρυγῶν.
 (ἀλλ') ἄγετε φέρετε ρίπτειτ', εἰ ρίπτειν δοκεῖ
 δαίνυσθε τοῦδε σάρκας. ἔκ τε γὰρ θεῶν 775
 διολλύμεσθα παιδί τ' οὐ δυναίμεθ' ἂν
 θάνατον ἀρῆξαι. κρύπτειτ' ἄθλιον δέμας
 καὶ ρίπτειτ' ἐς ναῦς· ἐπὶ καλὸν γὰρ ἔρχομαι
 ὑμέναιον, ἀπολέσασα τοῦμαντιῆς τέκνον.
 Χο. τάλαινα Τροία, μύριους ἀπώλεσας 780
 μιᾶς γυναικὸς καὶ λέχους στυγνοῦ χάριν.
- Τα. ἄγε, παῖ, φίλιον πρόσπτυγμα μεθεῖς
 μητρὸς μογεράς, βαῖνε πατρώων
 πύργων ἐπ' ἄκρας στεφάνας, ὅθι σοι
 πνεῦμα μεθεῖναι ψῆφος ἐκράνθη. 785
 λαμβάνειτ' αὐτόν. τὰ δὲ τοιάδε χρῆ.
 κηρυκεύειν ὅστις ἀνοικτος
 καὶ ἀναιδείαι τῆς ἡμετέρας
 γνώμης μᾶλλον φίλος ἔστιν.
- Ἐκ. ὦ τέκνον, ὦ παῖ παιδὸς μογεροῦ, 790
 συλώμεθα σὴν ψυχὴν ἀδίκως
 μήτηρ κάγω. τί πάθω; τί σ' ἐγώ,
 δύσμορε, δράσω; τάδε σοι δίδομεν
 πλήγματα κρατὸς στέρνων τε κόπους
 τῶνδε γὰρ ἄρχομεν. οἳ γὰρ πόλεως, 795
 οἴμοι δὲ σέθεν· τί γὰρ οὐκ ἔχομεν;

770 ἐκφύσαι V: -φύσαι Ppc et gE Ζητός ἐκφύσαι Reiske
 774 (ἀλλ') Hermann
 782 Τα. Tyrwhitt: Αν. VP
 783 om. V
 786 τοιάδε VS: τοιαῦτα PS
 788 ἀναιδείας P ἡμετέρας Tyrwhitt: ὑμ. VP
 794 κόπους Scidler: κτύπους VP

Ζεὺς, εἴτ' ἀνάγκη φύσεος εἴτε νοῦς βροτῶν,
 προσηυξάμην σε· πάντα γὰρ δι' ἀψόφου
 βαίνων κελεύθου κατὰ δίκην τὰ θνήτ' ἄγεις.

- Με. τί δ' ἔστιν; εὐχὰς ὡς ἐκαίνισας θεῶν.
 Εκ. αἰνῶ σε, Μενέλα', εἰ κτενεῖς δάμαρτα σήν. 890
 ὄραν δὲ τήνδε φεῦγε, μὴ σ' ἔλθῃ πόθωι.
 αἶρεῖ γὰρ ἀνδρῶν ὄμματ', ἐξαιρεῖ πόλεις,
 πίμπρηται οἴκουσ' ὧδ' ἔχει κηλήματα.
 ἐγὼ νῦν οἶδα καὶ σὺ χοῖ πεπονθότες.

ΕΛΕΝΗ

Μενέλαε, φροῖμιον μὲν ἄξιον φόβου 895
 τόδ' ἐστίν· ἐν γὰρ χερσὶ προσπόλων σέθεν
 βίαι πρὸ τῶνδε δωμάτων ἐκπέμπομαι.

- ἀτὰρ σχεδὸν μὲν οἶδά σοι στυγούμενη,
 ὁμῶς δ' ἐρέσθαι βούλομαι γινῶμαι τίνας
 Ἕλλησι καὶ σοὶ τῆς ἐμῆς ψυχῆς πέρι; 900

Με. οὐκ εἰς ἀκριβὲς ἦλθεν ἀλλ' ἅπασ· στρατὸς
 κτανεῖν ἐμοὶ σ' ἔδωκεν, ὄνπερ ἠδίκηεις.

Ελ. ἔξεστιν οὖν πρὸς ταῦτ' ἀμείψασθαι λόγῳ,
 ὡς σὺ δικαίως, ἦν θάνω, θανούμεθα;

Με. οὐκ ἐς λόγους ἐλήλυθ' ἀλλὰ σε κτενῶν. 905

Εκ. ἄκουσον αὐτῆς, μὴ θάνῃ τοῦδ' ἐνδεῆς,
 Μενέλαε, καὶ δός τοὺς ἐναντίους λόγους
 ἡμῖν κατ' αὐτῆς· τῶν γὰρ ἐν Τροίᾳ κακῶν
 οὐδέν· κάτοιισθα. συντεθεῖς δ' ὁ πᾶς λόγος
 κτενεῖ νῦν οὕτως ὥστε μηδαμοῦ φυγεῖν. 910

886 φύσεος Aldina: -εως VP et Plut. mor. 1026 B et Sext. Emp.

utrobique et ps.-Justin. de mon. 5

887 ἐπευξάμην Sext. Emp. adu. math. 7. 128 (~1. 288 et ps.-Justin.)

891 ὄραν Stanley, Reiske: -ῶν VP et gE πῶθος Pac ut uid.
 sicut coni. Heiland

893 πίμπρηται Dobree: -ει δ' V et gE: -ει δι' P

898 στυγούμενη V: μισούμενη P

901 ἦλθεν Σ: -εσ VP et gB ἀλλὰ πᾶς V

905 κτενῶν Stephanus: κτανῶν P: κτενῶ V

910 μηδαμῶς P

Με. *σχολῆς τὸ δῶρον· εἰ δὲ βούλεται λέγειν,*
ἔξεστι. τῶν ἄνδρῶν δ' οὐνεχ', ὡς μάθης, λόγων
δώσω τόδ' αὐτῇ· τῆδε δ' οὐ δώσω χάριν.
 Ελ. *ἴσως με, κἄν εἴ κἄν κακῶς δόξω λέγειν,*
οὐκ ἀνταμείψῃ πολεμίαν ἡγούμενος. 915
ἐγὼ δ', ἃ ε' οἶμαι διὰ λόγων ἰόντ' ἔμοῦ
κατηγόρησεν, ἀντιθεῖς ἀμείψομαι
[τοῖς σοῖσι τὰ μὰ καὶ τὰ ε' αἰτιάματα].
πρῶτον μὲν ἀρχὰς ἔτεκεν ἦδε τῶν κακῶν,
Πάριον τεκοῦσα· δεύτερον δ' ἀπώλεσεν 920
Τροίαν τε κἄμ' ὁ πρέσβυς οὐ κτανῶν βρέφος,
δαλοῦ πικρὸν μίμημ', Ἀλέξανδρον τότε.
ἐνθένδε τὰ πῖλοιπ' ἄκουσον ὡς ἔχει.
ἔκρωε τρισσὸν ζευγος ὄδε τριῶν θεῶν
καὶ Παλλάδος μὲν ἦν Ἀλεξάνδρῳ δόσις 925
Φρυξί' στρατηγούσθ' Ἑλλάδ' ἐξαιστάναι
Ἥρα δ' ὑπέσχετ' Ἀσιῶδ' Εὐρώπης θ' ὄρου
τυραννίδ' ἔξειν, εἴ σφε κρίνειεν Πάρις·
Κύπρις δὲ τοῦμόν εἶδος ἐκπαυλουμένη
δώσειν ὑπέσχετ', εἴ θεὰς ὑπερδράμοι 930
κἄλλει. τὸν ἔνθεν δ' ὡς ἔχει σκέψαι λόγον
νικᾷ Κύπρις θεὰς, καὶ τοσόνδ' οὔμοι γάμοι
ᾠνησαν Ἑλλάδ' οὐ κρατεῖσθ' ἐκ βαρβάρων,
οὔτ' ἐς δόρυ σταθέντες, οὐ τυραννίδι.
ἃ δ' εὐτύχησεν Ἑλλάς, ὠλόμην ἐγὼ 935
εὐμορφίαι πραθεῖσα, κἄν κειδίζομαι
ἐξ ἄν ἐχρήν με στέφανον ἐπὶ κάραι λαβεῖν.

912 μάθης q (-ης Va): -η VP

913 τῆδε P

918 del. Paley, neque agnoscit Σ ut uid.

921 κἄμ' ὁ Burges: κἄμῃ VP

922 τότε Lenting: ποτε VP

924 τριῶν Wunder: τρισσῶν VP

927 δ' P et Tzetzes exeg. in II. p. 39 Hermann: θ' V

928 om. Tzetzes (qui 925-7 et 929-31a citat)

930 ὑπερδράμοι Tzetzae cod. Lips. (sec. Hermann) sicut conl. Canter:

ὑπεκδ- VP et Tzetzae cod. Cantab. S. Trin. Coll. 98:

931 ἐνθεν δ' q sicut conl. Tyrrell: ἐνθένδ' VP

932 οὔμοι p: οὐ μοι P: οἰμοὶ VΣ¹

οὕτω με φήσεις αὐτὰ τῶν ποσὶν λέγειν,
ὅπως ἀφώρμησ' ἐκ δόμων τῶν σῶν λάθραι.
ἦλθ' οὐχὶ μικρὰν θεὸν ἔχων αὐτοῦ μέτα
ὁ τῆσδ' ἀλάστωρ, εἴτ' Ἀλέξανδρον θέλει
ὀνόματι προσφωνεῖν νιν εἴτε καὶ Πάριν
ὄν, ὦ κάκιστε, κοῖσιν ἐν δόμοις λιπῶν
Σπάρτης ἀπήρας νηὶ Κρησίαν χθόνα.
εἴέν.

940

οὐ σ', ἀλλ' ἔμαντήν τοῦπι τῶιδ' ἐρήσομαι
τί δὴ φρονοῦσά γ' ἐκ δόμων ἄμ' ἐσπόμην
ξένωι, προδοῦσα πατρίδα καὶ δόμους ἐμούς;
τὴν θεὸν κόλαζε καὶ Διὸς κρείσσων γενοῦ,
ὅς τῶν μὲν ἄλλων δαιμόνων ἔχει κράτος,
κεῖνης δὲ δοῦλός ἐστι συγγνώμη δ' ἐμοί.

945

ἔνθεν δ' ἔχοις ἂν εἰς ἔμ' εὐπρεπῆ λόγον
ἐπεὶ θανῶν γῆς ἦλθ' Ἀλέξανδρος μυχοῦς,
χρῆν μ', ἦνίκ' οὐκ ἦν θεοπόνητά μου λέχη,
λιποῦσαν οἴκουσ νᾶς ἐπ' Ἀργείων μολεῖν.
ἔσπευδον αὐτὸ τοῦτο μάρτυρες δέ μοι

950

πύργων πυλωροὶ κατὰ τειχέων σκοποί,
οἱ πολλάκις μ' ἐφηῦρον ἐξ ἐπάλξεων
πλεκταῖσιν ἐς γῆν σῶμα κλέπτουσαν τόδε.
[βίαι δ' ὁ καινός μ' οὗτος ἀρπάσας πόσις
Δηίφοβος ἄλοχον εἶχεν ἀκόντων Φρυγῶν.]
πῶς οὖν ἔτ' ἂν θνήσκοιμ' ἂν ἐνδίκως, πόσι,

955

< πρὸς σοῦ δικαίως, ἦν ὁ μὲν βίαι γαμεῖ,
τὰ δ' οἴκοθεν κείν' ἀντὶ νικητηρίων
πικρῶς ἐδοῦλως; εἰ δὲ τῶν θεῶν κρατεῖν
βούληι, τὸ χρήσιον ἀμαθὲς ἐστὶ σου τόδε.
>

960

Χο. βασιλεῖ, ἄμνον σοὶ τέκνοισι καὶ πάτραι
πειθῶ διαφθείρουσα τῆσδ', ἐπεὶ λέγει
καλῶς κακοῦργος οὐσα δεινὸν οὖν τόδε.

965

959-60 (quos citat Σ Lycoph. 168) del. Wilamowitz

961 πέσει F post h.u. lac. indic. Murray

964 ἐδούλωσ' Dobree: -εὐσ' VP

965 σου Dobree: σοι V: om. P

Εκ. ταῖς θεαῖσι πρῶτα σύμμαχος γενήσομαι
 καὶ τήνδε δείξω μὴ λέγουσαν ἔνδικα. 970
 ἐγὼ γὰρ Ἦραν παρθένον τε Παλλάδα
 οὐκ ἐς τοσοῦτον ἀμαθίας ἐλθεῖν δοκῶ,
 ὡςθ' ἢ μὲν Ἄργος βαρβάροις ἀπημπόλα,
 Παλλὰς δ' Ἀθήνας Φρυξὶ δουλεύειν ποτέ.
 οὐ παιδιαῖσι καὶ χλιδῆι μορφῆς πέρι 975
 ἦλθον πρὸς Ἴδην τοῦ γὰρ οὐνεκ' ἂν θεὰ
 Ἦρα τοσοῦτον ἔσχ' ἔρωτα καλλονῆς;
 πότερον ἀμείνον' ὡς λάβημι Διὸς πόσει;
 ἢ γάμον Ἀθάνα θεῶν τινος θηρωμένη,
 ἢ παρθένειαν πατρὸς ἐξηιτήσατο 980
 φεύγουσα λέκτρα; μὴ ἀμαθεῖς ποιεῖ θεὰς
 τὸ σὸν κακὸν κοσμοῦσα, μὴ (οὐ) πείσης σοφούς.
 Κύπριν δ' ἔλεξας (ταῦτα γὰρ γέλωσ πολὺς)
 ἐλθεῖν ἐμῶι ξὺν παιδί Μενέλεω δόμους.
 οὐκ ἂν μένουσ' ἂν ἦσυχός ε' ἐν οὐρανῶι 985
 αὐταῖς Ἀμύκλαις ἤγαγεν πρὸς Ἴλιον;
 ἦν οὐμός υἱὸς κάλλος ἐκπρεπέστατος,
 ὁ σὸς δ' ἰδὼν νιν νοῦς ἐποιήθη Κύπρις
 τὰ μῶρα γὰρ πάντ' ἐστὶν Ἀφροδίτῃ βροτοῖς,
 καὶ τοῦνομ' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεὰς. 990
 ὃν εἰσιδοῦσα βαρβάροις ἐσθήμασιν
 χρυσῶι τε λαμπρὸν ἐξεμαργώθησ φρένας.
 ἐν μὲν γὰρ Ἄργει σμίκρ' ἔχουσ' ἀνεστρέφου,
 Σπάρτης δ' ἀπαλλαχθεῖσα τὴν Φρυγῶν πόλιν
 χρυσῶι βέουσαν ἠλπίσας κατακλύσειν 995
 δαπάναισιν οὐδ' ἦν ἰκανά σοι τὰ Μενέλεω
 μέλαθρα ταῖς καῖς ἐγκαθυβρίζειν τρυφαῖς.
 εἰέν· βίαι γὰρ παῖδα φήεις (ε') ἄγειν ἐμόν·

975 οὐ Hartung: αἰ VPS

978 λάβοι Hermann

979 πειρωμένη P

982 (οὐ) Seidler

985 ε' Hermann: γ' VP

991 ὃν εἰσιδοῦσα P et gE: ὃν ἰδοῦσα V: ἰδοῦσα τοῦτον gE

993 σμίκρ' Burges: μί- VP (μ- P)

998 (ε') Va: om. VP

τίς Σπαρτιατῶν ἦισθετ'; ἢ ποίαν βοήν
 ἀνωλόλυξας, Κάστορος νεανίου 1000
 τοῦ συζύγου τ' ἔτ' ὄντος, οὐ κατ' ἄστρα παῖ;
 ἐπεὶ δὲ Τροίαν ἤλθεσ Ἀργεῖοί τε σου
 κατ' ἴχνος, ἦν δὲ δοριπετῆς ἀγωνία,
 εἰ μὲν τὰ τοῦδε κρείσσον' ἀγγέλλοιτό σοι,
 Μενέλαον ἦνευ, παῖς ὅπως λυποῖτ' ἐμὸς 1005
 ἔχων ἔρωτος ἀνταγωνιστήν μέγαν
 εἰ δ' εὐτυχοῖεν Τρῶες, οὐδὲν ἦν ὄδε.
 ἐς τὴν τύχην δ' ὄρωσα τοῦτ' ἦσκεις, ὅπως
 ἐποί' ἄμ' αὐτῆι, τάρετῆι δ' οὐκ ἤθελες.
 κᾶπειτα πλεκταῖς σῶμα σὸν κλέπτει λέγει 1010
 πύργων καθιεῖς', ὡς μένουσ' ἀκουσίως.
 ποῦ δῆτ' ἐλήφθης ἢ βρόχοις ἀρτωμένη
 ἢ φάσγανον θήγους', ἃ γενναία γυνή
 δράσειεν ἂν ποθοῦσα τὸν πάρος πόσιν;
 καίτοι σ' ἐνουθέτουν γε πολλὰ πολλάκις 1015
 ὦ θυγάτηρ, ἔξελθ'. αἱ δ' ἐμοὶ παῖδες γάμου
 ἄλλους γαμοῦσι, σέ δ' ἐπὶ ναῦς Ἀχαικὰς
 πέμψω συνεκκλέψασα' καὶ παῖσον μάχης
 Ἕλληνας ἡμᾶς τ'. ἀλλὰ σοὶ τόδ' ἦν πικρόν.
 ἐν τοῖς Ἀλεξάνδρου γὰρ ὕβριζες δόμοις 1020
 καὶ προσκυνεῖσθαι βαρβάρων ὑπ' ἤθελες
 μεγάλα γὰρ ἦν σοι. κἀπὶ τοῖσδε σὸν δέμας
 ἐξῆλθεσ ἀσκήσασα κᾶβλεψας πόσει
 τὸν αὐτὸν αἰθέρ', ὧ κατὰπτυστον κᾶρα
 ἦν χρῆν ταπεινὴν ἐν πέπλων ἐρειπίοις, 1025
 φρίκη τρέμουςαν, κράτ' ἀπεσκυθισμένην
 ἐλθεῖν, τὸ σῶφρον τῆς ἀναδείας πλέον
 ἔχουσαν ἐπὶ τοῖς πρόσθεν ἡμωρημένοις.
 Μενέλα', ἴν' εἰδῆμι οἱ τελευτήσω λόγον,
 στεφάνωσον Ἑλλάδ' ἀξίως τῆνδε κτανῶν 1030
 σαυτοῦ, νόμον δὲ τόνδε ταῖς ἄλλαισι θεῖς
 γυναιξί, θνήσκειν ἦτις ἂν προδῶι πόσιν.

1012 βρόχοις Burgesii amicus: -ου VP ἢ 'ν βρόχοις Diggle
 1015 σ' ... γε Burges: γ' ... σε VP

- Χο. Μενέλαε, προγόνων τ' ἀξίως δόμων τε σῶν
 τεῖσαι δάμαρτα κάφελου ἴπρος Ἑλλάδος
 φόγον τὸ θῆλυ τ', εὐγενῆς ἐχθροῖς φανείς. 1035
- Με. ἐμοὶ σὺ συμπέπτωκας ἐς ταῦτόν λόγου,
 ἔκουσίως τῆνδ' ἐκ δόμων ἐλθεῖν ἐμῶν
 ξένας ἐς εὐνάς· χῆ Κύπρις κόμπου χάριν
 λόγοις ἐνεῖται. βαῖνε λευστήρων πέλαι
 πόνους τ' Ἀχαιῶν ἀπόδος ἐν μικρῶι μακροῦς 1040
 θανοῦς', ἴν' εἰδήης μὴ καταϊχύνειν ἐμέ.
- Ἐλ. μῆ, πρὸς σε γονάτων, τὴν νόσον τὴν τῶν θεῶν
 προσθεῖς ἐμοὶ κτάνησι με, συγγίγνωσκε δέ.
 Ἐκ. μῆδ' οὐς ἀπέκτειν' ἦδε συμμάχους προδῶις·
 ἐγὼ πρὸ κείνων καὶ τέκνων σε λίσσομαι. 1045
- Με. παῦσαι, γεραιά· τῆσδε δ' οὐκ ἐφρόντισα.
 λέγω δὲ προσπόλοισι πρὸς πρίμνας νεῶν
 τῆνδ' ἐκκομίζειν, ἔνθα ναυστολήσεται.
 Ἐκ. μῆ ἴνυ νεῶς σοὶ ταῦτόν ἐσβήτω κἄφος.
 Με. τί δ' ἔστι; μείζον βρίθος ἢ πάροισ' ἔχει; 1050
- Ἐκ. οὐκ ἔστ' ἐραστής ὅστις οὐκ αἰεὶ φιλεῖ.
 Με. ὅπως ἂν ἐκβῆι τῶν ἐρωμένων ὁ νοῦς.
 ἔσται δ' ἂ βούληι ναῦν γὰρ οὐκ ἐσβήσεται
 ἐς ἤνπερ ἡμεῖς· καὶ γὰρ οὐ κακῶς λέγεις.
 ἐλθοῦσα δ' ἄργος ὡς περ ἀξία κακῶς 1055
 κακῆ θανεῖται καὶ γυναιξὶ σωφρονεῖν
 πάσαισι θήσει. ράϊδιον μὲν οὐ τόδε·
 ὅμως δ' ὁ τῆσδ' ὄλεθρος ἐς φόβον βαλεῖ
 τὸ μῶρον αὐτῶν, κἂν ἔτ' ὦς' αἰσχίονες.

- 1033 τ' ἀξίως Seidler: ἀξίως τε P: ἀξίως V
 1035 φόγον om. P τὸ θῆλυ, κεύγενῆς ... φανῆ Dobree
 1040 μικρῶι Diggle: μι· VP
 1051 οὐκ ἔστ' } οὐδέεις Arist. rhet. 1394 B et (οὐθεῖς γὰρ) eth. Eud.
 1235 B (~gB)
 1052 Με. Aldina : om. VP
 1053 Με. praescr. VP
 1059 αἰσχίονες Hermann et fort. Σ' (ἀκόλαστοι πάνυ): ἐχθίονες VP

ΕΙΣΟΔΟΣ

ΚΟΡΥΦΑΙΑ

Αχ ψυχή μου ψυχή μου!
Η μια στην άλλη πάνω συμφορά.
Δείτε, χαροκαμένες Τρωαδίτισσες, τον Αστυάνακτα νεκρό.
Τον σκότωσαν απάνθρωποι οι Δαναοί,
τον πέταξαν από τους πύργους
σαν να δισκοβολουσαν.

(Έρχεται ο Ταλθύβιος. Οι στρατιώτες φέρνουν νεκρό τον Αστυάνακτα πάνω σε μια μεγάλη ασπίδα.)

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ

Εκάβη, μονάχα ένα καράβι απόμεινε δεμένο.
Θα το φορτώσουν με τα τελευταία λαφύρα
του Νεοπτόλεμου για τις ακτές της Φθίας.
Ο γιος του Αχιλλέα έφυγε κιόλας, του ήρθανε ειδήσεις
για του παππού του του Πηλέα τα βάσανα.
Τον έδιωξε απ' τη χώρα του ο Άκαστος, του Πηλία ο γιος.
Ν' αργοπορήσει δεν μπορούσε ο Νεοπτόλεμος.
Έφυγε βιαστικός. Μαζί του κι η Ανδρομάχη.
Δάκρυσαν σαν την είδα πριν να φύγει
να θρηνεί για την πατρίδα της,
τον τάφο του Έκτορα να χαιρετά.
Ζήτησε η μαύρη από τον Νεοπτόλεμο τη χάρη
να θάψουν το παιδί της κι εγγονάκι σου,
που έσβησε η ψυχή του όταν το γκρέμισαν από τα τείχη.
Και παρακάλεσε μη στείλει στο παλάτι του Πηλέα
τη χάλκινη ασπίδα που έσωζε τον Έκτορα στις μάχες
και τρόμαζε τους Αχαιούς,
στον νυφικό το θάλαμο μην την κρεμάσει
και βλέποντάς τη φαρμακώνεται η χαροκαμένη.
Μέσα σ' αυτήν είπε να θάψουνε το σπλάχνο της –
όχι κιβούρι ξύλινο ούτε πέτρινο, στην ασπίδα μόνο.
Στην αγκαλιά σου παρακάλεσε να τ' αποθέσουμε,
να το στολίσεις με στεφάνια και με πέπλα,
όπως μπορείς στα τόσα βάσανά σου.
Έφυγε εκείνη, με τον βιαστικό αφέντη της.
Δεν πρόλαβε τον γιο της να κηδέψει.
Μόλις το νεκροστόλισμα τελειώσεις,

βάζουμε το παιδί στον τάφο του κι ανοίγουμε πονιά.
Βιάσου. Κάμε όπως σου παρόγγειλε.
Εγώ από έναν κόπο πάντως σε απόλλαξα:
Καθώς περνούσαμε τον Σκάμανδρο,
έπλυνα το νεκρό κορμάκι του, καθάρισα το σίματα.
Τώρα πάω τον τάφο του να σκάψω.
Ό,τι μας πέφτει, γρήγορα να το τελειώσουμε,
να φύγουμε για την πατρίδα.

(Ο Ταλθύβιος φεύγει.)

ΕΚΑΒΗ

Στο χώμα ακουμπήσατε την τονρευτή ασπίδα
του Έκτορά μου. Πια τη βλέπω και δεν χαίρομαι,
μόνο σπαράζω.
Ε, Έλληνες, που το κοντάρι σας είναι βαρύτερο απ' το μυαλό σας,
ένα παιδάκι τι το φοβηθήκατε
και τέτοιο θάνατο ανήκουστο του δώσατε;
Τιποτένιοι! Ακόμα κι όταν σας πελέκογε του Έκτορα το δόρυ,
με τους συντρόφους του μαζί, εμείς στον όλεθρο οδεύαμε.
Τώρα που πάρθηκε η πόλη και μακελεύτηκαν οι Τρώες,
σας τρόμαξε ένα βρέφος. Τιποτένιοι!
Άθλιος λέω ο φόβος που δεν έχει λογική.

(Μοιρολογεί τον Αστυόνακτα.)

Παλικαράκι μου, σκληρός ο χάρος,
άγουρο σ' έκοψε.
Για την πατρίδα σου αν είχες πέσει,
κι είχες χαρεί τη νιότη σου,
γαμηρός και βασιλιάς ισόθεος αν είχες γίνει,
θα σε μακάριζα,
αν σ' όλα τούτα αξίζει κάτι να το μακαρίσεις.
Τα 'δες αυτά, και τα 'νωσες στο σπίτι μας,
μόνο που δεν τα γεύτηκες, παλικαράκι μου,
μόνο που δεν τα χάρηκες.
Ωχου ψυχούλα μου, κομμάτια το 'κανον το κεφαλάκι σου
τα τείχη της πατρίδας σου, απ' τον Απόλλωνα μαστορεμένα.
Το χτένιζε η μανούλα σου.
φιλιό το χόρταινε,
τώρα -πώς να τον πω το λόγο το φριχτό-
τώρα γελάει το φονικό σαρκάζει
μες στα σπασμένα κακαλάκια του.
Χέρια, χεράκια μου.
Ίδια του κύρη σου,
πώς ξεπνοήσατε;
Χείλη, χειλάκια μου,
γλυκομιλούσατε,
τώρα πώς σβήσατε;

Αχ, ψέματα μου 'λεγες κάθε που κούρνιαζες στο στρώμα μου.

«Γιαγιούλα μου, στον τάφο σου θα κόψω τα μαλλιά μου
αν πεθάνεις, και θα 'ρθω με τους φίλους μου
τραγούδια να σου πω, να σου μιλήσω την αγάπη μου.»

Και τώρα εγώ σε θάβω, κανακάρη μου,
γριά τον άγουρο,
ορφανεμένη από παιδιά κι από πατρίδα.

*Τ' ανέμου τα ξενύχτια μου,
τ' ανέμου τα φιλιά μου,
τ' ανέμου που σε τάζο
μέσα στην αγκαλιά μου.*

Σαν τι να γράψει, αγάπη μου, στον τάφο σου
ο ποιητής, όποιος κι αν είναι;
«Ετούτο το παιδί τρώμαξε τους Αργείους κάποτε.
Και το σκοτώσαν.»

Ντροπισαστικό για την Ελλάδα τέτοιο επίγραμμα.
Μόνη κληρονομιά σου απ' τον πατέρα σου
ετούτη η χάλκινη ασπίδα.

Μια αγκαλιά, και μέσα της θα σε κηδέψουν.
Αχ ασπίδα, το στιβαρό χέρι του Έκτορα προστάτευσες
μα έχασες πια τον αντρειωμένο αφέντη σου.
Γλυκό το χνάρι του χεριού του στη λαβή σου,
στο τσαντευτό στεφάνι σου του ιδρώτα τα σημάδια,
όταν κατάκοπος από τη μάχη
πάνω του τα σαγόνι του ακουμπούσε.

(Στις άλλες γυναίκες.)

Τρέξετε και φέρτε μου ό,τι μας έχει απομείνει
να το νεκροστολίσω, το φτωχό μου.
Δεν επιτρέπει πολυτέλειες η κατόνια μας.
Ό,τι μας σώζεται. Τι άλλο να του δώσω;
Μωρός όποιος φαντάζεται
πως θα τη καιρεται σιάνια την ευτυχία.
Το 'χει η τύχη, σαν άνθρωπος παράφορος
σπότουα πηδάει άλλοτε εδώ κι άλλοτε εκεί.
Κανείς για πάντα ευτυχισμένος.

(Οι Τρωαδίτισσες φέρνουν στολίδια για τον νεκρό Αστυάνακτα.)

ΧΟΡΟΣ

Νά, λάφυρα φρυγικά σου φέρνουν
για να στολίσεις το κορμάκι του.

ΕΚΑΒΗ

Αχ αγοράκι μου, του πατέρα σου η μάνα σε στολίζει
ια όχι επειδή νίκησες τους συνομήλικούς σου
στο τόξο ή σε αγώνες ιππικούς,
που όσο πρέπει τους τιμούν οι Τρώες κι όχι άμετρα.
Δικά σου ήταν κάποτε ετούτα τα στολίδια.

Μόνο σου τ' άρπαξε η θεομήστη Ελένη.
Κι εσένα σκότωσε κι όλο το σπίτι σου ξεκλήρισε.

ΧΟΡΟΣ

Μου σκίζεις την καρδιά.
Την κομματιάζεις.
Εσύ που κάποια μέρα θα γινόσουν άνακτας της πόλης.

ΕΚΑΒΗ

Με πέπλα φρυγικά σε ντύνω, σε στολίζω,
όσα θα λάμπρηναν το σώμα σου
όταν θα παντρευόσουν την πρώτη της Ασίας.
Κι εσύ, του Έκτορά μου ασπίδα αγαπημένη,
νικηφόρα, που μύρια τρόπαια γένησες,
στεφάνι δέξου από τα χέρια μου.
Στον τάφο οδεύεις, τον νεκρό μας συντροφεύοντας,
κι όμως, δεν θα πεθάνεις·
γιατί σου πρέπουν περισσότερες τιμές
παρά στα όπλα του δόλιου Οδυσσέα, του παμπόνηρου.

ΧΟΡΟΣ

Κλαίω και θρηνώ.
Η μαύρη γη, παλικαράκι μου,
θα σ' αγκαλιάσει.
Κλάψε και θρήνησε, μητέρα έρημη...

ΕΚΑΒΗ

Φαρμάκι!

ΧΟΡΟΣ

...το μοιρολόι πιάσε, το τραγούδι των νεκρών.

ΕΚΑΒΗ

Η μαύρη εγώ.

ΧΟΡΟΣ

Τις συμφορές σου κλαίω τις φριχτές.

ΕΚΑΒΗ

Σου δένω τις πληγές
αλλά γιατρός δεν είμαι η ταλαίπωρη.
Τ' όνομα έχω, όχι και την τέχνη.
Στον κάτω κόσμο θα νοιαστεί ο πατέρας σου για σένα, γιόκα μου.

ΧΟΡΟΣ

Χτύπα και Ξαναχτύπα το κεφάλι
στο ρυθμό του θρήνου σου, πικρή.
Αλί σου αλί μας!

ΕΚΑΒΗ

Καλές μου...

ΧΟΡΟΣ

Στους ορισμούς σου, Εκάβη.
Πες μας τι θες.

ΓΕΩΡΓΟΣ

Τῆς χώρας μου πανάρχαιο Ἄργος,
τοῦ Ἴναχου νερά, ποῦ κάποια μέρα
κινώντας ἀπὸ δῶ χίλια καράβια,
πολεμιστὲς γεμάτα, ὁ Ἀγαμέμνωνας
ἀρμένισε στὸν τόπο τῆς Τρωάδας.

Κι ἀφοῦ τὸν Πρίαμο σκότωσε, τῆς Τροίας
τὸ βασιλιά, καὶ κούρσεψε τοῦ Δάρδανου
τὴν ξακουσμένη πόλη, στὸ Ἄργος τοῦτο
γύρισε καὶ στοὺς ἀψηλούς ναοὺς του
κρέμασε πληθὺς λάφυρα βαρβάρων.

Στὸν πόλεμο τὸν σύντρεξεν ἡ τύχη,⁵
μὰ ὕστερα μὲς στὸ παλάτι ὁ δόλος
τῆς Κλυταιμίστρας καὶ τοῦ Αἰγίσθου τὸ χέρι,¹⁰
τοῦ γιοῦ τοῦ Θυέστη, τὸν σκοτώνουν. Ἔτσι

ἀντίπαλο βασιλιά. Τῆ λεπτομέρεια αὐτῆ χρειάζεται ἴσως ὁ Εὐριπίδης, γιὰ νὰ δικαιολογήσει τὸν ὑπέριτρο θουμισμὸ, λίγο παρικιάτω (βλ. στ. 115) τῆς Ἐλέκτρας γιὰ τὸν δολοφονημένο πατέρα της.

Ἀμφάδαν. Ὁ Δάρδανος ἦταν γενάρχης τῶν Τρώων. Γιὸς τοῦ Λία καὶ τῆς Ἥλεκτρας, κόρης τοῦ Ἀτλάντα (βλ. Grimal, ὀ.π., λ. Dardanos).
9. Κλυταιμίστρας. Κόρη τοῦ Τυνδάρειω καὶ τῆς Ληδίας, ἀδερφή τῆς Ἐλένης, γυναῖκα τοῦ Ἀγαμέμνονα. Ὁ τύπος Κλυταιμίστρα (μνήστρα) εἶναι ἀρχαιότερος σύμφωνα μὲ ἐπιγραφικὲς μαρτυρίες.

10. Θυέστη. Ὁ Θυέστης ἦταν γιὸς τοῦ Πελοπα καὶ τῆς Ἰπποδάμειας, ἀδερφὸς τοῦ Ἀτρέα, ποῦ, ἐξαιτίας τοῦ περιστατικοῦ τοῦ χρυσοῦ ἀρνιοῦ, ἐξορίστηκε ἀπ' αὐτόν. Ὑστερα, ἐξωαπημένος ἀπὸ τὸν ἀδερφό του, ἔφραξε χωρὶς νὰ τὸ ξέρει τίς σάρκες τῶν παιδιῶν του Πλεισθένη καὶ Ταυτάλου (βλ. Αἰσχ., Ἀγ. στ. 1212-22). Οἱ κατάρτες του γι' αὐτὴν τὴ φρικτὴ πράξη προκάλυψαν ἀπαντιτὲς συμφορὰς στοὺς ἀπογόνους τῆς δυναστείας τῶν Πελοπίδων.

Ἀγέσθου. Γιὸς τοῦ Θυέστη καὶ ἐξάδελφος τοῦ Ἀγαμέμνονα. Ὁ Εὐριπ-

ΑΥΤΟΥΡΓΙΟΣ

Ἦ ὦ γῆς Ἰταλιῶν Ἄργος†, Ἰνάχου ῥοαί,
ὄθεν ποτ' ἄρας ναοὶ χιλιάς Ἄσφ
ἐς γῆν ἔπλευσε Τρωάδ' Ἀγαμέμνων ὄναξ.

Πρίαμον ἐλὼν τε κρατοῦντ' ἐν Ἰλιάδι χθονί
ἀφίκετ' ἐς τόδ' Ἄργος, ὄφηλῶν δ' ἐπὶ
ναῶν ἔθρησε σκόλα πλείστα βαρβάρων.
κάκει μὲν ἐτύχσεν ἐν δὲ δώμασιν

θυήσκει γυναικὸς πρὸς Κλυταιμίστρας δόλοιο
καὶ τοῦ Θυέστην παιδὸς Αἰγίσθου χερί.¹⁰

1. Ἰταλιῶν. Ὑπαινιγμὸς στὴ λαϊκὴ μυθολογικὴ πίστη ὅτι οἱ Ἄργεῖοι εἶναι οἱ πρόδοι ἀνθρώποι ποῦ φένηκαν στὸν ἑλληνικὸ χῶρο (βλ. Ἡρόδ. 1.1. καὶ πρβλ. Αἰσιατῆ. *Παναθ.* § 188 (Dind.): «Ἄργεῖοι παλαιότατοι Ἑλλήνων ἀετιοῦσιν εἶναι»).

Ἄσφ. Πληροφορεῖ τὸ κοινὸ γιὰ τὸν τόπο ὅπου θὰ ἐκτυλιχθεῖ ἡ τραγωδία.

Ἰνάχου. Πρόκειται γιὰ τὸ ποτάμι ποῦ κυλοῦσε βορειοανατολικά τῆς πόλης. Σήμερα ὀνομάζεται Πάνιτσα. Ἴναχος ἦταν ἕνας θεὸς - ποταμὸς καὶ τὸν θεωροῦσαν ὡς τὸν πρώτο βασιλιά τοῦ Ἄργους (βλ. P. Grimal, *Die civilisation de la Mythologie*, λ. Inachos).

2. ναοὶ χιλιάς. Ὁ Ὀμήρος μιλάει στὸν «κατάλογο» γιὰ 1186 καράβια καὶ ὁ Θουκυδίδης (1.10.4) γιὰ 1200.

3. Ἀγαμέμνων. Γιὸς τοῦ Ἀτρέα καὶ ἀδερφὸς τοῦ Μενελάου. Ἀρχηγὸς τῆς τρωικῆς ἐκστρατείας. Δολοφονήθηκε ἀπὸ τὸν Αἰγίσθο καὶ τὴν Κλυταιμίστρα, μάλιστα γύρισε νικητὴς ἀπὸ τὴν Τροία: *Μικρά Ἰλιάς* (Παισ. 10.27.1) σ. 134 Allen.

4-5. κτεάνος... Πρίαμον. Τὸν βασιλιὰ τῆς Τροίας Πρίαμο τὸν σκότωσε ἡμεῖς ἄλλωστ τῆς πόλης ὁ Νεοπτόλεμος, γιὸς τοῦ Ἀχιλλέα, καὶ ὄχι ὁ Ἀγαμέμνων. Ἡ διαφοροποίηση αὐτὴ γίνεται ἐπίτηδες. Ὁ πορθητὴς τῆς Τροίας ἦταν περισσότερο ἐνδοξός, ὅταν ὁ ἴδιος μὲ τὸ χέρι του ἔχει σκοτώσει τὸν

κῶ μὲν παλαιὰ σκῆπτρα Ταντάλου λιπῶν
 ὄλων, Αἴγισθος δὲ βασιλευὶ χθονός,
 ἄλοχον ἐκείνου Τυνδαρίδα κόφην ἔχων.
 οὗς δ' ἐν δόμοισιν ἔλιψ' ὅτ' ἐς Τροίαν ἔπλει,
 ἄρσενά τ' Ὀρέστην θῆλό τ' Ἡλέκτρας θάλας,

τὸν μὲν πατὴρ γεραῖος ἐκδέχεται τροφῆς
 μέλλοντ' Ὀρέστην χερσὶν ὅτ' Αἰγίσθου θανείν
 ἔμελλεν.

20
 Στροφίωι τ' ἔδωκε Φονέων ἐς γῆν τρέφειν·
 ἢ δ' ἐν δόμοις ἔμεινεν Ἡλέκτρα πατρὸς,
 ταύτην ἐπειδὴ θαλερὸς εἶχ' ἦβης χρόνος
 μνηστῆρες ἦενον Ἑλλάδος ποῶντο χθονός.
 δέσας δὲ μὴ τῶι παῖδ' ἄριστέων τέκῳ
 Ἀγαμέμνονος πονήτορ', εἶχεν ἐν δόμοις

25
 Αἴγισθος οὐδ' ἤρμοξε νυμφίωι τιμῇ.
 ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτ' ἦν φόβου πολλοῦ πλέον,
 μὴ τῶι λαθραῖως τέκνα γενναῖωι τέκῳ,
 κτανεῖν σφε βουλεύσαντος ὠμόφρονι ὄμῳ

πίδης, ἀντίθετα πρὸς τὸν Λισχύλο, υποσημειώνει ὅτι ὁ Αἴγισθος σκότωσέ τὸν Ἀγαμέμνονα χωρὶς τῆ βοήθεια τῆς Κλυταιμῆστρας. Ἡ ἔκδοχὴ αὐτῆ τοῦ εἶναι ἀναγκαῖα γιὰ τὴν ἠπιότερη ἠθογράφηση τῆς γυναικίως τοῦ Ἀγαμέμνονα.

11. Ταντάλου. Ὁ Τάνταλος ἦταν βασιλεὺς στὴν περιοχὴ τοῦ Σιπύλου τῆς Φρυγίας, πατέρας τοῦ Πέλοπα καὶ τῆς Νιόβης καὶ γενάρχης τῶν Ταντάιδων (Φυόστη, Ἀσπρέα, Ἀγαμέμνονα, Μενελάου).

13. Τυνδαρίδα. Ἡ Κλυταιμῆστρα ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς Τυνδαρέως.

15. θῆλυ... θάλας. Ἡ περιγραφή αὐτῆ, ὅπως καὶ ἡ παρακάτω (βλ. στ. 20), δείχνει μιὰ συγκερατημένη τρυφερότητα τοῦ Αὐτοῦργοῦ γιὰ τὴν Ἡλέκτρα.

18. Στροφίωι. Ὁ Στρόφιος ἦταν βασιλεὺς τῆς Φωκίδος, πατέρας τοῦ Πυλάδου, ἀντὶς τῆς ἀδερφῆς τοῦ Ἀγαμέμνονα Ἀναξίβιας. Κοινὰ τοῦ ἀνατρέφει ὁ Ὀρέστης, ὅτ' ὅπου καὶ ἡ παρομιθεῖς φιλία τοῦ μὲ τὸν Πυλάδου (9-11 παύση... κατὰ). Οἱ λεπτομέρειες ποὺ ἀναφέρει ὁ Αὐτοῦργος γιὰ τὴν πρόθεσιν καὶ τῆς πράξεως τοῦ Αἴγισθου μὲς στὸ παλάτι, μὲς ὁδηγῶν τὸν ἀπὸ τρυφερότητα ὅτι ἔχει πάρει τῆς πληροφορίας τοῦ ἀπὸ τῆ συμβατικῆ ἐπισημοσύνης τῆς Ἡλέκτρας. Μὲ τὸ δεδομένο αὐτὸ, ὁ ἐπιφανειακά ψυχρὸς ἀποπροφανεῖ ὁ φόρος τοῦ ἀποκατὰ καὶ μιὰν ἄλλη διάσταση. Ὑφίστα-

ὑφανίστη ἐκείνος, τὸν ἀρχαῖο θρόνο
 χάνοντας τοῦ Ταντάλου· βασιλεύει
 τώρα στὴ χώρα ὁ Αἴγισθος καὶ πῆρε
 τὴν Τυνδαρίδα, τὴ γυναικίκα ἐκείνου.

15
 Ἀπ' τὰ παιδιὰ ποὺ ἄφησε αὐτὸς στὸ σπῆτι
 πηγαίνοντας στὴν Τροία, τὸν Ὀρέστη
 καὶ τὴν Ἡλέκτρα, ὁ γέρος τοῦ γονιοῦ τοῦς
 παιδαγωγὸς κρυφὰ ἔκλεψε τ' ἀγόρι,
 ποὺ ὁ Αἴγισθος λογάριάζει νὰ σφάζει,
 καὶ τὸ ἔδωκε στὸν Στρόφιο, στὴ Φωκίδα,
 νὰ τ' ἀναθρέψει. Ἡ Ἡλέκτρα στὸ παλάτι
 ἔμεινε τοῦ πατέρα τῆς κι ὡς ἦρθε

20
 στῆς νιότης τὸ λουλουδίσμα, μνηστῆρες
 οἱ πρῶτοι ἀπ' τὴν Ἑλλάδα τὴν γυρεύαν.
 Μὰ ὁ Αἴγισθος τὴν κράταγε κλεισμένη
 μὲς στοὺς θαλάμους κι οὔτε σὲ κανέναν
 τὴν ἔδινε γαμπρό, γιατί φοβόταν

25
 μήπως μὲ κάποιον ἄρχοντα γεννήσει
 παιδί, ποὺ θὰ ἐκδικιότανε τὸ φόνο
 τοῦ Ἀγαμέμνονα. Ὅμως κι ἄλλος φόβος
 τρανότερος τὸν ἐσφίγγε, μὴν κάνει
 κρυφὰ παιδὶ μὲ κάποιον ἀντρειωμένο·
 γι' αὐτὸ ἔβαλε σκοπὸ νὰ τὴν σκοτώσει.

τὴν ἢ συναισθηματικὴ τοῦ συμμετοχῆ, ἀνεκπισθητὴ στὴν ἀρχή, ἐσχυρότερη καὶ ἐμφανέστερη στὴ συνέχεια, ποὺ λειτουργεῖ κατὰ ἓνα μαγικὸ τρόπο, ὥστε στὸ τέλος τοῦ μονολόγου ὁ θεατῆς νὰ ἔχει εἰσαχθεῖ στὴν «ἀτιμώσφαιρα» τῆς τραγωδίας.

23. Ἀγαμέμνονος πονήτορ'. Ἡ λέξη «ποινήτωρ» περιέχει ἐδῶ ὄχι μόνον τὴν ἔννοια τοῦ τιμωροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαστικῆ τῆς ἐξουσίας τοῦ Ἀγαμέμνονα, ἐφόσον ὁ γιὸς τῆς Ἡλέκτρας θὰ εἶχε πατέρα τοῦ κάποιον ἄρχοντα.

27. ὠμόφρων. Τὸ χαρακτηριστικὸ αὐτὸ τῆς Κλυταιμῆστρας εἶναι παραπιστικὸ στοιχεῖο τοῦ ἥθους τῆς.

μήτηρ νῦν ἐξέσωσεν Αἰγίσθου χερσός.
 ἐς μὲν γὰρ ἄνδρα σκῆψιν εἶχ' ὀλοστότα,
 παίδων δ' ἔδεισε μὴ φθονηθεῖν φόνωι.
 ἐκ τῶνδε δὴ τοιοῦτ' ἐμνηχανήσατο
 Αἰγίσθος· ὅς μὲν γῆς ἀπρηλάχθη φογιάς
 ἤμιν δὲ δὴ δίδωσιν Ἥλέκτραν ἔχειν
 δάμαρτα, πατέρων μὲν Μυκρηναίων ἀπο
 γενώσων (οὐ δὴ τοῦτό γ' ἐξελέγχουμαι
 λαμπροὶ γὰρ ἐς γένος γε, κρημάτων δὲ δὴ
 πένητες, ἔσθην γῆρῆναι ἀπόλλωνται),
 ὡς ἀσθενεῖ δούς ἀσθενῆ λάβοι φόβον.
 εἰ γὰρ νῦν ἔσθην ἀξίωμ' ἔχων ἄνηρ,
 εἶδοντ' ἂν ἐξήγερε τὸν Ἀγαμέμνονος
 φόνον δίκαι' ἂν ἤλθεν Αἰγίσθοιο τότε.
 ἦν οἴποθ' ἄνηρ ἴδεν (σύνουδέ μοι Κόρυς)
 ἦσχευ' ἐν εὐνή· παρθένος δ' ἔτ' ἐστὶ δὴ.
 αἰσχρόνομαι γὰρ δαβίων ἀνδρῶν τέσσα
 λαβδὸν ὑβρίζεν, οὐ κατάξιός γε γῶς.
 στένω δὲ τὸν λόγους κηδεύοντ' ἔμοι

28. ἐξέσωσεν. Ὁ Εὐρηίδης μὲ τὴν πληροφορία αὐτῆ, παρουσιάζον-
 τας τὴν Κλυταιμῆστρα νὰ σώξει τὴν Ἥλέκτρα ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Αἰγίσθου,
 συνεχίζει (βλ. στ. 9-10) τὴν ἠθογραφίαν μᾶς ποτὸ πρὸ ἀνθρώπινης Κλυ-
 ταιμῆστρας ἀπὸ ἐκείνην τοῦ Σοφοκλέη καὶ τοῦ Αἰσχύλου.

29. σκῆψιν. Ὁ φόβος τοῦ Ἀγαμέμνονα στηρίζεται στὴ δικαιοσύνη
 ὅτι εἶναι ἀνταπόδοσι κυρίας, γιατί θυσίασε τὴν Ἰφιγένεια στὴν Ἀυλῖδα καί,
 κατὰ δεύτερο λόγο, γιατί ἔφερε στὰ Ἄργος, γυρνώντας ἀπὸ τὴν Τροία, τὴν
 ἐρωμένη του Κοσσανδώρα (βλ. στ. 1011-50).

31-32. ἐμνηχανήσατο Αἰγίσθος. Τὸ σχῆδιο τοῦ Αἰγίσθου τὸν ἐξαφασίζει
 διὰ τὰ. Ἡ ἐπακέρυξη τοῦ Ὀρέστη θὰ τὸν δυσκολέψει ποτὸ νὰ γορῖσει στὸ
 Ἄργος. Παράλληλα, ὁ ταπεινὸς γάμος τῆς Ἥλέκτρας ἀποκλείει τὴν ἐκ μέ-
 τῶν τοῦ ἀσημαντοῦ ἀντρα τῆς ἢ τῶν ἀσημαντῶν παιδιῶν τοὺς ἐκείνησι
 καὶ διὰ τὴν ἐξουσία.

34. Μυκρηναίων. Ἐντὶ Ἄργεῖον. Ὁ Ἀδουργὸς περριανέεται γιὰ τὴν
 μνηστῆρῆ τοῦ κτηνοτρόφου, ποτὸ σημαίνει λαμπρὴ γενιά, ἀφοῦ οἱ Μυκρηναῖοι
 ἐπισημαίνονται γιὰ τὴν τὸν νικῆ τοὺς ρίζα.

Ἄπ' τοῦ Αἰγίσθου τὰ χέρια ὡστόσο
 τὴν γλίτωσεν ἡ μάνα τῆς, κι ἄς εἶναι
 τόσο ποτὸ σκληροκάρδη. Γιατί ἔχε
 πρόφασιν γιὰ τοῦ ἀντρα τῆς τὸ φόνον·
 τοῦ κόσμου ὅμως φοβήθηκε τὸ μίσος,
 ἂν τὰ παιδιὰ θανάτωνε. Ἔτσι, ἐτοῦτο
 σοφίστηκεν ὁ Αἰγίσθος· χρυσάφι
 ἔταξε σ' ὅποιον σκότωνε τ' ἀγόρι
 τοῦ Ἀγαμέμνονα ποτὸ ἔχε ξεφύγει
 ἀπὸ τῆ χώρα, καὶ σὲ μένα δίνει
 γυναίκα τὴν Ἥλέκτρα· Μυκρηναίους
 ἔχω προγόνους—ψέματα δὲ λέω·
 λαμπρὴ ἡ γενιά μου, δίχως ὅμως πλοῦτη,
 κι ἔτσι τὴν ἀρχοντιά τῆς ἔχει χάσει.
 Γι' αὐτὸ λοιπὸν σ' ἀδύναμον τὴν δίνει,
 γιὰ νὰ μὴ ἔχει φόβον. Τί ἄμα κάποιος
 ἀρχοντας τὴν Ἥλέκτρα παντρευόταν,
 τὸν κοιμισμένο φόνον θὰ ξυπνοῦσε
 τοῦ Ἀγαμέμνονα κι ἡ τιμωρία
 σκληρὴ τότε στὸν Αἰγίσθο θὰ ῥχόταν.
 Στὸ στρώμα τῆς δὲν πλάγιασα ποτέ μου
 —τὸ ξέρει ἡ Κύπρη—ἀκόμη ναι παρθένα.
 Γιατί ντροπὴ μεγάλη τὸ λογιάζω,
 βασιλοκόρη ὡς πῆρα, νὰ μὴ δεῖξω
 σέβας, ἀφοῦ δὲν εἶμαι ἀντάξιός τῆς.
 Γιὰ τὸν Ὀρέστη θλίβομαι τὸν ἔρμιο,
 ποτὸ ναι στὰ λόγια μόνο συγγενῆς μου,

43. Κύπρις. Ἄλλη, ποτὸ συνηθισμένη, ὀνομασία τῆς Ἀφροδίτης.
 Ἀγρεται καὶ Κύπρις, γιατί, σύμφωνα μὲ τὸ μῦθο, μετὰ τὴ γέννησή τῆς ἡ πρῶ-
 τη στερὰ ποτὸ πάτησε, ἦταν ἡ Κύπρος (Ἡσ. Θεογ. στ. 187-206).

44-45. ἦσχευ'... αἰσχρόνομαι. Ἡ ἐπανάληψη κοντὰ κοντὰ τοῦ ἴσου ρῆ-
 ματος τονίζει τὴν τιμωρία καὶ τὸ σεβασμὸ τοῦ Ἀδουργοῦ πρὸς τὴν Ἥ-
 λέκτρα.

Χο. πολλῶν κακῶν Ἑλληνων αἰτίαν ἔχει
σῆς μητρὸς Ἑλένη σύγγονος δόμοις τε σαῖς.

Ηλ. οἴμοι γυναικες, ἐξέβην θρηνημάτων.

ξένοι τινές παρ' οἴων οἷδ' ἐφρατίους
ἐπᾶς ἔχοντες ἐξανίστανται λόχον

φρηνή σὺ μὲν κατ' οἶμον, ἐς δόμοις δ' ἐγὼ
φράτεις ἰακούργους ἐξαλόξωμεν ποδί.

Ορ. μὲν, ὃ τέλεινα μὴ τρέσσης ἐμῆν χεῖρα

Ηλ. ὃ Φοῖβ' Ἄπολλον, προσάτινα σε μὴ θανῶν.

Ορ. ἄλλους κτάνοιμι μάλλον ἐχθίους σέθεν.

Ηλ. ἀπέθεε, μὴ παθ' ὄν σε μὴ φάσεν χεῖρον.

Ορ. σὺ κέ εἶθ' ὅσον θύγοι' ἂν ἐνδικιώτερον.

Ηλ. καὶ πῶς ξιρήρης πρὸς δόμοις λοχῆις ἐμοῖς;

Ορ. μένρα' ἄουσαι, καὶ τάχ' ὄνε ἄλλως ἐρεῖς.

Ηλ. ἔστιγα πάντως δ' εἰμὶ σὴ' κρείσσον γὰρ εἶ.

Ορ. ἦρω φέρον σοι σοῦ κτιστηγῆτον λόγους.

Ηλ. ὃ φίλτατ', ἄρα ζῶντος ἢ κτηνῆκτος;

Ορ. ζῆν' πρῶτα γὰρ σοι ἀγάθ' ἀγγέλλειν θέλω.

Ηλ. εὐδαιμονοῖς μοθὸν ἠδίεστον λόγον.

Ορ. κοινή δίδου τοῦτο κῶν ἀφοῖν ἔχειν.

Ηλ. παῖ γῆς ὃ τλήμων τλήμονας φραγὲς ἔχων;

Ορ. οὐχ ἓνα νομίζων φθείρεται πόλεος νόμον.

Ηλ. σὺ πον σπανίζων τοῦ καθ' ἡμέραν βίον;

Ορ. ἔχει μὲν, ἀσθενῆς δὲ δὴ φεύγων ἀνήρ.

Ηλ. λόγον δὲ δὴ τῶν ἠλλοες ἐκ κείνου φέρον;

220. μὲν...ἐμῶν χεῖρα. Ὁ Ὀρέστης τῆς ἀπλάναι τὸ χεῖρι προστατευτικὰ καὶ παρακλητικὰ.

221. ὃ Φοῖβ' Ἄπολλον. Μπροστά σὲ κάθε σπῆτι ὑπῆρχε ἔγνασμα ἢ συμβολικός ὀβελίσκος τοῦ Ἀπόλλωνι (ἰσοπέποιτος Ἀπόλλων) ποῦ ἀπομάκρυνε κάθε κακό. (Περβλ. Αἰσχ. Ἄγ. στ. 1081, Σοφ. *Ηλ.* 637). Ἀδρὸν τὸν ὀβελίσκο ἢ τὸ ἔγνασμα ἐπικαλεῖται ἡ Ἡλέκτρα.

222. ἄλλους κτάνοιμι. Ὁ Ὀρέστης ἔννοσι τὸν Αἰγισθο.

223. μὴ...χεῖρον. Τραγικὴ εἰρωνεία. Οἱ θεαεὲς καὶ ὁ Ὀρέστης ξέρουν οἷ τινα σοι ἀπὸς ἔχει δικαίωμα νὰ ἀγγίξει τὴν Ἡλέκτρα.

Χο. Ἡ ἀδερφή τῆς μένας σου, ἡ Ἑλένη,
φταίνει γιὰ τίς τόσες συμφορὲς ποῦ βρήκαν
τοὺς Ἑλληνες καὶ τὸ δικό σου σπῆτι.

Ηλ. Ἄσὶ φίλες, παρατάω τοὺς θρήνους. Κάποιοι
ξένοι, κρυμμένοι ἐδῶ κοντὰ στὸ σπῆτι,
βγαίνουν ἀπ' τὴν κρυψώνα τοὺς μπρός, τρέχα
στὸ δρόμο ἐσὺ κι ἐγὼ μὲς στὴν καλύβα
φεύγοντας, νὰ σωθοῦμε ἀπ' τοὺς κακούργους.

Μὰ στάσου, δύστυχη, μὴ μὲ φοβᾶσαι.

Ηλ. Φοῖβε, σοῦ προσπέφτω μὴ μὲ σφάξουν.

Ορ. Μακάρι νὰ θανάτονα ἄλλους πιότερο
σὲ μένα μισητοὺς παρὰ σὲ σένα.

Ηλ. Φύγε κι ὅ,τι δὲν πρέπει μὴν ἀγγίζεις.

Ορ. Τίποτα πὸ σωστὸ ἄπ' τὸ νὰ σ' ἀγγίξω.

Ηλ. Γιατὶ ἐδῶ πλάι μὲ σταθὶ παραμονεύεις;

Ορ. Στάσου ν' ἀκούσεις, δίκιο θὰ μοῦ δώσεις.

Ηλ. Στὰ χεῖρα σου εἶμαι, εἶσαι ὁ δυνατώτερος.

Ορ. Ἦρθα φέροντας νέα τοῦ ἀδερφοῦ σου.

Ηλ. Καλέ μου, τάχα ζεῖ, ἢ πάει στὸν Ἄδη;

Ορ. Ζεῖ πρῶτα θέλω τὰ εὐχάριστα ν' ἀκούσεις.

Ηλ. Νὰ χεῖς καλὸ γιὰ τὰ γλυκιά σου λόγια.

Ορ. Αὐτὸ καὶ γιὰ τοὺς δύο μας λέω νὰ γίνει.

Ηλ. Σὲ ποῖα πικρὴ ἐξορία πλανιέται ὁ δόλιος;

Ορ. Μαραίνεται ἀπ' τὴ μιά πόλη στὴν ἄλλη.

Ηλ. Τὸ καθημερινὸ του δὲν τοῦ λείπει;

Ορ. Τὸ χεῖ, μὰ εἶναι ἀδύναμος ὁ ἐξόριστος.

Ηλ. Γιὰ ποῖα λοιπὸν αἰτία σὲ στέλνει ἐκεῖνος;

225. πρὸς δόμοις... ἐμοῖς. Ἡ ἠθοποιὸς θὰ πρέπει νὰ δείξει πρὸς τὴν καλύβα (πρὸς δόμοις) ποῦ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ σπηνικῶ.

227. εἰμὶ σὴ. Τραγικὴ εἰρωνεία. Οἱ θεαεὲς καὶ ὁ Ὀρέστης ξέρουν ὅτι εἶναι ἡ ἀδερφή του, ἐνῶ ἐκεῖνη ἔννοσι πὸς βρίσκειται στὴ διαδέσῃ του.

232. κομῆ...ἔχειν. Ὁ δισσημος αὐτὸς λόγος τοῦ Ὀρέστη ὑποβλήσκει τὴν ψυχικὴ του ἀναταραχὴ.

- Ορ. εἰ ζῆεις, δῖσως τε ζώσα συμφορᾶς ἔχεις.
 Ηλ. οὐκουν δρᾶις μου περῶτον ὡς ξηρὸν δέμας;
 Ορ. λόπαις γε συντετηρός, ὄστε με στένειν. 240
 Ηλ. καὶ κῆατα πλόκαμόν τ' ἐκονομισμένον ξυρῶι.
 Ορ. δάκρυε σ' ἀδελφός ὃ τε θανὸν ἴσως πατήρ.
 Ηλ. οἴμοι! τί γάρ μοι τῶνδε γ' ἐστὶ φίλτερον;
 Ορ. φεῖ φεῖ. τί δ' αὖ σοῦ σώι κασργήτης δοκεῖς;
 Ηλ. ἀπάν ἐκεῖνος, σὺ παρῶν ἡμῶν φίλος.
 Ορ. ἐν τοῦ δὲ ναίεις ἐνθάδ' ἄστως ἐκός;
 Ηλ. ἐγγράμεσθ', ὃ ξεῖνε, θανάσιμον γάμον.
 Ορ. ὠμίωξ' ἀδελφόν σόν. Μυκρηαίων τίνι;
 Ηλ. σὺχ ὦι πατήρ μ' ἠλίπτεν ἐκδιώσων ποτέ.
 Ορ. εἶφ', ὡς ἀκούσας σῶι κασργήται λέγω.
 Ηλ. ἐν τοῖσδ' ἐκείνον τηλορός ναῖω δόμοις.
 Ορ. σκαφερός τις ἢ βουφορβός ἀξίως δόμων.
 Ηλ. πένθης ἀγῆρ γενναῖος ἔς τ' ἔμ' εὐσεβής.
 Ορ. ἢ δ' ἐδσάβεια τίς πρόσσεσι σῶι πόσει;
 Ηλ. σὺπάποτ' ἐσθῆς τῆς ἐμῆς ἔτιλη θυγεῖν.
 Ορ. ἀγρευμ' ἔχων τι θεῖον ἢ σ' ἀπαξίων;
 Ηλ. γυνείας ὄβριζων τοὺς ἐμούς οὐκ ἤξιον.
 Ορ. καὶ πῶς γάμον τοιοῦτον σὺχ ἦσθη λαβών;
 Ηλ. σὺ κόριον τὸν δόντα μ' ἠγέται, ξένε.

241. καὶ κῆατα... ἐρηφ. Οἱ Ἕλληνας σὲ ἐνδείξει κένθους ἔκοβον ποτὸν κον-
 τὰ τὰ μαλλιά σου (Εδρ. Τερφ. 1026). Ἐθιμο παραπλήσιο πρὸς ἐκεῖνο τὸν
 Σκαθῶν (πρβλ. Ἡροδ. 4.64).

245. ἀπάν ἐκεῖνος... ἡμῶν φίλος. Ὁ φαινομενικός πλεονασμὸς (ἀπάν...
 σὺ παρῶν) τονίζει τὸ μεγάλο κενὸ γιὰ τὴν Ἡλέκτρα ἀπὸ τὴν ἀπουσία τοῦ
 Ὀρέστη. Τυπὸχρονα ἔχουμε τραγικὴ εἰρωνεία, γιὰτὸ ἀδελφός της εἶναι
 παρῶν, προστάτῃ της.

247. θανάσιμον γάμον. Παρὰ τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν καλοσύνη τοῦ ἀντρα
 της, ὁ γάμος της αὐτὸς μὲ τὸν κατεῖνὸ γεωργὸ Ἰσοδυναμεί γιὰ τὴ βασιλοπού-
 λα μὲ συμφορὰ, μὲ θάνατο (πρβλ. στ. 1092-3).

249. σὺχ... ποτέ. Πρόκειται γιὰ τὸ θεοῦ της Κάστορα, ὅπως λέει καὶ ἡ
 ἴδια παρακάτω (βλ. στ. 312-3).

253. πένθης ἀγῆρ γενναῖος. Ὁ Ἡρότιδης ὑποστηρίζει ἐδῶ τὴν ἰδέα πὸς

- Ορ. Νὰ μὴθεῖ ἂν ζεῖς, καὶ πῶς περνᾷ ἡ ζωὴ σου.
 Ηλ. Κοῖτα λοιπὸν πῶς ἔχω μαρναζώσει. 240
 Ορ. Σὲ λίσσαν τόσο οἱ πίκρες, ποὺ λυπᾶμαι.
 Ηλ. Καὶ τὰ μαλλιά μου ὀλότρελα κομμένα.
 Ορ. Σὲ τρῶει ὁ πόνος τοῦ ἀδερφοῦ καὶ τοῦ πατέρα.
 Ηλ. Ἄσχι! τί πὸ ἀπ' αὐτοὺς ἀγαπημένο;
 Ορ. ὦο! γιὰ τὸν ἀδερφό σου τί πιστεύεις;
 Ηλ. Μακριὰ μου ἐκείνος κι ὄχι ἐδῶ νὰ μὲ συντρέξει. 245
 Ορ. Κι ἀπόμακρα ἀπ' τὴν πόλη γιὰτὶ μένεις;
 Ηλ. Γάμο θανάσιμο ἔχω κάνει, ξένε.
 Ορ. Θρηνώ τὸν ἀδερφό σου. Πῆρες Μυκρηαῖο;
 Ηλ. Ὅχι ὅποιον θά θελε ὁ γονιός νὰ πάρω.
 Ορ. Λέγε μου νὰ τὰ πῶ στὸν ἀδερφό σου. 250
 Ηλ. Ἐδῶ στὸ σπίτι του μακριὰ ἀπ' τὴν πόλη μένω.
 Ορ. Τέτοιο καλύβι σὲ σκαφτιά ἢ τοσπάνο ἀξίζει.
 Ηλ. Φτωχός, καλὴ ἢ γενιά του κι ἔχει σέβας.
 Ορ. Καὶ ποῖός ὁ σεβασμὸς τοῦ ἀντρός σου;
 Ηλ. Δὲν τόλμησε τὸ στρῶμα μου ν' ἀγγίξει. 255
 Ορ. Μὴν ἔχει τάμα στοὺς θεοὺς ἢ δὲ σὲ θέλει;
 Ηλ. Δὲ στέργει νὰ ντροπιάσει τοὺς γονιούς μου.
 Ορ. Πῶς δὲ σὲ χάρηκε, μὰ καὶ σὲ πῆρε;
 Ηλ. Δὲ λογαριάζει ἀφέντη αὐτὸν ποὺ μ' ἔδωσε.

οἱ ἄρετές δὲν προέρχονται μόνο ἀπὸ τὴν πλοῦσια καὶ ἀρχοντικὴ καταγωγή·
 καὶ ἕνας φτωχὸς μπορεί νὰ διαθέτει ἐθνετικὴ φύση καὶ ἀρετῆ. Οἱ ἄρετές
 αὐτὲς δὲν ἀποτελοῦν ἀποκλειστικὰς ἰδιότητες τῶν πλοῦστων καὶ τῶν εὐγε-
 νῶν, μπορεί νὰ τις ἔχει ὅποιοδῆποτε ἀνθρώπος σὲ ἔποια κοινωνικὴ τάξη
 καὶ ἂν ἀνήκει. Οἱ ἰδέες τοῦ διαφωτισμοῦ ποὺ διαμορφώθηκαν στὴς τελευ-
 ταῖες δεκαετίες τοῦ 5ου αἰῶνα ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς διδασκαλίας τῶν σο-
 φιστῶν εἶναι φανερὲς (πρβλ. Ἄντιφ. Σοφ. D-K. II 353, Λυκόφρονα στὸν
 Ἄριστοτ. ἀπόσπ. 91 R^o. Γιὰ τὴν ἰδέα αὐτὴ στὸν Εὐριπίδῃ καὶ στὴ σύγχρονη
 φιλοσοφία βλ. G. Xanthakis - Karamanos, σσ. 147-49).

259. σὺ κέρων... ξένε. Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἀγαμέμνονα, ὁ μόνος ποὺ
 εἶχε δικαίωμα νὰ παντρεύει τὴν Ἡλέκτρα, σύμφωνα μὲ τὸ νόμο καὶ τὰ ἑλλη-
 νικὰ ἔθιμα, ἦταν ὁ ἀδελφός της Ὀρέστης. (Πρβλ. Αἰσχ. Ἰκ. 391 καὶ βλ.
 Jirpistus, *Das attische Recht und Rechtsverfahren*, σσ. 482 κ. ἑξ.).

ΟΡ.	Κατάλαβε τὴν τιμωρία φοβάται τοῦ Ὁρέστη.	260
ΗΛ.	Κι αὐτὸ φοβάται, μὰ εἶναι μυαλωμένος.	
ΟΡ.	Ὁ ἄντρας σου καλός, καλὸ τοῦ πρέπει.	
ΗΛ.	Ἄμα γυρίζει αὐτὸς ποῦ λείπει τώρα.	
ΟΡ.	Κι ἡ μάνα σου τ' ἀνέχτηκε ὄλα τούτα.	265
ΗΛ.	Τὸν ἄντρα, ξένε, ἀπ' τὰ παιδιὰ ἢ γυναικὰ στέργει.	
ΟΡ.	Ὁ Αἰγισθος γιὰτὶ σὲ ντροπίωσε ἔτσι;	
ΗΛ.	Ἦθελε ταπεινὸ παιδὶ νὰ κάνω.	
	καὶ μ' ἔδωσε σὲ τέτοιον ἄντρα.	
ΟΡ.	Νὰ μὴ γεννήσεις γιουὲς ἐκδικητές;	
ΗΛ.	Ἔτσι ἐστοχάστηκε, μὰ θὰ μοῦ τὸ πληρώσει.	270
ΟΡ.	Τὸ ξέρει πὼς ἄκόμα εἶσαι παρθένα;	
ΗΛ.	Ὅχι· εἶναι μυστικὸ καὶ δὲν τὸ λέμε.	
ΟΡ.	Αὐτὲς ποῦ μᾶς ἀκοῦν εἶναι μαζί σου;	
ΗΛ.	Ναί, καὶ φυλᾶν καλὰ τὰ μυστικὰ μας.	
ΟΡ.	Στ' Ἄργος σὺν ἔρθει ὁ Ὁρέστης, τί θὰ κάνει;	
ΗΛ.	Ρωτᾶς γι' αὐτό; Ντροπὴ· δὲν εἶναι νὰ ῥθει τώρα;	275
ΟΡ.	Πὼς θὰ σκοτώσει τοὺς φονιάδες τοῦ πατέρα;	
ΗΛ.	Κάνοντας ὅσα ἐκάμαν στὸ γονιό μου.	
ΟΡ.	Τὴ μάνα σου θὰ σκοτώνεις μαζί του;	
ΗΛ.	Μὲ τὸ τσεκούρι ποῦ ὁ γονιός μου ἐχάθη.	280
ΟΡ.	Νὰ τοῦ τὰ πᾶν τὴ γνώμη δὲν ἀλλάξεις;	
ΗΛ.	Τὴ μάνα μου νὰ σφάζω κι ἄς πεθάνω.	
ΟΡ.	Ἀχ! ἔδῳ νὰ ἴαν ὁ Ὁρέστης νὰ τ' ἀκούσει.	
ΗΛ.	Καὶ νὰ τὸν δῶ, δὲ θὰ τὸν γυφρίζω ὄμως, ξένε.	
ΟΡ.	Διόλου παρᾶξένο· μικροὶ ἄστε χωρίσει.	
ΗΛ.	Μόνο ἕνας θὰ τὸν ἐγυφρίζε ἀπ' τοὺς φίλους μου.	285

μου κι ἄς πεθάνω. Τότε θὰ ἔχει ολοκληρωθεῖ ἡ ὑπαρξη τῆς Ἠλέκτρας, τὸ νόημα τῆς ζωῆς τῆς. Ἡ πρόθεση ἐπὶ στὸ ἐπι-σφᾶξσα υποδηλώνει ὅτι ὁ πρόστος φόνος ποῦ θὰ γίνει, θὰ εἶναι τοῦ Αἰγισθου.

283. ἀλλ' ὃ ξέν'... πρ. Τραγικὴ εἰρωνεία. Ἡ Ἠλέκτρα δὲν γυφρίζει πὼς ἔχει μπροστὰ τῆς τὸν ἴδιο τῆς τὸν ἄεραφρό, ποῦ τὸν ἀποκαλεῖ ξένο.

Ορ.	Ξυπᾶ· Ὁρέστη μὴ ποτ' ἐκτείστη δίκην.	260
Ηλ.	Τούτ' ἐπὶ ταβάν' πρὸς δὲ καὶ σώφρων ἔφν.	
Ορ.	φρῶ·	
	γενναῖον ἄνδρ' ἔλεξας, εὗ τε δραστήον.	
Ηλ.	εἰ δὴ ποθ' ἤξει γ' ἔς δόμονος δ νῦν ἀπών.	
Ορ.	μήτηρ δέ σ' ἢ τευόσσα ταῦτ' ἠρέχετο;	265
Ηλ.	γυναικες ἀνδρῶν, ὃ ξέν', οὐ παίδων φίλοι.	
Ορ.	τίνος δὲ σ' ὄνηχ' ἔβρισ' Αἰγισθος τάδε;	
Ηλ.	τεκεῖν μ' ἐβούλετ' ἄσθενῆ, τοῦαδε δούς.	
Ορ.	ὡς δῆθε παῖδας μὴ τέκος ποιήτορας;	
Ηλ.	τουαῦτ' ἐβούλενδ' ἄν ἐμοὶ δοίη δίκην.	270
Ορ.	οἶδεν σὲ σ' ὄσαν παρθένον μητρὸς πόσις;	
Ηλ.	ὄχι αἰδ' ὄν φίλοι σοι τούσδ' ἀκούονσιν λόγονος;	
	ἢ ὄστε στέγγειν γε τὰμὰ καὶ σ' ἔπη καλός.	
Ορ.	τί δῆτ' Ὁρέστης πρὸς τὰδ' ἢ Ἄργος ἦν μόλις;	275
Ηλ.	ἦρον τὸδ' ἢ ἀσχρόν γ' εἶπας· οὐ γὰρ νῦν ἀμυί;	
Ορ.	ἔθλων δὲ δὴ πὼς φονέας ἄν κτάνοι πατρός;	
Ηλ.	τολμῶν ὄπ' ἐχθρῶν οἱ ἐτολήθη ἴπατήρ'.	
Ορ.	ἦ καὶ μετ' αὐτοῦ μητέρ' ἄν τλαίης κτανεῖν;	280
Ηλ.	ταῦτάωι γε πελάξει τῶι πατήρ ἀπόλετο.	
Ορ.	λέγω τὰδ' αὐτών, καὶ βέβαια τὰπὸ σοῦ;	
Ηλ.	θάνοιμι μητρὸς αἰμ' ἐπισφᾶξασ' ἐμῆς.	
Ορ.	φρῶ.	
	εἶθ' ἦν Ὁρέστης πλησίον κλύων τάδε.	
Ηλ.	ἀλλ', ὃ ξέν', σὸ γνοίην ἄν εἰσιδοῦσά πν.	285
Ορ.	νέα γὰρ, οὐδὲν θαῦμ', ἀπεξέχθησθς νέου.	
Ηλ.	εἰς ἄν μόνος νῦν τῶν ἐμῶν γνοίη φίλων.	

274. τί δῆτ'... μόλις; Τὴν ἐρώτησι αὐτή, ὅπως καὶ τὶς ἀμέσως ἐπόμενες, τὴν ἀποβλάθει ὡς Ὁρέστης καὶ ἔχει ὡς ξένος, γὰρ νὰ βολιδοσκοπήσει τὶς προβλέπει τῆς Ἠλέκτρας. Οἱ γεμίτες πάθος ἀπαντήσεις δέχγουν τὸ ἄσβη- στο πάθος τῆς (πρβλ. στ. 275 κ. εἰς).

281. θάνοιμι... ἐμῆς. Παράφορη ἐκδήλωσι μίσους. «Νὰ σφᾶξω τὴ μάνα

Ορ. ἀρ' ὄν λέγουσιν αὐτὸν ἐκκλέψαι φόνου;
 Ηλ. πατρὸς γε παιδαγωγὸς ἀρχαῖος γέρον.
 Ορ. ὁ καθ'αὐτῶν δὲ σὸς πατὴρ τύμβου κερεῖ;
 Ηλ. ἔκρυπεν ὡς ἔκρυπεν, ἐκβλήθεις δόμων.
 Ορ. οἴμοι, τὸδ' οἷον εἶπας· ἀσθησις γὰρ οὖν
 καὶ τῶν θυραίων πημάτων δάκνει βροτοῖς.
 λέξον δ', ἐν' εἰδῶς οἷα κασινγήτωι φέρω
 λόγους ἀτερεπτεῖς ἀλλ' ἀναγκάσιος κλόων.
 ἔνεστι δ' οἴκτος ἀμαθία μὲν οὐδαμοῦ,
 σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν καὶ γὰρ οὐδ' ἀζήμιον
 γνώμηγν ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφῆν.

Χο. κέρω τὸν αὐτὸν τῶιδ' ἔρον ψυχῆς ἔχω.
 πρόσω γὰρ ἄστεως οἶσα τῶν πόλει κακὰ
 οὐκ οἶδα, πῶν δὲ βούλομαι κάρω μαθεῖν.
 Ηλ. λέγομι' ἄν, εἰ χεῖν (χεῖν δὲ πρὸς φίλον λέγειν),
 τύχας βαρείας τὰς ἐμὰς κάμοῦ πατρὸς.
 ἐπει δὲ κινεῖς μῦθον, ἔκετέω, ξένη,
 ἀγγελ' Ὅρεστη τὰμὰ κἀνείνου κακά,
 κρῶτων μὲν οἷος ἐν πέπλοις αὐλίξομαι,
 πίνωι θ' ὄσων βέβρωθ', ὅπῳ στέγασί τε
 οἶσαι καίω βασιλικῶν ἐκ δωμάτων,
 αὐτῇ μὲν ἐκροχθοῦσα κερμίον πέπλους
 ἢ γυμῶν ἔξω σῶμα καὶ στερήσομαι

(
 αὐτῇ δὲ πηγῆς ποταμίουσ φροουμένη.
 ἐπέοτος ἑρῶν καὶ χορῶν τητωμένη

289. ἐκβλήθεις δόμων. Ὁ τάφος τοῦ Ἀγαμέμνονα βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τοῦ παλάτι. Ὁ Ὀμηρος (γ 258-61) ἀναφέρει ὅτι τὸ πτώμα του πετάχτηκε καὶ τὸ σπάρσεν σκολιὰ καὶ ὄρνιθι. Ὁ Αἰσχύλος (Χορηφ. στ. 429-43) λέει πὸς τὸν ἔθωνον χωρὶς τῆς πρέπουσες νεκρόφιμης τελετῆς.
 294-96. ἔνεστι δ'...λίαν σοφῆν. Ὁ Ὀρέστης σπεύδει νὰ γνωμολογήσει, γιὰ νὰ δικαιολογήσει τὴν ἀμάρτυρος προηγούμενη, κάπως ὑπερβολικῆ, συγκινησιῆ του - ξένος αὐτοῦ - στὴν Ἡλέκτρα καὶ τὸ Χορό.
 307. ἐκροχθοῦσα... πέπλους. Φράση ἐνδεικτικῆ τῆς ἐξαθλιώσεως τῆς

ΟΡ. Αὐτός, ποῦ ὡς λέν, τὸν ἔσωσε ἀπ' τὸ φόνου;
 Ηλ. Ναι, τοῦ γονιοῦ μου ὁ γέροντας τροφός.
 ΟΡ. Ὁ σκοτισμένος σου πατέρας ἔχει τάφο;
 Ηλ. Ἔχει ὅπως ἔχει, μακριὰ ἀπὸ τὸ παλάτι.
 ΟΡ. Ἄχ! τί λόγο μοῦ εἶπες· τοὺς θνητοὺς ἢ θλίψη
 δαγκώνει, κι ὅταν μάθουν γιὰ τῶν ἄλλων
 τὰ βάσανα. Λοιπὸν λέγε νὰ ξέρω
 νὰ πάω στὸν ἀδερφό σου πικρὰ λόγια,
 μὰ τέτοια ποῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ τ' ἀκούσει.
 295

ΧΟ. Στους ἄξεστους συμπόνια δὲν υπάργει,
 μόνο στους γνωστικούς· γνώμη δὲν ἔχει
 σοφῆ ὁ σοφὸς χωρὶς καὶ νὰ ὑποφέρει.
 Τὸν ἴδιο πόθο ἔχω κι ἐγὼ μὲ τοῦτον.
 Μακριὰ ἀπ' τὴν πόλη ζῶ καὶ τὰ δεινὰ τῆς
 δὲν ξέρω, τώρα θέλω νὰ τὰ μάθω.
 300

Ηλ. Ἄν πρέπει, θὰ μιλήσω—κι ἔχω χρέος
 νὰ πῶ στους φίλους μου τίς μαδρες τύχες
 ποῦ βρήκαν τὸν πατέρα μου κι ἐμένα.
 Κι ἀφοῦ ἄρχισες τὸ λόγο, στὸν Ὀρέστη
 παρακαλῶ σε, ξένη, νὰ ἱστορήσεις
 τίς συμφορὲς ἐμὲ καὶ τοῦ γονιοῦ μου.
 Καὶ πρῶτα κοίτα πὼς εἶμαι ντρομένη,
 πόση κακομοιριά μ' ἔχει γεμίσει
 καὶ σὲ τί σπῆτι κατοικῶ, ποῦ ἔξουσα
 κάποτε σὲ παλάτια βασιλιάδων·
 μονάχη μου τὰ ρούχα ὑφαίνω, εἰδῶλως
 δὲ θὰ ἔχα φορεσιά καὶ γυμνὴ θὰ ἴμου·

(
 νερὸ ἀπὸ τὸ ποτάμι κουβαλάω
 καὶ σὲ γιορτὲς δὲν πάω καὶ πανηγύρια.

Μόνο οἱ σκλάβοι καὶ οἱ φτωχοὶ γυναῖκες ὑφαίνουν οἱ ἴδιες τὰ ρούχα τους (βλ. Εὐρ. Βάκ. 514).
 308. Τὴν υπαρέτη τοῦ κάσματος (lacina) στὸ κείμενο μετὰ τὸ στίχο αὐτὸν ὑπέδειξε ὁ Page : βλ. τὸ κριτικὸ ὑπόμνημα στὴν ἔκδοση τοῦ Diggle.

ὄντας παρθένα, ντρέπομαι τις ἄλλες
 γυναῖκες, ντρέπομαι τὸν συγγενή μου
 Κάστορα, ποὺ πρὶν οἱ θεοὶ τὸν πάρουν,
 ἦταν μαζί του νὰ μ' ἀρραβωνιάσουν.
 Ἡ μάνα μου ὅμως κἀθετα σὲ θρόνο,
 λάφυρα φρυγικὰ γεμάτη, δοῦλες
 ἀπ' τὴν Ἀσία στέκονται σιμὰ της
 ποὺ ἐσκλάβωσε ὁ γονιός μου, καὶ τῆς Τροίας
 τὰ πέπλα μὲ χρυσὲς φοροῦνε πόρπες.
 Τὸ αἷμα τοῦ πατέρα, μᾶδρο ἀκόμα,
 σαπίζει στὴ σκεπή μας κι ὁ φονιάς του
 στὰ ἴδια πάνω ὁμάξια τριγυρίζει,
 φουσκώνει ἀπ' τὸ καμάρι του βασιλῆως
 στὰ μεταωμένα χέρια του τὸ σκῆπτρο,
 ποὺ τὸ στρατὸ κυβερναε τῶν Ἑλλήνων
 μ' αὐτὸ ὁ γονιός μου. Καταφρονεμένο
 τὸ μνήμα τοῦ Ἀγαμέμνονα, ὡς τὰ τώρα
 ποτὲ χροὲς δὲ δέχτηκε οὐδὲ κλώνους
 μυρτιάς· γυμνὸς ὁ τόπος τῆς ταφῆς του,
 δίχως στολιδία. Τύφλα στὸ μεθύσι
 ὁ ἄντρας τῆς μητέρας μου, ὁ σπουδαῖος,
 ὅπως τὸν λέν, χοροπηδᾷ στὸν τάφο
 καὶ τις ταφειακές πετροβολώντις
 αὐτὰ γιὰ μᾶς τολμᾷ νὰ λέει: «Ποῦ εἶναι
 ὁ γιός σου Ὀρέστης τώρα; Στέκει δίπλα
 στὸν τάφο σου κι ὄραϊα τὸν προσστατεῖ;»
 Γι' αὐτὸν ποὺ λείπει τέτοιες ξεστομίζει

Ἀυτὴ του ὅμως ἡ πράξι θὰ τοῦ ἀνταποδοθεῖ. Ἡ Ἡλέκτρα (βλ. στ. 907-56)
 θὰ χλευάσει καὶ θὰ κακολογήσει τὸ νεκρὸ του. Στὴν Ἡλέκτρα τοῦ Σωφο-
 κλῆ ἡ Κλυταιμίστρα ἔκανε γιορτὲς στὴν ἐπέτειο τοῦ φόνου τοῦ ἀντρα της
 (βλ. στ. 277-81). Ἐδῶ ὅμως ἔδν συμβαίνει κατὰ τέτοιον, γιατί ὁ Ἐδριπίδης
 πλάθει, ἐπειδὴ τοῦ χρειάζεται, ἡμίτερο τὸ ἦθος της.

329. *εἰς ἡμᾶς*. Ἐγνοεὶ τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν Ὀρέστη καὶ τὸν ἑαυτὸ της.

ἀναισίματι γυναίκακ οὐσα παρθένος,
 αἰσχύνομαι δὲ Κάστορ', ὅς πρὶν ἐς θεοῦς
 ἔλθεῖν ἔμ' ἐμνήστευεν, οὐσαν ἐγγενή.
 μήτηρ δ' ἐμὴ Φρυγίοισιν ἐν σκυλεύμασιν
 θρόνοι κἀθῆται, πρὸς δ' ἔδρασιον Ἀσίδης
 ὀμφαλ στασίζουσ', ὅς ἔπεισ' ἐμὸς πατήρ,
 Ἰδαία φάση χρυσέαις ἐξενγμέναι
 πόρπασιν. αἷμα δ' ἔτι πατρός κατὰ στέγας
 μέλαν ὀσσηται, ὅς δ' ἐκείνον ἔκτανεν
 ἐς τὰυτὰ βάλων ἄρματ' ἐφοικτῆι πατρί,
 καὶ σπῆπτ' ἐν οἷς Ἑλλήσιν ἐστρατηλάται
 μιαιφόνους χερσὶ γαροῦνται λαβών.
 Ἀγαμέμνονος δὲ τύμβος ἠτιμασμένος
 ὄπτα χροὲς ποτ' οὐδὲ κλώνα μωρότης
 ἔλαβε, πῦρ δὲ κέρως ἀγλαϊσμάτων.
 μέθη δὲ βροχθεῖς τῆς ἐμῆς μητρός πόσις
 δ' κλεινός, ὡς λέγουσιν, ἐφθιώσκει τάφοι,
 πέτρους τε λεοὶ μνήμα λίανον πατρός,
 καὶ τοῦτο τολμᾷ τοῦτος εἰς ἡμᾶς λέγειν
 Ἠοῦ παῖς Ὀρέστης; ἀεὶ σοι τύμβοι καλῶς
 παρῶν ἀμύνει; ταῦτ' ἀπὸν ὀβριζέεται.

312. *αἰσχύνομαι...* Κάστορ'. Ἡ Ἡλέκτρα ἦταν μνηστευμένη μὲ τὸ
 θεῖο της Κάστορα.

313. *ἐμνήστευεν*. Κατὰ τὸν ἀθηναϊκὸ νόμο, τὴν ὄφρα νὴ ἀπὸ πατέρα
 κῆρη, τὴν *ἐπέκληρο*, τὴν πάντρωαν μὲ τὸν πλησιέστερο συγγενή της (βλ.
 Mac Dowell, *The Law in Classical Athens*, σσ. 95 κ.εξ.). Ὁ Ἐδριπίδης με-
 ταφέρει ἀπὸν τὸ νόμο στὸ μυθικὸ Ἄργος. Ἐτσι ἡ Ἡλέκτρα θὰ ἔπαυσε
 τὸν θεῖο της Κάστορα, ἀδερφὸ τῆς μητέρας της.

324. *χροὲς*. Νεκρικές προσφορὲς ἀπὸ κρασί, μέλι καὶ γάλα.
μωρότης. Ἡ μωρία ἦταν ἐνδειχὴ χαρισμένης προσφορᾶς (βλ.
 στ. 512, 778, **Αἰκ.* 172).

327. *ὁ κλεινός*. Εἰρωνεῖα ποὺ δείχνει τὴν περιφρόνησὴ της γιὰ τὸν Αἰ-
 γισθο. Τὸ ἐπιθετο ἀποδέδειξε συνήθως σὲ βασιλιάδες (βλ. **Ορ.* 17 κ. ἀ.).

328. *πέτρους...μνήμα*. Ὁ Αἰγισθος ἄσβεστὸν τὸν τάφο τοῦ Ἀγαμέμνονα.

ξέντων κρησέθει, οὐ' ἐμός κενθῆει δόμος.
[εἰρασθ', ἀπαυοί, τῶνδ' ἔσω τέρχη δόμων.]
καὶ μηδὲν ἀντείχευτε, παρὰ φίλον φίλοι
μολόντες ἀνδρός· καὶ γὰρ εἰ πένης ἔφην,
οὗτοι τό γ' ἦθος διογενεὲς παρεξέομαι.

Ορ. πρὸς θεῶν, ὄδ' ἀνήρ δς συνεκκλέττει γάμον;
τοὺς σοὺς, Ὀρέστην οὐ καταισχόνων θέλων;
Ἠλ. οὗτος κέκληται πάσις ἐμός τῆς ἀθλίας,

Ορ. φεῦ·
οὐκ ἔστ' ἀκριβὲς οὐδὲν εἰς ἐδαρθόων
ἔχουσι γὰρ ταραγμὸν αἱ φρέσις βροτῶν.
ἦβη γὰρ εἶδον ἀνδρα γενναίου πατρὸς
τό μηδὲν ἄντα, κρηστά δ' ἐκ κακῶν τέκνα,
λιμὸν τ' ἐν ἀνδρὸς πλουσίου φρονήματι,
γνώμην δὲ μεγάλην ἐν πένητι σώματι.
[πῶς οὖν τις αὐτὰ διαλαβῶν δεθῶς κρησέ;
πλοῦτοι; ποιητοὶ μηδὲν; ἀλλ' ἔχει νόσον
ἢ τοὺς ἔχουσι μηδὲν; ἀλλ' ἔχει νόσον
πειρία, διδάσκει δ' ἀνδρα τῆμ κρείαι κακῶν.
ἀλλ' εἰς ὅπλ' ἐλθῶν; τίς δὲ πρὸς λόγγην βλέπων
μάστιγος γένοιτ' ἂν ὅστις ἔστιν ἐραθός;
κράτιστον εἰπήν ταῦτ' εἶπ' ἀραιμένα.]
οὗτος γὰρ ἀπὸ οὗτ' ἐν Ἀργείοις μέγας
οὗτ' ἀδ' ἀπορήσει διαμύτων ὠγκωμένος,
ἐν τοῖς δὲ πολλοῖς ὄν, ἀστάτος ἠρέθη.

360. Ὁ στίχος ἀνετίθηκε ἀπὸ τὸν W. S. Barrett: βλ. τὸ κριτικὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκδόσεως τοῦ J. Diggle, ποὺ ἀκολουθεῖται ἐδῶ.

367-90: Ἐδῶ ὁ Εὐριπίδης μὲ τὸ στέμα τοῦ Ὀρέστη διατυπώνει τὴν ἄποψη πρὸς ἢ ἀξία στὸν ἀνθρώπου δὲν προέρχεται ἀπὸ ἐξωτερικοῦ παράγοντος, ὅπως εἶναι ἡ ἐγγενετικὴ καταγωγή, τὰ πλοῦτη καὶ ἡ ἐντωκοσιακὰ ὠραία ἐμφάνισι. Ἡ ἄρετή εἶναι θέμα καλοῦ χαρακτήρα. Παράλληλα ἐνισχύεται τὸ κύρος τοῦ Ὀρέστη ὡς τραγικοῦ ἥρωα, καθὼς ἠθρογραφεῖται καὶ πνευματικῶ. Γὰ τὸ πρόβλημα τῆς ἀθετήσεως τῶν στίχων 373-79 βλ. ὅσα σημεῖα ἐν Denniston.

νὺ σῶς φιλέψω μ' ὅσα καλὰ βρίσκονται
στὸ σπιτικὸ μου. [Ἐ, σκλάβοι ἔσεῖς, γὰ φέρτε
μέσα τὰ πράγματά τους]. Μὴ μοῦ ἀρνηθῆτε·
καλόδεχοι ἴστε, ἀφοῦ ἦρθατε ἀπὸ φίλου.
Γιατὶ κι ἂν ἐγεννήθηκα σὴ φτώχεια,
δὲ θά φανῶ μικρόψυχος καθόλου.

Ορ. Γὰ τοὺς θεοὺς! Ἐτοῦτος εἶναι ὁ ἀντρας
ποῦ μυστικὸ τὸ γάμο σου κρατᾷ,
γιατὶ δὲ θέλει νὰ ντροπιάσει τὸν Ὀρέστη;
Αὐτὸς ἀντρας μοι λέγεται, τῆς ἔρημης.

Ἠλ. Ἀχ· δίχως λάθη δὲν μπορείς καθόλου
τὴν ἀρετὴ στοὺς ἀντρας νὰ ξεκρίνεις·
πάντοτε ὑπάρχει σύγχυση μεγάλη
σὴ φύση τῶν ἀνθρώπων. Εἶδα ὡς τώρα
ἀνάξιο τέκνο ἀπὸ γενναῖο πατέρα,
ἀπὸ κακοῦς γονίους λαμπρὰ βλαστήρια,
μικρὸ, φτωχὸ μυαλὸ σὲ πλοῦστον ἀντρα

καὶ στὸν φτωχὸ ψυχὴ μεγάλη. [Πῶς λοιπὸν,
κανεῖς ἀνεμετρώντως ὅλα τοῦτα,
σοστὰ μπορεί νὰ κρίνει; Μὲ τὸν πλοῦτο;
Κακὸ κριτὴ θὰ πάρει. Μὲ τὴ φτώχεια;
Μὰ ἡ φτώχεια φέρνει δυστυχία καὶ στρέφει
τὸν ἀντρα στὸ κακὸ ἀπὸ τὴν ἀνάγκη.

Νὰ ἴρω στὰ ὄπλα; Ποιὸς ἔνα κοντᾶρι
βλέποντας, θὰ μποροῦσε νὰ πιστέψει
ἀντρωμένο αὐτὸν ποῦ τὸ βραστάει;
Κάλλιο κανεῖς ἔτοθα νὰ τ' ἀφήναι
ἔτσι ὅπως τὰ ἔχει ἡ τύχη κανονίσει].

Ὁ ἀντρας τοῦτος μέσα στοὺς Ἀργείους
δὲν εἶναι μέγας κι οὔτε γὰρ τῆ δόξα
κοιμᾷζει τῆς γενιᾶς του, μὰ τὸν βρίσκεις
ξεχωριστὸ μὲς ἀπ' τὸ πλῆθος. Ὅμως

οὐ μὴ ἀφρονήσῃ, οἱ κενῶν δοξασμάτων
 πλήρεις πλανᾶσθε, τῆι δ' ὀμιλίαι βροτῶν
 φρονεῖτε καὶ τοῖς ἴθεσιν τοὺς ἐθνεγεῖς;
 [οἱ γὰρ τοιοῦτοι τὰς πόλεις οἰκοῦσιν εὖ
 καὶ δόμοι· αἱ δὲ ἀρχαὶ αἱ κεναὶ φρονῶν
 ἀγάματ' ἀρχαῶς εἰσιν. οὐδὲ γὰρ δόμον
 μάλλον βραχίων σθεναρῶς ἀσθενὸς μένει·
 ἐν τῆι φῦσει δὲ τοῦτο κἂν εὐφραῖαι.]
 ἀλλ' ἄξιος γὰρ ὁ τε παρῶν ὁ τ' οὐ παρῶν
 Ἄγαμέμνονος παῖς, οὐτεὶ οὐνεχ' ἤρομεν,
 δεξιῶμεθ' ὄϊκον καταλόσεις. χωρεῖν χρεῶν,
 δμῶδες, δόμων τῶνδ' ἐντός. ὡς ἐμοὶ πένης
 εἶη πρόθυμος πλουσίου μάλλον ξένος.
 αἰνῶ μὲν οὖν τοῦδ' ἀνδρὸς ἐσοχῶς δόμων,
 ἐβουλόμην δ' ἂν εἰ κασίγνητός με σὸς
 εἰς ἐτροχῶντας ἦεν ἐτροχῶν δόμος.
 ἴσως δ' ἂν ἔλθοι Λοξίου γὰρ ἔμπροσθεν
 χρησμοί, βροτῶν δὲ μαντικῆν χαίρειν ἐὼ.
 Χο. νῦν ἢ πάρουθε μάλλον, Ἥλέκτρα, χαρᾶι
 θερμανόμεθα καρδίαν ἴσως γὰρ ἂν
 μάλις προβαίνοσ' ἢ τόχη σταίη καλῶς.

ΗΛ. ὦ τλήμων, εἰδὸς δωμάτων χρεῖαν σέθεν
 τί τούσδ' ἐδέξω μείζονας σαυτοῦ ξένους;

384. οἱ κενῶν... πλανᾶσθε. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἔχομε μὴ στιγμαία ἀπα-
 ράβαστρον. Ὁ Ὀρέστης φαίνεται νὰ μιλάει κατευθεῖαν στοὺς θεατῆς, κωπη-
 ριάζοντας τῆ γενικῆ ἀντίληψη, ὅτι ὁ σωστὸς ἠθικὰ ἄνθρωπος κρίνεται ἀπὸ
 τὸ χαρακτηριστῆρα του καὶ τὴ συμπεριφορὰ καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν ὀμιλῆ κατωφωγῆ.
 Τὸ ἴδιο συμπέρασμα βγαίνει καὶ ἀπὸ τὴν ἰδιογράφηση τοῦ Ἀδουργού (βλ.
 εἰσαγωγὴ καὶ σημ. στ. 255).

386-390. Γὰρ τὴν ἀμφίβολη ἀθέτηση καὶ τῶν στίχων ἀπάν, βλ. τὴ
 σημείωση τοῦ Denniston.

400. Λοξίου... χρησμοί. Τὴν πεποίηση αὐτῆ τοῦ Ὀρέστη ἀνετρέπου,
 στὸ τέλος τοῦ ἔργου, οἱ Διόσκουροι λέγοντας καθαρὰ πῶς οἱ μαντεῖες τοῦ
 Ἀπόλλωνα ἦταν ἀσοφες.

ἔσεῖς, ποὺ μὲ τὶς ἄμυαλες τὶς γνώμες σας
 σὲ πλάγες πέφευτε, δὲ θὰ σκεφτῆτε
 ποτὲ σας γνωστικὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους
 νὰ τοὺς ζυγιάσετε ἀπ' τὸ φέρσιμό τους
 καὶ τοὺς καλοὺς ἀπὸ τὸ χαρακτηριστῆρα;
 [Ἐτοῦτοι κυβερνοῦν σωστὰ τὶς πόλεις
 καὶ τὰ δικά τους σπύτια· τὰ ὄραϊα
 κορμιά ποὺ ἢ φρόνηση τοὺς λείπει, μόνο
 τῆς ἀγορῆς ἀγάλματα εἶναι. Κι οὔτε
 μπερεῖ ἓνα χέρι δυνατὸ στὴ λόγχη
 ν' ἀντισταθεῖ καλύτερα ἀπὸ κάποιον
 ἀδύναμο· σὲ τοῦτο ἔχει νὰ κάνει
 τὸ φυσικὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ θάρρος].
 Ναί, τῆ φιλοξενία στὸ σπιτικὸ σας
 θὰ τὴν δεχτοῦμε—ἄξιζονε τὰ τέκνα
 τοῦ Ἀγαμέμνονα, κι αὐτῆ, κι ἐκαίνος
 ποὺ λείπει μακριὰ κι ἤρθαμε τώρα
 γιὰ χάρη του. Ἐμπρός, σκελάβου, μπῆτε μέσα.
 Γιὰ μένα πῖδ καλά νὰ μὲ φιλέψει
 ὁ πρόθυμος φτωχός, παρὰ ἓνας πλούσιος.
 Χαίρομαι ποὺ πατάω στὸ φτωχικὸ του·
 θὰ προτιμοῦσα ὠστόσο στὰ δικά του
 τὰ εὐτυχισμένα σπύτια ὁ ἀδερφός σου
 χαρούμενος νὰ μὲ δεχόταν ὅμως
 μπορεῖ νὰ ῥθεῖ. Γιατὶ ἔναι τοῦ Λοξία
 οἱ προφητεῖες σωστῆς· δὲ λογαριάζω
 τὴ μαντικὴ καθόλου τῶν ἀνθρώπων.
 Ἥλέκτρα, τώρα περισσότερο ἀπὸ πρῖν,
 ἀπ' τὴ χαρὰ φλογίζεται ἡ καρδιά μας·
 γιατί ἴσως πῖδ καλά μπορεῖ νὰ πάει
 γιὰ μᾶς ἢ τόχη ποὺ ἔχει πῖδ στομῶσει.

ΧΟ.

ΗΛ. Δύστυχε, μὴ καὶ γνώριζες τὴ φτώχεια
 τοῦ σπιτικοῦ σου, πῶς τοὺς ξένους τοῦτους
 δεχτήκες, ποὺ ἔναι πῖδ τρανοὶ ἀπὸ σένα;

Πρ. ἀνόηθι· ὁμιος δ' οὖν τοῦτό γ' οὐκ ἠνεσχόμην
ἤλθον γάρ αὐτοῦ πρὸς τάφον πάρεργ' ὁδοῦ
καὶ προσεσπῶν ἔκλισαν ἑρημίας τυχῶν,
σπονδὰς τε, λόσας ἀσπὸν ἄν φέρω ξένης,
ἔσπευσα, τύμβου δ' ἀμφέθηκα μαρτυρίας.

πρὸς δ' ἐπ' αὐτῆς οὖν μελέγγυμον πόδιον
σφάγιον ἐσεῖδον αἶμά τ' οὐ πάλα χερσὶν
ξασθῆς τε χαιτῆς βοστρύχους κεκαρμένους.
κάθαρμασ', ὦ παῖ, τίς ποτ' ἀσθρότων ἔτλη
πρὸς τύμβου ἔλθειν' οὐ γὰρ Ἀργείων γέ τις.
ἀλλ' ἦλθ' ἴσως πον οὐδ' κασίγνητος λάθραι,
μολῶν δ' ἐθαύμασ' ἄθλιον τύμβου πατρός.

σκέψαι δὲ χαιτὴν προστιθεῖσα σὴν κόμη,
εἰ χρῶμα ταῦτ' ἀσθρότης ἔσται τριχός·
φιλεῖ γάρ, αἶμα ταῦτ' οἷς ἂν ἦ πατρός,
τὰ πάλλ' ὁμοιασμάτος πεφρονέμεναι.

Ηλ. οὐκ ἄξι' ἀνδρός, ὦ γέρον, σοφοῦ λέγεις,
εἰ κενυτὸν ἐς γῆν τῆρ' ἂν Αἰγίσθεον φόβου
δοκιεὶς ἀδελφὸν τὸν ἐμὸν εὐθαρεσῆ μολεῖν.
ἔπειτα χαιτῆς πῶς συνοίσεται πλόκος,
ὁ μὲν παλαιότεραις ἀνδρὸς ἐγγενοῦς τραφεῖς,
ὁ δὲ κτερισμοῖς θῆλος; ἀλλ' ἀμήχανον.
πολλοὶς δ' ἂν εὐχρὸς βοστρύχους ὁμοιότητους
καὶ μὴ γυγῶσιν αἵματος ταῦτο, γέρον.

Πρ. σὸ δ' εἰς ἔγχος βᾶσ' ἀρβύλης σκέψαι βίαν

525-6. εἰ κενυτὸν... μολεῖν. Γὰρ τὴν Ἥλεκτρα εἶναι ἀδιανόητο νὰ ἔρθῃ
κρυφὰ ὁ Ὀρέστης, ἐπειδὴ φοβᾶται τὸν Αἰγίσθο. Τὸ μέρος τῆς καὶ ὁ πόθος
ἐκδικήσεως παραμερίζουν τὴν ἀπλή λογικὴν ποδ' ἐπιβάλλει ὅτι ὁ Ὀρέστης,
ἐφ' ὅσον εἶναι ἐπικηρυγμένος, ἔχει λάβει τὰ μέτρα του.

ΓΕ. Ναί, ἀνώφελα· δὲ βάσταξα ὅμως. Πῆγα,
βγαίνοντας ἀπ' τὸ δρόμο μου, στὸν τάφο
κι ἔρμω ὡς τὸν εἶδα καὶ χορταριασμένο,
πέφτοντας χάμω θρήνησα· ἀφοῦ πῆρα
κρᾶσι ἀπ' τ' ἀσπί πὸ φέρνω γιὰ τοὺς ξένους,
στὸ μνήμα του ἔσταξα σπονδὲς καὶ κλάδους
μυρτιάς τριγύρω του ἔβαλα. Μὰ βλέπω
στὸν τύμβο του ἕνα μαῦρο ἄρνι, σφαγμένο,
μὲ τὸ χυμένο του αἷμα ἀκόμη φρέσκο
καὶ πλάι του ξαυθὰ μαλλιὰ κομμένα.

Ἀπόρησα, παιδί μου, τέτοιο θάρρος
ποῖός θά 'χε γιὰ νὰ ζύγανε στὸν τάφο·
βέβαια κανεὶς ἀπ' τοὺς Ἀργείους. Μὰ κρυφὰ κάπου
θά 'φτασε ὁ ἀδερφός σου καὶ τὸ μνήμα
τὸ ἄθλιο τοῦ γονιοῦ σου ἔχει τιμήσει.
Βάζοντας τὰ κομμένα αὐτὰ βοστρύχια
πλάι στὰ μαλλιὰ σου, κοίτα μήπως εἶναι
μὲ τὰ δικά σου ὅμοια στὸ χρῶμα· ἐκεῖνοι
ποὺ ἔχουνε τὸ αἷμα ἴδιου πατέρα,
εἶναι συνηθισμένο αὐτοὶ νὰ μοιάζουν
στὰ πῶ πολλὰ σημάδια τοῦ κορμοῦ τους.

Ηλ. Γέροντα, δὲ μιλᾷς σωστά, ἂν νομίζεις
πὼς ἀπ' τὸ φόβο τοῦ Αἰγίσθου θά 'ρχόταν
ὁ ἀντρεπωμένος μου ἀδερφός κρυφὰ στὴ χώρα.
Ἔπειτα πὼς νὰ μοιάζουν τὰ βοστρύχια
παλικαριοῦ καλῆς γενιᾶς τὸ ἕνα
ποὺ τὸ 'θρεψε ἡ παλαιότερα, καὶ τὸ ἄλλο
παρθένως ἀπ' τὸ χτένισμα ἀπαλό;
'Αδύνατο. Μαλλιὰ μὲ τὸ ἴδιο χρῶμα,
γέροντα, θά 'βρεις σὲ πολλούς, μὰ δίχως
νὰ 'χουν τὸ ἴδιο αἷμα μὲς στὶς φλέβες.
Πῆγαινε τότε, κόρη μου, καὶ κοίτα

εἰ σύμμετρος σὺν ποδὶ γενήσεται, τέκνον.

Ηλ. πῶς δ' ἂν γένοιτ' ἂν ἐν κραταιαίλοι πῆδωι
γαίας ποδῶν ἐμακτρον; εἰ δ' ἔστιν τόδε,
οὐοῖν ἀδελφοῖν ποῶς ἂν οὐ γένοιτ' ἴσος
ἀνδρὸς τε καὶ γυναικὸς, ἀλλ' ἔξοση κρατεῖ.

Ηρ. οὐκ ἔστιν, εἰ καὶ γῆρ κασίγνητος μολῶν

(
καρικός δ' ται γνώης ἂν ἐξόφασμα σῆς,
ἐν ᾧ ποτ' αὐτὸν ἐξέκλερα μὴ θανεῖν;

Ηλ. οὐκ οἶσθ', Ὀρέστης ἤριέ' ἐκπίπτει χθονός,
γέων μ' ἔτ' οὔσαν; εἰ δὲ κῆρυκεον πέπλους,
πῶς ἂν τότ' ἂν παῖς ταῦτά γ' ἔχοι φάση,
εἰ μὴ ξυναύξουσθ' οἱ πέπλοι τῶι σώματι;
ἀλλ' ἦ τις αὐτοῦ τύρον ἐποιεῖρας ξένος
ἤκειρατ' ἢ τῆσδε σκοποῦς λαβὼν χθονός†.

Ηρ. οἱ δὲ ξένοι ποῦ; βούλομαι γὰρ εἰσαῖων
αὐτοὺς ἐρέσθαι σοῦ κασιγνήτου πέρι.

Ηλ. οἶδ' ἐκ δόμων βαινουσι λαυρηῶι ποδί.

Ηρ. ἀλλ' εὐγενεὶς μὲν, ἐν δὲ κισθίλωι τόδε
πολλοὶ γὰρ ὄντες εὐγενεῖς εἰσιν κακοί.

ὁμως δὲ χαίρων τοὺς ξένους προσεπέλεο.

Ορ. χαῖρ', ὦ γεραῖέ, τοῦ ποτ', Ἥλέκτρα, τῆδε

παλαιὸν ἀνδρὸς λείφανον φίλων καρτεῖ;

Ηλ. οὔτος τὸν ἄμ' ἄμ' πατέρ' ἔθραψεν, ὦ ξένε.

Ορ. τί φησ; ὅδ' ὅς σ' ἄν ἐξέκλεψε σύγγρονον;

Ηλ. ὅδ' ἔσθ' ὁ σώσας κείνον, εἴπερ ἔστ' ἔτι.

Ορ. ἔα.

538. Γιὰ τὴν ὑπερῆ χάσιμος στὸ κείμενο, βλ. τὸ κριτικὸ ὑπόμνημα
στὴς ἐκδόσεις τοῦ Denniston καὶ τοῦ Diggle.

551. παλαι...κακοί: Ἐπαναλαμβάνεται (αφβλ. σημ. στ. 367-90) τὴν ἐν-
νοια τῆς εὐγένειας, ποῦ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση (περι-
ποιημένο ντύσιμο καὶ συνοδεία ἀκολούθων) ὡς προσηγορικῆ καλῆς κατα-
γωγῆς.

τὰ χνάρια του ἂν στὸ πόδι σου ταιριάζουν.

Ηλ. Πῶς εἶναι δυνατὸ ν' ἀφήσουν χνάρια
πατημασιῶς σὲ βραχιοτόπι; Ὡστόσο
κι ἂν γίνεαι αὐτὸ, καὶ πάλι ἴσα δὲν εἶναι
τὰ πόδια δυὸ ἀδερφῶν, γυναικῶς κι ἀντρα
τοῦ ἀντρα θά ἴναι πάντα πιὸ μεγάλα.

Ἄν γύριζ' ὁ ἀδερφός σου, δὲν ὑπάρχει

(
κάτι ἀπ' τὰ ρούχα του ν' ἀναγνωρίσεις,
ποῦ ἐσὺ τὰ χεῖς ὑφάνει, ὅταν τὸν πῆρα
κρυφά, γιὰ νὰ γλιτώσει τὸ χαμό του;

Ηλ. Δὲν ξέρεις πῶς σ' ἄν ἔφυγεν ὁ Ὀρέστης
ἀπὸ τῆ χώρα, ἤμουν παιδοῦλα ἀκόμη;
Μὰ κι ἂν ἐγὼ τὰ πέπλα τοῦ χα φτιάξωι,
πῶς τώρα θά φοράει τὰ ἴδια ρούχα

μ' ἐκεῖνο τὸ παιδάκι; Ἐκτὸς ἂν ἔτσι

κορμὶ καὶ ρούχα ἀντάμα μεγαλώνουν.

Αυπήθηκε τὸν τάφο κάποιος ξένος
κι ἔχει προσφέρει τὰ μαλλιά του ἢ κάποιος
ντόπιος ποῦ πῆρε τοὺς φρουρούς βοηθούς του.

ΓΕ. Ποῦ εἶναι οἱ ξένοι; Θέλω νὰ τοὺς δῶ,
νὰ τοὺς ρωτήσω γιὰ τὸν ἀδερφὸ σου.

Ηλ. Νάτσι ποῦ βγαίνουν κιόλας ἀπ' τὸ σπίτι.

ΓΕ. Καλὴ δείχνουν γενιά, μὰ μπορεῖ τοῦτο
καὶ νὰ μὴν εἶναι ἀλήθεια: ὁ χαρακτηριστῆρας
σὲ πολλοὺς εἶναι φαῖλος, κι ἄς κρατοῦνε
ἀπὸ γενιῶς ἀρχοντικῆς. Ὡστόσο
ἔσας τοὺς ξένους, σᾶς κάλωσορίζω.

Ορ. Κι ἐσύ, γέροντα, χαῖρε. Ἥλέκτρα, πῆς μου
σὲ ποιὸν ἀπὸ τοὺς φίλους σου ν' ἀνήκει
τ' ἀπομεινάρι αὐτὸ τοῦ ἀνθρώπου;

Ηλ. Αὐτὸς ἔθραψε, ὦ ξένε, τὸ γονιὸ μου.

Ορ. Τί λές; Αὐτὸς φυγάδεψε τὸν ἀδερφὸ σου;

Ηλ. Αὐτὸς τὸν γλίτωσε, ἂν ἀκόμα ζεῖ.

Ορ. Καλῶ.

τί μ' ἐσδέδορκεν ὡσπερ ἀργύρου σκουπῶν
λαμπρὸν χαραινῆρ'; ἢ προσεικάζει μὲ τωι;

560

Ηλ. ἴσως Ὁρέστην σ' ἤμιχ' ἤδετα βλέπων.

Ορ. φίλων γε φωτός, τί δὲ κικλεῖ πέφιξ πόδα;

Ηλ. καὶ τὴ τόδ' εἰσορῶσα θαυμάζω, ξέε.

Πρ. ἃ πότιν', εἴχου, θύγατερ Ἠλέκτρα, θεοῖς.

Ηλ. τί τῶν ἀπόντων ἢ τί τῶν ὄντων πέρι;

Πρ. λαβεῖν φίλον θησαυρόν, ὃν φαίνει θεός.

Ηλ. ἰδοὺ καλῶ θεός, ἢ τί δὴ λέγεις, γέρον;

Πρ. βλέπων νῆν ἐς τόδ', ἃ τέκνον, τὸν φίλτατον.

Ηλ. πάλαι δέδορκα' μὴ σὺ γ' οὐκέτ' εἶ φρονεῖς;

Πρ. οὐκ εἶφρονῶ' γὰρ σὸν κατήγγητον βλέπων;

Ηλ. πῶς εἶπας, ὦ γεραί', ἀέλιπστον λόγον;

Πρ. ὄραν' Ὁρέστην τόδε τὸν Ἀγαμέμνονος.

Ηλ. ποῖον χαραινῆρ' εἰσιδῶν, ὦι πεισομαι;

Πρ. οὐδὲν παρ' ὄραρον, ἦν ποτ' ἐν πατρὸς ὄμοις

νεβρὸν διάκων σου μὲθ' ἡμέχθη πεσιών.

Ηλ. πῶς φηῖς; ὄρω μὲν πτόματος τεκμήριον.

Πρ. ἔπειτα μέλλεις προσπίπτειν τοῖς φιλτάτοις;

Ηλ. ἀλλ' οὐκέτ', ὃ γεραί'. σφμβόλοισι γὰρ

τοῖς σοῖς πέπεισμα θυμῶν, ἃ χρόναι φανείς,

ἔχω σ' ἀέλιπτος. Ορ. κἄξ ἐμοῦ γ' ἔχη χρόνοι.

Ηλ. οὐδέποτε δόξασ'. Ορ. οὐδ' ἐγὼ γὰρ ἤλπισα.

Ηλ. ἐκείνος εἶ σὺ; Ορ. σύμμαχος γέ σοι μόνος.

ἦν δ' ἀνστάσωμαι γ' ὃν μετέρχομαι βόλον

(

πέποθα δ' ἢ χρὴ μηκέθ' ἠγείσθαι θεός,

εἰ τάδε' ἔσαι τῆς δίης υπέρτερα.

)

564. ἀπότων. Ἐννοεῖ τὸν Ὁρέστη.

ὄρων. Ἐννοεῖ τὴν Κλυταιμῆστρα καὶ τὸν Αἴγισθο.

582. ἦν δ' ... βόλον. Ὁ Ὁρέστης μιλεῖ συμβολικῶς γὰρ κάποιο σχέδιό

του. Τὴν ὑπερῆν χάσματος σὺ καίμενο ἔδαξε ὁ Viteff: βλ. τὸ κριτικὸ ὁ-

πόνημα στὴν ἐκδόση τοῦ Diggle.

Γιατὶ μὲ τέτοιο βλέμμα μὲ κοιτάζει,
λέξ καὶ λαμπρὸ σημάδι ξεχωρίζει
σὲ νόμισμα ἀσημένιο; Ἦ μὲ παίρνει
γιὰ κάποιον ἄλλο πὸ τοῦ μοιάζω;

Ἦ ἴσως νὰ χαιρεται πὸ τοῦ Ὁρέστη ἔχεις τὰ χρόνια. 560

Μὲ κάποιον πὸ ἀγαπᾷ γιατί μὲ τριγυρίζεις;

Ἦ ἔνε, κι ἐγὼ ἀπορῶ καθὼς τὸν βλέπω.

Κυρά, κόρη μου Ἠλέκτρα, παρακάλα τοὺς θεοὺς.

Γιὰ ποιούς; Γιὰ τοὺς ἐδῶ ἢ γι' αὐτοὺς πὸ λείκουν;

Θεόσταλτο νὰ λάβεις θησαυρὸ σου. 565

Νά, τοὺς θεοὺς παρακαλᾷ. Μά τί λέξ, γέρο;

Κοίταξε τὸν ἀγαπημένο σου, παιδί μου.

Ἦ ὦρα τὸν βλέπω μὴ δὲν ἔχεις πιά τὸ νοῦ σου;

Δὲν ἔχω νοῦ, τ' ἀδέρφι σου θαυρώντας;

Τι λόγο ἀνέλπιστο εἶπες, γέρο;

Πῶς βλέπω τὸν Ὁρέστη, ἐτοῦτον. 570

Καὶ τί σημάδι του εἶδες, νὰ πιστέψω;

Στὸ φροῦδι του ἔνα σκίσιμο πὸ ἐπῆρε

σὺν ἔπεσε, μαζί σου κωνηγώντας,

στὸ πατρικὸ παλάτι ἔνα ἄλαφακι.

Τί λέξ; Ναι, βλέπω ἐκεῖνο τὸ σημάδι. 575

Στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἀγαπημένου ἀργεῖς νὰ πέσεις;

Μὰ τώρα, γέρο, δὲν ἀργῶ ἢ καρδιά μου

γνώρισε τὰ σημάδια πὸ τῆς δείχνεις.

Ἦ! ἐσὺ πὸ κανες τόσα χρόνια νὰ ῥθεις,

σὲ σφίγγω ἀνέλπιστα στὴν ἀγκαλιά μου.

Κι ἐγὼ μετὰ ἀπὸ χρόνια σ' ἀγκαλιάζω.

Ποτὲ δὲν τὸ ῥαλεν ὁ νοῦς μου. 580

Οὔτε κι ἐγὼ ποτὲ μου τὸ χι ἐλπίσει.

Ἦσὺ ἴσαι ἐκείνος;

Ἦ ὁ μόνος σου βοηθός, ἅμα πετύχουν

τὰ δίχτυα βέβαια πὸ πασκίζω

νὰ ρίξω > εἶμαι σίγουρος, εἰδάλλως

δὲν πρέπει στοὺς θεοὺς πιά νὰ πιστεύεις,

ἂν θὰ νικήσῃ ἢ ἀδικίᾳ τὸ δίκιο.

Χο. ἔμολες ἔμολες, ὦ, χρόνιος ἄμερα,
κατέλαιψας, ἔδειξας ἔμφρανῆ
πόλει πικρῶν, δε παλαιῶν φρονῆ
πατρῶων ἀπὸ δομάτων τάλας
ἀλαίων ἔβα.

θεός ἀνὸ θεός ἀμετέραν τις ἄγει
νῆσαν, ὦ φίλα,
ἄνεχε μέρας, ἄνεχε λόγον, ἴει λιπῶς
ἔς θεούς, τύχαι σοι τύχαι
κασίγητρον ἐμβατεῦσαι πόλιν.

Ορ. εἶεν φίλας μὲν ἠδονῆς ἀπαισιμάτων
ἔχω, χρόνιοι δὲ καὶθις ἀπὸ τὰ δόσσημεν.
σὸ δ' ὦ γενναῖέ, καιρῖος γὰρ ἤλυθες,
λέξον, τί δρῶν ἂν φονέα τευσαιμένην πατρός
μητέρα τε (τήν) κοινῶν ἀνοσίων γάμων;
ἔστω τί μοι κατ' Ἄργος εὐμενῆς φίλων;
ἢ πᾶντ' ἀνεκνευάμεθ', ὅσπερ αἱ τύχαι;
τῶι ξυγγένωμαι; τόχιος ἢ καθ' ἡμέραν;
ποῖαν δδὸν τραιώμεθ' εἰς ἐχθροῦς ἔμοις;
Πρ. ὦ τέκνον, οὐδεὶς δυστυχοῦντί σοι φίλος.

εἴρημα γὰρ τοι χεῖμα γίγνεται τόδε,
κοινή μετασχέιν τεναθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.
σὸ δ' (ἐκ βάθρων γὰρ πᾶς ἀνήρησαι φίλοις
οὐδ' ἐλλείπειας ἐλαῖδ') ἴσθι μὲν κλύων
ἐν χειρὶ τῆι σῆι πᾶντ' ἔχεις καὶ τῆι τύχη,
πατρῶων οἴκων καὶ πόλιν λαβεῖν σέθεν.
Ορ. τί δήνα δρῶντες τοῦδ' ἂν ἐξωλομεθα;
Πρ. κτανῶν Θυέστον παῖδα σῆν τε μητέρα.

595. ἐμβατεῖσαι. Ἡ ἀκριβής ἔννοια τοῦ ρήματος εἶναι: νὰ μετῆ θρησκείας.

600. Τὴν πρόθεσιν ὁ Canter (παρὰ Diggle), ἐνῶ ὁ στίχος εἶχε ἀθετηθεῖ ἀπὸ τὸν Wilamowitz, *Analecta Euripidea*, σ. 65 (βλ. δὲ σὺ σημειῶναι ὁ Denniston).

Χο. Ἔφιασες, ἔφιασες, ἡμέρα
ποῦ τόσα χρόνια ἀργούσες. 585

Ἄστραψες κι ἔδειξες στὴ χώρα
σὺν λοιπερὸ πυρσὸν ἐκείνον
ποῦ ξαναγύρισε στὰ πατρικά του
παλάτια, ἀπὸ καιροῦ ἐξορισμένου
καὶ πολυπλόκητος. Θεός,

590

ναὶ θεός μᾶς φέρνει πάλι, φίλες,
τὴ νίκη. Ἐμπρός τὰ χέρια ὑψώστε,
σηκώστε τὴ φωνή, προσευχηθῆτε

στοὺς θεούς, γιὰ νὰ μετῆ μὲ τὸ καλὸ,
κυρίαρχος στὴν πόλη ὁ ἀδερφός σου.

595

Καλά: τὴ ζεστασιά τῆς ἀγκαλιᾶς σου
τὴν γεύτηκα καὶ θά 'χω ὑστερα πάλι
καιρὸ νὰ στὴν ἀνταποδώσω. Γέρο, πές μου
—ἤρθες στὴν ὥρα—πῶς θὰ τιμωρῆσω
τὸν φονιὰ τοῦ γονιοῦ μου καὶ τὴ μάνα,

600

Ἄρχουν τόχα μὲς στὸ Ἄργος φίλοι
ποῦ μ' ἀγαποῦν; Ἡ ὅλα εἶναι χαμένα
ὅπως κι ἡ τύχη μας; Ποιὸν ν' ἀνταμώσω;

Νύχτα νὰ πάω ἢ μέρα; Καὶ ποιὸ δρόμο
θὰ πάρω τοὺς ἐχθροῦς μου νὰ χτυπήσω;

Κανεῖς δὲν εἶναι φίλος σου, παιδί μου,
τώρα ποῦ δυστυχῶς. Ἀνέλπιστο εἶναι

605

σύντροφος νὰ βρεθεῖ πιστὸς σὲ λῦπες
καὶ σὲ χαράς. Μὰ ἐσὺ χαμένος εἶσαι
γιὰ τοὺς δικούς σου ὀλοτελα κι ἐλπίδα
δὲν ἄφρησες—ἄκου με ποῦ τὸ λέω.

Τὰ πάντα τώρα κρέμονται ἀπ' τὴν τύχη
καὶ τὸ δικό σου χέρι, νὰ κερδίσεις

610

τὸ πατρικὸ παλάτι καὶ τὴ χώρα.

Καὶ πῶς λοιπὸν αὐτὸ θὰ τὸ πετύχω;

Τὸν Αἴγισθο ἄμα σφάξεις καὶ τὴ μάνα σου

Ορ.

Γε.

φοβεροὶ δὲ βροτοῖσι μῦθοι
κρόδος πρὸς θεῶν θεοσπέλιαν.

ὣν οὐ μιν ἀσθεῖσα πάστιν

κτείνεις, κλεινῶν συγγεμέτω' ἀδελφῶν.
ἔα ἔα

φίλοι, βοῆς ἤκούσατ', ἢ δογῶ κενή
ἐνηλθέ μ', ὥστε νεοτέρας βροτῆς Λιός;
ἰδοῦ, τάδ' οὐκ ἄσημα πνεύματ' αἰσεται.

δέσποιν', ἄμεινον δόματ', Ἡλέκτρα, τάδε.

Ηλ. φίλοι, τί χεῖμα; πῶς ἀγῶνος ἴσραμεν;

Χο. οὐκ οἶδα πῶρ' ἐν φόνον οἰμονῶν κλέον.

Ηλ. ἴκουσα κἀρό, τηλόθεν μὲν ἀλλ' ὄμιος.

Ηλ. Ἀργεῖος δ' στεναγμὸς ἢ φίλων ἔμων;

Χο. οὐκ οἶδα· πᾶν γὰρ μέγνυται μέλος βοῆς.

Ηλ. σφαιρῶν ἀντεῖς τῆδέ μοι· τί μέλλομεν;

Χο. ἐπίσχε, τραπῶς ὡς μάθης τόχας σθεν.

Ηλ. οὐκ ἔστι· νικόμεσθα· ποῦ γὰρ ἄργελοι;

Χο. ἴξουσιν· οὔτοι βασιλῆα φαῖλον κτανεῖν.

ΑΓΓΕΛΙΟΣ

ὃ καλλίνοιο παρθένου Μυκηρίδες,

νικόωντ' Ὀρέστην πᾶσιν ἀγγέλω φίλοις,

Ἀγαμέμνονος δὲ φονέα κείμενον πέδιτοι

Ἀγροσθῶν· ἀλλὰ θεοῖσιν εὐχεσθαι χρεῖων.

Ηλ. τίς δ' εἶ σύ; πῶς μοι πιστὰ σημαίνεις τάδε;

Αγ. οὐκ οἶσθ' ἀδελφεοῦ μ' εἰσορῶσα πρόσπολον;

746. κλεινῶν... ἀδελφῶν. Δηλαδή τῶν Διόσκορων, τοῦ Κάστορι καὶ τοῦ Πολυδέκῃ.

751. ἀγῶνας. Ἐνοεῖται ἢ προστάθῃαι νὰ θανατωθῇ ὁ Αἴγισθος.

745

750

755

760

765

ΗΛΕΚΤΡΑ

οἱ φοβεροί, γιὰ τὸ καλὸ εἶναι τῶν ἀνθρώπων.

Τοὺς κάνουν νὰ λατρεύουν τοὺς θεοὺς.

Αὐτοὺς ξεχνώντας ἐθανάτωσες

τὸν ἄντρα σου, ἐσὺ τῶν δοξασιμένων

δύο ἀδερφῶν ἢ ἀδερφή.

Ἄ, αἶα!

Φίλες, ἀκούσατε βοή σὺν νὰ ἴαν

βροντῆ τοῦ Δία ἀπὸ τῆς γῆς τὰ βᾶθη;

Ἡ κόφια φαντασία μὲ ξεγελᾷ;

Ναί, φέρνει καθαρές φωνές ὁ ἀγέρας.

Κορφέ μου Ἡλέκτρα, βγές ἀπὸ τὸ σπῆτι.

Καλές μου, τί συμβαίνει; Πῶς τὰ πάμε;

Δὲν ξέρω· βογγητὰ θανάτου ἀκούω.

Τ' ἀκούω κι ἐγὼ μακριάθε, μὰ τ' ἀκούω.

Σέρνεται ἀπόμακρη φωνή, ξεκάθαρη ὄμιος.

Ἄνωστανάζει Ἀργίτης ἢ δικός μου;

Πολλές φωνές ἀνάκατες· δὲν ξέρω.

Μοῦ λές πὸς θὰ πεθάνω· τί προσμένω;

Στάσου νὰ δαῖς τὴν τύχη σου καθάρια.

Πᾶει μᾶς νίκησαν· ποῦ εἶν' οἱ μαντατοφόροι;

Θὰ φτάσουν· δύσκολο βασιλιά νὰ σφάξεις.

ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ

Δόξα καὶ νίκη, κόρες τῆς Μυκῆνας.

Σ' ὄλους τοὺς φίλους φέρνω τὸ μαντάτο

τῆς νίκης τοῦ Ὀρέστη. Εἶναι στὸ χῶμα

τοῦ Ἀγαμέμνονα ὁ φονιᾶς σφαγμένος,

ὁ Αἴγισθος· τοὺς θεοὺς δοξολογοῦν.

Ηλ. Ποιὸς εἶσαι σύ; Καὶ πὸς μοῦ λές ἀλήθεισ;

Αγ. Δὲ μὲ γνωρίζεις; Τοῦ ἀδερφοῦ σου ὁ δοῦλος.

757. Ἡ Ἡλέκτρα θέλει νὰ πεθάνει, ἂν ἀποτύχει ὁ ἀδελφός της στὸ εὐχεῖρημά του. Ἄν τὴν πιάσουν θὰ τὴν κικκομεταχειρισθοῦν, ὅπως δὴλῶσε καὶ πρὶν (στ. 697 - 98).

745

750

755

760

765

- 11λ. αἰσχρόνομα μὲν, βούλομαι δ' εἰπεῖν ὄμοις.
 Ορ. τί χροῖμα; λέξον' ὡς φόβου γ' ἔξωθεν εἶ.
 11λ. νεκροὺς ἐβρίζειν, μὴ μὲ τις φθόνου βάλῃ.
 Ορ. οὐκ ἔστιν οὐδείς ὅστις ἄν μέμφαιτό σε.
 11λ. δυόκοστος ἡμῶν καὶ φιλόφορος πόλις.
 Ορ. λέγ' εἴ τι χορίζεις, σὺγγον' ἀποτόδοισι γὰρ νόμοισιν ἔχθρον τώιδε συμβεβλήκαμεν.
 11λ. εἰέν' τιν' ἀρχὴν πρῶτά σ' ἔξειπω κακῶν, ποίας τελευτάς; τίνα μέσον τάξω λόγον; καὶ μὴν δι' ὄρθρων γ' οὔπωτ' ἐξελέμπατον θρωλοῦσ' ἅ γ' εἰπεῖν ἦθελον κατ' ὄμμα σόν', εἰ δὴ γενοίμην δειμάτων ἐλευθέρων τῶν πρόσθε. πῶν οὖν ἔσμεν' ἀποδώσω δέ σοι ἕκαστ' ἅ σε ζῶντ' ἦθελον λέξαι κακῶν ἀπόλειπας με κώρυκαρον φίλου πατρὸς καὶ τόνδ' ἔθνης, οὐδὲν ἠδικημένος, κληῖμας αἰσχροῦς μητέρ' ἄνδρα τ' ἔκτανες στρατηλάτουθ' Ἑλλήνων, οὐκ ἐλθὼν Φοῦγας.

907-56. Ὁ μονόλογος αὐτὸς δραματικά φαίνεται περιττός. Σὰν νὰ μὴν ἐξηγηρεῖται σὲ τίποτα, ἔκτος ἰσως ἀπὸ τὸ συμβατικὸ θεατρικὸ χρονο ποῦ ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν ἐμφάνισι τῆς Κλυταιμήμεστρας. Ἀπὸ ὅμοις θὰ μπορούσε νὰ τακτοποιηθεῖ καὶ μὲ ἄλλον τρόπο. Ἐχομε τὴ γνώμη ὅτι ὁ Εὐριπίδης ἐπιχειρεῖ, μὲ τὸ λυσσαλέο ξέσπασμα τῆς Ἡλέκτρας, νὰ δικαιολογήσῃ τὸ τόσον καιρὸ καταπιεσμένο πένθος τῆς. Δικαιολογεῖ ταυτόχρονα καὶ τὸ ὑπερ-μετρο μέτρος, χαρακτηριτικὸ τῆς δεδομένο ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἡ μανία τῆς εἶναι τέτοια, ποῦ μᾶς δημιουργεῖται ἡ ψευδαίσθησι ὅτι ὁ Αἰγισθος εἶναι ζωνανός, ἴσως γιὰτι καὶ αὐτὴ περισφηνάει καὶ ἔχει τὴν ἴδιαν ψευδαίσθησι Ὁ φόβος ποῦ τῆς προκαλοῦσε ὁ Αἰγισθος ἦταν μεγάλος. Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ὅτι κάποτε θέλησε νὰ τὴν σκοτώσῃ (βλ. στ. 27). Γι' αὐτὸ τώρα ὡς «θρυλοῦσταν», ψιθύριζε, μὲς στὸ σῶμαπο τῆς ἀγῆς, τὰ λέει φωναχτᾶ (βλ. στ. 909-10). Παράλληλα ἐξικονίζεσαι τὸ ἦθος τῆς: διαστοπᾶνε τις ἰδέες τῆς ποῦ πρόσκαιρα καὶ τὴν ἀστάθεια τοῦ χροῖματός, ποῦ συνιστᾶ ἀρ-νητικὸ παρῆγοον στὴν ἀσκήσι τῆς εὐτυχίας. Καὶ ὁ Αἰδουργός μι-λάει γιὰ τὸ χροῖμα (βλ. 426-31), ἀλλὰ ἡ ὀπτική του εἶναι ρεαλιστική, πη-γάζει—καὶ εἶναι φυσικό—ἀπὸ τὴ νοστορία τῆς φτώχειας του. Ἡ διαφορὰ εἶναι πρᾶσιτα, ὅση καὶ ἡ ταξικὴ τους ἀπόστασι. Ἡ Ἡλέκτρα ὡς τραγικὴ

- ΗΛ. Ντρέπομαι, μὰ θέλω νὰ τὸ πῶ... 900
 ΟΡ. Τί πράμα; Μίλα, φόβος δὲν ὑπάρχει.
 ΗΛ. Μὴν ποῦν πῶς ἀτιμάζω τοὺς νεκροῦς.
 ΟΡ. Κανένας δὲ θὰ πεῖ κακὸ γιὰ σένα.
 ΗΛ. Κακόβουλη ἴνοι ἢ πόλη, δὲ μᾶς στέργει.
 ΟΡ. Λέγε, ἀδερφή μου, ὅ,τι θελήσεις· ἔχθρα θανάσιμη μᾶς χώρισε μὲ τοῦτον.
 ΗΛ. Καλά. Ποιὰ κατηγορία νὰ διαλέξω πρώτη νὰ ξεστομίσω, ποιὰ στὸ τέλος νὰ πῶ, καὶ ποιὰ λόγια μου νὰ βάλω στὴ μέση; Ὅμως δὲν ἔπαφα ποτὲ μου τὴν κάθε ἀγῆ νὰ σιγολέω ἐκεῖνα, ποῦ θὰ ἔθελα νὰ τὰ φωνάξω μπρὸς σου, ἂν ἦμουν λευτέρη ἀπὸ τοὺς παλιούς μου φόβους. Τώρα εἶμαι· κι ὅλες σου τις πράξεις τις ἄτιμες ἀπάνω σου θὰ ρίξω, ὅσες ποθοῦσα νὰ σοῦ πῶ ὅταν ζοῦσες. Μ' ἀφάνισες κι ὀρφάνεψες ἐμένα κι αὐτὸν ἀπὸ πατέρα ἀγαπημένο, χωρὶς νὰ σ' ἄδικήσουμε καθόλου. Ἐκαμες γάμο ἀνόσιο μὲ τὴ μάνα μου, τῆς σκότωσες τὸν ἄντρα, τῶν Ἑλλήνων τὸν στρατηλάτη, ἐσὺ ποῦ δὲν ἐπίγες νὰ πολεμήσεις μὲ τοὺς Τρωαδίτες. 910

ἡρώιδα ἔχει ἀνώτερη ἀντίληψη γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ εὐτυχία (βλ. στ. 941-4). Ἀλλὰ καὶ ἡ γνώμη τῆς γιὰ τὸν ἰδανικὸ ἄντρα σύζυγο (βλ. στ. 948-51) εἶναι, θὰ λέγαμε, σωστὴ καὶ πρέπουσα. Ἐτσι ὁ μονόλογος αὐτός, πρὸ ὅλο ποῦ ἐπιφανειακὰ φαίνεται σχεδὸν περιττός, ἀποβλέπει στὴν ὀλο-κλήρωσι τῆς ἠθογραφίης τῆς Ἡλέκτρας—ὡς τώρα ἦταν μονοσημαντι με τὴν διερωδικὴ ὑπογράμμιση τοῦ ἀκαταστάτου μέσους τῆς. Τὸ ξέσπα-σιμὰ τῆς στὸν σκοτωμένο Αἰγισθο εἶναι, κατὰ τὸν ἄριστοτελικὸ προσδιο-ρισμὸ, «εἰκόσ» γιὰτι ὕστερα ἀπὸ τόση συσφύρευσι πένθος πρέπει νὰ ὑπάρ-ξη κάποια ἐκφόρτισι τῆς ὄρια ἢ «μέβερη» τοῦ μέτρο καὶ νὰ διατηρηθεῖ στὰ φυσιολογικά τῆς ὄρια ἢ «μέβερη» τοῦ θεατῆ. Ἀλλιώτικα ἢ Ἡλέκτρα κινδυνεύει νὰ μεταβληθεῖ σὲ «μελανὸ» σημεῖο τῆς τραγωδίας καὶ νὰ μετα-βάλει εἰς βέρος τῆς τὸν «ἔλεον καὶ τὸν φόβον».

ἐς τούτο δ' ἤλθεσ ἀμαθίας ὥστ' ἤλυπας
 ὡς ἐς σέ μὲν δὴ μητέρ' οὐχ ἔξεις κακὴν
 γήμιας, ἐμοῦ δὲ πατρὸς ἠδέου λέχη.
 ἴστω δ' ὅταν τις διολέσας δάμαρτά του
 κρηπταίων ἐνοαῖς εἴτ' ἀναγκασθῆι λαβεῖν,
 ὀδοστῆρός ἐστιν, εἰ δοκεῖ τὸ σφοδρονεῖν
 ἐκεῖ μὲν αὐτῆρ οὐκ ἔχειν, παρ' οἱ δ' ἔχειν.
 ἀλγιστα δ' ὤκειαι, σὸ δοκίον οἰκεῖν κακῶς
 ἠδῆσθα γὰρ διτ' ἀπόσιον γήμιας γάμον,
 μήτηρ δὲ σ' ἀνδρα δυσσεβῆ κεκτημένη.
 ἄμφω ποιηρῶ δ' ὄντ' ἀνηρείσθων τύχηρ.
 κείνη τε τῆρ σῆρ καὶ σὸ τοῦκείνης κακῶν.
 πᾶσιν δ' ἐν Ἀργείοισιν ἦκουες τάδε·
 Ὅ τῆς γυναῖκος, οὐκὶ τάνδρος ἦ γυνή.
 καίτοι τὸδ' αἰσχρὸν, προστατεῖν γε δωμάτων
 γυναῖκα, μὴ τὸν ἀνδρα· κακείνοιας στανῶ
 τοὺς παῖδας, ὅστις τοῦ μὲν ἰσοσενος πατρὸς
 οὐκ ἀπόμαστα, τῆς δὲ μητρὸς ἐν πάλει.
 ἐπίσημα γὰρ γήμιατι καὶ μεῖζω λέχη
 τάνδρος μὲν οὐδαίς, τῶν δὲ θηλειῶν λόγος.
 ὃ δ' ἥματα σε πλείστον οὐκ ἐργασκότα,
 ἤρχεις τις εἶναι τοῖσι χρήμασι σθένων·
 τὰ δ' οὐδὲν εἰ μὴ βραχὺν ὀμλήσαι χρόνον.
 ἢ γὰρ φάσαις βέβαιος, σὸ τὰ χρήματα.
 ἢ μὲν γὰρ αἰὲ ποραμένονος αἴφει κακά

941. ἢ γὰρ φάσαις βέβαιος. Ἡ γενεολογία αὐτῆ ἀπηρχετὴ γενικὴ ἰδέα
 ὅτι ὁ ἀγαθὸς χαρακτήρας εἶναι τὸ μόνον σταθερὸ καὶ ἀναλλοίωτο στοιχεῖο
 τοῦ ἀνθρώπου (πρβλ. Εὐρ. Ὀρ. στ. 126-7, Σοφ. ἀποσπ. 201d Radt: ἀρετῆς
 βέβαιαι δ' εἶσιν αἱ κήσεις μόνησ) καὶ τὴ σημαίωση τοῦ Demistion στοῦ
 στιχοῦ αὐτὸν τῆς Ἰλλέκτρας.

- Φάνηκες τόσο ἀμυαλος σάν πῆρες
 τῆ μάνα μου ποὺ ἀτίμιζε τὸ στρώμα
 τοῦ γονιοῦ μου, λογαριάζοντας πὼς θά 'ταν
 πιστὴ σὲ σένα. Ὅμως καθέννας πρέπει
 νὰ ξέρει αὐτό: πὼς ἕμα ξεπλανήψει
 ξένη γυναῖκα μὲ κρυφὲς ἀγάπες
 κι ὕστερα ἀναγκαστεῖ νὰ τήνε πάρει,
 εἶναι δυστυχισμένος, ἂν λογιάζει
 πὼς θά 'ναι φρόνιμη μ' ἐκεῖνον, ὅταν
 δὲν ἦταν μὲ τὸν πρῶτο τῆς τὸν ἀντρα.
 Μέσα στὶς συμφορὲς ἐκατοικοῦσες
 κι ἀνυποψίαστος νόμιζες πὼς ἦσουν
 εὐτυχισμένος. Βέβαια τὸ 'ξερες πὼς εἶχες
 ἀνόσιο γάμο κάμει, τὸ 'ξερε κι ἡ μάνα
 πὼς εἶχε πάρει ἀνομον ἀντρα. Οἱ δυό σας
 ὄντως κακοί, κρύβασ' ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου
 τῆ δυστυχία· ἐκεῖνη τῆ δική σου.
 κι ἐσὺ πάλι τῆ δικιά της. Οἱ Ἀργίτες
 ἔλεγαν ὅλοι: «Γῆς κυρᾶς ὁ ἀντρας, κι ὄχι
 ὁ ἀφέντης τῆς γυναῖκας». Μὲς σὺ στίτι,
 ἂν κυβερνᾷ ἡ γυναῖκα κι ὄχι ὁ ἀντρας,
 εἶναι ντροπὴ μεγάλη. Ἐγὼ ἀποστρέφομαι
 τὰ τέκνα αὐτὰ ποὺ δὲν τὰ ὀνοματίζουν
 ἀπ' τὸν πατέρα τους μέσα στὴν πόλη,
 ἀλλὰ ἀπ' τῆ μάνα τους. Γιατὶ ἕμα πάρει
 καλύτερη ἀπ' αὐτὸν κανεῖς γυναῖκα
 κι ἀπὸ λαμπρότερη γενιά, καθόλου
 γι' αὐτὸν δὲ θά μλοῦν, παρὰ γιὰ κείνη.
 Καὶ μὲ τὸ λίγο σου μυαλό εἶχες πέσει
 σὲ μιὰ μεγάλη πλάνη: γιὰ σπουδαῖος
 περνοῦσες μ' ὅση δύναμη σοῦ δίδαν
 τὰ πλοῦτη. Μὰ τὰ χρήματα εἶναι κάτω
 ποὺ δὲν μπορείς πολλὸν καιρὸ νὰ τὸ 'χεις.
 Τὸ φυσικὸ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μονάχα
 σταθερὸ κι ὄχι ὁ πλοῦτος· γιατί ἐκεῖνο,
 μαζί μας πάντα μένοντας, νικάει

920

925

930

935

940

940

ὁ δ' ἄλλος ἀδίκως καὶ μετὰ σκαιῶν ξυῶν
 ἐξέπτατ' ὄκτων, σμικρὸν ἀνθήσας χοῖον.
 ἂ δ' ἐξ γυναικας (παρθένου γὰρ οὐ καλὸν
 λέγειν) σιωπῶ, γνωστὸς δ' ἀνίξομαι.
 ἤβοιζες, ὡς δὴ βασιλικὸς ἔχων δόμος
 κάλλιε τ' ἀραφός. ἀλλ' ἔμοιγ' εἴη πάσις
 μὴ παροικιστὸς ἀλλὰ τάνδρειον τρόπου.
 τὰ γὰρ τέκν' αὐτῶν Ἄρεος ἐκκευμένοντα,
 τὰ δ' εὐπρεπῆ δὴ κόσμος ἐν χοροῖς μόνου.
 ἔρω, σὸδὲν εἰδὸς ὄν ἐφευρεθεῖς χρόνοι
 δέσπην δέδωκας. ἰδὲ τις κακοῦργος ὄν
 μὴ μοι τὸ πρόωτον βῆμ' ἐὼν δράμη καλῶς
 νεκῶν δοκεῖτω τὴν Δίκην, πῶν ἂν πέρας
 γραμμῆς ἔσται καὶ τέλος κάμψη βίον.
 Χο
 ἔραφεε δεινὰ, δεινὰ δ' ἀπείδιονέ σοι
 καὶ πῶιδ'. ἔχει γὰρ ἡ Δέση μέγα σθένος.
 Ηλ. εἰὲν κομίζεν τοῦδε σῶμ' ἔσω χρεῶν
 σθένειοι τε δοῦναι, δμῶες, ὡς, ὅταν μὲλη
 μῆτηρ, σφραγῆς κάρουθε μὴ σίδη νεκρῶν.
 Ορ. εἰσῆχες ἐμβάλομεν εἰς ἄλλον λόγον.
 Ηλ. τί δ'; ἐκ Μυκηρῶν μὲν βοηδρόμος ὄρως:
 Ορ. οἶδε, ἀλλὰ τὴν τεκοῦσαν ἢ μ' ἐγείνατο.
 Ηλ. καλῶς αὖ ἄρα ἔς μέσσην πορεύεται.
 (Ορ.)
 Ηλ. καὶ μὴ ὄχιος γε καὶ στολήμ λαμπρόνεται.

964. οἶδε...ἐγείνατο. Ὁ Ὀρέστης βλέπει νὰ ἐρχεται ἡ Κλυταιμίστρα καὶ ὁ ψυχικὸς κλονισμὸς του γίνεται ἐμφανέτερος.

965. καλῶς...πορεύεται. Ἀντιθέτα, τὰ συναισθήματα τῆς Ἡλέκτρας εἶναι διαφοροετικά. Χαίρεται προκαταβολικὰ πρὸ ὁ ἐχθρὸς της—ὄχι εἰ μὴν πρὸ τὴν γέννησιν, γιὰ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν δεῖ ἐστὶ ἀπὸ τὸ φλεγόμενον μίσος της—θὰ πέσει στὴν παγίδα της. Εἶναι φανερὸ ὅτι υπάρχει χάσμα στὸ καίμενο μετὰ τὸ στίχο αὐτὸν: βλ. τὸ κριτικὸ ὑπόμνημα στοῦ Denniston καὶ Diggle.

τις συμφορές. Ἡ ἄνομη εὐτυχία
 σὲ φάβλους ὅταν πᾶσι, φτερουγίζει
 μακριὰ ἀπ' τὰ σπιτικά τους, ἀφοῦ μόνο
 λίγο καιρὸν ἀνθίσει. Δὲ μιλάω
 γιὰ τὰ φερεσίματά σου στὶς γυναῖκες,
 —δὲν πρέπει νὰ τὰ λέει μὴ παρθένα·
 μὰ σκεπαστὰ ποῦ θὰ τὰ πῶ, θὰ γίνουν
 ἐδκολονόητα πάλι. Τὶς ἀτίμαζες,
 γιὰτί χες, λέει, βασιλικά παλάτια
 κι ἤσουνε κι ὄμορφος. Ἐγὼ τὸν ἄντρα μου
 δὲν τόνε θέλω μὲ θωριά παρθένας,
 ἀλλὰ πραγματικὸ ἄντρα. Τέτοιων τὰ παιδιὰ
 τὸν Ἄρη ὑπηρετοῦν, τὰ καλοκατωμένα
 γιὰ τοὺς χοροὺς στολίδια εἶναι μονάχα.
 Χάσου λουτὸν, γιὰτι ἀνόητος φάνηκες
 κι ἤρθε ὁ καιρὸς αὐτὰ νὰ τὰ πληρώσεις.
 Κάθε κακοῦργος σάν αὐτὸν, κι ἂν πᾶσι
 καλά στὸ πρῶτο βῆμα, ἂς μὴ νομίζει
 πῶς τὴ δικαιοσύνη ἔχει νικήσει,
 προτοῦ νὰ φτάσει στῆς ζωῆς τὸ τέρμα.
 Οἱ πράξεις του φρικτές, φρικτὰ τὶς ἔχει
 σὲ σένα καὶ σὲ τοῦτον ξεπληρώσει·
 γιὰτι μεγάλη δύναμη ἔχει ἡ Δίκη.
 Ηλ. Καλὰ μέσα στὸ σπῆτι πρέπει τώρα
 νὰ πᾶτε τὸ κουφάρι του, ἐσεῖς δοῦλοι,
 καὶ νὰ τὸ κρύψετε μὲς στὸ σκοτάδι,
 γιὰ νὰ μὴ δεῖ τὸν σκοτωμένο ἢ μᾶνα μου
 ὅταν θὰ φτάσει, πρὶν ἀπ' τὴ σφαγὴ της.
 Σώπαινε: ἂς πᾶμε σ' ἄλλα λόγια.
 Ηλ. Τὶ βλέπω; Ἄπ' τὶς Μοκῆνες ἐρχονται βοηθοὶ του;
 Ορ. Ὅχι· ἐκείνη ποῦ μὲ γέννησε εἶναι.
 Ηλ. Ὁραία στὰ δίχτυα μου ἐρχεται νὰ πέσει...
 (Ορ.)
 Ηλ. Γιὰ κοίταξέ την πόσο καμωρόνει
 μὲ τὰ λαμπρὰ της ρούχα καὶ τ' ἄμδξτι.

ΧΟ.

ΗΛ.

ΟΡ.

ΗΛ.

ΟΡ.

ΗΛ.

(ΟΡ.)

ΗΛ.

Ορ. τί ὄντα φράσμεν; μητέρ' ἢ φρονέοισμεν;
 Ηλ. μῶν σ' οὐκτος εἶλε, μητρὸς ὡς εἶδες δέμας;
 Ορ. φεῦ

πῶς γὰρ κτάνω νῦν, ἢ μ' ἔθρεψε μάτερον
 Ηλ. ὡσπερ πατέρα δὸν ἦδε κἀμὸν ὄλλασεν.

Ορ. ὦ Φοῖβε, πολλὰ γ' ἤμαθιαν ἐθέσπισας.
 Ηλ. ὄπιον δ' Ἀπόλλων σκαῖός ἦν, τίνες σοφοί;

Ορ. ὅστις μ' ἔχρησας μητέρ', ἦν ὁ κτεῖν, κτανεῖν.
 Ηλ. βλάστη δὲ δι' τί πάσῃ τιμοῶν ἄσθεν;

Ορ. μητροκτόνιος, κτεν φεόξομαι, τὸθ' ἄγρός ὄν.
 Ηλ. καὶ μή γ' ἄμῃνον πάλαι θυάσεβηξ ἔση.

Ορ. ἐγδίδα, μητρὸς δ' οὐ φόνου δῶσω δίμας;
 Ηλ. τί δ' ἦν παρ' ὄντων διαμεθῆξ τιμοῶν;

Ορ. ἄρ' σὺτ' ἀλάστορ εἶπ' ἀπεικασθεῖς θεῶν;
 Ηλ. ἔκων καθέξων τριποδ'; ἐγὼ μὲν οὐ δοκῶ.

Ορ. οὐτὸν παθόμεν' εἰ μεμαντεῖσθαί τάδε.
 Ηλ. οὐ μὴ καταθεῖς εἰς ἀνανδρίαν πεσῆ,

ἀλλ' εἴ-τὸν ἀνὸν τῆδ' ὑποστήσῃαι δόλον.
 ὦι καὶ πῶσαν καθέειλεν Ἄλγισθον κτανόντ';

Ορ. ἔαμι' δευὸδ' ἄχοχομαι προβήματος,
 970

ΟΡ. Τί κάνουμε λοιπόν; Θὰ σφάζουμε τὴ μάνα;
 ΗΛ. Μόλις τὴν εἶδες σ' ἄρπαξεν ἡ λύπη;
 ὉΡ. Ἄσχι!

Μὰ πῶς τὴ μάνα μου ποῦ μ' ἔθρεψε νὰ σφάζω;
 ὉΡ. Ὡς ἔσφαξε καὶ κείνη τὸ γονιό μας.

Ἀστόχαστο χρῆσμοῦ μοῦ ὄωκες, Φοῖβε...
 ΗΛ. Ἀστόχαστος ὁ Ἀπόλλωνας, μὰ τότε

σοφοὶ καὶ γνωστικοὶ ποιοὶ νά' ναι;
 ΟΡ. ποῦ μὲ χρῆσμοῦς μ' ἔχεις προστάξει

τὴ μάνα μου νὰ σφάζω, ἐνῶ δὲν ἔπρεπε.
 ΗΛ. Καὶ τί θὰ πάθεις, τὸν πατέρα σου ἐκδικώντας;

ὉΡ. Ἕμουν ἄγνός, θὰ φύγω μητροκτόνος.
 ΗΛ. Ἄν δὲ συντρέξεις τὸ γονιό σου, ἀνόσιος θὰ ᾖσαι.

Τὸ ξέρω ὅμως γιὰ τὴ σφαγὴ τῆς μάνας μου
 δὲ θὰ πληρώσω;
 ΗΛ. Καὶ τί θὰ γίνεῖ ἂν τοῦ πατέρα

παρατήσεις ἀπλήρωτο τὸ φόνου;
 ΟΡ. Ὁ δαίμονας μορφή θεοῦ νὰ πῆρε;

ΗΛ. Κι ἔχει καθίσει πάνω στὸν ἱερὸ
 τριποδᾶ; Ἐγὼ δὲν τὸ νομίζω.
 ΟΡ. Δὲ θὰ τὰ πιστεῦσα σωστὲς μαντεῖες ἐτοῦτα.

ΗΛ. Νὰ μὴ δειλιάσεις κι ἄναντρος φανεῖς.
 Κι ἀφοῦ τὸν Ἀἴγισθο ἔχεις ἀφανίσει,

τὸν ἴδιο δόλο καὶ σ' αὐτὴν νὰ στήσεις,
 ὅπως κι ἐκείνη σκότωσε τὸν ἄντρα τῆς.
 ΟΡ. Πηγαῖνω μέσα: φοβερὸ τὸ ἔργο

985

τοὺς δισταγμοὺς του μὲ μιὰ δραστηκότατη συμβουλή-παρατρῶση, ποῦ θίγει
 καίρια τὸν ἀνδρισμὸ τοῦ Ὁρέστη. Ἡ ἀποφυγὴ τῆς μητροκτονίας θὰ τὸν
 ἐκθέσει ὡς ἄναντρο καὶ γιὰ τὸν ἄντρα δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει χειρότερη
 κατηγορία. Ἐνάλογα τοῦ μιλῆσε καὶ πρὶν (βλ. στ. 693).

984. † Ἄλγισθον κτανόντ'. Ἡ προτεινόμενη μετάφραση δείχνει ὅτι ἡ
 γραφὴ μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἐσφαλμένη.

985. προβήματος: Διόρθωση τοῦ Denniston στὴ γραφὴ προβήμα-
 τος τοῦ κώδικα L (βλ. τὴ διεξοδικὴ σημεῖωση τοῦ Denniston).

971. ὦ Φοῖβε... ἐθέσπισας. Ὁ Ὁρέστης, καθὼς βρίσκεται πολὺ κοντὰ
 στὸ φόνου τῆς μάνας του, συλλογίζεται πῶς ἡ εὐδὴνη μᾶς νέταιας ἀποτρό-
 πιας πράξης εἶναι ἀβίσταχτη. Γι' αὐτὸ θεωρεῖ τὸ χρῆσμο, τὴν ἐπιταγὴ τοῦ
 Ἀπόλλωνα, ἀσυλλογιστή. Εὐκαιρικὰ λεπτὴ ἡ περιγραφή τῆς ψυχολογικῆς
 τοῦ κατώτατης. Πρὶν πρὶν (βλ. στ. 400) θεωροῦσε τὴς μαντεῖες τοῦ Φοῖβου
 ὡς τὴς μόνες ἀλάστορες. Ἀλλὰ τότε ἡ μητροκτονία βρισκόταν ἐκείμη μακριά.
 979. ἀλάστορ. Τόσο πολὺ ἀμφιβάλλει ὁ Ὁρέστης ἂν εἶναι σωστὸ νὰ
 θανατώσει τὴ μητέρα του, ποῦ ἀναρωτᾶται μήπως ὁ ἀλάστορας, ὁ κακὸς
 δαίμονας, πῆρε τὴ μορφή τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ μὲ ψεύτικο χρῆσμο θέλει νὰ
 τὸν καταστρέψει. Γιὰ παράλλαλα βλ. τὴ σημεῖωση τοῦ Denniston.

981. οὐτὸν... τάδε. Μπρὸς ἐπὶ φοβερὸ βάρος τῆς ἐπιεικεμένης μητροκτο-
 νίας, ὁ Ὁρέστης τολμά καὶ ἀμφισβητεῖ τὴν ὀρθότητα τῶν θεϊκῶν χρησμῶν.

982. οὐ μὴ... πεσῆ. Στὴν κρίσημῃ αὐτῇ στιγμῇ ἡ Ἠλέκτρα ἐξουδετερῶναι

Σ.Τ. Ν. Μ. Κ.

καὶ δεινὰ δράστω γ'. εἰ θεοῖς δοκεῖ τάδε,
ἔστιν' επικοὴν δ' οὐχ ἤδη τῶνόνισμά μοι.

Χο. ἰώ,
βασίλεια γύναι χθονὸς Ἀργείας,
παῖ Τυνδάρεω,
καὶ τοῖν ἑρασθῶν ξύγγονε κούρου
Αἰός, οἱ φλογερὸν αἶθέρ' ἐν ἄστροισ
νάουσι, βροτῶν ἐν ἄλός ἑοθίοις
τιμῆς σωτήρας ἔχοντες
χαῖρε, σεβίζω σ' ἴσα καὶ μάκαρας
πλούτου μεγάλης τ' ἐδδαιμονίας.
τάς σὰς δὲ τύχας θεραπειέσθαι
ἵκαιρός, ὦ βασίλειά!

ΚΑΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

ἔκβητ' ἀπήρης, Τρωάδες, χεῖρὸς δ' ἐμῆς
λάβεσθ', ἔν' ἔξω τοῦδ' ὄχου στήσω πίδα.
σκόλαισι μὲν γὰρ θεῶν κακόσμηται δόμοι
Φρυγίοις, ἐγὼ δὲ τάσδε, Τρωάδας χθονὸς
ἐξείρετ', ἀπὲρ παιδὸς ἦν ἀπόλεσα

1000

987. *πικρὸν... ἰγνώρισμά μοι.* Ἡ φράση δείχνει τὴν ἐξ ἀνάγκης συγκατάθεση τοῦ Ὀρέστη γὰρ τὴ μητροκτονία. Μᾶς παρουσιάζει μιὰ σημαντικὴ πτυχὴ τοῦ χαρακτήρα του. Εἶναι διατακτικός, ἐπιφυλακτικός ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἔργου, ἀλλὰ ἡ διατακτικότητά του ἀετὴ μεταμορφώνεται τῶρα. Διακρίνομε καὶ ἐδῶ τὰ διδέρματα τῆς σοφιστικῆς. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ ὁ Ἑδρίπιδης χτυπάει τὸ ἐθιμικὸ δίκαιο τῆς πατριαρχίας καὶ προτείνει ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτος ὁ φόνος ποῦ πράττει συγγενῆς ἐναντίον συγγενοῦς, γιὰ νὰ ἐξενίσσει προηγουμένο ἴμιμο φόνου. Τὸ ἴδιο ὑπαινίσσεται καὶ πῶ κατῶ (βλ. στ. 1051).

996-7. *τάς σὰς... θεραπειέσθαι.* Τραγικὴ εἰρωνεία. Ὁ Χορὸς προθυμοποιεῖται νὰ βοηθήσει τὴν Κλυταίμηστρα, νὰ ὑπερτήσσει τὴν τύχην της, τὸ φόνου δηλαδὴ ποῦ τὴν περιμένει καὶ αὐτὴ δὲν ὑπομείνεται. Ἡ μοναδικὴ σέ

ποῦ ἀρχίζω καὶ φρικτὸς θά κάνω πράξεις.
Ἄν στοὺς θεοὺς ἀρέσουν τοῦτα, ἄς γίνουιν.
Πικρὸ κι ὄχι γλυκὸ τὸ ἰγνώρισμά μου.

Χο. Χαῖρε βασίλισσα τῆς χώρας τῆς Ἀργίτικης,
τοῦ Τυνδάρεω θυγατέρα κι ἀδερφή
τῶν δυὸ λαμπρῶν τοῦ Δία γιῶν,
ποῦ ἀνάμεσα στ' ἀστέρια κατοικοῦνε
καὶ στὸν δλόφλογον αἰθέρα
κι ἡ χάριν τοὺς ἐδόθηκε νὰ σώζουιν
ἀπὸ τῆς θάλασσας τὸ κύμα τοὺς ἀνθρώπων.
Χαῖρε: ὅμοια μὲ τοὺς καλότυχους θεοὺς
σὲ σέβομαι γιὰ τὰ πολλὰ σου πλοῦτη
καὶ τὴ μεγάλη σου εὐτυχία. Εἶναι καιρὸς,
βασίλισσα, νὰ σὲ ὑπερητήσω.

ΚΑΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τρωαδίτισσες, ἐβγάτε ἀπὸ τ' ἀμάξι
καὶ πιάστε με ἀπ' τὸ χέρι νὰ κατέβω.
Τῶν θεῶν οἱ βωμοὶ ἔναι στολισμένοι
μὲ τῆς Φρυγίας τὰ λάφυρα καὶ τοῦτες
τῆς διαλεγμένες κόρες τῆς Τρωάδας
δῶρο μικρὸ τῆς ἔχω καὶ στολίδι
στὸ σπῆτι ὄραϊο, ἀντὶ γιὰ τὴ δική μου

1000

ἄλο τὸ ἔργο νύξην γιὰ μιὰ πῶ ἐνεργητικὴ συμμετοχὴ τοῦ Χοροῦ στὸ σχέδιο τῆς Ἡλέκτρας. Ὁ στίχος 997 εἶναι ἐμφωρμένος: βλ. τὴ σημείωση τοῦ Deniston.

998-1106. Ἀγόνες λόγων ἀνάμεσα στὴν Κλυταίμηστρα (στ. 1011-1050) καὶ τὴν Ἡλέκτρα (στ. 1060-1099): βλ. Duchemin, ὅπ. π., σ. 75.

998-1003. Ἡ πολυτελής ἐμφάνιση τῆς Κλυταίμηστρας μὲ τῆς Τρωαδίτισσες σκλάβες καὶ τὸ ἀμάξι ποῦ ἔχει, σὲ χτυπητὴ ἀντίθεση μὲ τὴν κουρελαιασμένη καὶ κουρεμένη Ἡλέκτρα, ἀφρονίζει στοὺς θεατῆς συναίσθηματα ἀντιπάθειας γιὰ τὴ βασίλισσα, ἐνῶ τοὺς ἀδξάνει τὴ συμπάθεια γιὰ τὴν κόρη της.

- Ορ. ἄρ' αὐτ' ἀλάστωρ εἶπ' ἀπεικασθεῖς θεῶν;
 Ηλ. ἱερὸν καθίζων τρίποδ'; ἐγὼ μὲν οὐ δοκῶ.
 Ορ. οὐ τῶν πιθομένην εὐ μεμνητεῦσθαι τάδε.
 Ηλ. οὐ μὴ κακισθεῖς εἰς ἀνωδρίαν περὴ,
 ἀλλ' εἰ τὸν αὐτὸν τῆδ' ὑποστήρων δόλον
 ἂν καὶ πῶς καθέλεν Ἰλίουπυλον κτανών†;
 Ορ. ἔσσυμι· δενοῦ δ' ἄρχομαι προβήματος,
 καὶ δευὰ δράκω γ'. εἰ θεοῖς δοκεῖ τάδε,
 ἔστω· πικρὸν δ' οὐχ ἦδὸ τῶνάνεμά μοι.
 Χο. ἰώ,
 βασιλεῖα γύναι χθονὸς Ἀργείας,
 παῖ Τυνδάρεω,
 καὶ τῶν ἀγαθῶν ξύγγονε κούρου
 Διός, οἱ φλογερὰν αἰθέρ' ἐν ἄστροις
 ναίουσι, βροτῶν ἐν αἰὸς ῥοθίοις
 τιμὰς εωπῆρας ἔχοντες·
 χαίρε, εβλίω ε' ἱσα καὶ μάκαρος
 πλοῦτου μεγάλῃς τ' εὐδαιμονίας.
 995 τὰς εἰς δὲ τύχας θεραπεύεσθαι
 †καυρὸς, ὦ βασιλεῖα†.

980-1 paragr. (h.c. Ηλ. et Ορ.) P; om. L. 981 οὐ τῶν Her-
 mana; οὐδ' ἂν L; οὐκ ἂν P 982 περὴ Elmsley; πέρας L
 983-4 Electrac contin. Weil; paragr. (h.c. Ορ. et Ηλ.) L. 983 et
 Weil; etc L. ὑποστήρων Weil; -ω L. 984 καθέλεσ, Tr² Al-
 γέθου μέγα Wilamowitz. Ἰλίουπυλον χειρὶ Parmentier, Ἰλίουπυλον κτανών
 Walberg 985 Ορ. P; om. L. προβήματος Denniston (noluit
 Camper); προβλ- L. 986 γ' add. Tr¹; om. L. 987 δ' οὐχ
 ἦδὸ Musgrave; δὲ χηδὸ noluit Tr¹; δὲ καὶ ἦδὸ L²; κοχὴ ἦδὸ Diggle
 988 ἐώ del. Tr² ἰώ (ἰώ) Wilamowitz; cf. Su. 1114 989 Τυν-
 δάρεω Dindorf; -έου (L²) P; -έου Tr² 997 (χεῖρ') ἃ Nauck
 uix recte (vide Parker, CQ n.s. 8 [1958] 82). (πέτνη') ἃ Diggle, τὰς
 εἰς ... καυρὸς (παῖδος), βασιλεῖα Camper

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

- ἔκβητ' ἀπήνηρ, Τρωάδες, χερσὶ δ' ἐρῆς
 λάβειθ', ἦ' ἔξω τοῦδ' ὄχου στήσω πόδα.
 καύλοισι μὲν γὰρ θεῶν κεκόσμηται δόμοι
 Φρυγίοις, ἐγὼ δὲ τάδε, Τρωάδος χθοῖος
 ἐξείρετ', ἀπὶ παιδὸς ἦν ἀπάλεσα
 μικρὸν γέρας, καλὸν δὲ κέκτρηται δόμοις.
 οἴκων ἐγὼ (δοῦλη γὰρ ἐκβεβλημένη
 δόμων πατράων δυστυχεῖ οἰκῶ δόμοις),
 μήτηρ, λάβωμαι μακαρίας τῆς σῆς χερσός;
 δοῦλαι πάρευν αἶδε μῆ εὐ μοι πόνοι.
 τί δ'; αἰχμηλοτόν τοί μ' ἀπαικασας δόμων,
 ἠρημένων δὲ δωμάτων ἠρήμεια,
 ὡς αἶδε, πατρός ὄφρανοι λελεμμένοι.
 1010 τοιαῦτα μέντοι εὖς πατήρ βουλεύματα
 ἐς οὐκ ἔχρησθ' ἦκετ' ἐβούλευσεν φίλων.
 λέξω δὲ καίτοι δόξ' ὅταν λάβῃ κακὴ
 γυναικα, γλώσση πικρότης ἐνεστί τις
 ὡς μὲν παρ' ἡμῶν, οὐ κακῶς τὸ πρῶγμα δὲ
 μαθόντας, ἦν μὲν ἀξίως μισεῖν ἔχη,
 στυγεῖν δόκιμον εἰ δὲ μῆ, τί δὲι στυγεῖν;
 ἡμᾶς δ' ἔδωκε Τυνδάρεωσ τῶι εἰσι πατρί
 οὐχ ὥστε θνήσκων οὐδ' ἂ γεναίμων ἐγώ.
 κείνος δὲ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀχχιδέωσ
 Λέκτροισι πέλας ὄχηετ' ἐκ δόμων ἄγων,
 πρυμνοῦχον Ἀδλῶν, ἐνθ' ὑπερτείνας πύρας
 1020 τοῦδ' ἔχου Victoriou; τοῦ λόχου L. 1002 ἀπάλεσα Vi-
 ctorius; -ce L. 1010 ὄφρανοι λελεμμένοι praenominante Scidler
 Fix; -ai -ai L. 1011 βουλεύματα Victoriou; -έουτα L. 1014 γλώσ-
 ση γυναικός Elmsley 1015 κακῶσ Diggle; καλῶσ L, quo scruato
 ἄμην Wecklein 1016 μαθόντας Reiske; -όντα ε' L. ἐγὼν Sci-
 dler; ἔγχε L. 1018 δ' ἔδωκε Dawes; ἔδωκε L; ἔδωκε Mur-
 ray; αἶδε Denniston, GP 170-1 1019 γεναίμων Reiske;
 'γεναίμων L. 1022 πύρας Tyrwhitt; πόλας L.

- λευκὴν διήμις' Ἰφρονίης παρηΐδα.
καὶ μὲν πόλεως ἄλωσιν ἐξιώμενος
ἢ δὲ μὲν δὴνέων τάλλα τ' ἐκασίμων τέσσα
ἔκτεσιν πολλῶν μίαν ὑπερ, κυργνωστ' ἂν ἦν.
νὴν δ' οὐνεχ' Ἐλένη μάρτος ἦν ὅ τ' αὐ λαβίων
ἄλοχον κολάειν παῖδ' ἐμὴν διώλεσεν,
τοῦτων ἕκασι παῖδ' ἐμὴν διώλεσεν.
ἐπὶ τοῦδε τοῖσιν καίπερ ἴδικτημένη
οὐκ ἠργρώμεν οὐδ' ἂν ἔκτανον πόσιν.
ἀλλ' ἦλθ' ἔχων μοι μαυράδ' ἔνθεον κόρη
λέκτροις τ' ἐπεισέβρηκε, καὶ νύμφα δύο
ἐν τοῖσιν αὐτοῖς δώμασιν κατεῖχ' ὄμοδ.
μάρων μὲν οὐν γυναῖκες, οὐκ ἄλλως λέγω
ὅταν δ' ὑπόρτος τοῦδ', ἀμαρτάνη πόσι
τᾶνδον παρώσας λέκτρα, μμείσθαι θέλει
γυνὴ τὸν ἄδρα χᾶτερον κτάσθαι φίλον.
κάσειν' ἐν ἡμῶν ὁ φύγος λαμπρόνεται,
οἱ δ' ἐκ δώμων ἠρπαστο Μενέλεως κακῶς.
εἰ δ' ἐκ δώμων ἠρπαστο Μενέλεως λάθραι,
κτανεῖν μ' Ὀρέστην χρῆν, καιρηθήης πόσιν
Μενέλεως ὡς σώσασμαι; εὖς δὲ πῶς πατήρ
ἠμέχην' ἂν ταῦτ'; εἶτα τὸν μὲν οὐ θανεῖν
κτεθόντα χρῆν ταῖμ', ἐμὲ δὲ πρὸς κείνου παθεῖν
(
ἔκτειν', ἐτρέφθην ἦπερ ἦν πορεύσιμος
1023 ad παρηΐδα vide Kells, CQ n.s. 16 (1966) 53-4 1025 ἐκ-
σώσων Nauck 1026 κυργνωστ' ἂν ἦν Canter: -ωστᾶ πν L
1027 Ἐλένη Heath: -γς L 1030-40 del. Vitelli 1031 ἠργρώ-
μεν Nauck: -οῦμεν L 1033 ἐπεισέβρηκε Dawcs: cf. Herc.
1267 δύο L² uel T²: δύο L 1034 τοῖσιν αὐτοῖς Canter:
τοῖς αὐτοῖς L κατεῖχ' ὄμοδ Dawcs: κατεῖχμεν L 1038 φίλον
T¹ et L marg.: [L] 1045 post h.u. lac. indic. Diggle, c.g
(κτεθόντων αὐτοῦ παδὰς οὐκ ἐλάσσων); 1046 ἦπερ Boissonade:
ἦπερ L

- πρὸς τοὺς ἐκείνοι πολεμίους. φίλων γὰρ ἂν
τίς ἂν φόνου σοῦ πατρὸς ἐκουσίωρτέ μοι;
λέγ' εἴ τι χηρῆεις κἀντίθεε παρηΐαίαι,
ὅπως τέθνηκε σοὺς πατήρ οὐκ ἐνδίκως.
Χο. δίκαι' ἐλέξας, ἢ δίκη δ' αἰσχρῶς ἔχει.
γυναῖκα γὰρ χρῆ πάντα κυργνωρῶν πόσει,
ἦτις φρενήρης ἦι δὲ μὴ δοκεῖ τάδε,
οὐδ' εἰς ἀβελμῶν τῶν ἐμῶν ἦκει λόγων.
μέμνησο, μῆτερ, οὐς ἐλέξας ἐστάτου
λόγους, διδοῖσα πρὸς ἐέ μοι παρηΐαίαι.
1055
Κα. καὶ τῶν γέ φημι κοῦκ ἀπαρνοῦμαι, τέκνον.
Ἠλ. ἀρ' ἂν κλύουσα, μῆτερ, εἴτ' ἔρξαις κακῶς;
Κα. τοῦκ ἐστι, τῆι εἴη δ' ἴδὸν προσθήσασ φρενή.
Ἠλ. λέγουμ' ἂν ἀρχὴ δ' ἴδε μοι προνομίον
1060
εἴθ' εἴχες, ὦ τεκοῦσα, βελτίους φρένας.
τὸ μὲν γὰρ εἶδος αἰδον ἄξιον φέρειν
'Ελένης τε καὶ σοῦ, δύο δ' ἔφυτε κυργνώω,
ἄμφω ματαίως Κἀκτορός τ' οὐκ ἀξίω,
ἢ μὲν γὰρ ἀρπυιαθεῖς ἐκοῦς ἀπάλετο,
εὐ δ' ἄνδρ' ἄριστον Ἐλλάδος διώλεσας,
εὐκλήφω προτένου' ὡς ἦπερ τέκνου πόσιν
ἔκτεινας; οὐ γὰρ (<') ὡς ἔγωγ' ἴκασιν εἶ.
ἦτις, θυγατρός πρὶν κεκυρωῖσθαι σφαγᾶς,
1065
1048 φόνου σοῦ πατρὸς Denniston: π-ς φόνων L
praemonite Jacobs Camper: Ηλ. L. δίκην Nauck
Nauck: cf. S. El. 1037 1052 χρῆ Matthiae: χρῆν L
Reiske: εἰ L 1055 Ηλ. Camper: om. L (vide ad 1051)
1058 ἀρ' ἂν... ἔρξαις Broadhead: ἀρα... ἔρξαις L: οὐκ ἀρα...
ἔρξαις Weil, ἀρ' οὐν... ἔρξαις Dobrec 1059 οὐκ' εἴ τι εἴη τῆδ'
Jackson, οὐκ, εἴ τι τῆι εἴη γ' Lloyd-Jones, οὐκ' εἴ τι τῆι εἴη δ' Diggle
dubitanter 1060 προνομίον Weil (quo accepto εὐγ' δ' Vitelli),
παρηΐαίαι Diggle 1062 φέρειν Porson: -ει L
Dobrec εὐγ' ε' Hartung, ὡς (<') F. W. Schmidt 1063 (<')
L. Dindorf: ἢ τῆς L 1069 ἦτις

- 1070
 μέων τ' ἀπ' οὐκων ἀνδρὸς ἐξωρημένον,
 ξανθὸν κατόπτρον παλαιοῖον ἐξήκειαι κόμη.
 γυνὴ δ' ἀπόντος ἀνδρὸς ἦτις ἐκ δόμων
 ἐξ κάλλος ἄκει, διτύραφ' ὡς οὐκων κείνη.
 οὐδὲν γὰρ ἀσπὴν δεῖ θύραων εὐπρεπέ
 φάνεω πρόσωπον, ἦν τι μὲν ζῆτῆ κακόν.
 μόντην δὲ πασιῶν οὐδ' ἐγὼ ε' Ἐλληνίδων,
 εἰ μὲν τὰ Τρώων ἐντοχοῖ, κεχαρμέντην,
 εἰ δ' ἦσσων' εἴη, κινέφουσαν ὄμματα,
 Ἀγαμέμνον' οὐ χηρήζουσαν ἐκ Τρώας μολεῖν.
 καίτοι καλῶς γε εὐφρονεῖν παρέχε' αὐ
 ἄνδρ' εἶχεε οὐ κακὸν' Αἰγιάδων πόων,
 ὃν Ἐλλὰς ἀπίης εἴλετο στρατηλάτην'
 Ἐλένης δ' ἀδελφῆς τοῦδ' ἐξεργασμένης
 ἐξῆν κλέος αὐ μέγα λυφῆν τὰ γὰρ κακὰ
 παρὰθεῖμα τοῖς ἐλλοιδων εἰσοφῆν τ' ἔχει.
 εἰ δ' ὡς λέγεται, ἐν θρηνατέρ' ἔκτανεν πατήρ,
 ἐγὼ τί ε' ἦδίκη' ἐμός τε ἀργαίος,
 πῶς οὐ πόων κτενάων πατράϊους δόμοισ
 ἦμων προσήφας, ἀλλ' ἐπιτρέψαι λέχει
 πύλλοτρηα, μεθεὶ τοὺς γάμοισ ὠνομήτη,
 αὐτ' ἀντιφεύγει παυδὸς ἀπὶ τοῦ πόας
 οὐτ' ἀπ' ἐμοῦ τέθηκε, δις τόκων ἐμέ
 κτενάς ἀδελφῆς Ἰωκων; εἰ δ' ἀμείβετα
 φόνον δικαίων φόνος, ἀποικτενῶ ε' ἐγὼ
- 1075
 1080
 1085
 1090

1071 ἐξήκειαι p. - αὐ L. 1072 εὐδὲμα Wacklein post h.u.
 lac. ināicare praene mali Diggle, e.g. (θύραφε φουφίτουα πέλοισιν
 δέμας) 1074 θύραων Elmstedt; -αων L. 1076 μόντην
 Victoriā; -η L. 1077 τὰ Τρώων ἀποχοῖ Musgrave; πατρώ, ἦν
 εἰρηχῆ L. 1078 κινέφουσαν apogr. Flor. (Ric. 77) et Cobet;
 -οῖων L. 1082 ἀπὸτης Victoriū; αὐ- L. 1085 εἰσοφῆν Scaliger;
 εἰς ὄφην L. 1088 οὐ . . . κτενάων Cantab; οὐρ . . . κτενάων' οὐ L.
 1089 ἐπιτρέψαι λέχει Cantab; ἀπ- λέχει L. 1093 ἀδελφῆς Victo-
 - τινος - αὐ L.

- καὶ παῖς Ὀρέστης πατρὶ τιμωροῦμενον.
 εἰ γὰρ δικάει' ἐκείνα, καὶ πᾶδ' ἔνδικα.
 [ὅστις δὲ πλοῦτον ἢ ἐνγένηται εἰσιδῶν
 γαμει ποτηρῶν μωρός ἐστι· μισρὰ γὰρ
 μεγαλῶν ἀμείνων σώφρων' ἐν δόμοισ λέγει].
 τὰ δ' οὐ καλῶς πάντοτα δέρισται βροτῶν.]
 1095
 1100
 1105
 1106
 1109
 1110
 1115
 1120

1097-9 (quos Cressatum fragmento [fr. 464] subiectos habet
 Stob. 4. 22. 122) del. Hartung 1098 ποτηρῶν Stob.; -α L.
 1099 εἰ δόμοισ ἐχει Stob. 1100-1 del. Nauck 1103-4 del.
 Kirchhoff 1105 συγγραφεῖται Tr.; -γνώμαι L. 1107-8 uide
 post 1131 1110 πόκα Comperz; πόων L. 1116 δ' αὐ
 Nauck; δ* L. del. Tr.; δ* Wecl 1121 ἀπ' Boissonade; ἀρ L.

- Ηλ. ἤκουσας, οἶμαι, τῶν ἐμῶν λοχευομένων·
 τούτων ὕπερ μοι θύσων (σὺ γὰρ οὐδ' ἐγὼ)
 δεκάτην κελήνην παῖδι ἐν τοῖσι ποσίν.
 1125
- Κλ. τρέβων γὰρ οὐκ εἴμι, ἄτακος οὐδ' ἐν τοῖσι πόσιν.
 ἀλλ' ἄλλος τὸδ' ἔργον, ἧ' ἐλθοῦν ἐκ τόκων.
 Ηλ. αὐτῇ λόχουον κἀτακον μόνῃ βρέφει.
 Κλ. οὕτως ἀγείταν οἶκος ἔδραται φίλων;
 Ηλ. πένητας οὐδεὶς βούλεται κτᾶσθαι φίλων.
 Κλ. σὺ δ' οὐδ' ἄλλοτος καὶ δυσειματός χροῖα
 λεχὼ νεογνῶν ἐκ τόκων πεπυωμένη;
 ἄλλ' εἴμι, παῖδες ἀμφιμῶν ὡς τελευσφόρον
 θύσων θεοῖσι. σοὶ δ' ὅταν πράξω χάριν
 τῆρδ', εἴμι ἐπ' ἄγρον οὐ ποῖσι θυηπολεῖ
 Νήμφαικον, ἀλλὰ τοῖσδ' ὄχουσι, ὁπάωντες,
 πάντας ἀγόντες πρόθεθ'. ἡμίς' ἂν δέ με
 δοκῆτε θυσίας τῆρδ' ἀπληλαχθαι θεοῖς,
 πάρεστε· δεῖ γὰρ καὶ πόσει δοῖναι χάριν.
 Ηλ. χάρις πένητας ἐς δόμον· φρούρει δέ μοι
 μὴ ε' ἀθαλάσσι πολυκαπνῶν στέγους πέπλους.
 1140
 θύσας γὰρ οὐα χροῖα σε δαίμων ἰσῆ.
 κωιδῶν δ' ἐνήριται καὶ τεθηγγμένη σφαγίς,
 ἥπερ καθέδει ταύρων, οὐ πέλας πεσῆ
 πληγῆται· νυμφεύσῃ δέ κἂν Αἰδου δόμοις
 ὡς περ ξυνηθῆς ἐν φέει. τυσῆρδ' ἐγὼ
 δώσω χάριν σοι, σὺ δὲ δίατην ἐμοὶ πατρός.
 1145
- Χο. ἀμοιβὰ κακῶν· μετάρτοποι πνέου-
 [στρ.]
 1145 ὕπερ μοι Scidler: ὕπερ μου L 1126 δεκάτην κελήνην
 Musgrave: -η -η L: cf. Ar. Au. 922, Bekker Anecd. 1. 237. 26
 1129 ἄλλουον Heath: λογ. L 1130 ἀγόντων οἶκος
 ἀγόντων οἶκος L (fort. ἀγόντων Lact): ἀγόντων οἶκον Tr¹
 1107-8 hac
 ηται. Weil 1134 ἄγρον (cf. 1343) uel ἀγρον Diggle
 1141 ὄσῃ
 Nauck: θεῶν L δαίμων θεῶν σε χροῖα Patey
 1146 δὲ δίατην
 ἐμοὶ Dothe: ὅ' ἐμοὶ δ- L: δέ (γ') ἐμοὶ δ- Barnes

- εν οὖραι δόμων· τότε μὲν (ἐν) λουτροῖς
 ἔπεσον ἐμὸς ἐμὸς ἀρχέτας,
 1150
 ἰάστρε δὲ στέγα λίανοί
 τε θρηκοὶ δόμων, τῶδ' ἐνέποντο· ὦ
 σχέταίε, τί με, γύναι, φονεύσεις φίλων
 πατρίδα δεκτέσει
 σποραῖτων ἑλλόντ' ἐμῶν;
 < >
 παλίστραι δὲ τῶδ' ὑπέγεται δίκαι
 διαδρόμου λέχους, μέλειον ἂ πόσων
 χρόνων ἰσόμενον εἰς οὐκούς
 Κουλοῦσιπιά τ' οὐράνια τεῖχε' ὀ-
 ξυθήκται ἴβέλουσ ἔκωντ' ἀπόχευρ,
 πέλεικον ἐν χερσῶν λαβοῖς'. ὦ γλέμων
 πόσις, ὅτι ποτὲ τῶν
 τάλαιων ἔσχειν κακόν.
 ὀρέα τις ὡς λέων' ὀργαδῶν
 δρόσχα νειομέμειν τᾶδε κατάρουεν.
 1160
- Κλ. (ἔκωθεν)
 ὦ τέτανα, πρὸς θεῶν, μὴ κτᾶνητε μητέρα.
 Χο. κλέεις ὑπάρσοφον βροάν;
 Κλ. ἰὼ μοὶ μοι.
 1165
 1148 (ἐν) Scidler (ἐν) λουτροῖς εἰ 1149 ἀρχέτας ἰμῖσεν
 ηται. Nauck: uide 1157 1149 ἀρχέτας Tr¹: -ης L² 1150 εἰτέ-
 γα Musgrave 1151 ἐνέποντος Victorius: ἐμ- L 1152 εχέ-
 ται Diggle: -αι L: cf. Tr 651 φονεύεις Victorius 1153 δεκτέ-
 σεων Tr²: -εταῖον ἐν (L)² 1154 post h.u. lac. indic. Tr²
 1155 παλίστραι Victorius: παλίστραι L δίκαι Victorius: -ων
 L 1157 ἐκ Victorius: ἐκ (L)² εἰ ut uid. Tr² ἐκ δόμων
 Heimssoeth, ἐκταν Page 1159 βέλουσ ἔκωνεν (L)²: βλάει κᾶν'
 Tr²: βλάει (κωρ)έκων' Scidler 1166 λαβοῖς'. δ Tr²: λαβοῖς L:
 λαβοῖς'. ἂ Scidler 1162 τάλαιων Tr²: τάλαιον' (L)²

1160

πέλεκον ἐν χειρῶν λαβούσ'. ὦ τλάμων
πόσις, θεὶ ποτὲ τῶν
τάλαιων ἔσχεν κακόν.
θεοία τις ὡς λέων' ἀργάδων
θεότοχα νεμομένα τάδε κατήρυσεν.

Κλ. (ἔσοθεν)

ὦ τέκνα, πρὸς θεῶν, μὴ κτάνητε μητέρα.

Χο. κλέεις υπώροφον βοῶν;

Κλ. ἰὼ μοί μοι.

Χο. ἀίμωνε ἀργῶ πρὸς τέκνων χειρορμμένης.
νέμει τοι δίκων θεός, ὅταν τύχη.
σχέτλια μὲν ἔπαθες, ἀνόσια δ' εἰργάσω,
τάλαιαν' εὐνέταν.

ἀλλ' οἶδε μητρὸς νεοφόνους ἐν αἵμασιν
πεφουρμένοι βάνουσαν ἐξ οἴκων πόδα
< >
τροπαῖα, δαίματ' ἀθλίων προσφαγμάτων.
οὐκ ἔστιν οὐδεὶς οἴκος ἀθλιώτερος
τῶν Τανταλείων οὐδ' ἔφην πατ' ἐργόφων.

Ορ. ἰὼ Γᾶ καὶ Ζεῦ πανδερκέτα
βροτῶν, ἴδετε τὰδ' ἔργα φόνου
α. μισσαρά, δίγωνα σώματ' ἐν

[στρ. α

1163. θεοία... λέων'. Ο στίχος μῆς θυμίζει ἐκεῖνον τοῦ Αἰσχύλου (4γ. 1152), ὅπου ἡ Κλυταιμῆστρα ὀνομάζεται «δίπους λέαινα». Ἡ παρομοίωση εἶναι χαρακτηριστικῆ. Θελεῖ νὰ δεῖξει τὴν ἀγριότητα τῆς φονικῆς πράξης.

1165. ὦ τέκνα...μητέρα. Ἡ ἀντίδραση τοῦ Χοροῦ στὶς ἱεσιες τῆς Κλω-

ταίμστρας εἶναι θετικῆ. Ἀντίθετα, στὸν Αἰσχύλο (Χορηφ. 827-830) ὁ Χορὸς

προσφώνει τὸν Ὀρέστη νὰ μείνει ἀσυγκίνητος.

1169. νέμει...δίκων. Ἡ ἀπόδοση τῆς θετικῆς δικαιοσύνης δὲν συντελεῖται

ἀμέσως, ἀλλὰ εἶναι βέβαιη (πρβλ. Eur. ἀποστ. 979 Nauck² (ἡ Δίκη) «σῆρα

καὶ βραδέει ποδὶ σταίχουσα μάρψει τοὺς κακοὺς, ὅταν τύχη», Ἀστυδόμας

ἀποστ. 3 Nauck²/Snell, Xanthakis-Karamanos, σσ. 123 κ. ἐξής, καὶ τῆ ση-

μείωση τοῦ Denniston στὸ στίχο ἀπὸν τῆς Ἠλέκτρας).

Ἄαί τὸ δῦσμοιρο ταίρι τῆς, ὅποια καὶ νὰ ἴταν
ἡ μανία ποὺ τὴν ἔθλια φλόγιζε τότε. Σὰν λιόντισσα
βουνίσια, ποὺ ζεῖ σὲ ὄρμιους ὀλοπράσινους,
τέλειωσε τοῦτο τὸ φόνου.

Κλ. (ἀπὸ μέσα)

Γιὰ τοὺς θεοὺς, τῆ μάνα σας, παιδιά μου, 1165
μὴ θανατώσετε.

Χο. Ἄκοὺς κραυγῆ μὲς ἀπ' τὸ σπίτι;

Κλ. ὦωχ, ὦωχ!

Χο. Κι ἐγὼ σὲ θρηνώ ποὺ σὲ σφάζουν τὰ τέκνα σου.

—Μοιράζει τὸ δικαίω θεός, ὅταν ἔρθει
ἡ μοιρόγραφτη ὄρα. Φριχτὰ σὲ χτυπήσανε πάθη, 1170
— μὲ φριχτὲς ὄμως πρῶξεις κι ἐσὺ
τὸν ἄντρα σου χτύπησες, δύστηνη.

— Μὰ νάτοι, βγαίνουν βουτηγμένοι στὸ αἷμα,

τῆς μάνας των, ποὺ λίγο πρὶν σκοτώσαν, >

< σημάδι νίκης, τῆς ἀπαίσιως θυσίας.

Ἄπ' τῆ γενιά τοῦ Τάνταλου κανένα σπῆτι

ποὺ δύστηγο δὲν εἶναι μῆτε ὑπῆρξε. 1175

Ορ. ὦ! Γῆ καὶ Δία παντεπότη τῶν θνητῶν, [στρ. α'
ιδέστε ἀπὸ τὰ φονικὰ κι ἐνόσια ἔργα.

Τὰ δὴδ κορμὰ ποὺ κοίτονται στὸ χῶμα

1172-6. Οἱ στίχοι αὐτοί, ὅπως καὶ οἱ 1233-7, ἐκφωνοῦνται ἀπὸ τὴν κορο-
φάια τοῦ Χοροῦ. Μετὰ τὸ στ. 1173 ὑπάρχει χάσμα : βλ. τὸ κριτικὸ δριόνημα
στὶς ἐκδόσεις τοῦ Denniston καὶ τοῦ Diggle.

1175-6. Σχῆνὰ στὶς ἀρχαῖες πηγὲς τὸ ἀμάρτημα τοῦ Ταντάλου καὶ τοῦ
Πέλοπα παρουσιάζεται ὡς ἀφειρητῆρα συμφορῶν (Πινδ. Ὀλ. I 54 κ. ἐξ., Ἰφ.
Τρωφ. 199-202, 386-8).

1179-80. ὄρονα...κείμενα. Ἡ πόρτα τοῦ χωριατοῦσττου τῆς Ἠλέκτρας
ἔχει ἀνοίξει καὶ βγαίνουν καταματωμένα τὰ δὴδ μητροκτόνα ἀδέλφια. Τα-
τόχρονα μεταφέρονται σὲ διπλὸ φορεῖο καὶ παρουσιάζονται στοὺς θεο-

Ἰχθυὸν κείμενα πλαγαίη†
 κερὸς ἐπὶ ἑμάς, ἀπὸν ἑμῶν
 πημάτων

ΗΛ. δακρύτ' ἄγων, ὦ σύγγον', αἰτία δ' ἐγώ.
 διὰ πρὸς ἕμολον ἄ τάλαντα ματαὶ τῆιδ',
 ἄ μ' ἔτικτε κόλπον.

(Χο.) ἰὼ τόχος Ἰσᾶς τόχος
 μᾶτερ τεκοῦσ'†
 ἄλαστα μέλα και πέτρα
 παθοῦσα σῶν τέκνων ὑπαί.
 πατρὸς δ' ἔτεισας φόνον δικαίως.

Ορ. ἰὼ Φοῖβ', ἀνόμητος δίκαι'
 ἄφαντα, φανερά δ' ἐξέπρα-
 ξας ἄχαι, φόνια δ' ὤπισσας
 λάχε' ἀπὸ γᾶς Ἑλλανίδος.
 τίνα δ' ἐτέραν μόλω πόλιν;
 τίς ξένος, τίς εὐσεβῆς
 ἔμην κἄρα προσώφεται
 ματέρα στανόντος;

ΗΛ. ἰὼ ἰὼ μοι. ποῖ δ' ἐγώ, τίν' ἐς χορόν,
 τίνα γάμον εἶμι; τίς πάσις με δέξεται
 νυμφικᾶς ἐς εὐφᾶς.

Χο. πάλιν πάλιν φρόνημα σὸν
 μετεστάθη πρὸς αἶψαν†
 φρονεῖς γὰρ ὅσα νῦν, τότε οὐ

τὲς τὰ ὁμώματα τῶν πτωμάτων, τοῦ Διγίσθου καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας.
 διπλα ὄπλα. Ἡ παρουσίαση τῶν πτωμάτων γίνεται μετὰ τὴν βοήθεια τοῦ ἐκ-
 πωλήματος, ποδ ἦταν μηχανήματα τοῦ ἀρχαίου θεάτρον, μετὰ τὸ ὅποιο ἀπο-
 κλιπτόντων στανὸς θεατῆς τὰ γενόμενα πίσω ἀπὸ τὸ προσκήνιο.

1181. Τὴν ἕσπερξή χάριτος μετὰ τὸ πημάτων ἔδειξε δ Seidler : βλ. τὸ
 κριτικὸν ὑπόμνημα στὶς ἐκδόσεις τοῦ Denniston καὶ τοῦ Diggle.

ἀπ' τὸ δικό μου τὸ μαχαίρι χτυπημένα,
 ποδ ξεπληρῶσαν ἔτσι τὰ δεινά μου.

ΗΛ. Εἶναι, ἀδερφέ μου, πολυδάκρυτες
 οἱ συμφορὲς σου κι εἶμαι γὼ ἡ αἰτία
 ποδ σὺν φωτιά ἢ δυστυχισμένη,
 πᾶνω στὴ μάνα μου ἔπεσα,
 σ' ἐκείνη ποδ με γέννησε.

(Χο.) ὦ! γιὰ τὴ μοῖρα, τὴ δική σου μοῖρα, ὦ! μάνα, 1185
 ποδ τόλμησες πράξεις φριχτῆς
 καὶ σὲ βρήκανε πάθη βεραῖα καὶ φριχτότερα ἀκόμη
 ἀπ' τὰ παιδιὰ σου. Μὰ δίκαια πλήρωσες
 τοῦ γονιοῦ τους τὸ φόνον.

ΟΡ. Φοῖβε, με σκοτεινοὺς χρησιμοὺς 1190
 προφήτεις τὸ δίκαιο, μὰ οἱ πόνοι
 εἶναι ὀλοφάνεροι ποδ μοῦ ὄσοις.

Ὅρισες νὰ ἔγω μοῖρα ματωμένη
 μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Σὲ ποῖαν ἄλλη
 χώρα θὰ πάω; Ποιὸς ἀντρας θεοφοβούμενος,
 ποιὸς φίλος θὰ γυρίσει ν' ἀντικρίσει 1195
 ἐμένα ποδ ἔσφαξα τὴ μάνα μου;

ΗΛ. ὦ! συμφορὰ μου, συμφορὰ. Κι ἐγὼ σὲ ποιὲς
 γιορτῆς θὰ πάω; Σὲ ποιὸς γάμος; Καὶ ποιὸς ἀντρας
 θὰ με δεχτεῖ σὲ νυφικὸ κρεββάτι; 1200
 Χο. Πάλι καθὼς φουᾶ ὁ ἀγέρας
 ἐλλαξες πάλι γνῶμη.
 Δίκαιοι τώρα οἱ στοχασμοί σου,

1182. αἰτία δ' ἐγώ. Ἡ Ἠλέκτρα ἀναλαμβάνει τὴν εὐθύνη τῆς μητροκτο-
 νίας καὶ παραδέχεται, ὁμολογεῖ τὴν ἠθική της ἀποουργία. Ὁ Εὐριπίδης
 θέλει νὰ τοῖσιε καὶ τὴν ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὸ θεῖκό χρησιμὸ συμμετοχὴ τοῦ
 ἀνθρώπινου παράγοντα στὴ μητροκτονία.

1190-1. ἀνάμνησας... ἄραπα. Ὁ Ὀρέστης θεωρεῖ, ἔγρω πολὺ περισσό-
 τερο, ἀκατανόητος τοὺς χρησιμοὺς τοῦ φοῖβου. Τὴν ἠθική του αὐτὴ ἀμφι-
 βολία, ποδ εἶναι καὶ ἡ πρόταση τοῦ Εὐριπίδη σ' αὐτὸ τὸ ἔργο, ἐπιληθεῖδου
 πρὸ κῆρυ τοῦ Διδόκουροι (βλ. στ. 1246).

- φρονούσα, δεινὰ δ' εἰργάσω,
φίλα, καίρητον οὐ θέλοντα.
(Ορ.) κατείδες οἶον ὃ τάλαρ' ἔξω πέπλων
ἔβαλεν εἰδείξε μαστὸν ἐν φοναίῳν,
ὦ μοι, πρὸς πέδωι
τιθεῖσα γόνυμα μέλεα; τακόμαν δ' ἐγώ.
Χο. σάφ' οἶδα δι' ὀδύνας ἔβας,
ἴηον κλύων γόνυ
ματρὸς ἅ σ' ἔτιπτεν.
Ορ. βοῶν δ' ἔλασκε τάνδε, πρὸς γένων ἐμῶν
τιθεῖσα χεῖρα· Τέκος ἐμὸν, λιταίρω.
παρήμων τ' ἔξ ἑμῶν
ἐκρίμαθ', ὥστε χέρας ἐμὰς λιπεῖν βέλος.
Χο. τάλαρα, πῶς (δ') ἔτλος φόνον
δι' ὀμμάτων ἰδεῖν σέθεν
ματρὸς ἐκτενεούσας;
Ορ. ἐγὼ μὲν ἐπιβαλὼν φάρη κόφαις ἐμαῖς
φασγάνωι κατηρξάμην
ματέρος ἔσω δέρας μεθείς.
Ηλ. ἐγὼ δὲ (γ') ἐπεκέλευσά σοι
ξίφος τ' εὐρημάμων ἄμα.
δεινότερον παθέων ἄρεξα.
(Ορ.) λαβοῦ, κάλυπτε μέλεα ματέρος πέπλοις
(καὶ) καθάρμοσον σφραγῆς.
φονέας ἔτιπτες ἀρά σοι.

1209. τακόμαν. Ἡ γραφή τοῦ κώδικα L τὰν κόμων υποδηλώνει ὅτι ὁ Ὀρέστης τὴν ἀρπάξε ἀπὸ τὰ μαλλιά. Μία τέτοια ὅμως ὀρθογραφικὴ κίνηση εἶναι ἀνύψθη μετὰ τὴν ἑως τώρα ψυχολογικὴ διαγραφή τοῦ ἥρωα, ὁ ὁποῖος ἀνυψήθη μετὰ τὴν ἑως τότε ἀμφιβολίαν γιὰ τὴν ὀρθότητα τῆς μητροποῖτος παρουσιάζεται μετὰ πολλὰς ἀμφιβολίας γιὰ τὴν ὀρθότητα τῆς μητροποῖτος. Ἡ διόρθωση τοῦ Seidler τακόμαν τονίζει αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ψυχολογικὴν του κατάστασιν.
1225. ξίφος τ' εὐρημάμων. Ὁ Jebb (Sophocles, Electra, σ. αἰὼν καὶ σημεῖωση 2) ἀναφέρει ἀγγεῖο, ὅπου ἀπεικονίζεται ὁ Ἀπόλλων νὰ ἀγγίζει τὸ

- μὰ πρὶν δὲν ἦταν, κὶ ἔκανες, καλή μου,
κακὸ στὸν ἀδερφό σου, ἀθέλητά του.
(Ορ.) Εἶδες πῶς ἔβγαλεν ἡ δύσμοιρη.
τὰ πέπλα τῆς καὶ μοῦ ἴδειξε τὰ στήθη
τὴν ὦρα τῆς σφραγῆς;
Ἄχ! πῶς γονάτισε στὸ χῶμα.
Κὶ ἐγὼ σπάρραξα...
Χο. Ξέρω σὲ σπάρραξεν ὁ πόνος ὅταν ἄκουσες
τὴ θλιβερὴ κραυγὴ τῆς μάνας ποῦ σὲ γέννησε.
Ορ. Μέσα στὸ βόγγο τῆς μοῦ φώναξες,
ἀπλώνοντάς τὰ χέρια στὸ σαγόνι μου:
«Παιδί μου, σὲ ἱκετεύω».
Γαντζώθηκες ἀπ' τὰ μάγουλά μου
κὶ ἔτσι ἀπ' τὸ χέρι μοῦ ἔπεσε τὸ ξίφος.
Χο. Ἡ ἄμοιρη, πῶς βιάσταξες νὰ δεῖς
τῆς μάνας σου νὰ χύνεται τὸ αἷμα
καθὼς ψυχομαχοῦσε;
Ορ. Μὲ τὸν μανθῶα σκεπάζοντας τὰ μάτια μου [στρ. γ'
τὴν ἐθυσίασα, τὸ μαχαίρι
μηγόντας στὸ λαιμὸ τῆς.
Ηλ. Κὶ ἐγὼ σοῦ ὄωσα θάρρος
καὶ κρύτησα μαζί σου τὸ σταθί.
Φριχτότατο ἔκανα κακοῦργημα.
(Ορ.) Ἔλα, μὲ πέπλα σκέπασε τῆς μάνας τὸ κορμί
καὶ κλέψε τις πληγές τῆς. Νὰ λοιπὸν,
ἐγέννησες παιδιὰ γιὰ νὰ σὲ σφράξουν.

ξίφος τοῦ Ὀρέστη, δίνοντας ἔτσι τὴ συγκρατήσασί του γιὰ τὸ φόνο.

1230. φίλα τε μοῦ φίλα. Ἀγάπη καὶ μίσος γιὰ τὴν Κλυταιμῆστρα. Τώρα, μετὰ τὸ φόνο, ἡ ἔχθρα τῆς Ἡλέκτρας ἔχει σβῆσει καὶ μὲ φωνὴν σπαραχμὲν ἄπο τὴν τύχη καὶ τὴ μεταμέλεια ἐκφράζει τὸ πάθος τῆς. Ἀπὸν τὸν τόπο ἐκφραστῆς, ἀρκετὰ συνῶν στὸν Εὐριπίδην (βλ. Ἄλκ. στ. 521, Φοιν. 272, 357, Ἐκ. 566, Ἰων 1444, Ἰλ. 138), παραθεῖ ὁ Ἀριστοφάνης στοὺς Ἀχαρῆς (βλ. στ. 396 (οὐκ ἔνδον ἔνδον ἔστιν)).

Ηλ. ἰδοῦ, φίλοι τε καὶ φίλοι
φάρα τὰδ' ἀμφιβάλλομαι,
τέμα κακῶν μεγάλων δομοισιν.
Χο. ἀλλ' οἶδε δόμων ἔπερ ἀνοστατῶν
βαίνουσι τινες δαίμονες ἢ θεῶν
τῶν οὐρανῶν· οὐ γὰρ θνητῶν γ'
ἦδε κέλευθος· τί ποτ' ἐς φανεράν
ἔφην βαίνοισι βροτοῦσιν;

ΚΑΣΤΩΡ

Ἀγαμέμνωνος παῖ, κλυθὶ δίαπυχοι δέ σε
καλαῖσι μητρὸς σὺγγονοι Διόσκοροι,
Κάστωρ κασίγητός τε Πολυδεύκης ἕδε.
δεινὸν δὲ ναοῖν ἀγρίας πότμου σάλλον
πᾶσαντ' ἀφύμειθ' Ἄργος, ὡς ἐσείδομαι
σφαγὰς ἀδελφῆς τῆσδε, μητέρος δὲ σῆς.
δίσαια μὲν γυν' ἦδ' ἔχει, σὺ δ' οὐχὶ δούλις.
Φοῖβος δέ, Φοῖβος — ἀλλ' ἄναξ γὰρ ἐστ' ἐμός,
σὺ γὰρ σὺ σφῶς δ' ἂν σὺν ἔχησέ σοι σφάϊ.

1233-7. Ἐμφανίζονται ψηλά στὸ Θεολογεῖο οἱ ἀπὸ μηχανῆς θεοὶ. Συναθρομένοι εἰς τὸν ἕδρον τοῦ Εὐριπίδου. Ἐδῶ πρόκειται γὰρ τοὺς Διόσκορους, Κάστωρα καὶ Πολυδεύκη, ἀδελφοὺς τῆς Κλυταιμῆστρας καὶ τῆς Ἑλένης. Ἡ ἐπιλογή τους δὲν ἔγινε μόνο γιατί εἶναι συγγενεῖς τῶν μητροκτόνων. Θὰ περιμέναμε ἴσως τὸν Ἀπόλλωνα, ἀλλὰ θὰ ἦταν μέγα λάθος ἕνας θεὸς νὰ ἀναφέρεται ὁ ἴδιος δσα πρόσταξε μὲ τους χρησιμοῦς, παραδεχόμενος ὅτι ἐσφαλε. Ἀπὸ τους δύο μιλάει ὁ πρῶτον θνητὸς Κάστωρ — ὁ Πολυδεύκης ἦταν ἄθνατος — γιατί, καὶ ὡς μέλλον μνηστήρας τῆς Ἥλέκτρας, εἶναι μὲ οὐκείως στὰ δύο ἀδέρφια.

1244. δίσαια... οὐχὶ δούλις. Θελογνας ὁ Εὐριπίδης νὰ δώσει κύρος στὴν ἀποψὴ του ὅτι ἡ μητροκτονία εἶναι ἠθικὰ ἀπαράδεκτη, βάζει θεοὺς νὰ τὸ λένε, τους Διόσκορους. Ἡ Κλυταιμῆστρα δίκαια τιμωρήθηκε, ἀλλὰ ὁ Ὀρέστης δὲν ἔπραξε σύμφωνα μὲ τὸ δίκαιο. Χαρακτηρίζουν μάλιστα ὡς ἄσοφο τὸν ἀνώτερό τους θεὸ Ἀπόλλωνα ποὺ ἔδωσε τέτοια ἐντολὴ. Στὸν

Ηλ. Ἀγοπημένη ἐσὺ καὶ μισημένη,
μ' ἀτὰ τὰ πέπλα σὲ σκεπάζουμε.
Στὴν πῖθ ψηλὴ κορφῇ τους φτάσαν
τοῦ παλατιοῦ οἱ μεγάλες συμφορές.
Χο. Μὰ πάνω ἀπ' τοῦ σπιτιοῦ τῆ στέγη κάποιοι
δαίμονες φαίνονται ἢ θεοί· δὲν εἶναι
ὁ δρόμος τοῦτος γιὰ θνητοῦς· τάχα γιατί
στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων φανερώνονται;

ΚΑΣΤΟΡΑΣ

Βλαστήρι τοῦ Ἀγαμέμνονα, ἄκουσέ μας·
σοῦ μιλοῦνε τῆς μητέρας σου τ' ἀδέρφια
οἱ Διόσκοροι, ὁ Κάστωρας καὶ τοῦτος
ὁ ἀδερφός μου ὁ Πολυδεύκης. Μόλις
ἐγαληνέψαμε τρανὴ φουρτοῦνα
γιὰ τὸ καλὸ τῶν κεραιβῶν καὶ στὸ Ἄργος
ἤρθαμε, καθὼς εἶδαμε τὸ φῶνο
τῆς ἀδερφῆς μας ποὺ μητέρα σου εἶναι.
Ἐτούτη δίκαια τιμωρήθηκε, μὰ δίκαια
δὲν ἔπραξες ἐσὺ. Ὁ Φοῖβος, ναὶ ὁ Φοῖβος,
— ὅμως ἀφέντης μου εἶναι, δὲ μιλάω —
ἂν καὶ σοφός, δὲ σοῦ ἔδωσε μαντεῖες
σοφές. Ὡστόσο πρέπει νὰ δεχτοῦμε

Ἀισχύλο ἡ τοποθέτηση τοῦ προβλήματος εἶναι διαφορετικὴ. Μετὰ τὸ φῶνο, ὁ Χορὸς λέει στὸν Ὀρέστη «εὐ γ' ἐπραξες» (Χορηφ. στ. 1044). Τὸ ἴδιο λέει περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Ἀπόλλωνας στὴς Ἐρινῶες «οὐ φημ' Ὀρέστην σ' ἐνδίκως ἀνδραγατεῖν» (Ἔρημ. στ. 221), θεωροῦντες τὸν κληρονομὸν μητροκτόνο. Βλέπουμε λοιπὸν ὅτι, ἐνῶ στὸν Εὐριπίδου ἡ μητροκτονία εἶναι μέγιστη ἠθικὴ παράβασι, χωρίς νὰ ἀμφισβητεῖται ἡ ἀνάγκη τιμωρίας τῆς ἐνοχῆς Κλυταιμῆστρας, στὸν Αἰσχύλο εἶναι πρωταρχικὸ χρέος. Ἐπιτάσσεται ὁ φόνος τῆς φόνισσας μητέρας ἀπὸ ὀμιλοῦ τιμωρῶ. Ἡ διαφορὰ εἶναι τεράστια, ὅπως καὶ ἡ ἠθικὴ πρόοδος ποὺ ἔχει συντελεσθεῖ.

1245. Φοῖβος δὲ Φοῖβος. Ἀναδιέλκωθη καὶ μετὰ ἀποσιώπηση (βλ. Denniston).

1245
1245
1245

αἰνεῖν δ' ἀνάγκη ταῦτα· τάντεῦθεν δὲ χρὴ
 πράσσειν ἃ Μοῖρα Ζεὺς τ' ἔκρινε σοῦ πέρι.
 Πολάδην μὲν Ἥλέκτραν δὸς ἄλοχον ἔς δόμονος,
 σὺ δ' Ἄργος ἔλλαπ'· οὐ γὰρ ἔστι σοὶ πόλιν
 τήνδ' ἐμβατεύειν, μητέρα κτείναντα σὴν.
 δειναὶ δὲ Κῆρες (σ') αἰ κνωπώπιδες θεαὶ
 τροχλατήσσοσ' ἔμμανῆ πλανώμενον.
 ἔλθων δ' Ἀθήνας Παλλὰδος σεμνὸν βρέτας
 πρόσπιτόν· εἰρξέει γὰρ νῦν ἐπτοημένος
 δεινοῖς δράκονσιν ὥστε μὴ ψαύειν σέθεν,
 γοργῶνδ' ὑπερτείνουσα σοὶ κάραι κόλιον.
 ἔστιν δ' Ἄρεώς τις ὄχθος, οὐ πρῶτον θεοὶ
 ἔξοντ' ἐπὶ ψήφοισιν αἵματος πέρι,
 Ἄλωρῶθιον δ'τ' ἔκταρ' ὀμόφρων Ἄρης,
 μῆνιν θυγατρὸς ἀνοσίων νομφουμάτων,
 πᾶντον κρέοντος παιδ', ἦν' εὐσεβεστάτη
 ψῆφου βεβαία τ' ἔστιν ἐκ τούτου θέσις.
 ἔνταῦθα καὶ σὲ δεῖ δραμεῖν φόνου πέρι,
 ἴσαι δὲ σ' ἐκσάσσουσι μὴ θανεῖν δίκῃ
 ψῆφοι τεθεῖσαι· Λοξίας γὰρ αἵταν

1260

1265

1247. *αἰνεῖν... ταῦτα*. Οἱ ἐντολὲς τοῦ Ἀπόλλωνα, ἂν καὶ ἄσοφες, πρέπει νὰ γίνων δεκτές, χωρὶς ἀντίλογο. Γιατί; Γιατί εἶναι θεϊκές. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ Εὐρυπίδης ὑποσέκπτει τὸ λανθασμένο πᾶ ἐθιμικὸ δίκαιο ποῦ συχνὰ οἱ ἄνθρωποι, γὰρ νὰ τοῦ δώσουν ἐκλόνητο κύρος, πίστευαν ἢ ὑποστήριζαν ὅτι προερχόταν ἀπὸ τοὺς θεοὺς.

1252. *Κῆρες*. Πρόκειται γιὰ τὶς τερατώδεις Ἐρινυδες, ποῦ κυνηγοῦσαν ἀμεύλικτα τοὺς μητροκτόνους (βλ. καὶ στ. 1300, Αἰσχ., *Ἐπ.* 1055, Ἡσ. *Θεογ.* 217). Ἡ προσθήκη τοῦ σ' εἶναι ἀπαραίτητη καὶ γιὰ τὴ συντακτικὴ ἐξομάλυνση τοῦ χωρίου.

1254. *Παλλὰδος σεμνὸν βρέτας*. Ἐννοεῖ τὸ ξύλινο ξόανο τῆς θεᾶς στὸν Παρθενῶνα (πρβλ. Αἰσχ. *Ἐπιμ.* 79-80).

1257. *γοργῶνδ'... κόλιον*. Ὁ Περσὸς χάρισε στὴν Ἀθηνᾶ τὸ κεφάλι τῆς Μέδουσας καὶ αὐτὴ τὸ στερέωσε στὴν ἀσπίδα τῆς.

1258. *Ἄρεώς τις ὄχθος*. Ἐννοεῖ τὸν Ἄρειο Πάγο.

τίς ἐντολὲς τοῦ. Πράξε αὐτὰ ποῦ ὄρισαν
 γιὰ σένα ὁ Δίας κι ἡ Μοῖρα. Δῶσε
 γυναικὰ στὸν Πυλάδην τὴν Ἥλέκτρα
 σπῆτι του νὰ τὴν πάρει κι ἐσὺ φύγε
 ἀπ' τ' Ἄργος· τὶ δὲν πρέπει νὰ πατήσεις
 στὴν πόλιν αὐτῆ, μὰ κι εἶσαι μητροκτόνος.
 Οἱ φοβερὲς θεές, οἱ σκυλομάτες
 οἱ Κῆρες θὰ σὲ κυνηγήσουν, ὅπως
 τρελὸς θὰ τριγυρίζεις ἀπὸ τόπο
 σὲ τόπο. Κι ὅταν φτάσεις στὴν Ἀθήνα,
 τὸ ἄγιο ξόανο τῆς Παλλὰδας ν' ἀγκαλιάσσεις·
 θὰ τίς τρομάξει ἐκαίνη, δὲ θ' ἀφήσει
 μὲ τὰ φριχτὰ τους φίδια νὰ σ' ἀγγίξουν,
 βάζοντας πάνωθές σου τὴν ἀσπίδα
 ποῦ τῆς Γοργόνως ἔχει τὸ κεφάλι.
 Ὑπάρχει ἐκεῖ τοῦ Ἄρη κάποιος βράχος,
 ὅπου οἱ θεοὶ καθίσαν νὰ δικάσουν
 πρώτη φορά τὸ φόνο, ὅταν ἐκεῖνος
 τὸν Ἀλκινόοιο σκότωσε ὁ σκληρόψυχος,
 τοῦ πελαγίστου ἀφέντη τὸ βλαστάρι,
 μανιὰ γεμάτος γιὰ τῆς κόρης του
 τὸ βιασμό. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, εἶναι τὸ μέρος
 ὅπου ψηφίσαν, ἱερότατο καὶ σίγουρο.
 Στὸν τόπο αὐτὸν κι ἐσὺ πρέπει νὰ τρέξεις
 νὰ κρίνουνε τὸ φόνο ποῦ χεῖς κάνει.
 Κι ἢ ἰσοψηφία ποῦ θὰ βγεῖ στὴ δίκη,
 θὰ σὲ γλιτώσει ἀπ' τὸ χαμό. Γιατὶ ὁ Λοξίας

1265

1260. *Ἀλωρῶθιον*. Ὁ Ἀλκινόοιος ἦταν γιὸς τοῦ Ποσειδῶνα καὶ τῆς νόμφης Εὐρύτης. Ἐπειδὴ βίασε τὴν κόρη τοῦ Ἄρη Ἀλκίπην, ἐκεῖνος τὸν σκότωσε. Ὁ Ποσειδῶνας ἔφερε τὸν Ἄρη σὲ δικαστήριο ποῦ ἀποτελοῦσαν θεοὶ καὶ ὁ τόπος τῆς δίκης του ὀνομάστηκε Ἄρειος Πάγος (βλ. καὶ Αἰσχ. *Ἐπιμ.* στ. 685-90).

ἔς ἀπὸν ὄσσει, μητέρας κρήσας φόνον,
 καὶ τοῖσι λοιποῖς δεδ νόμος τεθήσεται,
 νινῶν ἴσας ψήφουσι τὸν φρέγγοντ' ἀεί.
 δεναὶ μὲν οὖν θεαὶ τῶιδ' ἄγει πεπληγγμένα
 πέργον παρ' αὐτῶν χάσμα δόσσονται χθονός,
 σεμῶν βροτοῖσιν εὐσεβέσι κρηστήροισιν.
 σέ δ' Ἀρκάδων κρή πόλιν ἐπ' Ἀλφειοῦ ῥοαῖς
 οἰεῖν Λυκαίων πλοσίον σφραϊμάτος
 ἐπάνωμος δέ σοῦ πόλις κεκλήσεται.
 σοὶ μὲν τὰδ' εἶπον. τόνδε δ' Ἀϊγίσθον νέων
 ἄργους πολῖται γῆς καλόνουσαν τάφουι.
 μητέρα δὲ τῆν σῆρ ἄρτι Ναυπλῖαν παρῶν
 Μενέλαος, ἔξ οὗ Τρωάων εἶλε χθόνα,
 Ἑλένη τε θάψει Πρωτέως γὰρ ἐκ δόμων
 ἦρει λιποῦσ' Αἴγυπτον οὐδ' ἦλθεν Φεργίας.
 Ζεὸς δ' ὡς ἔρις γένατο καὶ φόνος βροτῶν,
 εἰδῶλον Ἑλένης ἐξέπεμψ' ἐς Ἴλιον.
 Πυλάδης μὲν οὖν κόρην τε καὶ δάμασ' ἔχων

1270

1275

1280

τὸ φταίξιμό σου ἄπάνω του θά πάρει,
 ἄφοῦ σ' ὀδήγησεν αὐτὸς στὸ φόνο
 τῆς μάνας σου μὲ τὸ κρησμό του. Κι ἔτσι
 γιὰ τὶς γενιές ὁ νόμος: σὲ ἴσες ψήφους
 θά μπεῖ τοῦτος ὁ νόμος: σὲ ἴσες ψήφους
 ἄθῳος νὰ βγαίνει πάντα ὅποιον δικάζουν.
 Κι οἱ φοβερῆς θεές, θυμὸ γειμάτες,
 κοντὰ σ' αὐτὸ τὸ βράχο θά χωθοῦνε,
 σ' ἕνα χάσμα τῆς γῆς, ποῦ ἱερό θά γίνει
 μαντεῖο γιὰ τοὺς πιστοὺς. Ἐσὺ σὲ πόλη
 ἄρκαδικὴ πρέπει νὰ κατοικήσεις
 στὸ ρέμα τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ στοῦ Λυκαίου
 τοῦ Δία τὸ ἱερό σιμά. Καὶ τ' ὄνομά της
 θά πάρει ἀπ' τὸ δικό σου ἡ πόλη. Τοῦτα
 εἶχα νὰ πῶ γιὰ σένα τὸ κουφάρι
 τοῦ Αἰγίσθου οἱ Ἀργίτες θά τὸ θάψουν.
 Τὴ μάνα σου σὲ τάφο θά τὴν βάλουν
 ἡ Ἑλένη κι ὁ Μενέλαος, ποῦ τώρα
 στὸ Ναύπλιο ἔχει αὐτὸς ξαναγυρίσει,
 ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ κούρσεψε τὴν Τροία.
 γιὰτὶ ἡ Ἑλένη ἀπ' τοῦ Πρωτέα τὸ σπῖτι,
 φεύγοντας ἀπ' τὴν Αἴγυπτο, γυρνάει.
 Ποτὲ δὲν πῆγε στὴ Φρυγία. Ὁ Δίας
 τὸ εἰδωλό της ἔστειλε στὴν Τροία,
 πόλεμος γιὰ νὰ γίνει καὶ νὰ βροῦνε
 τὸ θάνατο τόσοι θνητοί. Ὁ Πυλάδης
 παίρνοντας τὴν Ἑλέτρα, ποῦ ναι τώρα
 καὶ παντρεμένη καὶ παρθένα, ἀπὸ τῆ χώρα

1270

1275

1280

νάει ἀπὸ τὰ Κύπρια ἔρη (βλ. καὶ Ἰλ. στ. 38-40, Ὁρ. 1639-42), σκοπὸς τοῦ
 Δία ἦταν νὰ γίνει ὁ τρωικός πόλεμος, γιὰ νὰ ξελαφρώσει ἡ γῆ ἀπὸ τὸ περι-
 σίο βόρος τῶν ἀνθρώπων. (Γιὰ τὸ ποίημα τοῦ Σητηγόρου βλ. C. M. Bowra,
Greek Lyric Poetry, σσ. 120-5). Τὴν παραλλαγή αὐτὴ χρησιμοποίησε ὁ
 Εὐρυπίδης στὸ δράμα τοῦ Ἑλένη.

1272. *σεμῶν... κρηστήροισιν*. Μόνο ὁ Αἰσχύλος ἀναφέρει (*Ιούλι*, στ. 804-8) ὅτι ὁ ἱερός τόπος τῶν Ἐρινύων-Εὐμενίδων θά εἶναι μὴ ὑπόγεια σπηλιά
 στὴν Ἀττικὴ. Φαίνεται πὸς ὁ Εὐρυπίδης τὸν ἀκολουθεῖ ἢ χρησιμοποτεῖ κά-
 ποια μυθολογικὴ πληροφορία ἄγνωστη σ' ἐμᾶς.

1275. *ἐπάνωμος... κεκλήσεται*. Ἡ πόλη ποῦ ἴδρουσε ὁ Ὀρέστης μετὰ τὴν
 ἀπαλλαγὴ του ἀπὸ τὴν ἐνοχλὴ τῆς μητροκτονίας, εἶναι τὸ Ὀρέστειο στὴν
 Ἀρκαδία (Θουκ. 5. 54. 3, Εὐρ. Ὁρ. 1646-7).

1278-9. *ἀρτι... χθόνα*. Σκόπιμος ἀνεχρονισμός. Ὁ Μενέλαος, σύμφωνα
 μὲ τὸν Ὀμηρο μετὰ τὴν πτώση τῆς Τροίας, ἔχει ἐπιστρέψει στὴ Σπάρτη μὲ τὴν Ἑλένη
 1283. *εἰδῶλον Ἑλένης*. Σχέματα μὲ μὴ παραλλαγή τοῦ μῦθου ποῦ ἀνα-
 φέρει ὁ Ἡρόδοτος (2. 113-20), ἡ Ἑλένη καὶ ὁ Πάριος ὀδηγοῦνται ἀπὸ ἐνά-
 τιος ἀνέμου στὴν Αἴγυπτο. Στὴ γνωστὴ παλινοῦδια τοῦ Σητηγόρου ἡ
 πραγματικὴ Ἑλένη ποτὲ δὲν ἔφυγε ἀπὸ τὴ Σπάρτη. Κατὰ τὸ μῦθο ποῦ ἐκτι-

Ἄχαιῶδες γῆς οἰκάδ' ἐκπορευέτω,
καὶ τὸν λόγωνι σὸν περθερῶν κομίζετω
Φαιάκων ἐς αἶαν καὶ δάτω πλοῦτον βίβλος.
σὺ δ' Ἰσθμίας γῆς ἀρχὴν ἔμβαινων ποδὶ
χώραε πρὸς ὄρθον Κεκροπίας ἐνδαίμονα.
πεπρωμένῃν γὰρ μοῖραν ἐκπλήσας φόνου
ἐδάμνησας τῶνδ' ἀπαλλαγθεῖς πόνοι.

Χο. ὦ παῖδε Διός, θέμις ἐς φθογγὰς

τίς ἄμετρος ἤμιν πελάθειν;

Κα. θέμις, σὺ μυσαρῆεις τοῖσδε σφραγίσις.

Χο. πῶς ὄντε θεῶ τῆσδέ τ' ἀδελφῶ

τῆς καφθιμένης σὺν ἠρέσειτον

Κῆρας μελέθροις;

Κα. μοῖρά τ' ἀνάγκη τ' ἦρ' ἐς τὸ χροῶν

Φοῖβου τ' ἄσσοφοι γλώσσας-ἔνοπαί.

Πλ. καῖμοι μῦθον μέτα, Τυνδαρίδαί;

Κα. καὶ σοί Φοῖβου τῆρδ' ἀναθῆσο

πρᾶξεν φονίαν.

(Πλ.) τίς δ' ἐμ' Ἀπόλλων, ποῖτοι χρησμοὶ

φονίαν ἔδοσαν μητρὶ γενέσθαι;

Κα. κοινὰ πράξεις, κοινὸ δὲ πῶτμοι,

μία δ' ἀμφοτέρους

ἄτη πατέρων δίκοναισεν.

1285. Ἄχαιῶδες γῆς. Ἐννοεῖ τὴ χώρα τῶν Ἀχαιῶν, τὴν Πελοπόννησο (βλ. τὴ σημείωση τοῦ Denniston).

1286. σὸν περθερῶν. Γενικὸ ἔτσι λέγεται ὁ συγγενὴς ἐξ ἀγχιστείας. Ἐδῶ μὲ τὴ σημασία τοῦ γαμπροῦ ἔννοεῖται ὁ Αδριουργός, ὁ εἰκονικός σύζυγος τῆς Ήλέκτρας (βλ. γιὰ τὴ χρῆση τοῦ γαμπρὸς Liddell-Scott-Jones, ἐν λ. III).

1287. πλοῦτον βίβλος. Πρβλ. τὸ σημερινὸ βαθυλάουτος καὶ τὴ σημείωση τοῦ Denniston.

1289. Κεκροπίας. Ἐννοεῖ τὴν Ἀθήνα ποὺ ὀνομαζόταν καὶ ἔτσι ἀπὸ τὸ μυθικὸ τῆς βασίλειά Κέκροπα.

1290. μοῖραν...φόνου. Ἡ μοῖρα τοῦ φόνου περιλαμβάνει καὶ τὴς περιπλανήσεως τοῦ Ὀρέστη ἕως τὴν ἡμέρὰ τῆς δίκης του.

τῶν Ἀχαιῶν, στή γῆ του νὰ τὴν πᾶει,
κι ἄς φέρει στή Φοικίδα αὐτὸν ποὺ λέγαν
γαμπρὸ σου καὶ μὲ πλοῦτη ἄς τὸν φορτώσει.
Κι ἐσὺ γὰρ τοῦ Ἰσθμοῦ γοργὰ προχώρα
τὸ πέρασμα καὶ πῆγαινε στήν πόλη
τῆς Κεκροπίας, τὴν εὐτυχισμένη.
Γιατὶ ἀπὸ πάνω σου σὰν ἀποδιώξεις
τὸ φόνου τὸ μοιρόγραφο, θὰ ζήσεις
καλότυχα, ἀπ' τὰ βάσανα γλιτώνοντας.

ΧΟ. ὦ! γιοὶ τοῦ Διῶ, μπορῶ νὰ σᾶς μιλήσω;

ΚΑ. Μπορεῖς, δὲν εἶσαι μολυσμένη ἀπὸ τὸ φόνου.

ΧΟ. Καὶ πῶς ἐσεῖς, ὄντας θεοὶ κι ἀδέρφια
τῆς σκοτωμένης, δὲν ἐδιώξατε
τίς συμφορὲς ἀπ' τὸ παλάτι;

ΚΑ. Ἡ μοῖρα κι ἡ ἀνάγκη ὀδηγοῦσαν
ἐκεῖνο ποὺ ἔπρεπε νὰ γίνεαι,
κι οἱ ἄσσοφοι χρησμοὶ τοῦ Φοῖβου.

ΗΛ. Μπορῶ κι ἐγὼ νὰ σᾶς μιλήσω, Τυνδαρίδες;

ΚΑ. Κι ἐσὺ· στὸ Φοῖβο θ' ἀποδώσω

τὴν αἵματοβαμμένη τούτη πρᾶξη.

(ΗΛ.) Ἐμένα ποῖός Ἄπόλλωνας καὶ ποιοὶ

μ' ὀρίσανε χρησμοὶ νὰ γίνω

φόνισσα τῆς μητέρας μου;

ΚΑ. Παρόμοιες πράξεις κι ἴδιες τύχες

καὶ μιά ἢ προγονικὴ κατάρρα

σύντριψε καὶ τοὺς δύο σᾶς.

1294. Γιὰ τὴ μετάθεση στίχων μετὰ τὸ στίχο αὐτὸν βλ. τὸ κριτικὸ ὑπόμνημα στὴν ἔκδοση τοῦ Diggle καὶ ὅσα σημειῶματα ὁ Denniston (στὸ στ. 1295, σσ. 208 κ.έξ.).

1295. Τυνδαρίδαί. Οἱ Διόσκοιροὶ λέγονται καὶ ἔτσι ἀπὸ τὸν θνητὸ πᾶ-τέρα τοὺς Τυνδαίρω (Grimal, ὁπ. π., σσ. 128, 226 πιν. 19).

1302. Φοῖβου...ἔνοπαί. Οἱ ἀπὸ μνηστῆρας θεοὶ ἐπιναλαμβάνον ὅτι οἱ χρησμοὶ τοῦ Ἀπόλλωνος εἶναι ἄσσοφοι καὶ ἡ πραγματικὴ ἐνοχλῆ βερύνει τὸν Φοῖβο (στ. 1296-7).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΩΝΟΣ

Κρέουσαν τὴν Ἐρεχθέως Ἀπόλλων φθείρας ἔγκυον
 ἐποίησεν ἐν Ἀθήναις ἢ δὲ τὸ γεννηθὲν ὑπὸ τὴν ἀκρό-
 πολιν ἐξέθικε, τὸν αὐτὸν τόπον καὶ τοῦ ἀδικήματος
 καὶ τῆς λοχείας μάρτυρα λαβοῦσα. τὸ μὲν οὖν βρέ-
 φος Ἑρμῆς ἀνελόμενος εἰς Δελφοὺς ἦνεγκεν εἰσοῦσα 5
 δ' ἢ προφήτις ἀνέβρεψε. τὴν Κρέουσαν δὲ Εὐθῆτος
 ἔγημε· συμμαχήσας γὰρ Ἀθηναίους τὴν βασιλείαν καὶ
 τὸν τῆς προεξημένης γάμου ἔλαβε δῶρον. τούτῳ μὲν
 οὖν ἄλλος παῖς οὐκ ἐγένετο· τὸν δ' ἐκτραφέντα ὑπὸ τῆς
 προφήτιδος οἱ Δελφοὶ νεωκόρον ἐποίησαν. ὁ δὲ ἀγοσῶν 10
 ἔδούλευσε τῷ πατρί...
 τὰ τοῦ δράματος πρόσωπα· Ἑρμῆς, Ἴων, χορὸς ἐκ
 θεραπαυνίδων Κρεούσης, Κρέουσα, Εὐθῆτος, πρεσβύτης,
 θεράπων Κρεούσης, Πυθία ἥτοι προφήτις, Ἀθηναῖα.
 ἢ σκηνῇ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Δελφοῖς. 15

1 ἔγγυον L 8 ταύτη Diggle 13 πρεσβύτης L

fabula circa annum 413 a.C. acta

ΕΡΜΗΣ

Ὁ χαλκίκευον οὐρανὸν νότοις Ἄτλας
 θεῶν παλαιὸν οἶκον ἐκτρίβων θεῶν
 μιᾶς ἔφθεκε Μαῖαν, ἢ μ' ἐγείνατο
 Ἑρμῆν μεγαίσται Ζηνί, δαιμόνων λάτρην.
 ἦ καὶ δὲ Δελφῶν τήνδε γῆν, ἢ ὄμφαλὸν
 μέσον καθίζων Φοῖβος ἡμναιδεῖ βροτοῖς
 τά τ' ὄντα καὶ μέλλοντα θεσπίζων ἀεί.
 ἔστιν γὰρ οὐκ ἄσημος Ἑλλήνων πόλις,
 τῆς χρυκολόγῳ Παλλάδος κεκλημένη,
 οὗ παῖδ' Ἐρεχθέως Φοῖβος ἔζευξεν γάμοις 10
 βίαι Κρέουσαν, ἐνθα προσβόρρου πέτρας
 Παλλάδος ὑπ' ὄχθαι τῆς Ἀθηναίων χθονός
 Μακρὰς καλοῦσι γῆς ἀνακτες Ἀτθίδος.
 ἀγνώσκει δὲ πατρί (τῷ θεῷ γὰρ ἦν φίλον)
 γαστρὸς διήνεγκε ὄγκον. ὡς δ' ἦλθεν χρόνος,
 πεκοδὲ ἐν οἴκοι παῖδ' ἀπήνεγκεν βρέφος
 ἐς ταῦτ' ἄντρον οὐπερ ἠνάσθη θεῷ
 Κρέουσα, κάκτιθῆεν ὡς θανούμενον
 κοίλῃ ἐν ἀντίπηγος εὐτρόχῳ κύκλωι, 15

1 ὁ χαλκίκευ[ον οὐρανὸν] νότοις [Ἄτλας Philod. de piet. p. 37
 Gomperz (ita suppleendum esse monstravit Page): Ἄτλας ὁ χαλκέ-
 οισι νότοις οὐρανὸν L 3 ἢ μ' L Dindorf: ἢ μ' L 7 καὶ semel
 P: bis L 9 χρυκολόγῳ p: -λόγου L 11 προσβόρρου πέτρας
 Barnes: -βόρου -ac Lst: -βόρου -ac L 14 ἢ νόσ uoluit p: ἀγνώσκει
 L 15 ὄγκον Brodaeus: οἶκον L

20 προγόνων νόμον κώλιζουσα τοῦ τε γηγενούς
 Ἐρχθονίου. κενωι γὰρ ἡ Διὸς κόρη
 φρουρῶ παραζεύξα φύλακε σώματος
 δις δὲ δράκοντε, παρθένος Ἀγλαυρίων
 δίδωκε κώλιζεν ὄθεν Ἐρεχθεΐδαυ ἐκεῖ
 νόμος τις ἔστιν ὄφειν ἐν χρυσηλάτοις
 τρέφειν τέκν'. ἀλλ' ἦν εἶχε παρθένος χλιδὴν
 τέκνωι προσάφασ' ἔλιπεν ὡς θανουμένηωι.
 καμ' ὦν ἀδελφὸς Φοῖβος αἰτεῖται τάδε·
 ὦ σύγγον', ἔλθων λαὸν εἰς αὐτόχθονα
 κλειων Ἀθηῶν (οἶσθα γὰρ θεὰς πόλιν)
 λαβρὸν βρέφος νεογνὸν ἐκ κόλτης πέτρας
 αὐτῶι σὺν ἀγγεῖ σπαργάνοις θ' οἷς ἔχει
 ἔνευκε Δελφῶν τὰμὰ πρὸς χρηστῆρα
 καὶ θεὸς πρὸς αὐταῖς εἰσοδοῖς δόμων ἔμων.
 25 τὰ δ' ἀλλ' (ἐμός γὰρ ἔστω, ὡς εἰδῆς, ὁ παῖς)
 ἦμῶν μελήσει. Λοξίαι δ' ἐγὼ χάριν
 πράσσειν ἀδελφῶι πλεκτὸν ἔξαραι κῦτος
 ἦνευκα καὶ τὸν παῖδα κρηπίδων ἐπι
 τίθημι ναοῦ τοῦδ', ἀναπτύξαι κῦτος
 30 ἔλεκτὸν ἀντίπηγος, ὡς ὄρωιδ' ὁ παῖς.
 κυρεῖ δ' ἄμ' ἱππεύοντος ἡλίου κύκλωι
 προφῆτις ἐφραίνουσα μαντεῖον θεοῦ·
 ὄμῳ δὲ προσβαλοῦσα παιδί νηπίωι
 35 ἑθαύμας εἶ τις Δελφίδων τλαιή κόρη
 λαβραῖων ὠδῶν' ἐς θεοῦ ῥῆμαι δόμων,
 ἑτέρῃ τε θυμέλας διορίαι πρόθυμος ἦν.
 40 24 ἐπι
 30 πῶ-
 ἀδελ-
 κῆτος
 ὄρωιδ' L
 46 τε Kirchnoff: δὲ L

22 φύλακε Porson: -κας L 23 ἔγραυλίαι L¹
 Barnes, ut IT 959 28 καμ' Schoemann: καί μ' L
 λων L. Dindorf: πτ- L 33 ἔνευκε Δελφῶν Reiske: ἔνευκα' ἀδελ-
 φῶ L 37 κῦτος P: κῦτος L 39 κῦτος Stephanus: κῆτος
 L 40 ἔλεκτὸν Hermann: εἰλ- L ὄρωιδ' Canter: ὄρωιδ' L
 41 ἄμ' ἱππεύοντος Musgrave: ἀναπτ- L 46 τε Kirchnoff: δὲ L

οἴκτωι δ' ἀφῆκεν ὠμότητα, καὶ θεὸς
 σπενεργὸς ἦν τῶι παιδί μῆ' κπεσεῖν δόμων·
 50 τρέφει δὲ νιν λαβοῦσα, τὸν σπείραντα δὲ
 οὐκ οἶδε Φοῖβον οὐδὲ μητέρ' ἦς ἔφην,
 ὁ παῖς τε τοὺς τεκόντας οὐκ ἐπίσταται.
 νέος μὲν ὄν ὦν ἀμφὶ βωμίους προφῶς
 ἡλῶν' ἀθύρων' ὡς δ' ἀπηρδράθη δέμας,
 55 Δελφοί εψ' ἔθεντο χρυσοφύλακα τοῦ θεοῦ
 ταμίαν τε πάντων πιστόν, ἐν δ' ἀνακτόροις
 θεοῦ κατὰ ἤτι δεῦρ' αἰεὶ σεμνὸν βίον.
 Κρέονσα δ' ἡ τεκοῦσα τὸν νεανίαν
 Ξούθωι γαμεῖται σμφορᾶς τοιάδ' ὑπο·
 60 ἦν ταῖς Ἀθηναῖς τοῖς τε Χαλκιδωντιδαῖς,
 οἱ γῆν ἔχουσ' μύβοῖδα, πολέμιος κλύδων·
 ὄν σμφορῆσας καὶ σνεξελῶν δορὶ
 γάμων Κρεούσῃς ἀξίωμ' ἐδέξατο,
 οὐκ ἐγγενηὸς ὦν, Αἰόλου δὲ τοῦ Διὸς
 65 γεγώς Ἀχαιός. χρόνια δὲ σπείρας λέγῃ
 ἄτεκνός ἐστι καὶ Κρέονε'. ὦν οὐνεκα
 ἦκουσι πρὸς μαντεῖ' Ἀπόλλωνος τάδε
 ἔρωτι παιδίων. Λοξίας δὲ τῆν τύχην
 ἐς τοῦτ' ἐλαίνει, κοῦ λέληθεν, ὡς δοκεῖ·
 70 δάσκει γὰρ εἰσελθόντι μαντεῖον τοῦδε
 Ξούθωι τὸν αὐτοῦ παῖδα καὶ πέφυκεναι
 κείνου σφε φήσει, μητρὸς ὡς ἔλθων δόμων
 γνεσθῆι Κρεούσῃ καὶ γάμοι τε Λοξίου
 κρυπτοὶ γένωνται παῖς τ' ἔχη τὰ πρόσφορα.
 Ἰωνά δ' αὐτόν, κτίστορ' Ἀσιάδος χθονός,

47 χῶ Dindorf 51 del. Herwerden 52 ἀμφὶ βωμίους
 P: ἀμφ.β- L 58 ἀπο Wakefield 59 χαλκιδωντιδαῖς Tr²
 ct (-ιδαῖς) Eust. in II. p. 281. 45: χαλκο- L 60 Εὐβοῖδα Mat-
 thiac: -οῖδα L et Eust. 68 κοῦ λέληθε μ' Schoemann, καὶ λέληθεν
 Page, κοῦ λέληθεν Dawe 70 αὐτόν Barnes: αὐ- L

75 ὄνομα κεκλήσθαι θήσεται καθ' Ἑλλάδα.
 ἀλλ' ἐς δαφνώδη γύαλα βήσομαι τάδε,
 τὸ κρᾶνθὲν ὡς ἂν ἐκμάθω παιδὸς πέρι.
 80 ὄρω γὰρ ἐκφαίνοντα Λοξίου γόνον
 τόδ', ὡς πρὸ ναοῦ λαμπρὰ θῆμι πολύωματα
 δάφνης κλάδουσαν. ὄνομα δ', ὃδ' μέλλει τυχῆν,
 "Ἰων' ἐγὼ (ἴων) πρῶτος ὀνομάζω θεῶν.

ΙΩΝ

85 ἄρματα μὲν τάδε λαμπρὰ τεθρήπτων.
 "Ἡλιος ἦδη λάμπει κατὰ γῆν,
 ἄστρα δὲ φεύγει πύρι τῶνδ' αἰθέρος
 ἐς νύχθ' ἱεράν.
 Παρνασιάδες δ' ἄβιατοι κορυφαί
 καταλαμπόμεναι τὴν ἡμερίαν
 90 ἀψίδα βροτοῖσι δέχονται.
 σμύρνης δ' ἀνύδρου καπνὸς εἰς ὄροφους
 Φοίβου πέτεται.
 θάσσει δὲ γυνὴ τρίποδα ἱάθειον
 Δελφίσι, αἰεῖδουσ' Ἑλληνι βοάς,
 ἃς ἂν Ἀπόλλων κελadhήγη.
 95 ἀλλ' ὦ Φοίβου Δελφοὶ θέραπες,
 τὰς Κασταλίας ἀργυροειδέας
 βαινέτε δίνας, καθαραῖς δὲ δρόκοις
 ἀφυδρανάμενοι στείχετε ναοῦ.
 στόμα τ' εὐφῆμοι φρουρεῖτ' ἀγαθόν,
 φήμας ἀγαθὰς

81 (ἴων) Scaliger, (εφε) L. Dindorf 82 post τεθρήπτων
 dist. Badham et olim Dindorf 83 κάμπει olim Matthiae
 84 φλέγει Lsi τῶδ' Pac ut uid.: τῶδ' L 86 Παρνασιάδες
 Herwerden: παρηκ- L 87 ἡμερίων Canter: -ραν L 90 πέ-
 τεται Muagrave: πέταται L 97 φαιδρανάμενοι Wakefield
 98 δ' Kirchhoff εὐφῆμοι Campert: -ον L 99 φήμας Her-
 mann: φήμας τ' L

100 τοῖς ἐθέλουσι μαντεύεσθαι
 γλώσσης ἰδίας ἀποφαινέων.

105 ἤμεις δέ, πόνου ὄδ' ἐκ παιδὸς
 μοχθοῦμεν αἰεὶ, πτόρθοισι δάφνης
 στέφεν' ἦ' ἱεροῖς ἐδόδοι Φοίβου
 καθαράς θήσομεν ὑγραῖς τε πέδον
 ῥαῖναν νοτερόν· πτηνῶν τ' ἀγέλας,
 αἰ βλάπτουσιν ἐμῶν' ἀναθήματα,
 τόξοισιν ἐμοῖς φυγάδας θήσομεν
 ὡς γὰρ ἀμήτωρ ἀπάτωρ τε γειῶς
 τοὺς θρέψαντας
 Φοίβου ναοῦς θεραπεύω.

110

ἀγ', ὦ νεηθαλὲς ὦ
 115 καλλίστας προπέλεγμα δάφ-
 νας, ἃ τῶν Φοίβου θυμέλων
 αἰρείεις ὑπὸ ναοῖς,
 κάπων ἐξ ἀθανάτων,
 ἦνα δρόκοι τέγγουσ' ἱεραί,
 † τῶν† ἀέραον
 παγὰν ἐκπροϊεῖσαι,
 120 μυρσίνας ἱερὰν φόβαν·
 διαιραῖ δάπεδον θεοῦ
 παναμέριος ἄμ' ἄλλiou πτέρυγι θεοῦ
 λατρεῦναι τὸ κατ' ἡμᾶρ.

ὦ Παιῶν ὦ Παιῶν,
 εὐαίων εὐαίων 125

100 μαντεύεσθε Lsi 112 νεηθαλὲς Lpc an Tr incertum:
 νεοθ- L 116 κάπων Badham: κρη- L 118 τῶν Tr: [L]:
 πετρῶν Wecklein (SBAM 1922, 88), (γᾶς) τῶν Hermann cl. 147,
 τῶν (γᾶς) Page, γαίας Diggle 119 παγᾶν Tr: [L]
 Hermann: ἀένν- L (fort. ἀένν- Tr: [L]) 122 ἄλλiou Hermann:
 ἡελ- L θεοῦ Hermann: θεοῖ L 124 ἄμαρ Dindorf

- 215 *Μίμντα πνοι κατάθαλαῶ.
Καὶ Ερῆμος ἄλλον ἀπολείπει
κωϊνοῖσι βῆτοροις
ἐναίρει Ἰᾶς τέκνων ὁ Βακχεύς.*
- 220 ΧΟ. Σέ τοι τὸν παρὰ ναῶν αὐ-
θῶ· θέμις γυάλων ὑπερ-
βῆται λευκῶ ποτὶ βολόν ;
- ΙΩΝ. Οὐ θέμις, ὦ ξένη.
- ΧΟ. Οὐδ' ἂν ἐκ σέθεν ἂν πειθοίμαν,
ΙΩΝ. Αἶδα· τί θέλεις ;
- ΧΟ. Ἐγὼ θύκω μέσον ὀμφιλον
γῆς Φοῖβον κατέχει δόμος ;
- ΙΩΝ. Στέμμασί γ' ἐνδύτην, ἄμφι δὲ γοργόνες.
- 225 ΧΟ. Οὕτω καὶ φάτις αὐτῶ.
- ΙΩΝ. Ἐγὼ ἐθύσατε πέλιον προὶ δόμων
καὶ τι πύθουσαι ληΐζετε Φοῖβον,
πάρειτ' εἰς θυμέλας, ἐπὶ δ' ἀοφάκτους
μήλοισι δόμων μὴ πάρειτ' εἰς μοχλόν.
- 230 ΧΟ. Ἐγὼ μεθούσα
θεοῦ δὲ νόμον οὐ παραβαίνομαι.
ἢ δ' ἐπιός, ὄμμα τέφρει.
- ΙΩΝ. Πάντα θεῶδ', ὅ τι καὶ θέμις, ὄμμασι.
- ΧΟ. Μεθεῖσαν δεσπόται
με θεοῦ γύαλα τὰδ' εἰσιδεῖν.
- ΙΩΝ. Ἀμοαὶ δὲ τίτων κλέψουθε δόμων ;
- 235 ΧΟ. Παλλάδος ἔνοκα τέρφμα μέλαθρα
τῶν ἐμῶν τυράνων.
Παρύσας δ' ἄμφι τᾶδ' ἐρωτᾶς.
- ΙΩΝ. Γενναίους σοι, καὶ ἰρότων τεκμήριον
τὸ σχῆμ' ἔχεις τόδ', ἦ τις εἴ ποί', ὦ γύναι.
Γνοίη δ' ἂν ὡς ἐπὶ πολλὰ γ' ἀνδρώδου πᾶρι
τὸ σχῆμ' ἰδὼν τις εἰ πέφικεν ἐθνηής.
Ἐα.
- 240

τὸν κάνει στέγγη μὲ φωτιά.
— *Κι ἄλλο ἀπ' τὰ τέκνα τῆς γῆς μὲ τὸν κρίσανο,
τὸν ἀμαχό του θύροσ,
σκοτῶνει ὁ βροντερὸς ὁ βῆτοχος.*

- Ἐοῦ ποῦσαι αὐτοῦ στὸ ναό,
σὲ ρωτῶ, μὲ τὰ πόδια μὲσ τάπυρα
κ' ἐμεῖς μέσσα νὰ μποῦμε δὲν κάνει ;
11. Ὅχι, ξένης, δὲν κάνει.
- ΧΟ. Κι ἀπὸ σένα, ὄντε κἀν νὰ μάθω. . .
12. Ρώτησέ με, τί θέλεις ;
- ΧΟ. Εἶναι ἀλήθεια τῆς γῆς τὸ μεσόφραλο
μέσ' στὸ παλάτι ἐκεῖ μέσα τοῦ Φοῖβου ;
13. Μὲ καινὲς σκεπαστό, μὲ Ἰοργόνες τριγύρω.
ΧΟ. Ναι, κ' ἡ φῆμη αὐτὸ λέγει. . .
14. Ἄν μελόψωμο κάψατε μπρὸς στὸ ναό,
καὶ νὰ μέθετε κατὶ ἀπ' τὸ Φοῖβο ζητήστε,
στὸ βομῶ τοῦ περᾶστε· ὅμως, πρὶν νὰ σφραχτεῖ
ἀρνιᾶ, στὸ ἄδυτο ἐσεῖς τοῦ ναοῦ νὰ μὴν πάτε.
- ΧΟ. Κατάλαδα, ὅμως τοῦ θεοῦ
δὲν πατοῦμε τὸ νόμο.
κ' ἔξω ἀς χερσὶ τὸ μάτι. . .
15. Ὅ, τι ταῖριάζει, ἀς τὸ δοῦνε τὰ μάτια σας.
- ΧΟ. Νὰ ἰδῶ οἱ ἀφέντες μ' ἄφρασαν
τᾶγια λημέρια τοῦ θεοῦ.
16. Κ' ἐσεῖς σκλάβες ἀκούγεται τίγος σπιτυῶ ;
- ΧΟ. Ἐγὼν δινὰ τους παλάτια οἱ ρηγᾶδες μου
τὸ κάστρο τῆς Παλλάδας, . . .
μ' αὐτῆ ποδὸ μὲ ρωτᾶς, ἐδῶ ναι.
- Καὶ δεύχοννε τὴν ΚΙΡΕΟΥΣΑ, ποὺ ἔρχεται ἀπὸ
δεξιά κλοῦσα ντυμένη, καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸ
ναό. . . ὃ νέος τὴν κοιτάζει μὲ ἀπορία.
- Α' ΕΠΙΕΙΣΟΔΙΟ.
17. Ἀπάνω σου ἀρχοντιά, κὶ ὁ ἀγέρας σου σημάδι
τῆς γενιᾶς καὶ ψυχῆς, γυναικα, ὅποια κὶ ἀνεῖσαι.
Ἀνθρωπο σὰν ἰδῆς, καὶ μονάχ' ἀπ' τὴν ὄψη
νοιάεις πολλὰς φορές ἂν ἀπὸ γένος εἶναι.
Μὰ τί ;
- 240

- ἀλλ' ἐξέπληξάς μ', ὄμμα συγκλήσασα σὸν
 δακρυόεις θ' ὄφρα τινάσ' ἐδυγενῆ παρηγίδα,
 ὡς εἶδες ἄγνα Λοξίου χρησιότησια.
 τί ποτε μερμήρις εἰς τὸδ' ἦλθες, ᾧ γύναϊ ;
 245 Ὅφ' πάντες ἄλλοι γάλα λεύσσοντες φεοῖ
 χαίρουσιν, ἐνταῦθ' ὄμμα σὸν δακρυορροεῖ ;
 ὦ ξένη, τὸ μὲν σὸν οὐκ ἀπαυδαίνεως ἔχει
 εἰς θαύματ' ἔλθειν δακρυῶν ἐμῶν πέρι·
 ἐγὼ δ' ἰδοῦσα τοιοῦδ' Ἀπόλλωνος δόμοις
 250 μνήμηγ' παλαιῶν ἀνεμνησθήσασιν τινά·
 οἴκοι δὲ τὸν νοῦν ἔσχον ἐνθάδ' ὀδοῦ παρ.
 ὦ τλήμονες γυναικες· ᾧ τολμήματα
 φεῶν. τί δῆτα ; Ποῖ δίκην ἀνοίσωμεν,
 εἰ τῶν κρατούντων ἀδικίας ὀλοόμεθα ;
 255 ἸΩΝ. τί χρῆμ' ἀρεμνήμενια διωθῆμαί, γύναϊ ;
 ΚΡ. Οὐδέν· μεθῆκα τόξα· ἀπὶ τῆρος δὲ
 ἐγὼ τε σιγῶ καὶ σὺ μὴ φρονεῖν· εἴ.
 1ΩΝ. τίς δ' εἶ ; Πόθεν γῆς ἦλθες ; Ἐκ ποίου πατρὸς
 260 ΚΡ. Πέφυκας ; Ὅμομα τί σε καλεῖν ἤμας χρῶν ;
 Κρόουσα μὲν μοι τοῦνομ', ἐκ δ' Ἐρεχθέος
 πέφυκα, πατρὶς δ' Ἀθηναίων πόλις.
 1ΩΝ. ὦ κλεινὸν ὀλοσοῦδ' ἄστυ γενναίων τ' ἄπο
 265 τερραῖσια πατέρων, ὡς σε θαυμάζω, γύναϊ.
 ΚΡ. Τσοῦντα κεδυχοῦμεν, ᾧ ξέν', σὺ πέρα.
 1ΩΝ. Πρὸς θεῶν ἀληθῶς, ὡς μεμύθηται βροτοῖς,
 ΚΡ. τί χρῆμ' ἐρωτῆς, ᾧ ξέν' ; Ἐμπαθεῖν θέλω.
 1ΩΝ. Ἐκ γῆς πατρὸς σου παρόνοος ἔβλασται πατήρ ;
 ΚΡ. Ἐρεχθόνοίός γε· τὸ δὲ γένος μ' οὐκ ἀφραεῖ.
 1ΩΝ. ἦ καὶ σφ' Ἀθήνα γῆθεν ἐξανέλειτο ;
 270 ΚΡ. Ἐὶς παρθένους γε χεῖρας, οὐ τεκοῦσά γιν'.
 1ΩΝ. Αἰδῶσι δ', ὅσπερ ἐν γραφῇ νομίζεται ;
 ΚΡ. Κένροτός γε σάξεν παιῶν οὐχ ὀρώμενον.
 1ΩΝ. Ἦκουσα λῆσαι παρθένους τεύχος θείας.
 ΚΡ. Τοιγὰρ θαναῶσαι σκόπελον ἤμαξεν πέτρος.

- Μὲ κόνεις καὶ ἀπορῶ, πῶς συγκρύβεις τὰ μάτια,
 καὶ φαίνεις τῆ μορφῇ τῆ σεμνῇ σου μὲ δάκρυα,
 ὅμα εἶδες τὰ τερά τῶ Ἀπόλλωνα μανταῖα ;
 265 Σὲ τὸση ταραχῇ, κυρά μου, γιατί πέφτεις ;
 Ὅπου εἶσαι, σὰν τὰ ἰσοῦν τοῦ θεοῦ τὰ παλάτια,
 χαίρονται εἰ ἄλλοι, εἶδὼ σὺ ἑακρύζου τὰ μάτια ;
 ΚΡ. Ἐένη μου, τρῶπο ἀμόρφωτο δῖδου δὲ δεύχνης,
 ποῦ σ' ἔκαμαν καὶ θάμιαξες τὰ δάκρυά μου·
 γιατί ἔπρα τὸ ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνα εἶδα ἐτούτων,
 μὲ θρήνησι παλιὰ ξαναπέρασα, πῆγε
 270 στήν πατρίδα μου ὁ νοῦς, καὶ ἀς εἶμιον ἐδῶ κάπου.
 ὦ ἄμοιρες ἔμεῖς γυναικες ! ᾧ ἀνομίεις
 τῶν θεῶν ! Μὰ τί ! ποῦ ἔμεῖς θὰ πάμε γὰ κριθοῦμε,
 ἀν ἀπ' τῶν δυνατῶν τίς ἀδικίεις χεθοῦμε ;
 1Ω. Ἦ κατῶ χεῖς κρυφῶ, καὶ ἀραθιμῶς, γυναικα ;
 ΚΡ. Τίποτα· ρίγνο τῆριματ'· κ' ἐγὼ ἀπὸ τῶρα
 σωπαῖνο πιά, κ' ἐὼ καμιά μὴν ἔχῃς ἔνοια.
 1Ω. Καὶ παῖά εἶσαι ; Κι ἀπὸ πῶ μᾶς ἦρθες ; Καὶ ποιόν ἔχεις
 260 πατέρα ; Κ' ἔμεῖς, πῶς γὰ λέμε τῶνομά σου ;
 ΚΡ. Ἰῶνομά μου εἶναι Κρόουσα, καὶ τοῦ Ἐρεχθέα
 κόρη, κ' ἔχω τῆ γῆ τῶν Ἀθηναίων πατρίδα.
 1Ω. ὦ ! δοξασημένη ἢ χώρα σου, καὶ ἀπὸ μεγάλους
 γονιοῦς εἶσαι ! ὦ, καὶ πῶς σὲ εἶδουμαι, κυρά μου !
 ΚΡ. Τοιγερῆ μοι ὡς αὐτοῦ, ξένη, μὰ ὅχι πὸ πέρα.
 1Ω. Κι ἀλήθεια τὸ ἱστοροῦν αἰ ἀνθρωποι, σὺ θεὸ σου ; ...
 ΚΡ. Γιά ποῖ πρῶμα ρωτᾶς, ξένη, καὶ θεὸς γὰ μάλῃς ;
 1Ω. Πῶς φήρωσε ἀπ' τῆ γῆ, τοῦ πατέρα σου ὁ πάππος ;
 ΚΡ. Ναι, ὁ Ἐρεχθόνοίός μ', ὡς τί μ' ὠφελεῖ τὸ γένος ;
 1Ω. Κ' ἢ Ἀθηνᾶ πῶς τὸν ἔπεισε μέσ' ἀπ' τὸ χῶμα ;
 ΚΡ. Σὲ παρθένα ἀγαλιὰ, χωρὶς γὰ τὴν γεννήσῃ·
 1Ω. Δίνοτάς τον, κελθὼς παρασταίνου αἰ εἰκόνες... ;
 ΚΡ. Στὴς Κεκορτίδες, ἄφαντο γὰ τὸν φυλάξου.
 1Ω. Καὶ λένε, αὐτὰς τῆς θεᾶς τὸ ἀνοῖξαν τὸ κορμί.
 ΚΡ. Κ' ἔται αἰματογενεῖστίτηκαν ἀπὸ τὸ βράχο.

ΙΩΝ. Εἶπεν·

275 τί δαί τὸ δ' ; Ἄψ' ἀληθὲς ἢ μὴτιν λόγος ;

KP. Τι γὰρ ἐρωτᾷς ; Καὶ γὰρ οὐ κάμω οὐδ' ὀλοῆ.

ΙΩΝ. Πῶς ἔβλεπες ὡς ἔθυσαι συγγόνου ;

KP. Ἦλθον πρὸ γαίλας σφάγια παρόθενος κτανεῖν.

ΙΩΝ. Σὺ δ' ἐξασώθης πῶς κισιγγήτων μόνῃ ;

280 KP. Βέρορος κισιγγὸν μισθὸς ἦν ἐν ἀγκύλαις.

ΙΩΝ. Πῶς δ' ἀληθῶς χάσμα σὸν κρύπτει χθονός ;

KP. Πῶς γὰρ τριάντης ποτίων σφ' ἀπάλασαν.

ΙΩΝ. Μαχαίρ' ἀδ' ἰσοφῶς ἐστὶ ἐκεῖ κωλημένος ;

KP. Τι δ' ἰσοφῶς τῶν ; Ὅς μὲ ἀνέμηνός τιςος.

285 ΙΩΝ. Τι μᾶ ὄρα Πόθιος ἰσχυρᾶται τε Πόθιος ;

KP. Τι μᾶ γ' αἰμὲ' ὡς μῆποι' ὄφελόν σφ' ἰδέειν.

ΙΩΝ. Τι δὲ ; Σιγοῦσι σὺ τοῦ θιασοῦ τὰ φιλταταί ;

KP. Οὐδὲν ἔπεισ' ἀποφασίαν ἀλοχάνην τινά.

ΙΩΝ. Πόσι δὲ τίς σ' ἔρημ' Ἀθηναίων, γύναι ;

290 KP. Οὐκ ἴσως, ἀλλ' ἑλαστός ἐξ ἄλλης χθονός.

ΙΩΝ. Τίς ; Βῆρυγῆ γινε δὲ περιφάνειαι τινά.

KP. Σοῦθος, περιφάνος Αἰόλου Αἰὸς ἔ' ἄπο.

ΙΩΝ. Καὶ πῶς ἔβλεψ' ὅν ἔργον οἴσταν ἔγγενῆ ;

KP. Ἐββόλ' Ἀθήναις ἔπι τις γάμων πόλις

295 ΙΩΝ. Ὅμοιος ἴσχυοῦσι, ὡς λέγουσι, ὄφισμένη.

KP. Ταύτην ἔλασσε Κερκονίδαίς κοινῶ ἴσοι.

ΙΩΝ. Ἐπιφάνος γὰρ πολέμου καὶ ἴσοις λαβὸν γένος.

KP. Φιλικῶς γὰρ πολέμου καὶ ἴσοις λαβὸν γένος.

ΙΩΝ. Σὺν ἀνδράσι δ' ἴσοις ἢ μόνῃ ληστῆσιν ;

300 KP. Σὺν ἀνδράσι. Σιγοῦσι δ' ἰσοφῶς ἴσοι.

ΙΩΝ. Πότερα φεαίης ἢ χέλιον ματιμῶν ;

KP. Κεῖνον τε Φοῖβου θ' ἐν θέλων μαθεῖν ἔπος.

ΙΩΝ. Κοσμοῦ δ' ὑπερ γῆς ἦκετ' ἢ παιδῶν πέρι ;

1) Στ. 300, 303) καὶ 305. «Στηλιές τοῦ Τροφονίου». 2) Τροφῶνιος, γίος τῆς Βραχιδάτης ἀπὸ τῶν Ἀπολλωνῶν, κατὰ τὸν ἑπιγραμμάτιον στερο μῦθο, λιθοφῶρος καὶ μάντις, ποῦ ταυτίζεται πολλὰς φορὰς πρὸς

19. Ἄς εἶναι !

KP. Γιατὶ ἀλήθεια αὐτὰ ποῦ λέεν, ἢ κοφία λόγια ;

19. Ἄν ἔοφασξαι ὁ πατέρης σου, τίς ἀδερφός σου...

KP. Νὰ τίς θυσία βλάσταιε γὰρ τὴν πατρίδα.

19. Καὶ μόνῃ ἐὼν πῶς γλύτωσας, ἀπὸ τίς κόρας ;

KP. Στῆς μάνας τὸ βυζί νισιγγήτων εἰμουν βρέφος. 280

19. Κι ἀνοῖξαι ἀλήθεια ἢ γῆ καὶ τὸν κατὰ πτε ἐκείνον ;

KP. Ἀπὸ θαλασσινῆς τριάντα πᾶσι κροσυμένους.

19. Καὶ εἶναι τόπος ἐκεῖ, Μακρινὸς Πέτρος τὸν εἶπαν... ;

KP. Τι τὸ ρωτᾷς αὐτό ! Σὺν τί μου ἀναθυμίζεις !

19. Κι ὁ Φοῖβος τίς τιμᾶ, κ' οἱ ἀστρολογικῶς τοῦ Φοῖβου ;...

KP. Ἀνάξια τίς τιμᾶ, μωρῆ ἢ ὦρα ποῦ τίς εἶδα !

19. Τι ; ἀντιπαθεῖς ἐὼν τοῦ θεοῦ τῶν ἀγαθῶν ;

KP. Ὅχι ! οἱ στηλιές κ' ἐγὼ ξέρουμε τίς ντροπές σου.

19. Καὶ σ' ἔχει παντρευτεί, ποτὸς ἀπ' τοὺς Ἀθηναίους ;

KP. Ὅχι νεώπιος, ξενόφροτος ἀπ' ἄλλη χώρα.

19. Ποιός ; ἀπὸ γένος βέβαια θάναται μεγαλο.

KP. Ὁ Εὐσῶθος, ἐγγονὸς τοῦ Αἰὸς καὶ γίος τοῦ Αἰόλου.

19. Καὶ πῶς, ξένος αὐτός, πῆρε τὴν νύκτια ἐσθία ;

KP. Στῆν Ἀθήνα σιμά, κάποια εἶναι χώρα, ἢ Ἑββόλια...

19. Μὲ σὺντορα νερὰ χροισμένη, ὅπως λένε.

KP. Κι αὐτὸς τὴν πῆρε σήμερος στυδὸς Κερκονίδης.

19. Τοὺς ἦρθε βοήθης ; κ' ἔτσι οὐ πῆρε τάρι ;

KP. Τοῦ πολέμου πρηνιό, καὶ τῆς ἀντιφάσεως στερῶν.

19. Κ' ἦρθε μαζί μ' αὐτόν, ἢ μόνῃ σὺ μαντεῖο ;

KP. Μαζί. Αὐτὸς στὶς στηλιές τριάντ' τοῦ Τροφονίου ! 300

19. Τι ; μόνον ὡς θεατῆς, ἢ μόνον ζητώντας ;

KP. Τὰ ἴδια ἀκούσθαι ἐκεῖ κε ἀπὸ τοῦ Φοῖβου λόγια.

19. Καὶ γὰρ καρποὺς τῆς γῆς μᾶς ἔρχεσθε, ἢ γὰρ τέλεια ;

1) Κοσμοῦ τοῦ ἑπιγραμμάτιον μαντεῖο τοῦ σ' ἐνα βραβύ ἑπιγραμμάτιον ἀνοῖξασαι σὺν Ἑλικῶνα καὶ τῆ Χαίρωνεια κοινὰ στῆ Ἀσ- τέρου μῦθο.

- ΚΡ. Ἐπιαιόδες εἶμεν, χρόνι ἔχοντ' ἐνρήματα,
 305 ΙΩΝ. Οὐδ' ἔτι καὶ οὐδὲν πάποιτ', ἀλλ' ἄνεκτος εἶ ;
 ΚΡ. Ὁ Φοῖβος οἶδε τὴν ἐμὴν ἀπαιδίαν.
 ΙΩΝ. Ὡς εἴπωμαι, ὡς εἴπωμαι, ἐπιαιόδες οὐκ ἐπιαιόδες.
 ΚΡ. Ζὸν δ' εἶ τίς ; Ὡς σου τὴν τεκοῖσαν ὄλλισα.
 ΙΩΝ. Τοῦ θεοῦ καλοῦμαι δοῦλος, ἢ τίνος παραθεῖς ὄπιο ;
 310 ΚΡ. Ἀνάθημα πόλεως, ἢ τίνος παραθεῖς ὄπιο ;
 ΙΩΝ. Οὐδ' οἶδα πλὴν ἐν' Δοξίῳν κεκλημένη.
 ΚΡ. Ἡμεῖς σ' ἄρ' αἰδοῦμαι, ὃ ξείν', ἀντοιχεύομεν.
 ΙΩΝ. Ὡς μὴ εἰδῶσ' ἦ τις μ' ἔτι καὶ ἐξ ὄπιο ;
 ΚΡ. Ναοῖσι δ' οἰκεῖς τοιαῖδ' ἢ κατὰ στέγας ;
 315 ΙΩΝ. Ἄπαν θεοῦ μοι δοῦν', ἐν' ἀν λάβη μ' ὄπιο.
 ΚΡ. Ἡαῖς δ' ὄν ἀρίκων ναόν ἢ νεατίας ;
 ΙΩΝ. Ἐξέρος λέγουσιν οἱ δοκοῦντες εἰδέναί.
 ΚΡ. Καὶ τίς γάλακτι σ' ἐξέδραμε Δελφίδων ;
 ΙΩΝ. Οὐδ' οἶδ' ἔργων ματιόν' ἢ δ' ἐθάρμε με
 320 ΚΡ. τίς, ὃ ταλαῖω, Ὡς νοσοῦσ' ἦσαν νόσους.
 ΙΩΝ. Φοῖβου παρῶντις, μητιεῖν ὄπιο νομίζομεν.
 ΚΡ. Ἐξ δ' ἄρ' ἀρίκων τίνα τρωτὴν κεκαμημένος ;
 ΙΩΝ. Βασιλὴ μ' ἔμενον οἰκίων τ' ἀεὶ ξείνο.
 ΚΡ. Τάλαυά σ' ἢ τεκοῖσα, τίς ποτ' ἦν ἴσα.
 325 ΙΩΝ. Ἀδελφῆμά του γυναικὸς ἐνεόμην ἴσως.
 ΚΡ. Ἐχέας δὲ βίβαν ; Ἐν γὰρ ἦσαν καὶ πέλαους.
 ΙΩΝ. Τοῖς τοῦ θεοῦ κοσμοῦμαι, ὃ δουλεύομεν.
 ΚΡ. Οὐδ' ἦξας εἰς ἔργων ἐξουρεῖν γονάς ;
 ΙΩΝ. Ἐχον γὰρ οὐδὲν, ὃ γόναι, τεκμήριον.
 ΚΡ. φεῖν.
 330 πέποιθέ τις σὴ μητιεῖν ταῦτ' ἄλλη γονή.
 ΙΩΝ. τίς ; Ἐἶ πόνου μοι ἐυλλάβοι, καίτοι μιν ἄν.
 ΚΡ. Ἦς ἐπέε' ἤλθον δειρο πόνιν πόσιν μολεῖν.
 ΙΩΝ. Ποῖον τι καλέσασ' ; Ὡς ἐπιουρησῶ, γόναι.
 ΚΡ. Μάντευμα κρωπὸν δεομένη Φαίβου μαθεῖν.
 335 ΙΩΝ. Λέγουσιν ἄν' ἡμεῖς τάλα προξενήσομεν.
 ΚΡ. Ἄκουσε δὴ τὸν μῦθον ἀλλ' αἰδοῦμεθα.

- ΚΡ. Ἄκλιροι εἶμεν, κί εἰς εἴματα χρόνια ζευγάρη.
 ΙΩ. Παῖδι ποτὲ δὲν ἔκαμες ; ἀτεκνη μένεις ;
 ΚΡ. Τὴν ξέρει ὁ Φοῖβος δὲ τὴ δική μου ἀτεκνία.
 ΙΩ. Ὡς ἀμοιβή, σάλλα τυχερή, σ' αὐτὸ κατημένη !
 ΚΡ. Κ' εἴ σου, ποῖός ; Τὴ μάκρᾳ σου τὴ μακρότερον.
 ΙΩ. Λογίται τοῦ θεοῦ δοῦλος, καὶ εἶμαι, κυρά μου.
 ΚΡ. Τίμαι ἀπὸ χώρα, ἢ μὴ σὲ ποδῆσε εἰδὼ κάποιος ; 310
 ΙΩ. Δὲν ξέρω παρ' αὐτό, μὲ λέγε τοῦ Λοξία.
 ΚΡ. Σειρά μου τώρα ἐγὼ νὰ σ' ἀντιλάβω, ξένη.
 ΙΩ. Ἦδὲν ξέρω ποῖά μ' ἔκαμε, καὶ ποῖός πατήρας.
 ΚΡ. Καὶ σὺς ναοὺς εἰδὼ μένεις ; ἢ ἄλλω, σὲ σπία ;
 ΙΩ. Ἦδὲν σὺς θεοῦ, πικρῶ, κί ὄπιο μὲ πέρη ὁ ὄπιο.
 ΚΡ. Κ' ἦρθες ἀπὸ μικρὸς σὲ ναόν, ἢ παλληκάρη ;
 ΙΩ. Μωρὸ παῖδι ὄπιο λὲν αὐτοὶ ποῦ λὲν πὸς ξέρων.
 ΚΡ. Καὶ ποῖά μὲ γάλα σ' ἐθρεψεν ἀπ' τίς Δελφίδες ;
 ΙΩ. Δὲ γνῶρισσα βούξ, κί αὐτὴ ποῦ μ' ἔχει θρέψει...
 ΚΡ. Ποῖά εἶναι, ἀμοιβή παῖδι ; Ἦδὲν σὺς τὸν ποῦ ἦρα !
 ΙΩ. Ἦ μάντευμα τοῦ θεοῦ, σὰ μάντευμα ἐγὼ τὴν ἔχω. 321
 ΚΡ. Κ' ἔφασκες ἀντὶς πὶά νὰ γίνης, ὄπιο θρεψμένος ;
 ΙΩ. Μὲ θρέψαν οἱ βίβαν κί ὄπιο ἐρχόταν ξένος.
 ΚΡ. Ἄμοιβή σου σὲ γέννησε ! Ποῖά νάταν τάχα ;
 ΙΩ. Κάποιος γυναικὸς καί τιμῶν γεννήθηκα ἴσως...
 ΚΡ. Κ' ἔχεις τὸν τρόπο σου ; Ὡς μοῖρα μοι εἶσαι τυχερός...
 ΙΩ. Τοῦ θεοῦ ἴσα τὰ στολίσματα, ποῦ ἐγὼ δουλεύω.
 ΚΡ. Καὶ νὰ φάξῃς νὰ βρῆς τὴ γενιά σου, ὄπιο εἶπες ;
 ΙΩ. Καρμιά, κυρά μου, ἀπόδειξη γι' αὐτὴ δὲν ἔχω.
 ΚΡ. Ἄλοῖμον !
 325 Τὰ ἴσα σὺν τὴ μητέρα σου κί ἄλλη ἔχει πάθει 330
 ΙΩ. Ποῖά ἄλλη ; Ἦδὲν μοῦ ὄπιο αὐτὴ τὸ χέρι, θὰ χαροῦμαι.
 ΚΡ. Ἦδὲν κ' ἐγὼ ἴσα εἰδῶ, πρὶν ὁ ἀντὶς μοι προφάση.
 ΙΩ. Ζητώντας εἶ ; Ἦδὲν μπορῶ, κυρά μου, νὰ συντρέξω...
 ΚΡ. Κυρὰ ἀπ' τὸ Φοῖβο μάντευμα θέλω νάκοῦσαι.
 ΙΩ. Μπορεῖς νὰ μοῦ τὸ πῆξ' κ' ἐγὼ φροντίσω τάλα.
 ΚΡ. Ἄκουσε... θὰ τὸ πῶ... μὰ ἢ νεροπὴ δὲ μ' ἀφήνει.

- 114. Τότε δὲν κάνεις τίποτα· ἀνὴρ ἢ θεὰ σου !
ΚΡ. Κάποια μου φίλη πὸς ἔπεσε, λέει, μὲ τὸ Φοῖβο...
- 115. Μὲ τὸ Φοῖβο θνητὴ ; Μὴν τὸ λές αὐτῶ, ξένη !
ΚΡ. Καὶ τοῦ γέννησε γιὸ κρυφὰ ἀπὸ τὸ γονιὸ της.
- 116. Καθόλου ! ἀντρας τὴν πλάνεσε· γι' αὐτὸ ἡ ντροπὴ της.
- ΚΡ. Ψεῦδο λέγει· ἀνὴρ κ' ἔχει ρημάζει ἢ δόλια !
- 117. Καὶ πὸς ἀνὰ, ἀν' ἑνος θεὸς τὴν πῆρε ταίρι ;
ΚΡ. Τὸ τέκνο πὸς τοῦ γέννησε, τὸ πέταξε ἔξω.
- 118. Καὶ τὸ ἔκλιτο παιδί πὸς νᾶναι ; ἤ στὸν κόσμο ;
ΚΡ. Κανεὶς δὲν ξέρει· αὐτὸ γυροῦσε ἀπ' τὸ μαγεῖο.
- 119. Καὶ ἀντίως δὲ ἤ πιά, μὲ τί (ανὴρ) νὰ πῆγε ;
ΚΡ. Θεοὶ· ἀ πιστεῖς αὐτὴ πὸς τῶντισαν τὸ ἔργο.
- 120. Για νὰ τὸ λέγῃ αὐτὸ, σὺν τί σημάδι φέρνει ;
ΚΡ. Σὺν πῆρε ἐκεὶ πὸς τῶρριζε, πιά δὲν τὸ βρῆκε.
- 121. Καὶ εἶπανε σταλαγμὸς ἀπ' τὸ πῆμα του στὸ δῆρο ;
ΚΡ. Δὲν εἶδε, λέγει, ἀν κ' ἔφαξε καλὰ τὸν τόπο.
- 122. Καὶ εἶναι πολλὸς καιρὸς πὸς χέθηκε τῆτόρ ;
ΚΡ. Ἄν ζῶσσε, τότε θάτανε στὸ ἀνάστημά σου.
- 123. Τὸ ἀδίκησε ὁ θεός· καὶ ἡ μάνα, πιναράνα !
ΚΡ. Ναί, πὸς ἄλλο πιά δὲν ἔκαμε παιδί κατόπι.
- 124. Μ' ἀν τὸ πῆρε κρυφὰ καὶ τὸ ἀναθρέφει ὁ Φοῖδος ;
ΚΡ. Δίκατα δὲν κάνει, ἀν χάρφεται μὲ τὴ δική μου !
- 125. Ἢ, συρροζὰ πὸς συβρηνεὶ μὲ τὴ δική μου !
ΚΡ. Κ' ἐὸς ἔνε, βαρρῶ, ποθεὶς τὴ δόλια μάνα.
- 126. Μὴ μὲ τραδῶς σ' ἔναν καμὸ πὸς ἔχο ξεχάσει.
ΚΡ. Σιωπᾶτων· εὐπὰ πὸς σὲ ρωτῶ μονάχα πὸς μου.
- 127. Ἐρέεις ποῖο εἶναι τὸ δύσκαλο σ' αὐτὰ πὸς θέλεις ;
ΚΡ. Καὶ τί γιὰ τὴν ταλαίπωρη ζεβὸ δὲν εἶναι ;
- 128. Μὴ δίνει ὁ θεὸς χερσὸ γιὰ ὁ, π. θέλει νὰ κρῶφῃ ;
ΚΡ. Κάθετα σ' ἔναν τρίποδα γιὰ ὀλη τὴ χῶρα !
- 129. Ντροπιάζεται μ' αὐτὰ, καὶ μὴν τὸν ξεσκαπιάζης !
ΚΡ. Σπαρῶζεται ἡ φτωχὴ μὲ τὴν κατατυχιά της !
- 130. Κανένα δὲ θὰ βρῆς αὐτὰ νὰ προφητέψῃ.
Γιατί, ἀν φωνῆ κακὸς μὲς' στὸ δικό του σπύτι, 370

- 120N. Οὐ τὰρα πράξεις οὐδέν· ἀργὸς ἢ θεός.
ΚΡ. Φοῖβον μνηστῆρα φησὶ τις φίλον ἐμῶν,
- 121N. Φοῖβον γυνὴ γενεῖα ; Μὴ λέγ', ὦ ξένη.
- 340 ΚΡ. Καὶ παῖδά γ' ἔπεσε κτῶ θεῶ λάθρα πατρὸς.
- 122N. Οὐκ ἔστιν· ἀνορθὸς ἐδιδάκων ἀισχύνεται.
- ΚΡ. Οἷ φησιν αὐτῆ· καὶ πέπονθεν ἄθλια.
- 123N. Τί γῶμα ἀγάσῃ, εἰ θεῶ συνεδῶν ;
ΚΡ. Τὸν παῖδ' ὅν ἔπεσαν ἐξέθηκε δοιμάτων.
- 345 124N. Ὅ δ' ἐκαθεὶς παῖς πῶς σιν ; ἐσσηφ' φάσας ;
ΚΡ. Οὐκ οἶδεν οὐδαίς. Ἰαῦτα καὶ μαγετόμοι.
- 125N. Ἢ δ' οὐκέτ' ἐστὶ, ἐνὶ τρώπῳ διεβλάθη ;
ΚΡ. Ἐθῆρας σφε τὸν δύστηνον ἐπέζει κτανεῖν.
- 126N. Ποῖω εὐδ' ἔργου χωρὶμένη τμηρίψ ;
350 ΚΡ. Ἰαθασῶ ἔν' αὐτὸν ἐξέθηζ', οὐχ ἦνδ' εἰ.
- 127N. Ἦν δὲ σπαραγμὸς ἐν σίβῳ, τις αἰμαίος ;
ΚΡ. Οἷ φησιν· καίτοι πολλὰ ἐπειρώρη πέδον.
- 128N. Χρόνος δὲ τίς τῷ παιδί διαυπεραγμένῳ ;
ΚΡ. Σοὶ ταῦτ' ἦν ἦβης, εἶπερ ἦν, εἶπεν μέγα.
- 355 129N. Ἄδικαί νιν ὁ θεός· ἡ τεκνοῦσα δ' ἄθλια.
ΚΡ. Οὐκον ἔε ἄλλον δύστηνον ἴκειαι γόνον.
- 130N. Τί δ', εἰ λάθρα νιν Φοῖβος ἐτρέφει λαβίων ;
ΚΡ. Τὰ κοινὰ χείρων οὐ δίκατα δεῖ μόνος.
- 131N. Οἶμαι· προσφοδὸς ἢ τύχη τῶμῶ πάθει.
- 360 ΚΡ. Καὶ σ', ὦ ξέν', οἶμαι μνηστῆ ἀθλίαν ποδῶν.
- 132N. Καὶ μὴ μ' ἐπ' οἰκίων ἔσταγ' οὐ λέλησμεθα.
ΚΡ. Σιγῶ· πέφαυε δ' ἄν σ' ἀνογορῶ πέλι.
- 133N. Οἶσθ' ὅν ὁ κάμοι τοῦ λόγου μάλιστά σοι ;
ΚΡ. Τίδ' οὐκ ἐκίστη τῆ ταλαίπωρῳ νοοῖ ;
- 365 134N. Πῶς ὁ θεός ὁ λαθεῖν βούλεται μαρτυροῦσαι ;
ΚΡ. Ἰππερ καθίξει ἐπίποδα κοινὸν Ἑλλάδος.
- 135N. Αἰσχύνεται τὸ πρᾶγμα· μὴ ξέλεγγέ νιν.
ΚΡ. Ἀλγύνεται δὲ γ' ἡ παρθοῦσα τῆ τύχῃ.
- 136N. Οὐκ ἔστιν ὅσας σοι προφητεῖαι τάδε.
Ἐν τοῖς γὰρ αὐτοῦ δώμασιν κακὸς φησείας 370

405 λέσον, ἐὶ θεοσιμῷ ἐκ Τροφάντιον φέρεις,
παίδων ἄνωγ τῶν ἀνέριμα συγκραθίηται ;

ΣΟΥ. Οὐκ ἤξιωσε τοῦ θεοῦ προλαμβάνειν
μαντεύεσθ'. ἐν δ' ὄν εἶπεν, ὅνκ ἀπαιδὰ με
πρὸς οἶκον ἤξεν οὐδὲ σ' ἐκ κρηστηρίων.

410 ΚΡ. Ὡ πόνια φοῖβον μῆνε, εἰ γὰρ αἰαίως
ἐβδομεν, ἄτε τῶν συμβόλαια προόσαν ἢν
ἐς παῖδα τὸν σὸν, μεταπέσοι βελτίονα.

ΕΟΥ. Ἔσται τὰ δ'· ἀλλὰ τίς προσητεύει θεοῦ ;

ΙΩΝ. Ἡμεῖς τὰ γ' ἔξω, τὸν ἔσα δ' ἄλλοις μέλει,
οἱ πηλοῖον θάσοσοι τριπόδος, ὧ ἔξνε,
415 Δελφῶν ἀεισιτῆς, οὐς ἐκλήρωσαν πάλος.

ΕΟΥ. Καλῶς ἔχω δὴ πᾶνθ' ὅσον ἐρηψόμεν.
Στείχοιμ' ἂν εἶσω· καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ κλῶν,
κρηστηρίων πέτασσε τοῖς ἐνήλοσι
420 κοινὸν παρ' ναοῦ· βούλομαι δ' ἐν ἡμέρᾳ
εἴδ', αἰαία γὰρ, θεοὺ λαβεῖν μαντεύματα.
Σὺ δ' ἀμυρὶ βαιμοῖς, ὦ γύναι, ἀαρηγήφρον·
λαβοῦσα κλῶνας, ἐδέξατονος εἴχων θεοῖς
425 κρημοῖς μ' ἐνεγκεῖν ἐξ Ἀπάλωνος ὄρμον.
Ἔσται τὰ δ' ἔσται. Λοξίας δ' ἐὰν θέλῃ
τὴν ἀλλὰ τὰς παρ' ἀναλαβεῖν ἀμωσάται,
ἄσας μὲν σὺ γέναι· ἂν εἰς ἡμᾶς φίλος,
430 ὅσον δὲ χεῖρε, θεοὺ γὰρ ἴσκι, δεξομαι.
ἔκπεσάν ἀει λαιδοροῦ ἀνίσταται,
ἢτοι φιλοῦσά γ' ἢς ἀπερμαντεύεται,
ἢ καὶ τι σιγῶν' ὄν σιωπῶσθαί χρεῖται ;
435 ἀάρε θογατρός τῆς Ἐρεχθίδος τί μοι
μέλει, προσήρει τούδας ἄλλὰ χρισάτας
πρόχοισιν ἐλθὼν εἰς ἀπορρανήθια
ὄρσον καθίσσα. Νουθετητός δέ μοι

1) Στ. 434. «Στόν ἔσιον ἦλιο ἀπλώναμε !» Ἐδῶ προσήμερα νῦ μεπαρσάσω τῆ γραφή πρὸ ἔχων οἱ κώδικες «προσήμαι τούδας !» οἱ περιφραστικῆ φράση, δηλ. «συγγενεσέαι δὲ καὶ τὸ χῶμα !» Πληροῦται, ἔθνατιστοχόδασ ἀπὸ πρὸς τὸ σημερινοῦ λαϊκῶ : «Ἢ μάννα τῆς μάννα μοι στόν ἔσιον ἦλιο ἀπλώναμε»—δὲν ἔχω συγγενεσέαι μᾶζι τῆ γιὰ νὰ με μέλι καὶ νὰ ζελλίσομε γι' ἐντῆ.

Μὰ πές μου, ἐπ' τὸν Τροφάντιο τί λόγο φέρεις ;
Μ' ἔμας σπέρμα παιδίων πῶς, λέει, θὰ συγκραθίηται ;

ΣΩ. Δὲν ἔσπαρεξ τὸ μάντεμα τοῦ Φοῖβου πρώτως
αὐτὸς γὰρ πῆ· μόνον ἄτεκνος, εἶπε, σὺ σπῆτι
δὲ θὰ γυρίσω ἐγὼ, μῆν' ἐσοῦ, ἐπ' τὰ μαντεύματα.

ΚΡ. Ὡ σεδαστή τοῦ Φοῖβου ἐπὶ μῆτερα ; ὦ, ἄς πάμε 410
χερσόμενοι, κὶ αὐτὰ ποῦ μὲ τὸ γιὸ σου πρώτω
εἴχαμ' ἔμειξ, καλῆτερα τῶρ' ἄς γυρίσουν !

ΕΩ. Ἄρπαστε αὐτὰ ! Μὰ ποιός τοῦ θεοῦ μιλᾶτε τὰ λόγια ;

ΙΩ. Τὰπτόξω ἐγὼ· μὰ νοιάζονται τὰ μέσσα οἱ ἄλλοι,
πὰρ ἐκεῖ κοινὰ στόν τρίποδα, κάθονται, ὦ ἔξνε,
οἱ πρώτοι τῶν Δελφῶν παρ' διαλέξεν ὁ κληῖρος.

ΕΩ. Καλᾶ· τᾶχὸν ὄλα πιά, τὰ παρ' μάς χρειαζόνταν.
Κὶ ἄς ἔμω σὺ νὰσ· γιὰτ', καθὼς ἄκούω,
σφωγάρι θυσίασσηκε γιὰ τὸς ξενίτες, 420
κοινῶ, μπρὸς σὺ νὰσ· καὶ ἔλλω αὐτῆ τῆ μέρα,
γιατ' εἶναι βλοσυρή, κρησμοῦ τοῦ θεοῦ νὰ πάρω.
Καὶ γόρω στὸς βιομοῖς, ὄαρνὸκλαδα κρηστώντας,
γυναίκα ἐσοῦ, καλῶτεκνο κρησμοῦ νὰ φέρω
425 ἐπ' τοῦ Φοῖβου τὰ δώματα, στὸς θεοῖς εἴχου.
Ἄνεσάτει μόνος τὸν σὺ νὰσ.

ΚΡ. Ἄς γίνῃ, ἄς γίνῃ αὐτό. Μ' ἄν θέλῃ πιά ὁ Λοξίας
τώρα τὰ πρωτινὰ κρηματὰ νὰ γιαιτρέψῃ,
καὶ ὄλος δὲν μπορεῖ φίλος σ' ἔμας νὰ γίνῃ,
πᾶλι β,τι αὐτὸς παθεῖ····· θεοὺ εἶναι !····· ἠὰ τὸ λάδω.

ΙΩ. Τὶ τάχα, μὲ κρησλόγω κατακαλόντης
ἄπευτα τὸ θεῶ, σὺ νου τῆς νᾶχῃ ἢ ἔσνη ; 430
ἢ γιὰ καλὸ ἐκεινῆς ποῦ μάντεμα γυρεθεῖ,
ἢ σιωπῶντας γι' αὐτὸ ποῦ χρεωστέι νὰ κροῖψῃ ;
Μὰ τί μὲ μέλει ἐμένα ἢ κόρη τοῦ Ἐρεχθέα ;
Στόν ἔσιον ἦλιο ἀπλώναμε !·····Κάλλιο ἄς πηγαίνο,
καὶ μὲ νὰ χρισολάγωγα στίς ἀγίασθηρες
435 ἄς ρίξω τὸ ὄροσόνερο.·····Καὶ νὰ μαλώσω

Φοῖβος τί πάσαι· παρθένους βίᾳ γαμῶν
 κροθιδάσαι, καίδ' αἰετινομόμηνος λάθρα
 φησιστομίας ἀμειλίτ'. Μῆ σὺ γ'· ἀλλ' ἐπὶ κρατείς,
 440 δευσιὰ δάωκε. Καὶ γὰρ δοτις θυβροτῶν
 κακὸς περὶνῃ, ζημιόσων οἱ θεοί.

Πῶς οὐν δίκαιον τοὺς νόμους ἑμᾶς βροτοῖς
 γράψαντας ἀντοὺς ἀνομίαν ἐφλοσκάναν;

445 Εἰ δ', οὐ γὰρ ἔσται, τῷ λόγῳ δὲ χρῆσομαι,
 δίκας βιαίων δάωκε' ἀνδροκόποις γάμων,
 οὐ καὶ Ποσειδῶν Ζεὺς δ' ὄς οὐρανῷ κρατεῖ,
 ναοὺς ἴνοντες ἀδικίας κενώσασκε.

Τὰς ἡδονὰς γὰρ τῆς προμηθείας πάρος
 σκευδόντες ἀδικεῖτ'. Οὐδέτ' ἀνδροκόποις κακῶς
 450 λέγειν δίκαιον, εἰ τὰ τῶν θεῶν κακὰ
 μιμούμεσθ', ἀλλὰ τοὺς δικάζοντας τάδε.

455 Χ(1). Σε τῶν ὀδίνων λοχῶν
 ἀπειλείθων, ἐμῶν

455 Ἄδανων ἱκετεύω,
 Ἥροισφει Τυτῆν λοχῶ-
 θέϊσιν καὶ ἄκουστίαν
 παρσφὰς Διός, ὃ μάκαρι Νίκα,
 μόλε Πύθιον οἶκον,

460 Ὀλύμπου χροσφῶν θαλάμων
 παμέτρα κροδ ἀγυιάς,
 Φοιβήσιος ἐσθα γῶς
 μεσομόραλος δευία

465 παρὰ χροσφόμενῳ τρίποδι
 ματεύματα κραίνει,
 οὐ καὶ πάς ἡ Αἰτωγενής,
 δύο θεοὶ δύο παρθένοι,
 κασίγηται σκηνῶν τοῦ Φοῖβου.

470 Ἐκενέσασε δ', ὃ κόραϊ,
 τὸ παλαίων Ἐρεχθέος
 γένος εὐτεκνίης κροτίου καθαρῶς
 452—471=472—491

πρέπει τὸ Φοῖβο· τί ἔπαθε; Βιάζει παρθένες,
 κ' ἔβριμε τίς παρσφῆ; παίδιᾷ κρυφανασταίνει,
 καὶ τὰ ἀμειλίτ' καὶ χάνονται; ... Μῆ ἐσὺ! παρὰ δ' αὖτος
 440 θύγγυς τρανῶ, τὴν ἀρετῆ) ζήτα! Γιατί ἔποιοις
 Πῶς εἶναι δίκαιον, ἐσεῖς ποὺ πάλατε τοὺς νόμους

σταυρὸς θνητοῦς, ἴσοι ἐσεῖς νὰ κάνετε ἀγομίαις;
 Κι αἶν'... ὁ θὰ γίνῃ αὐτῆ, μὰ ἔτσι τὸ φέρνει ὁ λόγος —
 σὲ ἀνθρώπους δίκην δώσατε γιὰ ἀνομίους γάμους,

Ποσειδῶνας κ' ἐσὺ καὶ Δίας, ποὺ τὰ εὐράνια
 κραταῖε, τοὺς ναοὺς θεδωσάσατε, γιὰ κατὰμῶσας!
 Ἐγὼν ἡδονῆ) ξεπρέχοντας πρὶν ἀπ' τῆ) γνάσῃ,
 γίνεστε ἀδικητές. Καὶ πῶς νὰ καταπαρίνῃς
 σωστὸ ἴναι τοὺς θνητοὺς, ἀν τὰ ἔρωρρα μιμούνται 450
 τῶν θεῶν, ... κ' ὄχι αὐτοὺς ποὺ τέτεια δίκαιαλαέουσι!

Μιμῶναι τὸν ἀμφοτέρω που τὸ χροσά,
 καὶ πηγαίνει ἀριστοτέρω, πρὸς τὸ δίκαιον.

Α' ΣΤΑΣΙΜΟ.

Χ(1). Σένα ποὺ μῆτε Εἰλεσίθωια
 μῆτε πόνοι ξεγέννησαν, (Στασφῆ)

τὴν Ἄθηνά μου ἱκετεύω·

460 ὃ τοῦ Τυτῆνα Προμηθεῖα
 ξελόχερα ἐσὺ ἀπ' ἀκροκόροφου

τοῦ Διός, δεσποινά μου καὶ Νίκα,

ἔλα ἐδῶ στής Πυθίας τὸ ναὸ.

465 Ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου τὰ χροσά δώματα
 πέταξε, πέρνα στοὺς ἔρωμους,

ἔτσι τῆς γῆς τὸ μεσόραλο,
 ἢ ἔγχε παρὰ ἡ Ἀπολλῶνεια,

στον περιχόρευτο τρίποδα πλάι
 τὰ ματεύματα βράζει.

470 Ἐλάστε ἐσὺ κ' ἡ Ἀγνακόροφῃ,
 δύο θεῆς καὶ δύο παρθένες,
 σερμῆς σφταδέσφας τοῦ Φοῖβου·
 διεθῆτε ἐσεῖς, ὃ κόρες, ...
 τὰρχαῖο γένος τοῦ Ἐρεχθέα
 μὲ καθόριους χροτίους τὴν καλῶσκηνη νάδρη 470

855 Ἐν γὰρ τι τοῖς δοῦλοισιν ἀισχύνην φέρει,
τόνομα· τὰ δ' ἄλλα πάρα^β τῶν ἐλευθέρων
οὐδὲν καίτων δοῦλος, ὅστις ἐουλόδῃ ἢ.

ΧΟ. Κἀγώ, φίλη δέσποινα, σύμφροδὸν θέλω
κοινωνήσῃ τῆρδ' ἢ θναῖσθ' ἢ Ἰὴν καλῶς.

ΚΡ. ὦ ψυχά, πῶς σιμάσω;

860 Πῶς δὲ σκοτίας ἀναρήνω
ἐνός, αἰδοῦς δ' ἀπολειφθῶ;

ΤΙ γὰρ ἐμωδίων κάλυμ' ἔει μοι;

Πρὸς τί^ν ἀγῶνας τιθέμεσθ' ἀρετῆς,

οὐ πόσις ἤμῶν προδότης γέγονεν;

865 Στέρομαι δ' ὄλων, στέρομαι καίδων,

φροῦδαι δ' ἐλπίδες, ὡς δισθέσθαι

λεῖψονα καλῶς οὐκ ἐδυήθηρ,

σιγῶσα γάμοις,

σιγῶσα τόποις πολυκλαυτοῦς.

870 ὦ Ἄλλ' οὐ τὸ Διὸς καλύσεισθ' ἔδος
καὶ τὴν ἐπ' ἐμοῖς σκοπέλοισιν φάν

λέμης τ' ἐνὶ ἔργου Τριτωνιάδος

πόστιαν ἀκτῶν

875 οὐκέτι κρήνην λέχος, ὡς σέβων

ἀπορησάμενη ἑλίων ἔσομαι.

Σπάξονοι κόρη δακρυβοιστ' ἐμαί,

ψυχὰ δ' ἄλγῃ κακοβουληθῆσθ'

880 ἔκ τ' ἀφρόσιν ἔκ τ' ἀθασάται,

οἷς ἀποδείξω

λέκτρον προδοτίας ἀχαρίσιον.

ὦ πᾶς ἐπαυθόγγου μελίω^ν

κίθλας ἐροῦν, αἶ' ἀγαθόλοισ

κέραιον ἐν ἀρχοῖς ἀρεῖ

885 μονοῦν θυμοῦς εὐαχίτους,

σοὶ μοιφάν, ὦ Αἰεὺς παῖ,

πρὸς τί^νδ' αὐγὰν ἀδάσσω.

Γιατί ἕνα μοναχὰ φέρνει νεροπὴ στοδὸς δούλου,
τόνομα· κὶ ἀπ' τοδὸς λευτεροῦς σὺλλα εἰλα ὁ σιλάδης,
οἶν τοῦ βασιλῆῆ ἢ καρδιά, διέλου δὲν πέφτει κάτω.
Κ(Ι). Κ' ἐγὼ μαζί σου, αὐτή, κορά μου, θέλω νάχω
τὴν τύχη, ἢ νὰ χαθῶ, ἢ μὲ τιμὴ νὰ ζήσω.

(ΜΟΝΩΔΙΑ)

ΚΡ. ὦ ψυχῆ, πῶς μπορῶ νὰ σιμάσω;

Καὶ σὺ φῶς τὸν κρυφὸ μου τὸ γέμο

πῶς νὰ πῶ, τῆ νεροπὴ νάστοχῆσω;

Καὶ ποῖ ἐμπόδιο προσωτά μου θεωρῶ τώρα πιά;

Μὴ δὲ βγήκε προδότης κὶ ὁ ἀντρας μου ἐδῶ;

Ἀφρανεῖο ἀπὸ σπῆτι, ἀφρανεῖο ἀπὸ τέκνα,

πᾶν· οἱ ἐλπίδες ποῦ ἐγὼ νὰ τα:ριάξω ποθόντας

καλά, δὲν τὸ κατώφλωσα, μ' ὄσα κὶ ἀν κράτησα

καὶ τὸ γέμο κρυφῶ.

καὶ κρυφὴ τὴν πολύκλαυτη γέννα.

Μὰ ὄχι, μὰ τὸν πολύκλαυτο θρόνο τοῦ Διός,

καὶ τῆ θεὰ ποῦ εἶν' ἀφέντρα στοδὸς βράχους μου ἐπάνα,

καὶ τῆς λίμνης ἐκεῖ μὰ τὸ ἀκρόλιμο τέγιο

τῆς ἀρετῆς Τριτωνίας,

δὲ θεὰ κρήνη τὸ γέμο μου πιά, καὶ πολὺ

θάλασφρόσω, εἶμα βγάλλω ἀπ' τὰ στήθια τὸ βάρρος!

Τὰ δεικὰ μου τὰ μάτια σταλάζουνε δάκρυα,

καὶ πονάει ἡ ψυχὴ ποῦ κακα τῆς μελέτησιν

ὄχι μόνο οἱ θυγοί, μὰ καὶ ἀθόναται, αὐτοὶ

ποῦ θεὰ δεῖξω σὺ γέμο

880 τί προσότεις ἀχάριστοι βγήσαν!

Σὺν ἐφετῆχρῶν ἐὼ τὴν κίθερα σοῦ

ποῦ τραγοῦδία λαλεῖς, καὶ μὲ τῆφυγα

μεντροκέραια ἐκείνη βρονταῖα

τοδὸς ψαλμῶδὸς τῶν Μουσῶν, τοδὸς καλόγηρος,

κατηγόριες θεὰ κράξω γιὰ σένα,

ἐλοφάνερα, ὦ γιέ τῆς Αἰητός!

1) Στ. 873 Στὴν Τριτωνία (ἢ Τριτωνιάδα ἢ Τριτωνιάδα), ἐλευθέρη
λίμνη τῆς Αἰθιοπίας, πιστεύοις οἱ ἀρχαῖοι πως εἶχε γεννηθεῖ ἡ Ἄθη-
να, καὶ γὰρ αὐτὸ ἔπος ἢ ἐκνομιὰ τῆς ἡμιτογένεια.

- Ἦλθεές μοι χρισῶ χείτων
μαρμαίρων, ἐπὶ εἰς κόλπους
κρύψαι πέπαι φέρουσιν ἔθροισιν
ἀνθίζειν χρυσαυταυγῆ·
890 λευκοῖς δ' ἔμφυς κορυμοῖσιν
χειρῶν εἰς ἄντρου κόπας
κρυγῶν δ' ἄματέρ μ' αὐδῶσαν
θεός δ' αὐθεντίας
895 ἄγες ἀναιδέη
Κύπριδι χάριν πρόσσωρ.
Τίτω δ' ἄ δόξανός σοι
κοῦρον τὸν φρένα ματρός
εἰς ἐνὸν βάλλω τὰν οἶον,
900 ἵνα με λέγῃσι μέλας μέλεος
ἐξέξω τὰν δόντιον.
Οἴ μοι μοι καὶ τῶν ἔρει
πιπνοῖς ἀρισθεῖς θάνα
παῖς μοι καὶ σὸς τλάμων,
905 σὸ δὲ κιδάρι κλιζεις
παύνας μέλιον.
Ἐλή, τὸν Λατοῦς αὐδῶ,
ὃς ὀμρὸν κληροῖς
πρὸς χρυσοῦς θάκουσ καὶ
910 γαίης μωσῆρεῖς ἔθρας
εἰς σὸς αὐδῶν κάρυξω.
ἰὼ παπὸς ἐνδάτωρ,
ὃς τῶ μὲν ἐμῶ συμφορέτω
χάριν σὸ προλαβὸν
915 παῖδ' εἰς οἴκουσ οὐκίσεις.
ὃ δ' ἔμφοσ γενέτας καὶ σὸς ἀμαθῆς
οἰαντοῖς ἔρρει σολαθεῖς, [οἰκεία]
σπάργατα ματέρος ἐξαλλάξας.
Μισοῖ σ' ἄ Δῖλος καὶ δάφνας
920 ἔρρει φοίνικα παρ' ἀβροσώμαν,
887—896—897—906

- Μοῦ ἤρθες κ' ἔλαμπες ὄλος χρισῶφι·
900 στὰ μαλλιά, ἐνὸ ἐγὼ στήν ποδιά μου
τὰ κροκάνθια μωζεύοντας τάρριχνα
Χρυσαντίφεργα ρούχα νάθισω.
Καὶ ριζώνοντας τῶσπρα μου χέρια,
σῆς σπηλιᾶς τὸ κλιόφι, «ὦ, μητέρα!»
ποῦ ξεφώνιζα ἐγὼ τὴν κραυγή,
θεός κ' ἐρωμένος δικός μου,
μὲ τρέθιξες δίχως νιροπή,
σὴν Κύπριδα κένοντας χάρη.
Καὶ ἄχ! σὸ κῆνο ἢ βαριάμωρη ἀγέρι, (Ἀντιταυροφῆ)
κι αὐτὸ ἐγὼ, μὲ τῆς μάγγας τὸ φῶδο,
σὸ δικό σου κρεθῶται τὸ πέταξω,
905 ὅπου μ' ἔρωτα ὄλοιο τὴ δόλια,
τὴ βαριόμορη τσίρι μὲ πῆρες·
ὠμίε, πάει, εἶναι τόρα χαμένος,
ἀρπαγμένος τὸν ὄργιων βορά,
ὃ γιός μου, καὶ γιός σου, ὃ καημένος!
Μὰ ἐσὺ τὴν κιδάρα χτυπᾷς,
παιάνες λαλώντας, ὠμίενα!
910 ὦχ, ὄλοϊ!
κράξω σὸ γιὸ τῆς Λητῶς,
ποῦ μοῦ μοιράζεις χρισμῶδες
πλάϊ στὰ χρυσῶ θρονιά σου
καὶ σῆς γῆς τὰ μεσάφαλα, ἐσένα,
μὲ φωνῆ θὰ βογγήξω σταυτί σου!
915 ὦχ, κακὲ μου ἐρωτιάρη,
ποῦ ἀπ' τὸν ἄντρα καμιά τὸ δικό μου
δίχως νὰ λάθῃς χάρη,
μίσ' στὸ σπίτυ μου γιὸ τοῦ σπιτώναις!
Κι ὃ δικός μου, ὃ δικός σου βλαστός πάει ἀνέγνωρος,
τὸν ἀρπάξανε τὰ ὄργια καὶ πάει,
ποῦ ἀφῆρσ' ἔρμα τῆς μάγγας τὰ σπάργανα!
Καὶ σὲ μέχεται ἢ Δῖλο, τῆς δάφνης σὲ μάχοντα
920 τὰ κλωνιά στὸν ὀριφύλλο φοίνικα δίπλα,

ἐνθα λοχέματα σέμν' ἐλοχεύασατο

Αὐτὸ Διοίσι σε καρποῖς.

ΧΟ. Οἷμοι, μέγας θρασυδὸς ὡς ἀνοίγνυται
κακῶν, ἐφ' οἷσι πᾶς ἄν ἐκβάλλοι δάκρυ.

925 ΠΑΙ. Ὡ φθόγατο, οἷσιν οὐν βλέπων ἐμπίπταμαι
πρόσωπον, ἔξω δ' ἐκτόμην γνώμης ἐμῆς.

Κακῶν γὰρ ἔχει καὶ ὑπεξανάλων φρενί,

πρόμνηθεν αἴφει μ' ἄλλο σὺν λόγων ἔπο,

ὡς ἐφραδοῦσα τῶν παρεστώτων κακῶν

μετῆδες ἄλλων παμμάτων κινῶς ἰδοῦς.

930

Τί φῆς; Τίνα λόγων Δοξίον καταγροῦεις;

Ποῖον τεκτὸν φῆς παῖδα; Ποῦ θέϊνα πόλεως

θηροῖν φίλον ὑμβραμ'; Ἄνεθέ μοι πάλιν.

ΚΡ. Αἰοχύνομαι μὲν σ', ὦ γέρον, λέξτε δ' ἑμῶς.

ΚΡ. Ἄκουε τοῖσιν· οἷσθα Κερασιάς πέτραις

[προδόβροτον ἄντρον, ὡς Μακρῶς καλέουμαι];

ΠΑΙ. Οἷδ', ἐνθα Πανὸς ἄδοντα καὶ βρωμὴ πέλας.

ΚΡ. Ἐπιπῶθ' ἀγῶνα δεινὸν ἠρωσίονεθλα.

940 ΠΑΙ. Τίτ'; ὡς ἀπατά δάκρυά μοι τοῖς οἷς λόγους.

ΚΡ. Φοῖβο ξορήμ' ἕκαστα δύντηρον γάμον.

ΠΑΙ. Ἐθύγατεγ' ἄρ' ἦν ταυθ' ἄ γ' ἠρόμην ἐγώ;

ΚΡ. Οὐκ οἷδ'· ἀληθὴ δ' εἰ λέγεις, φάτημεν ἄν.

ΠΑΙ. Νέσον κρυφαῖαν ἤνικ' εἰσενες λίθηρα;

ΚΡ. Τοῦτ' ἦρ' ἔ νῦν σοι φανερά σημάτω κααί.

ΠΑΙ. Κἀ' ἐξέλεμνος πῶς Ἀπόλλωνος γάμοις;

ΚΡ. Ἔλεσον· ἀνάσχει ταυθ' ἐμοῦ κλύων, γέρον.

ΠΑΙ. Ποῦ, τίς λοχέει σ'; Ἥ μόνη μοχθεῖς κάδῃ;

ΚΡ. Μόνη κατ' ἄντρον οὐπερ ἐξέσθην γάμοις.

950 ΠΑΙ. Ὅ πᾶς δὲ ποῦ σταν, ἴνα σὺ μηκέτ' ἦς ἄκαις;

ΚΡ. Τέθνηκεν, ὦ γέρον, φησον ἐκασθέεις.

ΠΑΙ. Τέθνηκ'; Ἀπόλλων δ' ὁ κακὸς οὐδὲν ἤρκασεν;

ΚΡ. Οὐκ ἤρκαε· Ἀδῶν δ' ἔν δόμοις παιδιόεσται.

ΠΑΙ. Τίς γὰρ νῦν ἐξέθνηκεν; Οὐ γὰρ δὴ σὺ γε.

δπου ἢ Λητῷ σεβαστῷ της ξελοχημα
καρπ:σμενο απ' το Δία σε γενναυσε!

ΚΟ. Ωτιμε, τι θρησασυρδς ελος βλασανα ανωτφει,

που καθενας γι' αυτα θαχυνε μαυρο δακρυ!

ΠΑ. Δεν το χορτανω βλεποντας το προσωπο σου

καρη μου, κ' εχω βρει απο τα συγκαλα μου.

Το κωμα των κακων ζητουσα εγὼ νωδεαδω,

κι ελλο, μ' αυτα που λες, με παλρνει απο την προμνη.

με ασυνημο θρομο πης, και σ' ελλα παθη μπανεις.

930

Ποις λες παιδι πως γεννησαι; Ποδ τοχες ριξε:

τις θερια ποθενω λειψανα; --- Ηες μου παλι.

ΚΡ. Γεροντα μου, σε ντρεπαυμαι· μα θα μιλησω.

ΠΑ. Που ξερω απο καρδιας να θρηνω με τοδ φιλου;

ΚΡ. Λοιπον, ζκουε· στοδ Κερασια ξερεις το βραχο,

το προδορορο αντρο; --- Ημεις Μακρεις Πετρες το λεμε.

ΠΑ. Ναει· και παλει του Ηεωδς το αδυτο κι ο βρωμς του.

ΚΡ. Αγωνα τρωμερο και περα εχρα καλεψει.

ΠΑ. Ποιουε; --- απ' τα λογια σου ερχονται δακρυα σ' εμενα.

ΚΡ. Με το φοβο εθλιον, εθελα, παριερα γαμο.

ΠΑ. Ναταν, κορη μου, αυτα που εγω χα νωιουσε τότε;

ΚΡ. Δεν ξερω· μ' εν το πης σισατα, θα το δηλωσω.

ΠΑ. Σα βεγγουσε κρυφα για καποιον κρυπον πονο;

ΚΡ. Τοτ' επαθα σ, τι σημερα σου φανερωνω.

ΠΑ. Κα κρυφο πως τον κρατησε κεινον το γαμο;

ΚΡ. Τεκανο εκουμα, --- και υπόμενε τοδ τακουδς, γερο.

ΠΑ. Ποῦ; και ποια σε ξεγένησε; μόνη σου μήπως;

ΚΡ. Μόνη, μέσ' στη σπηλιά, και που εσμιξα σε γάμο.

ΠΑ. Κι ο γιος σου που είναι; --- εδωτε εκκληρη να μη λογισα.

ΚΡ. Πέθανε, στα θερια, γέρο μου, πεταγημένος.

ΠΑ. Πέθανε; βροθηδς δὲν τοῦ ἦρθε δ' κακὸ - φοιδος;

ΚΡ. Δὲν τοῦ ἦρθε· κ' ἔχει σπῆτι του τοῦ Ἄδη το σπῆτι.

ΠΑ. Και ποιδς εξω τον ερριξε; Ὅχι εσυ βεβαια.

- 1410 **ΙΩΝ** Παῦσαι πλέκονσα· λήρωμαί σ' ἐγὼ καλῶς
ΚΡ. Εἰς τοῦθ' ἰκαίμην, τοῦδε τοξέαυ, τέκνον.
ΙΩΝ Κενόν τόθ' ἄγγελος ἢ στέγει πλήρωμά τι ;
ΚΡ. Σά γ' ἐνδύθ', οἷαί σ' ἐξέθην· ἐγὼ πατε.
ΙΩΝ Καὶ τόνον· αὐτῶν ξερεῖς πρὶν εἰοιδεῖν ;
1415 **ΚΡ.** Κῆν μὴ φράσω γε, καθάραιεν θράτασμα.
ΙΩΝ Ἀγ'· ὧς ἔχει τι θανόν ἢ τόλμη γέ σου.
ΚΡ. Σκέψασθ' ὃ παῖς ποῦ ὄν· ὕψισμ' ὕψη· ἐγὼ.
ΙΩΝ Ποῖόν τι ; Πολλὰ παρθέτων ὄφασματα.
ΚΡ. Οὐ τέλειον, ὅιον δ' ἐκδιδάγμα κεραΐδος.
1420 **ΙΩΝ** Μορφὴν ἔχον τίν' ; ὧς με μὴ κατῆ λάβη.
ΚΡ. Ἰούτων μῦν ἐν μήκωναν ἠρώτους πέπλων.
ΙΩΝ Ὡ Ζεῦ, τίς ἡμᾶς ἐκατηχητά πάτμος ;
ΚΡ. Κερασσιπᾶδωνται δ' ὄρκων ἀγίδος τρώκων,
ΙΩΝ Ἰδοῦ.
 Τὸδ' ἔοθ' ὄφασμα δεσμίθ', ὡς εἰδέναιμεν.
1425 **ΚΡ.** Ὡ χρόνον ἰοτῶν παρθένημα τῶν ἐμῶν.
ΙΩΝ Ὑσαν τι περὶ τῶδ', ἢ μόνον τῶδ' εὐταχεῖς ;
ΚΡ. θράκοντε κορυμφοῖς παγκρότω γέναι.
ΙΩΝ Δόρη· Ἄθάνας, ἢ τέκν' ἐντέρων ; Ἀγέ.
ΚΡ. Ἐρχθόντων γε τοῦ πάλα μμήματα,
1430 **ΙΩΝ** Τι θῶν, τί κοῦσθαι, φράζε μοι, κενοῦμαι ;
ΚΡ. Ἀέματα παιδὶ κορόνω φέρειν, τέκνον.
ΙΩΝ Ἐνεσιν οἶδε· τὸ δὲ τρίτον ποθῶ μαθεῖν.
ΚΡ. Στέρων ἐλαίας ἀμφέθημά σου τότε,
 ἦν πρῶτ' Ἄθάνας ἀπέκελος ἐξηγέρωτο,
 ὄς, ἐπερ ἔσται, οἴποι' ἐκλείπει γλῶθ,
 θάλλει δ' ἐλαίας ἐξ ἀνηράτου γερῶς.
1435 **ΙΩΝ** Ὡ φιλήτη μοι μήτηρ, ἀκοινός σ' ἰδὼν
 περὶ ἀσμένης πέπωνα οὐς παρθέδας.
ΚΡ. Ὡ τέκνον, ὦ φῶς μμητῶ κρεῖσσον ἤλιου,
 συνηνώσται γὰρ ὃ θεός, ἐν χερσίν σ' ἔχω,
 ἀέλιον εἴρημ', ὄν κατὰ γὰς ἐνέρω

- ΙΩ.** Πάψε τοὺς δόλους ! Σ' ἔπιπασα γὰ καλὰ τόρα !
ΚΡ. Ἄμποτε αὐτό ! Σ' αὐτὸ κ' ἐγὼ ξαμῶνα, γιέ μου.
ΙΩ. Νάνα ἀδειο αὐτό ; Ἀὐς τίποτε γὰ κρύθη μέσα ;
 Καὶ κάνει νανοῖα τὸ κένιστρο.
ΚΡ. Τὰ ροῦχα σου, ποὺ ἐγὼ μ' αὐτὰ σ' ἔφριξα τότε.
ΙΩ. Καὶ πρὶν τὰ ἰθῆς, μπορεῖς γὰ τὰ πῆς ἕνα ἕνα ;
ΚΡ. Βέβαια μπορῶ ; κι ἂν δὲν τὰ πῶ, θάγατο ἄς λάβω !
 Τρεῖέται κέρα καὶ βλέπει ἄλλο.
ΙΩ. Λέγε ! Κάτι παράξενο ἢ τόλμη σου ἔχει.
ΚΡ. Νά ! τὸ παννὶ ποὺ ἐγὼ φάνα μικρῆ ὡς εἶμουν.
ΙΩ. Σὺν τί ; Πολλά· ναι αὐτὰ ποὺ θραίνουσι οἱ παρθένας.
ΚΡ. Ἀπέλειπτο, δοκιμασίμα, πῆς, τῆς σατίας.
 Σεβιπλόνωντας τὸ παννὶ.
ΚΡ. Καὶ σκέδιο τί ; Νὰ δῆς, αὐτὸ δὲ θὰ μοῦ τῶσθης. 1420
ΙΩ. Ὡ Δία μου, ποῖα μᾶς κυνηγῶ μοῖρα ἀργισμένη !
ΚΡ. Κι ὅπως ἢ ἀπέπιδά, ὀλόγυρα, φίδια στῆν σάγια.
ΙΩ. Νά το !
 Καὶ βράζει τὸ παννὶ.
ΚΡ. Αὐτὸ ναι τὸ παννὶ, τὰ σπάρτανα ποὺ βρέσκω.
ΙΩ. Καὶ εἶναι κι ἄλλο, ἢ σ' αὐτὸ μονάχα θὰ πετόγης ;
ΚΡ. Κάτι ἀρχαῖο, δυὸ ὄφροντες μὲ χροῦσά δόγνια.
ΙΩ. Τι κάνει, τί ὠφελεῖ τὸ χρῶσμά τους, πῆς μου ! 1430
ΚΡ. Τραχηλιά, γιὰ μωρὸ παιδάκι, γιέ μου, δῆρο
 τῆς Ἀθηνᾶς· μ' αὐτὸ γὰ στολίζουσι τὰ τέκνα,
 ὄπως τὸν καλαῖδ τὸν Ἐριχτόνιο, λέγει.
ΙΩ. Ἐδῶ ναι αὐτὰ· ποθὶ νέκυσσω καὶ τὸ τρίτο.
ΚΡ. Ἐλπίς στεφάνη σοῦ ἔβαλα τριγύρω τότε,
 δεντρί ποῦ ἢ Ἀθηνᾶ πρωτόφερε στὸ βράχο·
 κι ἂν εἴν' αὐτό, ποτὲ τῆ λάρη του δὲ χάνει,
 φουρνώνει, ἀπὸ ἐλιδᾶν ἀμέραντη κομμένο.
 (ΔΜΟΙΒΑΙΟ ΜΕΛΟΣ)
- ΙΩ.** Μητέρα μου ἀκριβή, μὲ τί χαρὰ σὲ βλέπω,
 τὰ δόλχαρά σου μέγουλα πῶς ἀγκαλιέζω !
ΚΡ. Γιέ μου ! φῶς στήν μητέρα σου κάλλι· ὦ πῶν ἤλιου --
 ἄς συμπληθῆσθ ὁ θεός ! -- σὲ κρατῶ πᾶς σὲ χέρια, 1440
 τὸ ἀνόλιπτο βρετῶ, ποὺ κάτω ἀπ' τὸ χῶμα στὸν Ἄδη

- KP.** Πρόπολοι, διακόμοθα θανασίμους ἐπὶ σραγιάς.
Πυθία φήγρη κρηφθέστ', ἐκδοίος δὲ γύγρομαι.
XO. Ἰσμεν, ὦ τάλανα, τὰς σὰς σνιμορσάς, ἔν' εἰ ἴσγης.
KP. Ποῖ φόνος δὴτ' ; Ἐκ γὰρ οἶκων προύλαβον μύθους πόδα,
μὴ θανέν κλειπὴ δ' ἀφίγμαι διαφυγούσα πολέμους.
XO. Ποῖ δ' ἂν ἄλλοσ' ἢ ἐπὶ βοιοῖν ;
KP. 1255 **KP.** Καὶ τί μοι πλέον τόδε ;
XO. Ἰκέτιν σὺ θέμις φρονέειν.
KP. Τῷ νόμῳ δέ γ' ἄλλομαι.
XO. Χειρὶ γ' ἄλοῦσα.
KP. Καὶ μὴν οὐδ' ἀγωνισαὶ πεφροὶ
δεῦδ' ἐπέλογται ξιρήσεις.
XO. Ἰζε νου πωρῆς ἐτα.
"Ἦν θάτης γὰρ ἐνθάδ' οὔσα, τοῖς ἀποκτείνασαί σε
προσεδέσασιν αἶμα φροῖς" οἰσέων δὲ τὴν ἰσγρη.
ΙΩΝ "Ἐκ κρηφόρων ὄμμα Κρηιοῦ πατρὸς,
οἶαν ἐχάναν τήνδ' ἔφρηας ἢ παρῶς
θράκοντ' ἀναβλεπόντα φονίαν φλόγα,
ἢ τόλμα πᾶσ' ἔρεσιν, οὐδ' ἦσαν ἔφρη
Ἰσρησοῦς σιταγμῶν, οἷς ἐμελλέ με κτανεῖν.
1265 **Αἰζουστ',** ἔν' αὐτῆς τοῖς ἀνεηράτους πλόκου.
1266 κήρης καταέφρησσι Παρρασοῦ πλάκας,
ἔθεν κερταίων ἄλμα διακηθήσεται.
1268 "Ἐσθλοῦ δ' ἔκρουσα δαίμονος, πρὶν ἐς πόλιν
1269 μόλειν Ἀθηνῶν χεῖρὸς μητροῖαν πεσείν.
1270 "Ἦν σνιμάχους γὰρ ἀνεμπερησάμην φρένας
τὰς σὰς, θεσν μοι πῆμα διαμηνῆς τ' ἔφρης
ἔκωσ γὰρ ἂν με περιβαλοῦσα δικασίαν
ἄρρηγ ἂν ἐξέσπεμνας εἰς Ἀἰδοῦ δόμοιους.
1274

ἢ Στ. 1261 - 1262. Ἡ Κρέουσα μνηστρα εἶχε τὴν Πραξέθεα, καὶ
τῆς Πραξέθεας μητέρα εἶταν ἡ Διογένεια, κόρη τοῦ Κρηιοῦ τῆν
κρηφόρου θεοῦ καὶ ποτόμοδ τῆς Ἀττικῆς).

- "Ἐφρεται ἀπὸ δεξιὰ τρέγοντας
καὶ περιτροπῆ ἢ ΚΡΕΟΥΣΑ.
KP. "Ἄδρες μου, μὰς κυνηγαγε, νὰ μὰς σφάξουγε γυρεύουιν !
σὴν Πυθὸ μαι δικασμένη, σὴν θεατὴν μὲ παραδίνουιν !
KO. Εἴεροιμε, ἀμύρη, ποῦ φτάσαν οἱ δειρές σου οἱ σφορές.
KP. Ποῦ νὰ φάγω, ---Μόλις φρόφρετ' ἀπ' τὸ σπύτι νὰ ξεφύγω,
κ' ἦρθα ἐδῶ κρηφά. νὰ σόσω τῆ ζωῆ μου ἐπ' τοῦς
ἰδχτροῦς.
KO. Καὶ ποῦ ἄλλοῦ ; Στὸ βωμὸ ἀπάνω !
KP. Καὶ μ' σὸτὸ τί θὰ κερδίσω ;
KO. Δὲ σκιστόνουν τὸν ἐκέτη. Μὲ τὸ νόμῳ ἐγὼ πεθεάνω !
KP. **XO.** Χέρια ἀπάνω σου ἄμα βέλλου. ... Νεῖ ! μὲ τὰ σπαθιά σὸ χέρι
KP. τρέχουν οἱ σκληροὶ φονιάδες !
Σὴν κρηφά κάθρησ' ἀπάνω.
KO. Κι ἂν ἀντοῦ πεθάνης, τὸ αἶμα, σ' ὄπισσον σὲ σκιστόση ἐδῶ,
σὸ κερφάλι του ὠκ πέση. ---Ἰσρηρό σου ---δπομονή ! 1260

Ἡ Κρέουσα τρέχει καὶ κάθεται σὲ σκαλοπατία
τοῦ βωμοῦ, καὶ στέκονται μπροστὰ οἱ παρ-
κῆρες, τῆ σπυρὶ καὶ φτάνουν τοὺς τὸν ΙΩΝΑ.
ΑΡΜΑΤΩΜΕΝΟΙ μὲ ἀρχητὸς τοὺς μὲ τὸ σπαθί
καὶ αὐτὸς ἀρμῶ πρὸς τὸ γὰρ μὲ τὸ σπαθί
γυμνὸ, χωρὶς νὰ δῆ τῆ μητέρα του ἀκόμα.

- ΙΩ.** "Ἐ Κρηιοῦ, κρηφόρφε θεὲ καὶ πατέρα !,
ποιὰ γένγηρες ὄχιά, ποῖα δρακόντισσα ἐτοῦτη,
ποῦ ἀνάδει αἰματοκύκκινη φλόγα ἢ ματιὰ τῆς ; ---
καὶ εἶνα: ὀλι ἀποουσιὰ, καὶ ξεπερνάει τῆς σάκας
τῆς Ἰσρητῆς, ποῦ μ' σὸτὸς πῆγε νὰ μὲ ξεκάρη !
Μὲς τοῦς ἀρματωμένους.
Πιάστε τὴν ! τὸν μαλλίων τὰμάλωχτα πλεξούδια
νὰ τῆς ξάνουν βαθιά τοῦ Παρρασοῦ οἱ κοτρώνες,
ἔπου θὰ πεπαχτῆ, νὰ γυρεμιστῆ ἀπ' τὸ βρόχο !
Καλὴ ἢ μοῖρα ποῦ ἀντάμωσα, πρὶν πᾶω στῆ χόρω
τῶν Ἀθηνῶν καὶ πέσω ἐγὼ σὲ μητροῖας χέριαι ! 1270
Ἐδῶ, μέσ' στυῶς σνιμάχους μου, σὸδ μέτρησα ὀλι
τὴν ψυχῆ, τί κακὸ καὶ πόσην ἔχρησά μου ἔχεις
γιατὶ στὰ δίχτυα ἂν μ' ἐκλεινες στυῶ σπιτικῶ σου,
θὰ μ' ἐσπελνες μεμιάς στοῦ Χάρου τὰ παλάτια.

ΕΓΓΡΗΜΑΤΑ

- 1275 Ἄλλ' οὔτε βρωμὸς οὐτ' Ἀπόλλωνος δόμος σώσει σ'. Ὁ δ' ἄκαιος ὁ σὸς ἐμοὶ κρείσσων πάρα καὶ μητρὶ τῆμῃ· καὶ γὰρ εἰ τὸ σῶμά μοι ἄπειται αὐτῆς, τῶνομα' οὐκ ἄπεισέ μοι.
- 1279 Ἴδασθε τὴν κανοῦστρον, ἐν τέχνῃς τέχνην οὐκ ἐπέλεξε· βρωμὸν ἐπιήξεν θεοῦ,
- 1281 ὥς οὐ δέλην δάουνα τῶν ἐλογασμένων.
- 1282 KP. Ἀπεινήσσω σε μὴ κατακτείνειν ἐμὲ ὑπέρ τ' ἐμαυτῆς τοῦ θεοῦ θ' ἔν' ἕσταται.
- IQN Τι δ' ἐστὶ φοῖβρον σὸς τε κοινὸν ἐν μέσῳ;
- 1285 KP. Ἴσων τὸ σῶμα τῷ θεῷ δίδου· ἔχειν.
- IQN Κῆρ' ἔκαιες οὐ φαρμάκους τὸν τοῦ θεοῦ;
- KP. Ἄλλ' οὐκέτ' ἦσθα Ἀσξίου, πατρὸς δὲ σοῦ.
- IQN Ἄλλ' ἐγενόμεσθα, πατρὸς δ' οὐσίαν λέγω.
- KP. Οἴκων τὸτ' ἦσθα; γῆν δ' ἐγώ, οὐ δ' οὐκέτ' εἶ.
- 1290 IQN Οὐκ εὐσεβῆς γέ· τὰμὰ δ' εὐσεβῆ τὸτ' ἦν.
- KP. Ἐκαίνα σ' ὄντα πολέμων δόμοις ἐμοῖς.
- IQN Οὔτοι οὐκ ὀλοὸς ἦλθον εἰς τὴν σὴν χθόνα.
- KP. Μάλιστα· κἀπίμυτας γ' Ἐφεσθῆκος δόμοις.
- IQN Ποῖοισι παῖδες ἢ πατρὸς ποῖα φροσὶ;
- 1295 KP. Ἐμελες οἰκεῖν τὰμ', ἐμοῦ βίᾳ λαβίων.
- 1296 IQN Πατρὸς γέ γῆν διδόγτος ἦν ἐπιήσαστο.
- KP. Τοῖς Αἰόλοις δὲ πῶς μετῆν τῆς Παλλάδος;
- IQN Ὀλοιοῖσι αὐτῆν οὐ λόγοις ἐρωύσαστο.
- 1299 KP. Ἐπίκουρος οὐκ ἔγωγε γ' ἄν οὐκ εἴη χθονός.
- 1300 IQN Κῆαινα τοῦ μέλλειν ἢ ἀλέκτινες φάβω;
- KP. Ὡς μὴ θάνοιμι γ', εἰ σὺ μὴ μέλλον τῶνος IQN Φθονεῖς ἄκαις οὐδ', εἰ πατῆρ ἐξηγήσέ με.
- 1303 KP. Σὺ τῶν ἀτένων δῆτ' ἀναφαικίαις δόμοις;
- 1304 IQN Ἢμῶν δέ γ' ἀλλὰ πατριεῖς οὐκ ἦν μέγος;
- 1305 KP. Ὅσ' ἄκαις ἔγχος θ'. ἦδε σοὶ πατριεῖα.
- IQN Ἐκλείπει βρωμὸν καὶ θεηλάτους ἔδρας.
- KP. Τῆν σὴν δπον σοι μητέρ' ἐκὼν τουσθέται.
- IQN Σὺ δ' οὐκ ὑφέξαις ζῆμίαν, κτείνουα' ἐμέ;

- Μὰ οὔτε ὁ βρωμὸς τοῦ Ἀπόλλωνος οὔτε ὁ ναός του σὲ σώξουν πιά· καὶ τὸ ἔλεος κάλλιπα σ' ἐμένα ταιριάζει καὶ στή μάγκια μου, ποῦ καὶ ἄν μου λείπη τὸ κορμί τῆς, μὰ τόνομα πάντα ἐδῶ τόχω!
- Ἦλι δῆτε τὴν κακούργα, πῶς, τέχνην στήν τέχνη μᾶς πλέκει! Στὸ βρωμὸ τοῦ θεοῦ μοῦ ἔχει ζαρῶσαι, 1280 μὴν πληρώσῃ τάντιποινα γιὰ ὅσα μᾶς φτειάνει.
- KP. Μὴν τολμήσῃς ἐδῶ καὶ μὲ σκοτώσῃς! Ἦσω, γιὰ μένια, γιὰ τὸ θεὸ πῶς μᾶς βλέπει σοῦ λέγω!
- IQ. Καὶ τί κοινὸν μπορεῖ νάχετ' ἐσὺ καὶ ὁ φοῖβος;
- KP. Τὸ κορμί μου ἔερδ τοῦ δῆνο νὰ φυλάξῃ.
- IQ. Καὶ μὲ φαρμάκια σκότωνες τοῦ θεοῦ τὸ τέκνο;
- KP. Τοῦ πατέρα σου εἶς, καὶ ὄχι πιά τοῦ Ἀσξία.
- IQ. Μὰ τὸν εἶχα πατέρα μου· κ' ἐζῶ· ναι ἢ οὐσία!
- KP. Τὸν εἶχες, ναι· τόρα, ὄχι ἐσύ, μὰ ἐγὼ τὸν ἔχω.
- IQ. Μὰ ἐσὺ δὲν τὸν τιμᾶς, ἐνὸ ἐγὼ τὸν τιμῶσα!
- KP. Νὰ σκοτώσω εἶπα ἐγὼ τὸν ὄχιτῶ τῆς γενιᾶς μου.
- IQ. Μὰ στὸν τόπο σου ἐγὼ μὲ τάρματα δὲν ἦρθα!
- KP. Ναί! κ' ἔβαλες φωτιά στὰς πόργους τοῦ Ἰφρατιά!
- IQ. Μὲ τί θαυλός; ἢ καὶ μὲ ποιά φλόγα ἀναμμένη;
- KP. Στὸ σπῆτι μου νὰ μπῆς, μὲ βία νὰ μοῦ τ' ἀρπάξῃς!
- IQ. Τὴ γῆ ὁ πατέρας μου ἔδινε, ποῦ χτήμα του εἶχε.
- KP. Καὶ πῶς τοῦ Αἰόλου ὁ γιός γῆν εἶχε ἀπ' τῆς Παλλάδας;
- IQ. Μὲ τάρματα τὴ γλύτωσε, καὶ ὄχι μὲ λόγια!
- KP. Ὁ ἐπίκουρος δὲ γίνεται στή χώρα ἀφέντης.
- IQ. Μὲ σκότωνες λαπὸν, γαῖα φοβόσων τὸ αἶριο; 1300
- KP. Μὴν προλάθῃς ἐὼς, καὶ πρῶτος μὲ σκοτώσῃς.
- IQ. Ἰηλεύεις τὸν πατέρα μου, ποῦ ἀτεκνῆ μένει.
- KP. Νά, δά! κ' ἐσὺ ἀπ' τῆς ἀκλήρης σπῆτια θάρπάξῃς;
- IQ. Καὶ μὴ δὲν ἔχω ἐγὼ μερῖδιο ἀπ' τὸν πατέρα;
- KP. Ἀσπίδα καὶ κονάρι του· νά, ἔλο τὸ βίος σου!
- IQ. Φύγε ἀπὸ τὸ βρωμὸ καὶ ἀπ' τοῦ θεοῦ τοὺς θρόνους!
- KP. Τὴ μάγκια σου ἔπου βρῆς, νὰ πᾶς καὶ νὰ προστάξῃς!
- IQ. Μὲ σκότωνες, καὶ λῆς τὸς θῆ σὺ τὸ χαρίσων;

Ἐκνοίγει τόρα τὴν κρέουσα πῖσω ἀπὸ τῆς παρατόρας.

ΚΡ. "Ἦν γ' ἔτιος δότιον τῶνδ' ἐμὲ σφάξει θέλις.
 1310 ἸΩΝ Τίς ἦδονή σοι θεοῦ θανῶν ἐν στέμμασι;
 ΚΡ. Αὐτῆρομένεν τιν', ὧν λεκταίημοσθ' ἔπι.
 ἸΩΝ Φῶν.

Δεινόν γε, θνητοῖς τοὺς νόμους ὧς οὐ καλῶς
 ἔφηκεν ὁ θεὸς οὐδ' ἀπὸ γνώμης σοφῆς.

1315 τοὺς μὲν γὰρ δότικους βιωτῶν οὐχ ἔχων ἐχούτη,
 ἀλλ' ἐξελάνθων· οὐδὲ γὰρ φανέντων καλῶν
 θεῶν ποιητῶν χεῖρα τοῖσι δ' ἐνδοκίμοις
 ἔσθ' ἀνθίζων, ὅστις ἠδικαίη, ἐχούτη,
 καὶ μὴ πᾶσι ταῦτ' ἰόντ' ἔχων ἴσον
 τὸν τ' ἐσθλὸν ὄντα τὸν τε ἰὴ θεῶν πάρα.
 1320 ΠΥ. Ἐπίσχεσ, ὦ παῖ· τρέποδα γὰρ χρηστήρων
 λιποῦσα θυμικῶ τούθ' ἐπιβόλλων πόδι
 Φοῖβον ποιοῦντι, τρέποδος ἀρχαίων νόμων
 σάβηονα, παῦν Ἀελφίδων ἐξείρετος.

ἸΩΝ Χαῖρ' ὦ φίλη μοι μήτηρ, οὐ τεκοῦσά κε.

1325 ΠΥ. Ἄλλ' οὐκ ἐλεγόμηνθ'· ἦ φάτις δ' οὐ μοι πομπή.

ἸΩΝ Ἰκονοῖς ὧς μ' ἔκασιν ἦθε μηχαναῖς;

ΠΥ. Ἰκονοῖς καὶ οὐ γ' ἴδιος ὦν ἀμαρτῆρας.

ἸΩΝ Οὐ χεῖ με τοὺς καίνονας ἀνταπολλάναι;

ΠΥ. Ἡγοροῦντι δάματις διομενεῖς ἀεί ποτε.

1330 ἸΩΝ Ἡμεῖς δὲ μητιμῆας γε πύλοχοντες παρῶς.

ΠΥ. Μὴ ταῦτα λέκων ἔσθ' καὶ σιέχων καίνον.

ἸΩΝ Ἦ δὴ με δρῶσαι νοητοτόμιον χροῶν;

ΠΥ. Καθαροῦς Ἀθήνας ἔσθ' ἔπ' ὀλωνῶν καλῶν.

ἸΩΝ Καθαροῦς ἔσθ' ἡμῶν δ' ἔλασθ' οὐδ' ἔχω λόγους.

1335 ΠΥ. Μὴ οὐ γέ· παρ' ἡμῶν δ' ἔλασθ' οὐδ' ἔχω λόγους.

ἸΩΝ Ἀγνοῖς ἄρ' ἔδρους δ' ὄσθ' ἔρεῖς ὄσθ' ἄν λόγους.

ΠΥ. Ὀφθαῖ τόθ' ἄγρος χροῦς ἔπ' ἀγκάλιας ἔμας;

ἸΩΝ Ὀφθαῖ καλῶν ἀντίπηγ' ἐν στέμμασιν.

ΠΥ. Ἐν ἠδὲ σ' ἔλαβον νεογονοῦν βρέφος ποῖ.

1340 ἸΩΝ Τί φης; Ὁ μῦθος εἰσπρήγεται νέος.

ΠΥ. Σαγή γὰρ εἶχον ἀπεί· γῦν δὲ δάκνυμαι.

ΚΡ. Ἄν θέλῃς παῖ κ' ἐδῶ στὸ ἀσυλοὺ νὰ μὲ σφάξῃς!
 ἸΩ. Τί; Χαίρεσαι στοὺ θεοῦ τῶς βωμοῦς νὰ πεύθῃς; 1310
 ΚΡ. Γιὰ νὰ πικράνω αὐτὸν ποὺ εἶχε πικράνει ἑμένα.
 ἸΩ. Ἄλοῖμονο!

Θέμασμαι, στοὺς θνητοὺς πόσο ἀνεπημέτα τοὺς νόμους
 ἔχει βάλει ὁ θεός, κὶ ὄχι μὲ γνώμη, ἀλήθεια!
 Δὲν ἔπρεπε ὁ θεὸς νὰ ὀχεταῖ κακὰ ἔργα,
 παρὰ νὰ τὸν πεύθῃ πέρα· κ' ἔπρεπε οἱ δίκαιοι,
 θεοὶ τὸν ποινῶ χέρι· κ' ἔπρεπε νὰ γίγῃ
 ὅποιος ἀδικηθῇ, σὺν ἱερᾷ νὰ καθίζων,
 κὶ ὄχι ἴσῃ κ' ἴσῃα οἱ δῦο νὰ πῶνε καὶ νὰ βραίσουν
 ἅπ' τοὺς θεούς, — ὁ καλός, κὶ ὅποιος καλὸς δὲν εἶναι.

Ἡροδοτῆς ἀπὸ τὸ νῶσ' ἡ μάντισσα ΠΥ-
 θῆλ, κρατώντας σὺν χέρσιν ἕνα κένιστρο
 πωλημένον καὶ θερμένο μὲ μάλλινες ταμίνας.

111. Στάσου, παιδί μου· ἀφήνοντας τὸ χρησιμοφόρο 1320
 τρέποδα, ἀπὸ τὰ κάγκελλα βιάζω τὸ πόδι,

τὸ φοῖβον ἡ διαλεχτή, μέσ' σὺς ἀελφίδες ἔλας,
 προσφήτῃσσι καὶ φύλοκας τοῦ ἀρχαίου τοῦ νόμου.

112. Χαίρε, ἀκριβὴ μητέρα μου, κὶ δὲς μὴ μ' ἐγέννας!
 113. Ναι, κρέξ' μ' ἔτσι· τὸνμα δὲ μὲ πικράνεις!

114. Τ' ἔκουσες, πῶς αὐτῇ μὲ σκότωνε μὲ τέχνες;
 115. Τὸ ἄκουσα· μὰ σκληρὸς κ' εἶσ' σαι· εἴ' ἀμαρτία!

116. Δὲν πρέπει τοὺς φονιάδες μου νὰντισκοτόσω;
 117. Ἄντα οἱ σιεφανοῦτες κακῆς γιὰ τὰ προγόνα!

118. Κ' ἐμεῖς σὺς μητριεῖς, θεῶν κακὸ μᾶς κένον. 1330
 119. Μὴ! — Ἄπ' τὸ νῶσ' μαρ φεύγοντας γιὰ τὴν πατρίδα...

120. Τέχα τί πρέπει ἐγὼ νὰ κάμω, ἀφηνεμένος;
 121. Καλότυχος νὰ πᾶς, καθάρσιος στήν Ἀθήνα.

122. Καθάρσιος ὅποιος σκότωσε κἄν τοὺς ὀχτροὺς τοῦ.
 123. Μὴ εἶσ' παρ' αὐτὸ μᾶς νάκοῦσῃς λίγα λόγια.

124. Ἠές τα· καὶ ὅτι κὶ ἐν πῆς, καλὸ μού θέλεις πᾶντα.
 125. Στήν ἀγκαλιά μου ἐδῶ τὸ βλέπεις τὸ παῖδί;

126. Ἰλέπω ἕνα παλιὸ κένιστρο φασκιοδεμένο.
 127. Σ' αὐτῷ, βρέφος νεογέννητο, σὲ βρήκα ἐσένα.

128. Τί λές; πρῶτῃ φράσά μου λές τὰ λόγια ταῦτα.
 129. Τὸ κρατοῦσα κρυφῶ· τὴν τὸ φανεράνω. 1340

δόμον καθίξει· τοῦ θεοῦ δὲ λεγόμενος,
οὐκ ἔργος ἢν ποῦ· οὐτε παλιλάφους δόμον
οὐτ' ὄνομα πατρὸς. Πῶς γὰρ, οὐ γ' ἐγὼ γάμοις
ἐκφυγον ἀπὲρ καὶ σ' ἀπέκτιστον λάτρεα;

154b

Ἦ δ' ὠφελῶν σε προστίθη' ἄλλω πατρί.
Ὅχι ὅδε φάλαξ αἰτ' ἐγὼ ματέρομαι,
ἀλλ' Ἰσοκρήσω Φοῖβον ἐσεκδὸν δόμον,

154c

εἴτ' εἰμὲ θνητοῦ πατρὸς εἶτε Ἀσζίου.

Ἔα· τίς οἶκον θεοδόκων ἐπαρελήθης
ἀντήλιον πέσσαντων ἐκφάσκει θεῶν;
Φεύγωμεν, ἴδ τεκοῦσα, μὴ τὰ δαιμόνιον
δρῶμεν, εἴ μὴ καί τις ἐσθ' ἡμᾶς ὄραν.

1550

40. Μὴ φεύγει· οὐ γὰρ παλμῖαι με λήπουσι,
ἀλλ' ἐν τ' Ἀθήναις κενθῶν ὄδων εὐμνη.

Ἐπιώνητος δὲ σῆς ἀφροσύνην ἰθυσός,
Ἥλλάδα, δρόμω στενάσσ' Ἀπόλλωνος πάρα.
Ὅς εἰς μὲν ὄμην σφῶν μολεῖν οὐκ ἤξιον,
μὴ κτῶν πάραθε μέμψαι εἰς μέσον μάλα,

1555

ἡμᾶς δὲ πέμψαι τὸς λόγους ἔμην φρεσίναι,
ὡς ἦδε τίεται σ' ἐξ Ἀπόλλωνος πατρὸς,
δίδουσι δ' οἷς ἔδωκεν, οὐ φύνωσάί σε,
ἀλλ' ὡς νομίζεις οἶκον εὐγενέστατον.

1560

Ἐπεὶ δ' ἀνέχθη πρῶγμα μνηστῆρ ἰόδα,
θαυτῆν σε δίκαια μνηστῆρ ἐκ βουλευμάτων
καὶ τήδε πρὸς αὐτῶν, μνηστῆρας ἐξήρτατο.

1565

Ἦμελλε δ' ἀπὸ δίκαια μνηστῆρας ἦναξ
ἐν ταῖς Ἀθήναις γνωρῶν ταύτην τε οἴην,
σέ δ' ὡς πέφυκας ἦσθε καὶ Φοῖβου πατρὸς.

1570

Ἄλλ' ὡς περὶ αἴων πρῶγμα, καὶ μνηστῆρας θεῶν,
ἐρ' οἶον ἔξαιε' ἄρματ', ἰοικουόστατον.
Ἀφροδίτα ἰόνδε πᾶσα Κερκυρίαν χθόνα
χάριε, Κρέουσα, καὶς θύρατος τετραπυκνῶς
ἰδένουσαν ἐκ γὰρ τῶν Ἐρεχθίδος γογῶς
δίκαιος ἄρχων ἦς εἴμης ὅδε χθονός.

1575

Ἦ δὲ ὡς περὶ αἴων πρῶγμα, καὶ μνηστῆρας θεῶν,
ἐρ' οἶον ἔξαιε' ἄρματ', ἰοικουόστατον.
Ἀφροδίτα ἰόνδε πᾶσα Κερκυρίαν χθόνα
χάριε, Κρέουσα, καὶς θύρατος τετραπυκνῶς
ἰδένουσαν ἐκ γὰρ τῶν Ἐρεχθίδος γογῶς
δίκαιος ἄρχων ἦς εἴμης ὅδε χθονός.

ὁ Λοξίας· τοῦ θεοῦ γιὸς δὲ φανερωσίου,
δὲ θῆταφρονε ποτὲ κληρονομιά τὸς πόργου.
οὐτὲ τὸ πατρικὸν τόνομα. Πῶς; --- ποῦ ἐγὼ' χα
καὶ τὸ γάμο κρησὸ, καὶ σὲ σκότωναι κίλλα;
Γιὰ τὸ καλὸ σου σ' ἔδωκε σ' ἄλλον πατέρα.

15.

Ἀπὸ τὰ πατρὸν εἶσαι ἀφίφιστα ἐγὼ ἔλα τούτῳ,
θὲ πῶο μέσ' σὺ τὸ καλὸ, γὰ μάλισθ ἀπὸ τὸ Φοῖβο,
δὲν εἶμαι ἀπὸ θνητὸν πατέρα, ἢ γιὸς δικός του.

Καὶ ἐκινᾷται γιὰ τὸ καλὸ. Περουσι-
ζεταὶ εἶμης, ἐπέκνο σὺ δόμομα,
μέσθ' σὲ ἀστραπῆς, ἢ ΑΘΗΝΑ.

ὦ! ποῦς ἀπὲ τὸς θεοῦς φηλὰ σὴν θεοσιγγῆ
προβάλλει τῆ μορφή καὶ λήμπει σὴν τὸν ἦλια;
Πῶς, μνηστῆρα, ἔς φέγουμε· τὸς θεοῦς δὲν πρέπει
νὰ τὸς βλέπουμε ἐμεῖς, ὅταν καί τις δὲν εἶναι.

1550

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

41. Μὴ φεύγετε· καὶ ὄχι πρὸς νὰ φύγετε δὲν εἶμαι,
περὰ κ' ἔδω πάντα βοηθός, καὶ σὴν Ἀθήνα.
Ἦς χόρας σου ἢ φερόννη φάνα, ἢ Παλλάδα,
γάργυρ' ἀπ' τὸν Ἀπόλλωνα σταλαμένη κέρθω,
πὺ ἀπὸς δὲν τόκουε εἰλόγο κάρθῃ μπιστά σας.

μὴ γιὰ τὰ πρῶτα βῆγῃ σὴν μέση ἢ κατηγύρια.
καὶ στέλνει ἐμας τὰ λόγια του σ' ἑσὰς νὰ ποῦμε,
πὺς σ' ἐγέννησε αὐτῆ, μὲ πατέρα τὸ Φοῖβο,
παρ' σ' ἔδωκε ὄπου σ' ἔδωκε, ὅχι γονιός σου
νῶναι, παρὰ σὲ βασιλιὰ σπύ: γιὰ νᾶμψῃς.

1560

Μ' ἀφοῦ ἔλα φανερωθήκα, ἀπὸ τὸ φέβο
μῆστῆρας ἐσὺ ἀπ' τῆ μάνα σου πᾶς σκουτωμένος,
καὶ αὐτῆ ἀπὸ σέ, σὰς φάλαξ με ἄλλες του τέχνης.
Καὶ εἶχε σκουτὸ ὁ θεός αὐτὰ νὰ τὰ σιωπῶσῃ
καὶ σὴν Ἀθήνα πᾶ νὰ σοῦ τὴν πῆ μνηστῆρα,
κ' ἐσὺ πῶς εἶσαι τέκνο της καὶ γιὸς τοῦ Φοῖβου.

Μὰ πῶς τελειώνω αὐτὸ καὶ τοῦ θεοῦ τὰ λόγια, ---
γι' αὐτὸ κ' ἔξαιε φάλαξ, --- σὰς λέγω ἀκούσε!

1570

Νὰ πᾶρξῃ τὸ παιδί, νὰ πᾶς σὴν Κερκυρίαν,
Κρέουσα, καὶ σὺ θρόνο σου κατὰσπῆς τὸ
γιὰτ' ἀπὸ τῆ γενιὰ βγαλμένος τοῦ Ἐρεχθέα,
σωστῶναι: καὶ τῆ χθόρα μου νὰ ἐξουσιάζῃ

1575

αυτός, και ξακουστός νά γίγη στην Ελλάδα.
Γιατί κ' οί γιοί του, τέσσερες ἀπό μιά ρίζα,
φερώνυμοι τῆς γῆς και τῶν φυλών θά γίνουν
τοῦ λαοῦ που κατοικεῖ τὸ βράχο τὸ δικό μου.
Ἡρόνη φυλὴ εἰ Γελόντες· κ' ἔπειτα οἱ ἄλλοι,
"(πληγες, Ἀργεῶται, κ' ἀπ' τὴν αἰγίδα μου ποῖα ἔσσι)
πάρη ὄνομα φυλῆ, οἱ Ἀγίκοροι. Καὶ πάλι
τούτων οἱ γιοί, ὁ μοιόγραφετος καιρὸς σάν ἐρήθ,
θὰ πᾶνε πληθυσμὸς στὰ νησιά τῶν Κυκλάδων
και στῆς στεριᾶς τὰ χερσόγεια, — και δυναμόνει
τῆ γῆ μου αὐτά. Καὶ ἀντικριστά στῶν δῶδ ἠπειρω
τοὺς κάμπους θάβαι κάτοικοι, Ἀσίως κ' Εὐρώτης.
Και ἀπὸ τούτων εἶδὼ τὸνομα γιατὶ θάχουν,
"Ἰωνες νά ὀνομάζονται, δόξα θὰ λάβου.

Και ἀπ' τὸν Εὐθεο θὰ βγῆ κ' ἀπὸ σένα ἕνα γένος,
ὁ Δόρος, και ἀπ' αὐτῶν θὰ δοξαστῆ ἡ Δωρίδα. 1588
δεύτερος ὁ Ἀχαιός, σὴ γῆ τῆς Ἠλοπιτίας,
που θάβαι βασιλιάς, σιμὰ στὰ περιγιάλια
τοῦ Πίου, κ' ἕνας λαὸς θάβαι σηματομενός
μὲ τὸνομα ἐκείνου φερώνυμός του πάντα.
Και ὅλα καλὰ ὁ Ἀπόλλωνος ἔπραξε· πρῶτα,
οὐ ξεγεννάει ἀνώδυνα, κρυφὰ ἀπ' τοὺς φίλους·
καί, ἀφ' οὗ γέννησες κ' ἔρριξες τὸ γιό σου, βρέφος
μὲς' στὴς φασκιές, σὴν ἀγκαλιὰ νά τὸ σπρώξῃ
προσάξει τὸν Ἑρμῆ, κ' εἶδὼ ἴσια νά τὸ φέρῃ.
Και τήρα, μὴν τὸ λές, πὺς αὐτὸς εἶναι γιός σου,
ἴστε μὲ τέτοιο νὸν χαρὸς νά κάνη ὁ Εὐθεός,
κ' εἰδὸ δικό σου κράτησε τὸ καλὸ πὸς ἔχεις.
Και χαιρέτε ἀφ' οὗ πιά ξεδώσατε ἀπ' τοὺς πόνους,
καλόμοιρα ἴσα μέλλονται σὰς προμαντέω.
"Ω Παλλάδα, τοῦ μεγίστου Διὸς κόρη, δ, τι μὰς εἶπες
τὸ δεχόμεστε μὲ πίστη και πιστεύω τοῦ Λοξία
γιός, κ' αὐτῆς εἶδὼ πὺς εἶμαι· μὰ και πρῶτα δὲν τὸ ἀρ-
[νίφου.

19.

ἔσσι δ' ἀπ' ἑλλάδ' εὐκλεῆς· οἱ τοῦδε γὰρ
παῖδες γενόμενοι τῆσασιν ρίζης μίας.
ἐπώνυμοι γῆς κατωρμύλιον χθονὸς
λαῶν ἔσονται, ἀκόπελον οἱ γαῖουσ' ἕμῳν.
Ἰκέων μὲν ἔσται πρόωτος· εἴτα δευτέρος...

"Οὐκίτες Ἀργεῶδες τ' ἕμις τ' ἀπ' αἰγίδος
ἐν φῦλλον ἔσομεν Ἀγικορῆς. Οἱ τῶνδε δ' αἰ
παῖδες γενόμενοι σὴν χθονὴν περπωμένῳ
Κυκλάδας ἐπαιήσομαι νησάδας πόλεις
κέρσοις τε παρῶλων. ὁ σθένος τῆσῃ χθονὶ
δέδωκεν· ἀντίπαρθμα δ' ἠμέρων δνοῖν
πεδία κατοικήσομαι, Ἀσιῶδος τε γῆς
Ἐθιωπίας τε τοῦδε δ' ὀνόματιος χείρην
"Ἰωνες ὀνομαδέστες ἔξουσιν κλέος.

Ἐοῦθῳ δὲ και σοὶ γίγεται κοινὸν γένος,
Δόρος μὲν, ἐνθεο Λαῶς ὑμνηθήσεται
πόλις· και ἄλλαν Ἠλοπιτίας δ' ὁ δευτέρος
Ἀχαιός, ὅς γῆς παρῶλιος ἔσται μέλας
τῶρηνος ἔσται, κἀπαιημειθήσεται
μείνον καλήθηθα λαὸς ἴσοιμ' ἐπώνυμος.

Καλὸς δ' Ἀπόλλων πᾶσι ἔπραξε πρῶτα μὲν
ἀνοσον λοχεύει σ', ὥστε μὴ γινῶμαι φίλων·
ἐπὶ δ' ἔτατες τότε καὶδα κἀπέθου
ἐν σπαργάνοισιν, ἀφιάσαστ' ἐς ἀγκάλας
Ἐρμῆν μέλῃσι δέσσο προθιμῶμαι βρέφος,
ἔθραφέ τ' οὐδ' ἔτασαν ἐπανεῖθαι βίον.
Νῆν σὴν οὐάτια, καίς σὺ δ' ὡς πέφυκε σὸς,
ἔν' ἠ δόκησας Εὐθεῖον ἠδέως ἔχῃ.
σὺ τ' αἰ τὰ στανῆς ἀγάθ' ἔχουσ' ἔης, γύναϊ.
Και χαιρέτ'· ἐκ γὰρ τοῦδε ἀναφρῶδες πότων
κεθάμιμον ἤμιν πότων ἔξαγγέλλομαι.

"Ω Διὸς Παλλὰς μεγίστου θύγατερ, οὐκ ἀπιστιά
σὸς λόγους ἐνδεξόμεσθα· πείθομαι δ' εἶναι παρὸς
Λοξίου και τῆσδε· και ποτὴν τοῦτο δ' οὐκ ἀπιστον ἔν.

1575

1580

1585

1590

1595

1600

1605

19. Ὡς Παλλάς μεγίστου θύγατερ, οὐκ ἀπιστιά
σὸς λόγους ἐνδεξόμεσθα· πείθομαι δ' εἶναι παρὸς
Λοξίου και τῆσδε· και ποτὴν τοῦτο δ' οὐκ ἀπιστον ἔν.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ του Πενθέα

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ, βοσκός

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ, ακόλουθος, του Πενθέα.

ΑΓΑΥΗ, θυγατέρα του Κάδμου και μάνα του Πενθέα.

Τόπος η Θήβα. Μπρος στο παλάτι του Πενθέα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το βασιλικό παλάτι πάνω στην Καδμεία, την ακρόπολη της Θήβας. Δεξιά στο βάθος, ένας τάφος· από τη μεριά τον παλατιού αναδίνεται ανήριος καπνός από κάτι ερείπια. Ο τάφος και τα ερείπια είναι τόπος ιερός· μιὰ κληματαριά τον σκεπάζει. Μπαίνει ο Διόνυσος, φορώντας τη στολή των οπαδών του, των βάκχων, και κρατώντας το θύρσο.

Διόνυσος

ἤκω Διὸς παῖς τήνδε Θηβαίων χθόνα
Διόνυσος, ὄν τίκει ποθ' ἢ Κάδμου κόρη
Σεμέλη λοχευθεῖσ' ἀστραπηφόρῳ πυρί-
μορφῆν δ' ἀμείβας ἐκ θεοῦ βροτησίαν

5 πάρεμι Δίρκης νάματ' Ἴσμηνοῦ θ' ὕδωρ.
ὄρῳ δὲ μητρὸς μνήμα τῆς κεραυνίας
τόδ' ἐγγύς οἴκων καὶ δόμων ἐρείπια
τυφόμενα Δίου πυρὸς ἔτι ζῶσαν φλόγα,
ἀθάνατον Ἴφρας μητέρ' εἰς ἐμὴν ὕβριν.

10 αἰνῶ δὲ Κάδμον, ἄβατον ὅς πέδον τόδε
τίθησι, θυγατρὸς σηκόν· ἀμπέλου δέ νιν
πέριξ ἐγὼ κάλυψα βοτρυῶδει χλόη.
λιπὼν δὲ Λυδῶν τοὺς πολυχρύσους γύας
Φρυγῶν τε, Περσῶν θ' ἠλιοβλήτους
πλάκας

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

Ἐρχομαι ἐδῶ στη χώρα των Θηβαίων,
ο Διόνυσος εγώ, του Δία το τέκνο,
που μ' ἔκαμε η Σεμέλη, η θυγατέρα
του Κάδμου, από φωτιά
αστραποφόρα
ξεγεννημένη. Κι αφού τη μορφή μου
τη θεϊκιά τη συνάλλαξα με ανθρώπου,
φτάνω ἐδῶ πλάι στα νάματα της
Δίρκης
και στου Ἴσμηνοῦ το ρέμα. Και το
μνήμα
της αστραποκαμένης μου μητέρας
βλέπω πλάι στο παλάτι, και τα ερείπια
από το σπίτι της, που ακόμα βγάνουν
ζωντανή φλόγα απ' τη φωτιά του Δία,
στη μάνα μου ἀσβηστη αδικία της
Ἴφρας.

Και τον Κάδμο παινεύω πού 'χει
ορίσει
να μένει ο τόπος ἄβατος, της κόρης
του
περίβολος ιερός· με χλωρὸ κλήμα
τον σκέπασα κ' ἐγὼ σταφυλιασμένῳ.
Τους πολυχρύσους κάμπους ἔχω
αφήσει

- των Λυδών και Φρυγών, κι
αντιπερνώντας
τα ηλιοκρουσμένα της Περσίας τα
πλάτη,
τα Βακτριανά τα τείχη και των
Μήδων
την αγέλαστη γη, την Αραβία
την περίπλουτη κι όλη την Ασία
που πλάι στο κύμα κείτεται και πού
'χει
πολιτείες καστρογύριστες, γιομάτες
από Έλληνες και βάρβαρους αντάμα,
σ' αυτήν εδώ πρωτόρθα της Ελλάδας
την πόλη, αφού πρωτότερα εκεί πέρα
στέριωσα τους χορούς και τελετές
μου,
θεός φανερός για τους θνητούς να
γίνω.
Και πρώτη, μες στη χώρα των
Ελλήνων,
τη Θήβα εγώ την έκαμα να σκούζει,
αφού της κρέμασα αλαφιού τομάρι
στο κορμί και της έβαλα στο χέρι
το θύρσο, το κισσόδετο κοντάρι·
επειδή της μητρός μου οι αδερφάδες
-πού δεν τους έπρεπε καθόλου λέγαν:
"Ο Διόνυσος δε σπάρθηκε απ' το Δία,
μόν' η Σεμέλη από θνητό εγκαστρώθη,
κι απέ 'ριξε στο Δία την αμαρτία
του κρεβατιού —τεχνάσματα του
Κάδμου,
που για δαύτα τη σκότωσε ο Δίας,
επειδή ψέματα είπε για το γάμο".
Αυτά καταλαλούσανε· για τούτο
τις οιστρολάτησα κ' εγώ απ' τα σπίτια
με τη μανία, και τώρα λημεριάζουν
στο βουνό φρενιασμένες· και τις έχω
στανέψει τη στολή των τελετών μου
να φορέσουν, κι ολάκερο το γένος
το θηλυκό των Καδμείων, γυναίκες
όσες βρέθηκαν, τις ξεπόρτισα όλες·
και με τις Καδμοπούλες τώρα ομάδι
ανταμωμένες κάθονται στους βράχους
τους ξέσκεπους και στα έλατα
αποκάτω.
Τί πρέπει η πόλη τούτη, κι ας μη
θέλει,
να καταλάβει τί θα πει ν' απέχει
απ' τη δική μου τη λατρεία· συνάμα
πρέπει να διαφεντέψω τη Σεμέλη,
- 15 Βάκτριά τε τείχη τήν τε δύσχιμον χθόνα
Μήδων έπελθών Αραβίαν τ' ευδαίμονα
Ασίαν τε πᾶσαν, ἢ παρ' άλμυρὰν ἄλα
κεῖται μιγάσιν Ἑλλησι βαρβάροις θ' ὁμοῦ
πλήρεις ἔχουσα καλλιπυργώτους πόλεις,
- 20 ἐς τήνδε πρῶτον ἦλθον Ἑλλήνων πόλιν,
τάκεῖ χορεύσας καὶ καταστήσας ἐμὰς
τελετάς, ἵν' εἶην ἐμφανῆς δαίμων βροτοῖς.
πρώτας δὲ Θήβας τῆσδε γῆς Ἑλληνίδος
ἀνωλόλυξα, νεβρίδ' ἐξάψας χροῦς
- 25 θύρσον τε δοῦς ἐς χεῖρα, κίσσινον βέλος·
ἐπεὶ μ' ἀδελφαὶ μητρός, ἄς ἦκιστα χρῆν,
Διόνυσον οὐκ ἔφασκον ἐκφῦναι Διός,
Σεμέλην δὲ νυμφευθεῖσαν ἐκ θνητοῦ τινος
ἐς Ζῆν' ἀναφέρειν τὴν ἀμαρτίαν λέχους,
- 30 Κάδμου σοφίσμαθ', ὧν νιν οὔνεκα
κτανεῖν
Ζῆν' ἐξεκαυχῶνθ', ὅτι γάμους ἐψεύσατο.
τοιγάρ νιν αὐτάς ἐκ δόμων ῥοστρησ' ἐγὼ
μανίας, ὄρος δ' οἰκοῦσι παράκοποι
φρενῶν·
σκευὴν τ' ἔχειν ἠνάγκασ' ὀργίων ἐμῶν,
- 35 καὶ πᾶν τὸ θῆλυ σπέρμα Καδμείων, ὅσαι
γυναῖκες ἦσαν, ἐξέμηνα δωμάτων·
ὁμοῦ δὲ Κάδμου παισὶν ἀναμειγμέναι
χλωραῖς ὑπ' ἐλάταις ἀνορόφοις ἦνται
πέτραις.
δεῖ γὰρ πόλιν τήνδ' ἐκμαθεῖν, κεῖ μὴ
θέλει,
- 40 ἀτέλεστον οὔσαν τῶν ἐμῶν
βακχευμάτων,
Σεμέλης τε μητρός ἀπολογήσασθαί μ'

- ὑπερ
φανέντα θνητοῖς δαίμον' ὄν τίκτει Δί.
- Κάδμος μὲν οὖν γέρας τε καὶ τυραννίδα
Πενθεῖ δίδωσι θυγατρὸς ἐκπεφυκότι,
- 45 ὃς θεομαχεῖ τὰ κατ' ἐμὲ καὶ σπονδῶν ἀπο
ῶθεϊ μ', ἐν εὐχαΐς τ' οὐδαμοῦ μνεΐαν
ἔχει.
ὦν οὐνεκ' αὐτῶ θεὸς γεγῶς ἐνδείξομαι
πᾶσιν τε Θηβαίοισιν. ἐς δ' ἄλλην χθόνα,
τὰνθένδε θέμενος εὖ, μεταστήσω πόδα,
- 50 δεικνὺς ἐμαυτόν· ἦν δὲ Θηβαίων πόλις
ὀργῆ σὺν ὄπλοις ἐξ ὄρους βάρκχας ἄγειν
ζητῆ, ξυνάψω μαινάσι στρατηλατῶν.
ὦν οὐνεκ' εἶδος θνητὸν ἀλλάξας ἔχω
μορφὴν τ' ἐμὴν μετέβαλον εἰς ἀνδρὸς
φύσιν.
- 55 ἀλλ', ὦ λιποῦσαι Τμῶλον ἔρυμα Λυδίας,
θίασος ἐμός, γυναῖκες, ἅς ἐκ βαρβάρων
ἐκόμισα παρέδρους καὶ ξυνεμπόρους
ἐμοί,
αἴρεσθε τὰπιχώρι' ἐν πόλει Φρυγῶν
τύμπανα, Ῥέας τε μητρὸς ἐμά θ'
εὐρήματα,
- 60 βασιλεία τ' ἀμφὶ δώματ' ἐλθοῦσαι τάδε
κτυπεῖτε Πενθέως, ὡς ὀρᾶ Κάδμου πόλις.
ἐγὼ δὲ βάρκχαις, ἐς Κιθαιρῶνος πτυχᾶς
ἐλθῶν ἴν' εἰσί, συμμετασχῆσω χορῶν.
- στους θνητοὺς φανερόντας πῶς
εἶμαι
θεὸς κι ἀπὸ το Δία γιος δικός της.
Πού λες ο Κάδμος το βασίλειο δίνει
και τα πρωτεία στον Πενθέα, το φύτρο
μιανῆς του κόρης, που ὅλα τα δικά
μου
τα θεομάχεται αὐτός και δε μου
στέργει
σπονδές μηδὲ με βάνει στις ευκές του.
Γι' αὐτό, θεὸς πῶς εἶμαι γεννημένος
θα του δείξω, και σ' ὄλους τους
Θηβαίους.
Κι αφού τα πάντα ἐδώ βάλω σε τάξη,
θα μετασύρω πόδι σε ἄλλους τόπους,
τη δύναμη μου δείχνοντας· κι ας κάμει
η Θήβα, στο θυμὸ της, με τα ὄπλα
να διώξει ἀπ' το βουνὸ τις βάρκχες,
τότε
θα χτυπηθῶ μαζί της, οδηγώντας
τις μαινάδες στη μάχη. Γι' αὐτό κ' ἔχω
τη μορφὴ σε θνητοῦ ἀλλαγμένη κι
ὄψην
αντρός ἐπήρα ἀντί για τη δική μου.
*Φωνάζει για ν' ἀκουστεῖ ἐξω ἀπὸ τη
σκηνή.*
- Αλλά, γυναῖκες πού 'χετε ἀφησμένο
τον Τμῶλο, της Λυδίας το δυναμάρη,
ὦ θίασε μου ! εσεῖς πού 'χω φερμένες
ἀπ' τους βαρβάρους συνοδοί να μου
εἰστε
και σύντροφοι, τα τύμπανα σηκώστε
που συνηθούνε στὸν Φρυγῶν τη χώρα
κι ἀπὸ τη Ρέα τη μάνα κι ἀπὸ μένα
βρέθησαν, και ζυγώστε το παλάτι
του Πενθέα, και χτυπάτε ! να τα
βλέπει
του Κάδμου η πολιτεία. Κ' ἐγὼ
πηγαίνω
τις μαινάδες να βρω στὸν Κιθαιρῶνα
τα φαράγγια, να πιάσω στὸν χοροὺς
των.

Φεύγει.

ΠΑΡΟΛΟΣ

τὰ καθήμενά. Ναί, ἀντὶ ἐγὼ λέω πὼς εἶναι
τρόποι τῶν τρελῶν, τῶν ἄμυαλων ἀνθρώπων.

“Ὡ καὶ νῆ ἴμουνα στὴν Κύπρον σου, Ἀφροδίτη,
στ’ ἄμορφον νησί, ποῦ ἔκει μὲ τοὺς ἀνθρώπους
ζῶνε οἱ Ἑβραεὺς, οἱ μᾶλλον τῆς καρδιᾶς μας.

“Ὡ καὶ νῆ ἴμουνα στὴ Φάρος ἔκει ποτάμι
ἐκατόστομο, βαρβαρικῶ, κυλάει
καὶ τὸ χῶμα τῆς Χαλκίς βοσχὲς καρτίζει.

Κι ὅπου ἡ σεβαστὴ πύλαγιά τοῦ Ὀλύμπου στέκει,
ὦ, ἡ ἀσύγκριτη στὴν ἄμορφιά Πιερία,
τῶν μουσῶν ἱερὸ ἡμέρι, δόηγησέ με,
Εὔριε, Βροντερό, ὃ ἀφέντη τῶν μαινάδων.

Εἶναι οἱ Χάριτες, οἱ Πόθοι ἔκει ἴνα· οἱ βᾶκχες
λαύτερα τρελοῦν ἔκει τὺς τελευτὲς τους.

Θεὸς τοῦ Δία ὁ γιὸς, Χαρά τοῦ ὁ Βάκχος ἔχει
τὺς ξεφάντρωσες· ἡ πλουτοδότρα Εἰρήνη
τοῦ εἶναι ἀγαπητὴ, ἡ θεὰ ἡ λεβεντοθρόφα.

Τὸ ἴδιο, σὲ φτωχοὺς καὶ πλούσιους τοῦ κρασιοῦ τοῦ
δίνει τὴ χαρὰ, Χαρὰ παρηγορήτρα.

Ἐνας ἀνθρώπος, ποῦ νᾶ περνᾶ δὲ θέλει
ἀνοχτόκαρδα νυχτόημερα τὴ ζωὴ του
μῆτε νᾶ κρατᾶ τὸ νοῦ, τὸ λογιισμό του
ἀπὸ ὑπέροσφους μακρὰ μὲ σωφροσύνη,
εἶναι μισοτὸς αὐτὸς γιὰ τὸ θεὸ μας.

“Ὅ, τι συνηθᾶει ὁ ἀπλοὺς λαὸς καὶ κάνει,
τοῦτο δέχομαι κι ἐγὼ κι αὐτὸ ἀκούουθῶ.

433

Ἐνὼ ὁ Χορὸς ἔλεγε τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ τραγουδιοῦ του, βγήκε ἀπὸ τὸ παλάτι ὁ
Πενθέας· ὅσο ὑπηρέτες του φέρονται τὸ Διδυμοσὸ θεμεῖο.

ΕΝΑΣ ΠΙΠΗΡΕΤΗΣ

Ἐρχόμαστε, Πενθέα, μὴ αὐτὸ τ’ ἀγρίμι,
ποῦ ἐσὺ τὸ πιάσιμό του εἶχες προστάξει,

καὶ ἡ ἐπιχείρηση ἀκαρπὴ δὲν πῆγε.
Ἡμερο ζωντανὸ γιὰ μᾶς ἐστάθη.

δὲν κοίταξε νᾶ φύγει· εὐθὺς τὰ χέρια
μᾶς ἔδωσεν δὲ γλώμιαισ· ἡ κρασάτη
δὲν ἐλάλαξε θωρακία του· προσφερνόνταν
γιὰ δεομῖα καὶ κράτηση μὲ γέλιο

καὶ τὰ δεχόνταν· δὲ μᾶς ἔβραλε ἔτσι
σὲ κόπο. Νηραπαλὰ ἐγὼ τοῦ ἴκα: «Ἐβνε,
δὲν εἶναι θέλησή μου νᾶ σὲ πιάσω·
μὲ πρόσταξε ὁ Πενθέας· αὐτὸς μὲ στέλνει.»

Οἱ βᾶκχες πάλι, ποῦ εἶχες πιάσει κι ὄλας
σὲ φυλακὴ δημόσια τὺς κρατούσες,
λυθῆκανε καὶ φύγαν στὰ λιβάδια
καὶ τ’ ὄνομα τοῦ Βροντεροῦ ὀλοῦσα

φωνάζοντες χορεύουν καὶ πηδοῦνε·
μόνα τους πῆσαν τὰ δεομῖα ἀπ’ τὰ πόδια τους
κι οἱ μάντραλοι ἀνοχτὴ τὴν πόρτα ἀφῆσαν
Χαλκίς νᾶ τοὺς ἀγγίξει ἀνθρώπου χέρι.

Παῖθος θάματα ὁ ξένος φορτωμένος
μᾶς ἦρθε ἔδω στὴ Θῆβα. “Ὅσο γιὰ τ’ ὄλα,
δουλειὰ δική σου πιά νᾶ τὰ φροντίσεις.

Μὴν τὸν κρατᾶτε· μιά κι εἶναι ζωσιμένος,
δὲν εἶν’ ἔτσι γοργὸς γιὰ νᾶ ξεφύγει. —
Δὲν εἶσ’ ἀκορητός, ξένε, γιὰ γυναῖκες,

ποῦ ἐσὺ γι’ αὐτὸ δὲ κίλλα ἦρθες στὴ Θῆβα·
μακρὺς ὁ πλόκαμός σου — δὲν τὸν θέλεις
καθὼς τῶν ἀθλητῶν — κι εἶναι ριγμένος
ρεμάτος πῶθο πλάι σὸ μᾶγουλό σου·

καὶ φρόντισες λευκὸ τὸ δέσμα νᾶ ἔχεις,
στὴ σκιά θρεμμένο κι ὄχι ἡλιοψημένο,
μὲ τὰ κιάλη τὸν ἔρωτα ζητώντας.

Καὶ πρῶτα πῆς μου· ποῦθε εἶν’ ἡ γενιά σου;
Δὲ θέλει καυχησιές· τὸ λέω ἀμέσως.

Ἀκουστὰ θά ἴχεις τὸν πολύανθο Τιμῶλο.

Διο.

- Πεν. Ναι, τὸ βουνὸ ποῦ εἶναι στὴ Σάρδεις γύρω.
 Διο. Εἴμαι ἀπὸ κεῖ· πατρίδα μου ἡ Αὐδία.
 Πεν. Ποιὸς σοῦ ὄρισε νὰ μνησθεῖς τὴν Ἐλλάδα;
 Διο. Τοῦ Διόνυσου ἐντολή, τοῦ γιου τοῦ Δία.
 Πεν. Κανένας Δίας ἐκεῖ θεοὺς νέους γεννάει;
 Διο. Αὐτὸς ποῦ ἐδῶ ἔχει σμίξει τὴ Σαρδένη.
 Πεν. Καὶ στ' ὄνειρο σ' ἀνέγκρασε ἢ στὸν ζῆπνο;
 Διο. Φανερά· νά, μοῦ λέει, οἱ τελετές μου.
 Πεν. Πῶς εἶναι οἱ τελετές, ἐσὺ ποῦ ξέρεις;
 Διο. Αὐτὰ εἶναι μυστικά γιὰ τοὺς ἀμύητους.
 Πεν. Καὶ στοὺς πιστοὺς ποιὰ ἀφέλεια τέχα δίνουν;
 Διο. Εἶναι ἀρηγῆρα, μὰ ἀξίξει νὰ τὰ ξέρεις.
 Πεν. Ὀρατεῖς καλῆτες, γιὰ νὰ κεντῆς τὸν πῆθο.
 Διο. Μισοῦν τὸν ἀσεβῆ τὰ θεῖα μυστήρια.
 Πεν. Κι ὁ θεὸς σὰν τί δῆη νὰ εἶχε, ἀφοῦ τὸν εἶδες;
 Διο. Δὲ μὲ πότῃσε· κελίη ποῦ ἤθελε εἶχε.
 Πεν. Μιὰ χαρὰ ἐργαστρᾶς μ' ἀερολογίης.
 Διο. Ἀόγια σοφὰ τὰ λέει τρελά ὁ ἀνόητος.
 Πεν. Κι ἐδῶ τοῦ θεοῦ σου ἀπόστολος πρῶτορθεός;
 Διο. Τελοῦν τίς τελετές του οἱ βάρβαροι θῆοι.
 Πεν. Γιατὶ στὸ νοῦ τοῦς Ἑλλήνες δὲ φράνουν.
 Διο. Ἄλλα ἔθιμα· σ' αὐτὸ τοὺς ξεπερνοῦνε.
 Πεν. Καὶ νύχτα τὴ λαμπρὰ τελείς ἢ μέρα;
 Διο. Πιὸ κατανυχτικὸ εἶναι τὸ σκοτάδι.
 Πεν. Γιατὶ τίς γυναικῆς κινδυνὸς καὶ δόλος.
 Διο. Τὸ αἶσχαρὸ κανελίς τὸ βρίσκει καὶ τὴ μέρα.
 Πεν. Θὰ παιδευτεῖς γιὰ τίς κακὰς ἐμπνοάς σου.
 Διο. Γιατὶ τὸ πείσῃμα σου ἐσὺ καὶ τὴν ἀσέβεια.
 Πεν. Αὐθάδεια πύχει κι ἐνγλωττῆς ὁ βέκχος!
 Διο. Τί κακὸ θὰ μοῦ κάμεις; Τί θὰ πῆθω;
 Πεν. Θὰ κόψω πρῶτα αὐτὸν τὸ βόστροχό σου.
 Διο. Εἶναι ἱερὸς· τὸν τρέφω γιὰ τὸ θεὸ μου.
 Πεν. Ἐρεῖρα αὐτὸν παρὰδῶσε τὸ θῆσο.
 Διο. Πάρ' τον ἐσὺ· τὸν ἔγω ἀπὸ τὸ Βάκχο.

- Πεν. Στὴ φυλακὴ θὰ βάλω νὰ σὲ κλείσουν.
 Διο. Ὁ θεός, σὲ θέλω ἐγώ, μὲ λυτρώσω.
 Πεν. Σὺν τὸν καλέσεις μὲ τίς βέκχες γύρω.
 Διο. Καὶ τῶρα βῆσαι ὅσα τρεβῶ· κοντὰ εἶναι.
 Πεν. Καὶ ποῦ εἶναι; Ὅσο γιὰ μένα δὲν τὸν βλέπω.
 Διο. Μαζί μου· ἐσὲ ἢ ἀσέβεια σοῦ τὸν κρύβει.
 Πεν. Πύστετε τον, ποῦ ἀήγητὰ κι ἐπὲ καὶ Θῆβα.
 Διο. Μή! Ὁ μυαλωμένος, σὲ κινωλοῦς μιλάω.
 Πεν. Ναι λέω ἐγώ, ποῦ πιδότερό σου ὄρλω.
 Διο. Ἄγνοεῖς τί λές, τί κάνεις καὶ ποιὸς εἶσαι.
 Πεν. Πενθέας, τοῦ Ἐχλῶνα γιὸς καὶ τῆς Ἀγαθῆς.
 Διο. Τ' ὄνομά σου οἰωνὸς τῆς συμφορᾶς σου.
 Πεν. Περπάρτα· φυλακίστε τον στὸ στάβλο
 Διο. τῶν ἀλόγων, νὰ ζεῖ μὲς στὸ σκοτάδι.
 Πεν. Χόρσε ἐκεῖ· μὰ οἱ συνεργάτρισεός σου
 Διο. τοῦ κακοῦ, ποῦ τίς ἔφερες μαζί σου,
 Πεν. θὰ πουληθοῦν ἢ, ἀφοῦ τοὺς σταματήσω
 Διο. ἀπὸ κρότους καὶ τύμπανα τὸ χέρι,
 Πεν. θὰ τίς βάλω ἀνωφάντρες νὰ δουλεύουν.
 Διο. Δὲ γίνετται νὰ πῆθω ὅ,τι δὲν εἶναι
 Πεν. γραφτὸ μου νὰ τὸ πῆθω· ἄστε πηγαίνω.
 Διο. Μὰ ὁ Διόνυσος, ποῦ λές πῶς δὲν ὑπόρχει,
 Πεν. θὰ σὲ βάλει μπροστά, θὰ σὲ παιδέψει
 Διο. γιὰ τίς ὑπερβασίς σου· ναί, σὰν κάνεις
 Πεν. κακὸ σ' ἐμᾶς, ἐκεῖνον φυλακίσεις.

Οἱ ὑπηρέτες τὸν παίρνουν στὸ παλάτι· ἀπὸ κτήνη πύγμα ματαίει σ' αὐτὸ κι ὁ Πενθέας.

Χορ.

Πανέμνοστη παρθένα, Δίωκη σεβαστή,
 κόρη τοῦ ποταμοῦ Ἀχελῷου, ἐσὺ
 κάποτε μέσα στὰ νερά σου
 τοῦ Δία τὸ γιὸ
 βρέφος τὸν δέχτηκες τὴν ἄρα

και σίδερο ἢ χαλκός· και στίς πλεξίδες
εἶχαν φωτιά χλωρίς νά καλεῖ. Οἱ ἀθρόωτοι,
ἀγριεμένοι πολοὶ οἱ βάρχεις τοῦς ἀπτόξαν
τά πράγματα, ἀρματωθήκαν· και τότε
τὸ θέαμα πολοῦ εἶδαμε ἦταν φοβερό.

Τῶν ἀντρῶν δὲν τίς μέτρωναν οἱ λόγχεις,
κι αὐτές, πετῶντας θύσσους, τοῦς πάλγῶναν,
οἱ γυναῖκες τοῦς ἀντρες· κι ἐνῶ ἐκεῖνοι
ἔρευγαν, τοῦς χτυποῦσανε στίς πλάτες,
μὲ κάποιο θεὸ βοηθῶ, φῶς φανερό.

Ἔσπερα ἐκεῖ πολοὶ τ' ἀναβρύσματα εἶχε
βγάδει γι' αὐτές ὁ θεὸς ξαναβεβήκαν.

Νισπτήκαν, βγάδαν τὰ αἵματα· τίς στέλιες
ἀπὸ τὰ πρόσωπά τους τοῦς τίς γλέψαν
τὰ φέδια μὲ τίς γλῶσσες τους. Ἄφῆτη,
αὐτὸν τὸ θεὸ λουτῶν, ὅποιος και νά ἔναι,
νά τὸν δεχτεῖς στή χώρα μας· και σὲ ἄλλα
μεγάλος εἶναι και, ἀκουστὰ ὅπως ἔχω,
εἶδωσεν αὐτὸς στὸν ἀνθρώπο τὸ κλήμα,
τὸ βάλσαμο τῆς λύπης· κι ἂν δὲν ἔχεις
κρῶσι, δὲν ἔχεις ἔρωτα, δὲν ἔχεις
τίποτε ἀπ' ὅσα δίνουν τῇ χαρᾷ.

Κορ.
Φοβοῦμαι νά μιλήσω μπρός στὸ πῆγα
λεύτερα, μὰ ἄς μιλήσω· ἀπὸ κανέναν
ὁ Βάρχεις θεὸ δὲν πέφτει παρακάτω.

Πεν.
Νά, σὰ φωτιά πολοῦ κρυφοκαλεῖ, τὸ θράσος
τῶν βακχῶν τῶρ' ἀπλώνεται κοντὰ μας,
ψόγος τρανός στὰ μέτρια τῶν Ἑλλήνων.

Μὰ ἄς βιαστοῦμε· στίς Ἥλεκτρες τίς πύλας
πετῆξου ἐοῦ και πὲς οἱ ἀσπιδοφόροι,
και τὸ γοργὸ ἱππικὸ, κι ὅσοι τίς πέλτες
κροτοῦν, κι ἐκεῖνοι πολοὶ οἱ χορδὲς τῶν τόξων
στὰ χέρια τους βροντοῦν, νά μαζευτοῦνε·
γιατὶ ἐκστρατεία θὰ σκάσω ἀπὰ στίς βάρχεις·

Διο.
φοβερό, νά παθάλω ὅσα παθάλω
ἀπὸ γυναῖκες· τοῦτο παραεῖναι.

Ἄνθρωπος πολοῦ ἔλαβε τῆν ἐπιτολή και ὁ βοσκὸς φεύγων.

Ποῦ ἀσκημα μοῦ φέρθηκες, Πενθεά,
κι ἀήγητᾶς κι ὅσα λέω, μὰ θὰ μιλήσω·
στὸ θεὸ ἐνάντια μὴ σηκώσεις ὄρα·
μὲνε ἦσυχος· γιατί δε θ' ἀνεγρεῖ
ποτέ του ὁ Βροντορὸς νά δεῖ νά διώγεις
ἀπὸ τὸ βακχικὸ βουνὸ τίς βάρχεις.

Πεν.
Τίς συμβουλὲς παράτα και, μὴν κι ἔχεις
ἔσφυει ἀπ' τὰ δεσμά, τῇ λευτεριά σου
κότταξε νά φυλάξεις ἢ σοῦ ἀρέσει
ἔναντ' ἐπὶ φυλακῇ σου νά σὲ στελῶ;

Διο.
Ὁ δὲ τοῦ θυσίαζα κέλιον, ἀντίς ν' ἀγριεῖω,
θητηρὸς μὲ θεῶ, και νά κλοτσάω σ' ἀγκάθια.
Ναί, τῇ θυσία πολοῦ πρέπει· αἶμα γυναῖκειο
θὰ βάλει τίς λακκιὰς τοῦ Κιθαυρώννα.

Πεν.
Ὁ δὲ νροπιαστρεῖτε· οἱ χάλκινες ἀσπίδες
μπρός στῶν βακχῶν τοῦς θύσσους θὰ τὸ σκάνε.
Μὲ ξένο ἀνοικονόμητο ἔχω μιλήξει·
ὅπως και νά φεβεῖς, δὲν κλεῖ τὸ στόμα.

Διο.
Εἴν' ἀκόμα καιρὸς νά τὰ βολέψεις.
Πῶς; κἀνοντας στίς δουλὰς μου τὸ δουλιό;
Μὲ τὸ καλὸ θὰ φέρω ἐδῶ τίς βάρχεις.
Κάποια παγίδα πονηρὰ μοῦ στήνεις.

Πεν.
Τι παγίδα, πολοῦ θέλω νά σὲ σώσω;
Συμφωνήσεις μ' αὐτές, γιά νά μπορεῖτε
πάντα βακχεῖες νά κἀνετε.

Διο.
Ναί, ἀλήθεια,
μὲ τὸ θεὸ σ' αὐτὸ ἔχω συμφωνήσει.

Πεν.
Φέρετε ὄρα ἐδῶ, κι ἐοῦ ἀφῆσε τὰ λόγια.
Διο.
Ἄ!

Πεν.
Θέλεις νά δεῖς τῇ συνέξῃ τους στὰ ὄρη;
Ναί, θὰ ἴδω γι' αὐτὸ πολὺ χροσάφι.

Πεν.
Ἄ!

- Διο. Και ποιός ὁ λόγος που ἔχεις τέτοιοι πτόθο;
 Πεν. Μὲ πόνο θὰ τὶς ἐβλάπτω πιωμένες.
 Διο. Ἀποῦ μὲ πόνο, πῶς θὰ εὐχαριστήσουν;
 Πεν. Ναι, θέλω σιωπηλὸς κάτω ἀπ' τὰ δέντρα...
 Διο. Νὰ πᾶς κρυφά; Μὰ θὰ σοῦ βροῦν τ' ἀχνάρια...
 Πεν. Σ' αὐτὸ ἔχεις δικιο· φανερά θὰ σύρω.
 Διο. Δουπόν, τ' ἀποφασίζεις; Νὰ σὲ πᾶω;
 Πεν. Ναι, εὐθὺς· καιρὸ γιὰ χάσιμο δὲν ἔχω.
 Διο. Φόρεσε τότε φόρεμα ἀπὸ βύσσο.
 Πεν. Γιατί γυναικείο; Μὴ θ' ἀλαζέω φύλο;
 Διο. Ἄν ἄντρα ἐκεῖ σὲ δοῦν, θὰ σὲ σκοτώσουν.
 Πεν. Εἶσαι σοφός· αὐτὸ δὲ τό 'χεις δείξει.
 Διο. Ὁ Διδνωσος σὲ τοῦτρα μ' ὀρμηγεῖται.
 Πεν. Ἡ συμβουλή σου πῶς θὰ μπεῖ σὲ πράξη;
 Διο. Ἐγὼ θὰ μπῶ στὸ σπῆτι νὰ σὲ ντύσω.
 Πεν. Τί ποῦχα λές; Ἰυναίκεια; Ντρέπομαι ὅμως.
 Διο. Θὰ πῆ πῶς δὲν ποθεῖς νὰ δεῖς τὶς βάρκες.
 Πεν. Καὶ τί λογῆς στολῆ λές νὰ φορέσω;
 Διο. Μακριὰ πλεξίδια πρώτα στὸ κεφάλι.
 Πεν. Τοῦ στολισμοῦ μου ποῖο τὸ δεύτερο ἄρθρο;
 Διο. Φουστάνι ὡς κάτω· στήν κορφή μαγνάλδι.
 Πεν. Κοιτὰ σ' αὐτὰ θὰ βάλω τίποτε ἄλλο;
 Διο. Ἄφημα ἐλαφίσιο παραδολὸ καὶ θύσο.
 Πεν. Δὲ βάζω ἐγὼ γυναικεία.
 Διο. Μὰ θὰ πέσουν
 κορμιὰ, ἂν τῇ μάχη πιόσεις μὲ τὶς βάρκες.
 Πεν. Ναι, πρώτα ἄς πᾶω γιὰ μιὰ κατασκοπεῖα.
 Διο. Πιὸ φρόνιμο εἶν' αὐτὸ ἀπ' τὸ νὰ ξαρφέξεις
 τὸ κακὸ μὲ κακί.
 Πεν. Μὰ μὲς στήν πλόη
 Διο. δὲ θὰ μὲ δοῦν που θὰ περῶ οἱ Καδιμεῖοι;
 Πεν. Ἄπὸ ἔρημα δρομάκια θὰ σὲ πᾶω.
 Διο. Ὅ, τι ἄλλο κάλλια, μὰ ὄχι βαρχῶν μπαλάνιο.
 Πεν. Μέσα θὰ μπῶ καὶ θὰ σκοπεῶ τί πέφτει.

- Διο. Πήγαυε· ὅσο γιὰ μένα, ὄ, τι θελήσεις.
 Πεν. Ναι, φεύγω καὶ ἡ θὰ πᾶω ἀρματωμένος
 ἢ θ' ἀκολουθήσω τῇ δούκῃ σου γλώμη.
 Διο. Μπαῖνει στὸ παλάτι.
 Διο. Ἰυναίκες, τοῦτος πέφτει στήν παγίδα·
 Πεν. θὰ πᾶει κι ἐκεῖ θὰ βρεῖ τὸ θάνατό του.
 Διο. Τώρα ἡ δουλειὰ δούκῃ σου, Διδνωσε, εἶναι·
 Πεν. κοιτὰ μας εἶσαι, ναί· τιμώρησέ τον.
 Διο. Ἄφσσα λαφριά μέσα του χύσε πρώτα·
 Πεν. ὅσο εἶν' αὐτὸς ἐκεῖ στὰ συγκαλάξ του,
 Διο. δὲ θὰ δεχτεῖ γυναικεία νὰ φορέσει,
 Πεν. μὰ ἂν ἔστραπτῆσαι ὁ νοῦς του, θὰ τὰ βάλει.
 Διο. Θάλω γελῶτος νὰ γίνῃι στοῦς Θηβαίους,
 Πεν. ὡς θὰ περνᾶ μὲ τὰ γυναικεία ποῦχα
 Διο. μετὰ ἀπὸ τόσο ἀγρίεμα καὶ φοβέρα.
 Πεν. Πᾶω τὰ στολιδία στὸν Πενθέα νὰ βάλω
 Διο. που μ' αὐτὰ θὰ διαβεῖ στὸν κάτω κόσμο
 Πεν. σφαγμένος ἀπ' τῆς μάνας του τὰ χέρια·
 Διο. καὶ θὰ νιώσει τὸ γιὸ τοῦ Δία, τὸ Βάκχο,
 Πεν. που 'ναι θεὸς μὲ τὰ δῶα· προμερῶς,
 Διο. μὰ καὶ ποὺν γλυκὸς γιὰ τοὺς ἀνθρώπους.
 Πεν. Μπαῖνει στὸ παλάτι.
 Χορ. Ἄφαγε θὰ 'ρθεῖ μιὰ μέρα
 Πεν. που μὲ μακρὰ βαρχιχὴ σὲ χοροὺς διονυχτίους
 Χορ. τ' ἄστρο μου πῶδι θὰ φέρω,
 Πεν. μὲς στοῦ ἀγρίου τῇ δροσιὰ τὸ λαϊμό μου τινάζοντας;
 Χορ. Ἰδια λαφίνα, που μέσα στήν πρᾶσινη παλῖσι χαρὰ
 Πεν. τοῦ λιβαδίου,
 Χορ. τὸ φοβερὸ σὰν ξεφύγει κωνήγρι.
 Πεν. Ἐξω ἀπὸ τ' ἄγριο ξεφύγει καρτέρι

πάνω ἀπὸ δίχτυα πηδώντας καλόπλεγμα
 κι ὁ κυνηγὸς στὰ σκυλιὰ του χουριάξει νὰ τρέξουν·
 μὲς στὸ ἀκροπόταμιου μπαίνει τὸ σιάδι ἀνεμώποδη,
 ἄλη χαρὰ πῶχει βρεῖ
 ἔρημο τόπο ἀπ' ἀνθρώπους,
 λόγγο πικρὸ καὶ βαθιστικωτό.

Τί ναι ἡ σοφία;

Ἄπ' ὅσα δίνουμε στὸν ἄνθρωπο οἱ θεοὶ
 ποὺ τ' ἴσοφώτερο εἶναι δῶρο;

Ἄπάνω ἀπ' τῶν ὄχτρων σου τὴν κορφὴ
 τὸ χέρι σου ν' ἀπλώνεις νικηφόρο.

Ὅ,τι εἶν' ὠραῖο, αὐτὸ καὶ μᾶς εὐχαριστεῖ.

Δυσκοιλοσάλευτη ἡ θεία

δύναμη, κι ὅμως ποτὲ δὲ λαθεῖ: παιδεύει
 κείνους ποὺ ἀνέμυαλο πείσιμα

δειχνουν καὶ δὲν προσκυνοῦν, οἱ τρελοὶ, τοὺς ἀθάνατους·
 κρύβει γιὰ χρόνια μὲ τρόπους πολλοὺς τὴν πορεία τοῦ καιροῦ
 καὶ κυνηγᾷ

κείνον ποὺ εὐσέβεια δὲν ξέρει καὶ νόμο.

Ἔγνοια καὶ γνώμη δὲν πρέπει νὰ φέρνεις
 πάνω ἀπ' αὐτὸ ποὺ οἱ συνήθειες ὄρισαν.

Πρῶτα δὲ σοῦ στοιχίξει, κι ἐοὺ νὰ πιστεύεις

— ὅ,τι καὶ νὰ ναι δὲ αὐτὸ ποὺ τὸ λέμε θεότρητα —
 κύρος πὼς ἔχει πολὺ

καὶ τὸ ἀπ' τῆ φύση ὀρισμένο

καὶ μιὰ συνήθεια μακροχρόνη.

Τί ναι ἡ σοφία;

Ἄπ' ὅσα δίνουμε στὸν ἄνθρωπο οἱ θεοὶ
 τί τ' ἴσοφώτερο εἶναι δῶρο;

Ἄπάνω ἀπ' τῶν ὄχτρων σου τὴν κορφὴ
 τὸ χέρι σου ν' ἀπλώνεις νικηφόρο.

Ὅ,τι εἶν' ὠραῖο, αὐτὸ καὶ μᾶς εὐχαριστεῖ.

Μακαρισμένος αὐτὸς
 ποὺ ἔχει περάσει τὰ κύματα,
 ποὺ ἔχει ξηφύγει τῆ θάλασσα
 κι ἀπαξοβόδι ἔχει βρεῖ·

μακαρισμένος κι αὐτὸς ποὺ ἀπ' τοὺς κόπους ἤσυχασε.

Ὅσο γιὰ πλοῦτη καὶ δύναμη,
 ὁ ἕνας τὸν ἄλλον ἄλλως ἔστρεψά.

Μύριες ἐπιβες σὲ μύριους ὑπάρχουν θνητοῦς·

ἄλλες σὲ τέρμα εὐτυχίας ὀδηγοῦν
 κι ἄλλες σκοποῦνε καὶ σβήνουν·

καλοστύλιω τὸν ἄνθρωπο

ποὺ, ὅπως οἱ μέρες κυλοῦν, ἡ ζωὴ του διαβαίνει καλά.

Ἐρῶναι ἀπὸ τὸ παιδί ὁ Διόνυσος· τὸν ἀκολουθεῖ, σὲ μικρὴ ἀπόσταση, ὁ Περθέας
 μὲ στολὴ βάρχης.

Διο.

Ἐσύ, Πενθέα, ποὺ ἐπιθυμεῖς νὰ βλέπεις

ὅσα δὲν πρέπει καὶ ποὺ τρέχεις ὅπου
 δὲν εἶναι γιὰ νὰ τρέχεις, πρόβαλε ἔξω

μυρὸς στὸ παιδάτι, νὰ σὲ δῶ, μὲ βάρχης
 στολὴ, ποὺ πᾶς στῆ μάνα σου νὰ στήσεις

κατασκοπεῖα καὶ στίς συντρόφισσές της·
 σὰ νὰ εἶσαι ἀπὸ τίς κόρες μιὰ τοῦ Κάδμου.

Μοῦ φαίνεται πὼς βλέπω δυὸ ἡλίου, βλέπω
 διπλῆ καὶ τὴν ἐπ'ἐκπύλη τῆ Θήβα·

τὸν ὀδηγὸ μου ἐσὲ σὲ βλέπω ταῦτο
 μὲ κέρατα. Καὶ πρῶτα ζῶο μὴν ἦσουν;

Δὲν ἔξρω· τώρα μιὰ φορὰ εἶσαι ταῦτος·
 Ὁ θεός, ποὺ πρῶτα θυμωμένος ἦταν,

μᾶς συνοδεύει ὡς φίλος· τώρα βλέπεις
 ἔκεινα ποὺ νὰ βλέπεις εἶναι ἀνάγκη.

Πεν.

Δὲ μοιάζω τῆς Ἰνώς ἢ τῆς Ἀγαύης,

ποὺ δὲ καὶ μάνα μου εἶναι; Πῶς μὲ βλέπεις;

- Διο. "Ίδιος μ' αὐτέξ. Ἄλλα ἢ πλεξίδα τούτη
έφυγε ἀπὸ τῆ θέση τῆξ ἀλλοῖωξ
τῆν εἴγα στρωσει κάτω ἀπ' τὸ μαρνάδι.
Πεν. Ναι, μέσσα ἐγὼ καθὼξ βαρχολογοῦσα,
τῆν τιναζα μπρὸξ πῖσω κι ἔχει φύγει.
Διο. Θὰ σοῦ τῆν ξανασιτάξω· εἶναι δουλειά μου
νὰ σὲ φρονιζῶ. Πάνα το κεφάλι!
Πεν. Ἔστὺ μὲ ὀρξίξειξ τῶρα νὰ με· σιὰξ' τη.
Διο. Καὶ ἡ ζῶνη σου ξεσφιγτηκε· δὲν πέφτουν
κι οἱ δεινάξ ἀπ' τὸ φρέμα στρωτὰ
στουξ ἀστραγάλουξ.
Πεν. Στὸ δεξί τὸ πόδι
μου φαίνεται κι ἐμένα· ἀλλὰ ἀπ' τῆν ἄλλη
ἐρχεται ὡξ κάτω ὠραῖα τὸ φρέμαί μου.
Διο. Ἀναπάντεχα ἀν δεῖξ σεμνέξ τίξ βάχχεξ,
θὰ πειξ πὼξ εἶμαι ὁ πρὸ καλὸξ σου φίλωξ.
Πεν. Πῶξ νὰ πιάσω τὸ θῆροξ; Στὸ δεξί μου
ἦ στὸ ξεφλί; Πῶξ τὸν χεραιῶν οἱ βάχχεξ;
Διο. Πέπει νὰ τὸν σηκῶνεις στὸ δεξί σου
προβάλλουραξ μαζί τὸ δεξί πόδι.
Πεν. Πόσο μου ἀφέσειξ πολὺ ἀλλὰξξ μυαλά!
"Ἀραγε θὰ μποροῦσα νὰ σηκῶσω
τοῦ Κιθαίρῶνα τὰ λαγνάδια, μὲ διαξ
τίξ βάχχεξ τουξ μαζί, σ' αὐτοῦξ τουξ ὄμουξ;
Διο. Μπορεῖξ, ἀν θέλεις· πρῶτα ἡ γνώμη σου ἦταν
ὄχι σωστῆ· τῶρα εἶναι αὐτῆ πολὺ πρέπει.
Πεν. Νὰ πάρουμε λοστοῦξ; Ἡ νὰ στηλιζῶ
ὄμο καὶ μπάρταξ κάτω ἀπ' τίξ κορφέξ του
καὶ νὰ τίξ ξεκολλήσω μὲ τὰ χέρια;
Διο. Μὴ χαλάσειξ δὲ κιόλαξ τὰ ἱερά
τῶν Νυμφῶν καὶ τίξ θέσειξ στου ὁ Πάναξ
κἀθεταὶ καὶ λαλεῖ μὲ τὸ σουρωλά.
Πεν. Σωστὰ· δὲν πρέπει μὲ τῆ βία τίξ βάχχεξ
νὰ τίξ νικήσω· θὰ κρυφτῶ στὰ δέντρα.

- Διο. Τὸ κούψιμο πολὺ πρέπει ἐστὶ θὰ κάμεις,
ποὺ βίγλα δουλερῆ πᾶξ νὰ τουξ στῆσειξ.
Πεν. Θὰ ἴναι, θαρρῶ, ζωσιμένες στῆξ ἀγάπηξ
τὰ γλυκὰ βρόχια σὸν πουλιά στουξ θάμνουξ.
Διο. Αὐτὸ ἴσα ἴσα πᾶξ νὰ ξερναντέψειξ·
Πεν. κι ἀν δὲν πιασεῖξ, μπορεῖ καὶ νὰ τίξ πιάσειξ.
Καρμεστῆξ ὀδηγα με ἀπ' τῆ Θῆβα.
Διο. μόνωξ ἐγὼ τολιμῶ· εἶμ' ὁ μόνωξ ἀντραξ.
Πεν. Γι' αὐτῆ τῆν πῶλη μόνω ἐστὶ πασαλίζεξ;
Διο. Γι' αὐτὸ θὰ μπειξ σὲ ἀγῶνεξ πολὺ σοῦ ἀρμόζων.
ἀλοῦθα· ἐγὼ ὀδηγὸξ σου καὶ σωτήραξ
πηναινω· κι ἄλωξ θὰ σὲ πᾶπει ἐκεῖθε.
Πεν. Ναι, ἡ μάνα μου.
Διο. Εξχωριστόνε γιὰ θῶουξ.
Πεν. Μὰ πᾶω γι' αὐτὸ.
Διο. Στὰ χέρια θὰ ἔρθειξ πῖσω....
Πεν. Τιμῆ γιὰ μὲ.
Διο. στῆξ μάνωξ σου τὰ χέρια.
Πεν. Τί μεγάλαῖα!
Διο. Ναι, τέτοια μεγάλαῖα!
Πεν. Ἐργεσιπῶ δουλειά πολὺ ἀξίλει, ἀλήθεια.
Διο. "Ὁ φοβερόξ ἐστὶ σοῦ, φοβερόξ,
καὶ φοβερά κι ἐκεῖνα ὄπου πηναινεῖξ,
ὄστε στὰ οὐράνια ἡ δόξα σου θὰ φτάσει.
Πεν. Τὰ χέρια σας ἀπαῶστε, Ἄγαυῆ κι οἱ ἄλλεξ
Διο. κόρεξ τοῦ Κόδμου ἐσεῖξ· τὸ παλαιάρι
αὐτὸ τὸ φέρνω σὲ μεγάλο ἀγῶνα·
Πεν. νικητῆξ θὰ ἴμαι ἐγὼ, ναι· ἐγὼ κι ὁ Βάχχοξ.
Διο. "Ὅσο γιὰ τ' ἄλλα, τὸ ἔργο θὰ τὰ δέλει.
Πεν. Ἀκοουθεῖ τὸν Περθέα, ποὺ εἶχε κιάλαξ ξεκνήσει μὲ ἕναξ ὄναθὸ του.

Χορ. Σῆπτε, πρέξτε, ἐσεῖξ γοργέξ τῆξ Λύσσαξ σκύλαξ,
πρέξτε στὸ βουνό.

που τῆ στροπῆ εἶχε στείλει τοῦ μεγάλου
 "Οριου σὸ χῶμα, πόσο χλωιά γιὰ σῆμα!
 Εἶμαι ἕνας δοῦλος βέλαια, μὰ κι ἂν εἶμαι...

Κορ.

Αγγ.

Χορ.

Αγγ.

Χορ.

Αγγ.

Χορ.

Αγγ.

Χορ.

Αγγ.

στῆς φυλακῆς τῆ φοβέρα ἀπὸ κάτω ἐγὼ πιά θε ζαρῶνα.
 Κι ἐλαίωαν, λές, ἀπὸ τῆ Θῆβα οἱ ἄντρες;
 Δὲν εἶν' ἀφέντης μου ἡ Θῆβα, ὁ Δάωνος
 εἶν' ὁ δικός μου ἀφέντης.

Σ' αὐτὸ συγχωρημένη, μὰ δὲν εἶναι
 ἄρατο γιὰ συμφορὲς νὰ καιμαρῶνεις.

"Ἐλα, διηγῆσου· τί θάνατος βρῆκε τὸν ἄθροωπο
 ποῦ ἔδικος ἦταν και τ' ἔδικο αὐτὸς σοφιλῶταν;
 Τῆ χάρα ἀφοῦ περάσαμε τῆς Θῆβας
 και τοῦ 'Ασωποῦ διαβήκαμε τὸ πέμα,
 πιάσαμε τὰ ριζὰ τοῦ Κιβαίρωνα,
 ὁ βασιλιάς, ἐγὼ ὡς ἀκόλουθός του,
 κι ὁ ξένος, ὁ ὀδηγός σὸ πανηγύρι.

Στῆν ἀρχή, σ' ἔνα πρῶσινο παρόγγυ
 καθίσαιμε, προσέχοντας μὴν τύχει
 κι ἀκούγεται ἡ μιναῖά ἢ τὰ βήματά μας,
 γιὰ νὰ βλέπουμε δίχως νὰ μᾶς βλέπουν.
 Πιὸ κατ' μιὰ πεματιά· γκρημοὶ ἀπ' τῆ μία
 κι ἀπὸ τῆν ἄλλη, ἄλο νερά και πεύκα·
 σὸν ἴσκιο καθισμένες οἱ μιανάδες·
 σὲ τερπνές καιταίνονταν δουλειές.

"Ἄλλες τοὺς θύσσους, ποῦ ὁ κισσός τοὺς εἶχε
 πέσει, τυλίγαν μὲ κισσὸ καινούριο,
 κι ἄλλες, σὰ φοραδοῦλες ποῦ ἀπ' τ' ἀμάξι
 τὸ πλοῦμιστὸ ξεζεύτηκαν, φωνάζαν

ἢ μιὰ στῆν ἄλλη βακχικὰ τραγοῦδία.
 Μὰ τὸ γυναικομάνι μὴν μπορῶντας
 νὰ δεῖ ὁ Πενθέας ὁ δόλιος λέει σὸν ξένο:

«Ἐδῶθε ποῦ εἶμαι τίς ψευτομαινάδες
 δὲν ξεχωρίζω, ἐκεῖ σὸ ψήλωμα ὅμως
 σ' ἔλατο ἀπάνω ἂν σκαρφαλώσω, τότε
 θὰ δῶ καλά τίς ντροπές τους πράξεις.»

Και τότε πιά τοῦ ξένου εἶδα τὸ θάμα·
 τεράψηλο ἔνα ξωνλαδο τοῦ ἐλάτου
 πιάνει κι ἀργὰ στῆ γῆ τὸ καιμηλῶνει·
 λυγούσε αὐτὸ σὰν τόξο ἢ σὰν καιπηλός,
 νὰ πείς, τροχός, ποῦ ὁ τόπος σημάδευει
 τὸ γόρο ποῦ θὰ πάσει ὅμοια κι ὁ ξένος
 στῆ γῆ λυγούσε μὲ τὰ δὺδ του χέρια
 τὸ βουνίσινο χλαρί, ὑπεράνθρωπο ἔργο.
 Τοποθέτησε πάνω τὸν Πενθέα

κι ἀνάμεσ' ἀπ' τὰ χέρια του τ' ἀφήγει,
 ἀργά, ἀπαλά, ψηλά νὰ ξαναπαίει,
 μὲ προσοχή, μὴν πᾶει και τὸν τινάξει·
 κι ὀρόθο τὸ χλαρί σὸν ἄερα ἐστῶθη
 μὲ τὸν ἀφέντη ἀπάνω του καβάλα.

Και πιότερο τὸν εἶδαν οἱ μιανάδες
 παρὰ ποῦ αὐτὸς τίς εἶδε· καθισμένος
 ψηλά, ἦταν φανερός· ἀφαντος τότες
 ἔγινε ὁ ξένος· κι ἀπ' τὰ ὕψη ἀκούστη
 φωνή... τοῦ Δάωνου ἦταν δίχως ἄλλο:
 «Ἵναϊκες, φέρονω αὐτὸν ποῦ ἀναγελάει
 κι ἐσᾶς κι ἐμένα και τίς τελετές μου·
 παιδέψτε τον.» Κι ὡς τὸ 'λεε, στῆνει στυλο
 ἑρῆς φωτιάς γῆ ἀνάμεσα και οὐράνια.
 Σῶπασ' ὁ αἰθέρας· σιωπηλὰ τὰ φύλλα
 τὸ δασοκίενο κράτησε παρόγγυ·
 θεριοῦ φωνή δὲν ἄκουες. Οἱ μιανάδες
 ὀρθιες περτοῦνται — καθαρὰ τὸν ἦχο

δὲν τὸν πῆραν ἴ ἀφτιά τους — κι ἔνα γύρο τὰ βλάματὰ τους ρίχνουν. Τότε ἐκεῖνος ξανά προστάζει· κι ἔτσι πιά τοῦ Κρόνου οἱ κόρες νιώσαν ἑάστερα τῆ διάτρα τοῦ Βάκχου, εὐθὺς χιμήξανε τρεχάτες σὰν πραιοτέρες, τοῦ Πενθέα ἢ μάνα ἢ Ἀγαθή, οἱ ἀδερφές της, κι οἱ ἄλλες Βάκχες· ρηματιά και χαράδες βοβολοῦσαν ἀπὸ ἔμπνοῃ τοῦ θεοῦ ξεφρευασμένες. Κι ὡς εἶδαν τὸν ἀφέντη καθισμένον στὸ δέντρο, πρώτα πρῶτα, σὰ σὲ πύργο πάλω σὲ βράχο στάθηκαν κι ἀρχίσαν νὰ τὸν πετροβολοῦν μὲ ὀρμή, και ἑλάτταν νὰ τοῦ πετοῦν κλωνάρια σὰν ἀκόντια· ἄλλες θύραους ἐνάντια στὸν Πενθέα ἔρχαν, στὸχο θλιβερό· τοῦ κάκου, δὲν τὸν βρίσκαν· γιατί σ' ἐκεῖνο τὸ ὕψος ποὺ καθόταν, γεμάτος ἀγκωνία, δὲν μποροῦσε νὰ φτάσει ἢ δυνάμη τους. Στεφνά, βελανιδιάς κλαφιά τσακίσαν και τίς ρίξες ξεσκάβανε τοῦ ἐλάτου μὲ τέτοιους λοστοῦς ξύλινους· χαμένος κι αὐτὸς ὁ κόπος. Τότε λέει ἢ Ἀγαθή:

«Κάντε ἔναν κύκλιο, Βάκχες, και πιαστεῖτε ἀπ' τὰ κλωνάρια, κείνο κεῖ τὸ ἀργίμι νὰ τσακώσουμι' ἑμεῖς, μὴν πιάει και βγάδει τοῦ θεοῦ τοὺς μυστικὸς χοροὺς στὰ φόρα.»

Τὸ ἔλατο μύρια τότε χέφια ἀδοξέξαν κι ἀπ' τῆ γῆ τὸ ξεφίλωσαν· και χάμω, ἀπὸ τὰ ὄψη ποὺ ἦταν καθισμένος, πέφτει στὸ χῶμα ὁ δόστυχος Πενθέας μὲ σκούξιμο γοερό, γιατί ἐνώθε ὅτι ἢ συμφορὰ κοντὰ του πιά εἶχε φτάσει. Πρώτη ἢ μάνα του κάνει ἀργῆ τοῦ φόνου

κι ἀπάνω του χιμάει· ἀπ' τὰ μαλλιά του πέταξε κείνος τὸ μαγνῶδι, μήπως τὸν γνωρίσει και δὲν τοι σκοτώσει, και πιάνοντας τὸ μῆγουλό της εἶπε:

«Ἐγὼ ἴμαι, ὁ γιός σου, μάνα, ἔγώ, ὁ Πενθέας ποὺ γένησες στὸ Ἐχίονα τὸ παλάτι· σπαραχίσου με, μανοῦλα· φταῖα, ναι, φταῖα, ἀλλὰ μὴ σφάξεις, μάνα, τὸ παιδί σου.»

Ἐκείνη βγάξει ἀφροὺς, στριφογυρίξει τὰ μάτια της τρελά, δὲν τὸν ἀκούει, γιατί ἦταν κάτω ἀπ' τοῦ θεοῦ τὸ χέρι κι ἔπαιρνε ὁ νοῦς της δρόμους ποὺ δὲν πρέπει. Τὸν πιάει ἀπ' τὸ ζεφί, και, ἀντιπατώντας τοῦ δόλιου τὸ πλευρό, τοῦ ξεκολλάει τὸν ὄμο, ὄχι ἀπὸ δυνάμη· ὁ θεὸς τὴν μπόρεση τῆς ἔβαλε στὰ χέρια.

Ἀπ' τὴν ἀλλῆ ἢ Ἴνώ, ξεσκίζοντάς του τὴς σάρκες, ἀποτέλαινε τὸ ἔργο, και γύρω ἢ Ἀύτρονῆ κι οἱ Βάκχες ὄνες τὸν ζῶναν· κι ἔνα βούσιμα σύσμιγτο ἦσαν· ὄσο τοῦ ἴμενε ἀκόμα λήγη ἀνάσα, βογκοῦσε αὐτὸς κι ἀλάδαζαν ἐκεῖνες.

Κρατοῦσε ἢ μιὰ ἔνα χέρι του, κάποιια ἀλλῆ ποδωμένο ἔνα πόδι του· και μέναν ξεσαρακα τὰ πλευρά του· και μὲ χέρια ματωμένα πετοῦσε ἢ καθεμιὰ τους, σὰ σφαῖρα, ἔνα κομίδι τοῦ Πενθέα.

Σκόρπια εἶναι τὰ κοιμιάτια του· ἀλλὰ κάτω ἀπὸ βράχους τραχιούς, ἀλλὰ σὲ θάμνους πυκνοὺς χωμένε· τοῖς τὰ βρίσκει τώρα;

Κι ἢ μάνα του τὸ δόλιο του κεφαλάι —

— βάλπεις, αὐτῆ στὰ χέφια της τὸ πῆρε — στὴν ἀκρη θύραου τὸ ἔμπηξε κι ὡς νὰ ἴαι βουνίστου λιονταροῦ τὸ σεριανέει

στον Κιθαριώνα, ἀφοῦ τίς ἀδερφός της
τίς ἄφησε στοὺς θιασοὺς τῶν μαιναδῶν.
Καμαρωτὴ γὰρ τὸ φριχτὸ κυνήγι
ἐρχεται δῶ στὸ κάστρο κι ὅλο κρᾶζει
τὸ Βάκχο· συνεργάτη της τὸν λέει,
συγκυνηγὸ, καλλίνικο· ναί, νίκη
τῆς χάρισε στὰ δάκρυα βουτηγμένη.
Ἐγώ, πρὶν νὰ ῥθει στὸ παλάτι ἢ Ἀγαυή,
ἀπὸ τῆ συμφορὰ διαγρεῖω, φεύγω.
Ὁ φόβος τῶν θεῶν κι ἡ σωφροσύνη
τὸ πῶς θύομαι εἶναι· καὶ σοφία, νομίζω,
ψηλότερη ἀπ' αὐτὰ οἱ θνητοὶ δὲν ἔχουν.
φεύγει.

1152

Χορ.

Γιὰ τοῦ Βάκχου μας τῆ δόξα
τώρα δε στήσουμε χορό·
καὶ γιὰ τοῦ Πενθέα τῆ συμφορὰ,
τοῦ δρακοντογεννημένου,
τώρα δε μπήξουμε φωνές.
Στὰ γυναικεία ντύθηκε,
πῆρε κι ὄριοςτόλιστο
θύροσ, ἀφύλακτο θάεθρο,
κι ἔβαν ταῦρο γιὰ ὄδηγὸ στῆ συμφορὰ του.
Τὸν τρισένδοξο, ἐπιπνίκιον
ἕμνο ἔσαις, τῆς Θήβας Βάκχες,
μοιροῦδι τὸν κάματε καὶ θρήνο.
Ὡ τί ὄρατος, ἀλήθεια, ἀγῶνας
ν' ἀγκυλιάζεις τὸ παιδί σου
μὲ αἰματοβαμμένη χεῖρα!

Κορ.

Ἄλλὰ τῆ βαρυκνή ποιμπὴ δεχτέστε·
γιατὶ μὲ μάτια διάστροφα σηκώνει
ἔδῳ ἢ Ἀγαυή, τοῦ Πενθέα ἢ μάνα.

1164

Ἐγερται ἢ Ἀγαυή κεραιάντας τὸ κεφάλι τοῦ Πενθέα· τὰ χεῖρα καὶ τὸ φόνεμά της
εἶναι ματωμένα· τὸ πῶσῳπὸ της λάμαται ἀπὸ μὴν ἔργια τρελή χαρά.

ΠΑΥΤΗ

Βάκχες φεσημένες ἐδῶ ἀπ' τὴν Ἀσία,...

Χορ.

Σὺν τί μὲ προτρέπεις νὰ κάμω;

Αγ.

φέρνουμε δῶ νοκοιμμένο θιαστέρι στὸ σπῆτι,
ἀπ' τὸ βουνὸ μόνις τώρα κοιμμένο,
εὐλογημένο κυνήγι.

Χορ.

Βλέπω, καὶ σύντροφο ἐγὼ θὰ σὲ πάρω στὸν κῶμο.

Αγ.

Βρόχια δὲν εἶχα, μὰ ἐγὼ δίχως βρόχια

Χορ.

τσάκωσα αὐτὸ τὸ μικρὸ λιονταράκι· γιὰ κοίταξες, κοίτα!

Αγ.

Πές μου τοῦ τὸ ἴβρες, σὲ ποιὰν ἐρημιά;

Χορ.

Ὁ Κιθαριώνας...

Αγ.

Ἐ τί, Ὁ Κιθαριώνας...

Χορ.

κείνος τὸ σκότωσε, ἐκεῖνος.

Αγ.

Ποιά σας τὸ γτύπησε; πές μας.

Χορ.

Εἶναι δικό μου τὸ πρῶτο βραβεῖο.

Αγ.

Μὲς στῶν βαρυκνῶν τοὺς θιάσους καλότυχη Ἀγαυή μὲ κρᾶζουν.

Χορ.

Ἵστερα ποιά ἀλλή;

Αγ.

Τοῦ Κόδιμου...

Χορ.

Ναί, λέγε, τοῦ Κόδιμου...

Αγ.

οἱ ἄλλες οἱ κόρες

Χορ.

ἐβαδαν χεῖρι σὲ τοῦτο τ' ἀγρήμι.

Αγ.

Ὡ, τί λαμπρὸ ἦταν κυνήγι!

Χορ.

Λάβε λουτὸν στὴν Ἐσφάντρωσθ μέρος.

Αγ.

Τί; Δόστρυχη! Μέρος νὰ λάβω;

Χορ.

Εἶναι νεαρό τὸ μωσχάρι· πυκνὰ τὰ μαλλιά του,

Αγ.

ἀλλ' ἀπαλὸ μόνις τώρα τὸ γνοῦδι

Χορ.

στὰ μάγουλά του φουτρώνει.

Αγ.

Ἐχει πανέμορφη χαίτη ἀργυμοῦ ἀπὸ τὸ λόντρο.

Χορ.

Σὺν κυνηγιάρης τρισάξιος ὁ Βάκχος

Αγ.

ἔξια παρόμοις πᾶνω σ' αὐτὸ τὸ θεριὸ τίς μαινάδες.

Χορ.

Ἀγριμόδνος ἀλήθεια θεός.

κι έμμένα, πού, πατέρας δίχως γιούς,
 τόν βάλιο, τὸ φουγρὸ θάνατο βλέπω
 τοῦ βασταρτοῦ τῶν σταλάγων σου, ἄμοιρή μου,
 πού ἤταν ἡ μόνη ἐλπίδα τοῦ σπυριτοῦ μας.
 Ναι, ὁ στόλος τοῦ σπυριτοῦ μου ἐσύ, παιδί μου,
 τῆς κόρης μου παιδί, ἕνας φόβος ἦσαν
 γιὰ τοὺς πολίτες· βλέποντας ἐσένα
 ποῖος τὸ γέρο τοῦμοῦσε νὰ πειράξει;
 "Ὅπως τοῦ ξέλιξ, ἐσύ τὸν τιμωροῦσες.
 Καὶ τώρα ἀπ' τὸ παλάτι θὰ μὲ διώξουν,
 μέσα στὴν καταφρόνια, τὸ μεγάλο
 τὸν Κάδιμο ἐμέ, πού τῶν Θηβαίων τὸ γένος
 ἔστειρα καὶ λαμπρὸ θέρισα θέρο.

Μυριάριβέ μου — καὶ νεκρὸς ἀκόμα
 θά'σαι, παιδί μου, ἀπὸ τοὺς πιδ ἀκριβοῦς μου —
 δὲ θ' ἀπλώσεις στὰ γένια μου τὸ χέρι
 καὶ δὲ θὰ μ' ἀγκαλιάξεις πιὰ, παιδί μου,
 τῆς μάνας σου πατέρα κρᾶζοντάς με·
 δὲ θὰ μοῦ λές: «Ποῖος σὲ πειράζει, ποῖος
 σὲ προσβάλλει, ταραίζει τὴν καρδιά σου
 καὶ σὲ στενοχωρεῖ; Πές το σ' ἐμένα
 καὶ θὰ τὸν τιμωρήσω ἐγώ, παππούλη.»
 Τώρα ἕνας βάλιος εἶμαι, ἐντὶ χαμένου,
 ἡ μάνα σου γιὰ κλέψες, κι οἱ ἀδερφεῖς τῆς
 δυστυχημένες. Ἐξήνοιαστα ἀν κανένας
 παίρνει τὰ θεῖα, τὸ θάνατο ἀς κοιτάξει
 αὐτὸν ἐδῶ, κι ἀς πρεῖ «στοὺς θεοὺς πιστεῦσω».
 Πονῶ γιὰ σένα· δίκια ὁ ἔργονός σου
 βρήκε πονή, γιὰ σὲ δίως εἶναι πόνος.
 Πατέρα, βλέπεις πόσο ἡ τύχη μου ἔλλαξε.

Ἐδῶ τὸ χειρόγραφο τοῦ ἀρχαίου κειμένου ἔχει ἕνα μεγάλο
 κενό, ἀπὸ πληροφίες δίως ἐνάς δασκάλου τῆς ρητορικῆς τοῦ
 γ' μ.Χ. αἰῶνα, τοῦ Ἀψίνη, καὶ ἀπὸ τῆ χριστιανικῆ τραγωδία

«Χριστὸς Πάσχα», πού, συρραφῆ ὅπως εἶναι στίχων ἀρχαίων
 τραγῶδων, πῆρε πολλοὺς, αὐτούσιους ἢ παραδεδωγμένους,
 καὶ ἀπὸ τῆς Βάκχης, ἔφερομε στὴς γενιές του γρημμές
 τὸ περιεχόμενον τῶν χαμένων στίχων τῆς τραγωδίας μας. Ἡ
 Ἀγαθή θρηνοῦσε γιὰ τὴ συμφορὰ τῆς· τὰ ἔβλεπε μὲ τὸν ἑαυτὸ
 τῆς καὶ στὴν ἀρχὴ δίσταζε ν' ἀγγίξει τὸ δικαιολογημένον κορμί
 τοῦ γιου τῆς, ἐπειδὴ αἰσθανόνταν τὰ χέρια τῆς μιαισίμενα ἀπὸ τὴν
 ἀβελή, μὰ προίεργη πράξη πού εἶχε κάμει πᾶνω στὴν τρέλα τῆς·
 ἔπειτα ὅμως ἔπαινε ἕνα ἕνα μέλος καὶ μοιρολογοῦσε σταπα-
 χτυκά. Αὐτὴ καὶ ὁ πατέρας τῆς συγύριζαν ἔπειτα ὅσο μπορού-
 σαν τὸ κοιματτασμένον λείψανον πᾶνω στὸ φορεῖο καὶ τὸ ξανα-
 σκέπαζαν. Ἐπειρ' ἀπὸ τὸ θρηνο τῆς Ἀγαθῆς ἔλεγε ἴσως με-
 ρικὰ λόγια ἡ κορυφαία τοῦ Χοροῦ καὶ τότε παρουσιαζόταν στὸ
 «θεολογεῖον» ὁ Δόνυσος, ὡς θεὸς δίως τώρα, ὡς ὁ Βάκχος,
 καὶ ἔχι πιὰ μὲ τὴ μορφή ἀπλοῦ βάκχου, λάτρη τοῦ δηλαδὴ καὶ
 ὀπαδοῦ του. Ὁ θεὸς μιλοῦσε πρῶτα γιὰ τὴν ἐνοχλὴ τοῦ Πενθέα,
 γιὰ τὴν ἀσέβεια του, γιὰ τὸν ἄησιο καὶ βλαίο τρόπο του, ἀφοῦ
 ἔφτασε στὸ σημεῖο νὰ τὸν βόισει, νὰ τὸν ἐξευτελέσει καὶ νὰ τὸν
 φυλακίσει, καὶ πρόθετε πῶς ἡ τιμωρία του ἦταν σκληρὴ,
 μὰ δίκια. Ἐπειτα ὁ θεὸς φανερώσε τὴ μέλλοντα τὴν τύχη τῶν
 καρτῶν τῆς Θήβας καὶ ἰδιαιτέρως τῶν προσώπων πού εἶχαν
 ἀνακαταστρεῖ σ' αὐτὴ τὴν ὕπθεση. Ἡ Ἀγαθή καὶ οἱ δυὸ ἀδερ-
 φεῖς τῆς Ἰνώ καὶ Αὐτόνῃ, μιαιμένες ὄνας ἀπὸ τὸ φόνον τοῦ
 Πενθέα, θὰ ἔπρεπε νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν πατρίδα τους καὶ νὰ ζή-
 σουν σὲ ἔξωτος τόπος. Ὁ Κάδιμος, ἀν καὶ ἦταν ἀθῶος καὶ
 εἶχε προσκυνήσει τὸ Δόνυσο, ὁ Κάδιμος πού εἶχε σκοτώσει
 ἄλλοτε τὸ ἱερὸ φίδι τοῦ Ἄρη καὶ εἶχε στείλει τὰ δόντια του,
 ἀπ' ὅπου φύτρωσε τὸ γένος τῶν «σταπατῶν» Θηβαίων, θὰ με-
 ταιορφῶθει τώρα κι αὐτὸς σὲ φίδι, ὅπως καὶ ἡ γυναίκα του ἡ
 Ἀρμονία, καὶ θὰ περάσει μαζί τῆς πολλὰς περσιπέτειες. Τὸ τε-
 λευταῖο μέρος τοῦ λόγου τοῦ θεοῦ σώζεται.

Διο.,

στὴν Κάδιμο.

(Ἄκουσε τώρα τὴ δική σου τύχη.)

ΚΥΚΛΩΨ

ΤΑ ΤΟΥ ΑΠΑΜΑΤΟΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ

ΣΙΑΗΝΟΣ
ΧΟΡΟΙ ΣΑΥΤΡΩΝ
ΚΥΚΛΩΨ

ΣΙΑΗΝΟΣ

Ἦ Βρόμιε, θιά σὲ μνήσους ἔγω σπύρου
πῶν χόρτ' ἐν ῥῆβη κοῦμον ἠθέλει δέμας
πρώτων μὲν, ῥῆκ' ἔμμωτος Ἦγας ἔστο
Νόμιστος ὀφείας ἐκλιπῶν ὄχρου τρωποδός·
ἔκρηθ' ἄρ' ἀπὸ γηγενη μάχης δοδός
ἐπιθέτος σὺ πῶδι παραστατοῦτος πρυάξ
, Ἠγρέλιδον ἔκταν εἰς μέσση θυνῶν δορῆ
ἔκτανα—πέδ' ἴδου, τοῦτ' ἴδδον ὄνευ λέγω;
οὐ μὴ Δε', ἐμει καὶ σπῶν' ἔδαικα Βασίλειο.
καὶ πῶν ἐκείνων μέλιον' ἐκκωλῶ πάθων.
ἐμει γὰρ Ἦγας σοι γένος Τυροσπικῶν
ἀγερτων ἐπόδων, ἀς ἀδηθείης μακρόν,
ἐνὶ πηδύμενος σπῶν τέκνοισι παυσταλῶ
αἴθων κατὰ ἔγχεσιν. ἐν πύδωρη δ' ἔθερα
αὐτὸς λαβῶν ἠέθων ἀμυγῆς δέου,
μαῖδες δ' ἔεστησις ἡμενοι γλαμῶν δία

10

15

ΚΥΚΛΩΨ

ΤΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΠΑΜΑΤΟΙ

Σταυρός, γέρος κοινός, κακοφραγμένος, παρῆρας πῶν Σαυτρῶν.
Κορῆς ἔσπῳρον, ἀπὸ 15 ἠδῶσων. Ἀρ' αὐτὰ ἕως εἶναι ὁ ΚΟΡΥ-
ΦΑΙΟΙΣ τοῦ μιλῆτ' ὅτι διελογισά μέση καὶ δία, καθ' ἕνα ἐκ
κεφαλῆς τοῦ ἑνὸς ἡμυγῶλου, οἱ ΠΑΡΑΣΤΑΤΕΙΣ.
Ὀβισταῖς, ὁ πολυμήχανος ἡρώας τῆς «Ὀδυσσεύς».
Κορῶν Πηδύμενος, μονοφθαλμὸς γένωντας τρωποδός.
Ἀφῶν (κορῶν) πῶσων. Οἱ σπύροι τοῦ Ὀδυσσεύς.
Ἦνα μέλιον σπῳμα σπῳκ πῶσων, τῆς Ἀθῶας, πῶν ἡ σπῳγῆ
παραστατοῦ τὴν αὐτῆ του. Ἦν τέρας ποτῆρας, ἕνα πῶκ, πῶσῶν.
καὶ σὺ βῆθος μὴ χλοισμένη πῶκ. Παρῆκει φαίνεται ἡ θάλασσα.
Ἦνα εὐοκῆ.

ΣΙΑΗΝΟΣ

(Βραβεῖο ἀπὸ τῆς σπῳγῆς πῶσων, μ' ἕνα τρωποδός καὶ
κῶσῶντας σπῳκ γέρας τοῦ ἕνα δίακῶν σπῳσῶν).
Ἦν, Βάχχε, μῦθια βῶσων γὰρ σῶν
πῶσῶν καὶ τῶρα κα ὄντων τὸ κορῶν μου
σπῳκ νῶτα εἶχε τῆ δύνωξη καὶ πῶσῶν
τότε πῶν πῶσῶν ἀπ' τῶν Ἦγας
τῆς βουνησῶν πῶσῶν τῆς Νήμης
πῶν σ' ἀνῶσῶν κα ἔθῶν (1) κατῶν
σπῳκ μέλη τῶν Ἦγῶν, σπῳκ δέξιδ σου
πῶσῶν τῆς πῶν σπῳκ, καὶ μ' ἕνα
τοῦ κοινῶν μου γῶσῶν, πῶσῶν σου
αὐτῶν τῶν Ἠγρέλιδον (2) σπῳκ μέση
πῶσῶν τῶν ἀπῶν τῶν γῶν σπῳκ,
μῆ τῶν σπῳκ μου καὶ τὸ λέα;
Ὀχι, μὴ τῶν τῶν Δία, γὰρ τῶν Ἠγῶν
τῶν δέξιδ ἕνα σπῳκ Βάχχο...
Καὶ τῶρα, πῶν μέλιον εἶναι τὸ βῶσῶν
πῶν πῶν γὰρ σπῳκ ἔσπῳκ Ἦγας
τοῦ Ἦγῶν Ἠγῶν, ἀπῶν τῶν
μακρῶν κα σὲ πῶσῶν (3)—μῶν τῶν
μῆ τῶν πῶν μου ἔθῶν κατῶν
καὶ σὲ ἔθῶν. Ἦγῶ σπῳκ ἀπῶν
τὸ δία τὸ τῶν πῶν κατῶν
καὶ τῶν πῶν, κατῶν τῶν πῶν,
(1) (2) (3). Οἱ ἀπῶν πῶν σπῳκ
καὶ σπῳκ τῶν (σπῳκ 74-76).

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page, including the name 'Johannes...' and other illegible scribbles.

ἐθλοισι λευκαίνοντες ἐξήσαν σ', ἀπυξ.
 ἦσαν δὲ Μακάριος πάλαιον πεπλευκώτατος
 ἀπηλιώτης ἄνεμος ἐμπεσοῦσας βοῆς
 ἐξέβαλεν ἠρώς τήρδ' ἐς Αἰτωλίαν παύσαν,
 ἐν οἱ ποδάσας πορτίον παίδας θεοῖ
 Κόκλωτες ἀκοῦσ' ἄντρ' ἔρημ' ἀνδροκόρον.
 τούτων ἐπὸς λαφθέτες ἄρμην ἐν ὄμοις
 δοῦλον καλοῦσι δ' αὐτῶν φ' ἰατρώμεν
 Πιλόφρημον, ἀπὶ δ' εἴλων βακχευμάτων
 ποιήσας Κόκλωτος ἀρούσιον ποιητῆμεν.
 παῖδες μὲν οὖν μοι κλυτῶν ἐν ἐσχητοῖς
 μέμονοι μῆλιν νέα νέου περνωκίτες,
 ἐνὸ δὲ πλοροῶν πύργα καὶ σάλας στέρως
 μένων τέταρτοι τάδε, τῶ τε θουσεβεί
 Κόκλωσι δεύτων ἀρούσιον δίδασκος.
 καὶ πῶν, τὰ προσηυθέσθ' ἀπυκταίος ἔχει
 σάλας σιδηρεῖ τῆδ' μ' ἀεγέτην ὄμοις,
 ὡς τῶν τ' ἀπῆστα δευκώτην Κόκλωσ' ἔμην
 καθροδοῦν ἄντρος μῆλιδ' ἐκδεδυμέθα.
 ἦδη δὲ παῖδας προσηυθέμενος εἰσοῶ
 ποιήσας, τί καῦτα; μὲν κέρτος σικαλίδων
 ὄμοις ὄμην πῶν τε χάρτε βακχίω
 καίμοι σπουδακίοντες Ἀθολίας ὄμοις
 προσητ' ἀκούδης βακχίτων σικαλίδων;

20

25

30

35

40

μὲ τῶν κουνῶν τὸ χτύπημα τῆ θάλασσα
 τῆ γάλακτι λευκαίνοντας, ἀφέντη μου,
 σ' ἀναέχουσαν. Μὰ εἴχατε κοντέθει
 στον κέβλο τοῦ Μακάρι κα ἀνατοκίτης
 ἀέκφρων τὸ κερὰφι μῆς ἀγέρας
 χτύπησε καὶ μᾶς πέταξε σὲ τούτο
 τὸ βόλεο τὸν Αἰτωλίο, ποὺ σ' ἐπῆμ στήλια
 αἱ πομφημέτοι Κύκλωτες, βακχίπρια
 τοῦ θαλασσοῦ θεοῦ, ζῶν οἱ ποιάδες.
 27' ἐπὸς τοὺς τῶμα εἴμας πεισμένον αἱ δάμια
 τὴν κερωνιά σιδηρεῖ εἴμαστε τὸν κερῶλον
 Πιλόφρημον (4) αὐτὸν τοῦ ὑπερτίπης
 κα ἀντὶ τὰ βακχικὰ πορτίσια, τόρα
 τοῦ ἀνώσιου Κύνδαμα τὰ ζὰ βοκίπια.
 Τὰ παῖδιά μου σὰ νιώτερε ὀδηγᾶνε
 γιὰ βοσκὴ σὰ γαμῆπλάγια τὰ ζὰ του
 κα ἐγὼ πύχηκα ἐδῶ γιὰ νὰ ρεμῆζω
 τὴς γούρας, νὰ σαρώνω τῆ στήλιά του,
 κα ὑπρέτης νὰ στέκα τῶθεου Κύνδαμα
 σπᾶνάσια ὁ δάμιος τὸ δαμκίματά του.
 Μὰ ἀνέγνη, καλῶς πρόσταξε, μὲ τούτο
 τὸ σιδερένιο ἀρμάγι νὰ σαρώνω
 τὸ στήτι, τὸν ἀφέντη μου τὸν Κύνδαμα
 ποὺ λείπει νὰ δεγτρούμε καὶ τὰ κερῶτα
 σ' ὀδοκᾶθερο στήλιω....
 (Σημειωτέον, γυφίει ἀριστερέα καὶ κωτῆτερ ἀκούεται θουσεβας
 δευκαταπέμοος μὲ τρεγούδια).

Μὰ βλέπω τὰ παῖδιά νὰ περιβόσκουν
 κουνῶ πᾶ τὰ κοπέδια... Τὶ ναί τούτες;
 Δὲν εἶν' ὄμοις ὁ κόςτος τῶν παιδιῶνε
 σπῶ γοργὸ χοροπῆγμα (5), ὅπως ὄπεν
 τὸ ἑδάγος ἀντροπεδόντας σπῶ στήτι
 τῆς Ἀθολίας (6) πηγυλάστε, κουνώντας
 τὸ κερὰφι μὲ τρεγούδια καὶ μὲ ἄλλες.

(Μὲ τὸν αὐχρῆτη μποροῦν ἴμακνοι ὁ Χορὸς τῶν Σαυθῶν,
 δάμοι-δᾶμοι-δασαπέτες, τρεγούδωντας καὶ χοροδόντας. Ἰβναι γο-
 ροφι μ' ἐνε μόνον πρᾶξινο τρεξίσι σπῶ κερὰφι καὶ ζῶνη ἀπὸ κα-
 τούλιου δέφρια, σπῶ ὄμοις κερῶντα ἴμακνοι γαλῶλοι κα ἀνο-
 γορπέξ ἀπὸ πῶς, κατὰ τῆ ἐνηθιαιμένη παραδοσιασῶ τῶν Σαυ-
 θῶν...)

ΕΥΠΡΟΜΗΔΟΥ

ζώτης τ' ἀνικτος ἀν' οὐρανὸν ἄνωγ' ἐπι
 στέλονται ἐς τὸν ἄντρον ἀμυρὶ δ' αὐγῶσι
 τρέχῃ φέρονται κενά, βορῆς κερσημέναι,
 κρῆσσοδὲ θ' ἄρηλαός, ἢ ταλαίτογοι ἔβου,
 τίνες ποτ' εἶσιν; οὐκ ἴσασι δευτέρῃ
 Πολύμημον οἷός ἐστιν, ἄκωνος στέγῃ
 τήνδ' ἐμβαβίοντες καὶ Κοινάκων πύθων
 τὴν ἀνδροβροτά θυσυχῶς ἀρηγμένω.
 ἄλλ' ἦσαν γήνοσθ', ἢ' ἐκροθόμω
 πύθων κέρουσι Σικελίῳ Αἰεταίῳ κέρου.

ΟΛΥΠΠΙΔΟΥ

95

ἔβου, φελασάτ' ἄν πύμα ποτάμιον πύθων
 δίφης ἄκως λάβουμαι, εἴ τ' ἐ τις θέλει
 βορῶν ὄδησαι ναυτίλαις κερσημένους;
 —τί χεῖμα; Βρομίκω πύθων κέρου κερσημένω
 Συσυγῶν κέρου ἀντροῦ τὸν ἄνωγ' εἰσορῶ.
 Ζυγῶν κέρου κέρου τὸν πύθων κέρου.

100

- ΣΙ. χαίρ', ὦ ἔπι, δοτὶς δ' εἴ φελασάτ' ἄν πύθων κέρου.
- ΟΛ. Ἰπποκλῆς Ὀδυσσεύς, γῆς Κερσημένω ἄνωγ'.
- ΣΙ. οἷδ' ἄνωγ' ἀντροῦ κέρου, Συσυγῶν κέρου.
- ΟΛ. ἐκείνος οὐτός εἰμι; Ζυγῶν κέρου.
- ΣΙ. πύθων Σικελίῳ τήνδ' ἀνδροβροτά κέρου;
- ΟΛ. ἔξ' Ἰλίου γε κέρου Ἰεσικῶν κέρου.
- ΣΙ. πύθων; κέρου κέρου ἄνωγ' ἀντροῦ κέρου.
- ΟΛ. ἀντροῦ κέρου κέρου κέρου κέρου κέρου.

105

ὄρω καὶ ναυτικῶς μ' εἶνα ἀγγιγὸ τ
 πού γὰρ τὸ στήθια τοῦτο προχωροῦ
 Στὸ σφῆρο κερσημένω δάσει καὶ
 —τόφωγα θέλουν—καὶ νεροῦ λαγῆ
 ἢ μάτρω ἔβου ἢ... ἰάχας ποιοῦ
 ἢ πύθων εἶναι ὁ ἀντροῦ μου δὲν ἔβου,
 ὁ Πολύμημος, μετακινῶν τὴν στέγῃ
 τοῦτ' τὴν ἀνδροβροτά καὶ τὸ στήθια
 τοῦ ἀνδροβροτά Κινάκων φτασμένοι
 γὰρ δευτέρῃ τοῦς...

(Συμφωνία στὸς Συσυγῶν)
 Μὲ ἦσαν, νὰ μάθουκε
 πύθων στῆς Σικελίῳ ἦσαν τὴν Αἴετα.
 (Προσφωνεῖται ἀπὸ τὰ δέξια ὁ Ὀδυσσεύς μὲ σταθὶ στὸ
 κέρου, καὶ ἀπὸ τὸν αἰὸν κερσημένω ἔνα ἀπὸ μὲ κερσημένω
 ἦσαν ἀνδροβροτά οἱ συμπεφοῦ τοῦ μὲ κερσημένω καὶ κερσημένω κερ-
 μακίμω ἀπὸ τὸ κέρου τοῦς).

ΟΛΥΠΠΙΔΟΥ

(Συμφωνία, χαίρ' ὦ ἔπι, νὰ κέρου τὸν Συσυγῶν)
 Ἔ ἔβου, ὄρα μὲς πύθων πύθων κέρου
 νερό, τῆς δάσει γαερικῶ, ὄρα βοῦμαι,
 γὰρ μὴ κερσημένω σὺς θέλει νὰ πύθων
 τρεπῆ στὸς κέρου κέρου κέρου κέρου
 (Βλέποντες ἔβου κέρου Συσυγῶν)

—Μὰ τί νὰ κέρου; καὶ φελασάτ' ἄν πύθων
 πύθων κέρου τὴν πύθων, τὴν πύθων
 ἀπὸ Συσυγῶν κέρου κέρου κέρου κέρου
 (Στὸ Συσυγῶν)
 Καὶ πύθων τὸν πύθων κέρου κέρου.
 Χαίρ', ἔβου; πύθων κέρου κέρου κέρου.
 Ὀ Θεοῦς Ὀδυσσεύς, τὸν Κερσημένω
 ὁ βασιλεύς (?). Ἦν ἔβου κέρου τὸν κέρου,
 ποτὶν ἀπὸ, βλαστάρη τοῦ Συσυγῶν.
 Ἐκείνος ἀνά μὴ κερσημένω με.
 Καὶ πύθων κέρου κέρου κέρου κέρου.
 Ἄν τὸ ἴδιο καὶ ἀπὸ τὸν πύθων τῆς Ἰεσικῶν.
 Μὰ τὸ δόξω δὲν ἦσες, κερσημένω,
 πύθων κέρου κέρου κέρου κέρου κέρου.
 Μ' ἔβου κέρου

- ΣΙ. πύθων κέρου τὸν πύθων κέρου.
- ΟΛ. Ἐκείνος ἀνά μὴ κερσημένω με.
- ΣΙ. Καὶ πύθων κέρου κέρου κέρου κέρου.
- ΟΛ. Ἄν τὸ ἴδιο καὶ ἀπὸ τὸν πύθων τῆς Ἰεσικῶν.
- ΣΙ. Μὰ τὸ δόξω δὲν ἦσες, κερσημένω,
- πύθων κέρου κέρου κέρου κέρου κέρου.
- ΟΛ. Μ' ἔβου κέρου

- μαται· τὸν αὐτὸν δαίμον' ἐξαρτᾶς ἔσθαι.
- 1. ἢ καὶ σὸ δαίμον' ἴσθαι ἀπεστράγγει;
- ΣΙ. ἄγριας δαίμων οἱ Βρῆμον ἀπηγεύσατο.
- Ο.Α. τίς δ' ἦθε γόσσα καὶ τίθες ναυνοῖ νῆσ;
- ΣΙ. Αἰτωτὸς ὄχλος Σικελίας ὑπέρτατος;
- Ο.Α. τὴν δὲ ποτ' ἵσται καὶ πόλεος παργυφίματα;
- ΣΙ. οὐκ ἐστ' ἐρημὸι πῆγες· ἀσθρόατον, ἔσθε.
- Ο.Α. τίθες δ' ἔχουσι γυίαν; ἢ θηρίων γένος;
- ΣΙ. Κρέλασες, ἀπὸ ἔχουσι, σὸ στέγας ὀδῆμον.
- Ο.Α. τίθες κλάοντες; ἢ δειήματα καδάσος;
- ΣΙ. τομάδες· ἀκοβα δ' οὐδὲν οὐδέτις οὐδὲν.
- Ο.Α. στείλαται δ'—ἢ τῷ ἰσθαί;—ἀήμητρος στέγας;
- ΣΙ. γύλασται καὶ τοποῖται καὶ πύλων βοθῆ.
- Ο.Α. Βορῆμον δὲ ποτ' ἔχουσι, ἀμπεῖλον ἴσθαι;
- ΣΙ. ἦρισται τοῖνυ ἀγορον οἰκοβαί γῆνοια.
- Ο.Α. φιλῶσται δὲ γῆνοια πρὸ ἔσθους;
- ΣΙ. γλοσῶσται φωναι τὰ κεία τοῦς ἔσθους πορεῖν.
- Ο.Α. τί φῆσι; βοθῆ γυίονων ἀμπελοποτόν;
- ΣΙ. οὐδέτις μολῶν ἀντ' ὄστις οὐκ ἀρεσποφῆ.
- Ο.Α. ἀντὸς δὲ Κρέλαση ποτ' ἵσται; ἢ ὀδῆμον ἔσθαι;
- ΣΙ. πορεῖτος πρὸς Αἰτῆν θῆγας ἕπεσων ποσῆ.
- Ο.Α. οἷσθ' οὐκ ὀδῆμον, ὄς ἀρεσπομεν γῆνοας;

110

115

120

125

130

- καὶ μ' ἐρίξαν ἔδω ἀμμοποροῦντες.
- ΣΙ. Ὀχιε' τραβῆς καὶ ἐσθὶ τὰ βέσωνα μου.
- Ο.Α. Μὰ ποῦσι; καὶ ἐσθὶ γορῆς νᾶ τὸ θεάσθους εἰσπέθους ἔδω;
- ΣΙ. Ναι, κυνηγῶντας
- Ο.Α. τοῦς ληστεῖς ποῦ τὸ Βέσχο μᾶς ἀπῆλξαν.
- ΣΙ. Καὶ ποῦς ὁ τόπος; ποῖοι τὸν καροῦσθους;
- Ο.Α. Εἶναι τῆς Αἰτῆς ὁ ὄχτος, ὁ ψηλοστροῦς τῆς Σικελίας.
- ΣΙ. Καὶ τὰ κᾶσρα ποῦ εἶναι;
- Ο.Α. τῆς γόσας τὰ παργυφίματα;
- ΣΙ. Ἀπὸ τέτοια
- Ο.Α. μὴ γυρεθῆς ἔδω δὲν ζῶντε ἀσθρόατον.
- ΣΙ. Καὶ ποῖοι τὸν τόπον ἔχουσι; ἢ θηρία;
- Ο.Α. Οἱ Κύνδασες ποῦ ζῶντε μὲσ' ἐστὰ στέγασα καὶ ἀπὸ στέγας δὲν ἔσθουσι.
- ΣΙ. Κι ἀργυγῶς ποῦς
- Ο.Α. ποῦς τοῦς ὀφῆσαι; ἢ μὴ δημοποροῦντας;
- ΣΙ. Βασκοὶ καὶ καὶ κᾶσθους κᾶσθους δὲν ἀκοῦσαι.
- Ο.Α. Καὶ στέγασου—ἢ ποῦς ζῶντε;—
- ΣΙ. τῆς Δῆμητρος τὸ στέγασ;
- Ο.Α. Ζοῖν μὲ γάλα,
- ΣΙ. τοῖσι καὶ πορῆσθους κᾶσθους.
- Ο.Α. Καὶ τοῖς Βέσχο
- ΣΙ. δὲν ἔχουσι τὸ ποσῶ, τὸ ἀμπελοζοῦμαι;
- Ο.Α. Ὀχι· γι' αὐτὸ καὶ γόσσα καροῦσθους
- ΣΙ. ποῦ δὲν ἔχει γορῆς.
- Ο.Α. Μὰ εἶναι φιλῶσται
- ΣΙ. καὶ τῶν ἔσθων τὰ δῆσια τὰ κᾶσθους;
- Ο.Α. ἴσθαι ἔσθων δὲν γλυοῦσται ποῦς εἶναι τὰ κᾶσθους.
- ΣΙ. Τι λέγεις; τὴν ἀμφοποτόσραστη
- Ο.Α. πορεῖν ἔχουσθους;
- ΣΙ. Δὲν ἦθε ἔδω κᾶσθους
- Ο.Α. ποῦ δὲ σφᾶσθους...
- ΣΙ. Ἦσθαι στέγασθους;
- Ο.Α. Ἦσθαι στέγασθους;
- ΣΙ. Κατὰ τὴν Αἰτῆν
- Ο.Α. πορῆσθους μὲ τοῦς ἀσθρόατον γὰρ κυνήγι.
- ΣΙ. ἔσθους τί θεάσθους νᾶ μᾶς βορηθῆς
- Ο.Α. ἔσθους τί θεάσθους νᾶ μᾶς βορηθῆς

- ΣΙ. οὐα οὐδ', Ὀδυσσεύ' ἤμαρ δέ σοι δρώμενον ἔνν.
- ΟΑ. δόησον ἤμαρ σίτων, οὐ σπαυλίγομαρ.
- ΣΙ. οὐα ἔσταν, ἀσπαρρ εἶπτον, ἀλλο πλῆθ' κρέας.
- ΟΑ. ἀλλ' ἦδὸ ληοῦ καὶ τόδε σγχετήριον.
- ΣΙ. καὶ τρεῖς ἄσπας ἔσταν καὶ βουὸς γάλα.
- ΟΑ. ἐσπάρτε φῆς γὰρ ἐμπαυλίγομαρ σπάρτετα.
- ΣΙ. οὐ δ' ἀπυδούσις, εἰπέ μοι, χροσὸν παῖσαν;
- ΟΑ. οὐ χροσὸν, ἀλλὰ πῶμα λιωπόσου φέρο.
- ΣΙ. δὲ φίλτατ' εἰπὼν, οὐ σπαυλίγομαρ πάλλα.
- ΟΑ. καὶ μῆρ Μάρωσ μιν πῶμ' ἔδωκε, παῖς θεοῦ.
- ΣΙ. δὲ ἐξέθερα ταταδ' ἐγὼ ποτ' ἐπυδάμης;
- ΟΑ. δὲ Βασυλῶσ παῖς, ὡς σπαυρότερον μῆθης.
- ΣΙ. ἐπὲ σέμμασ πρὸς ἔσταν, ἦ φέρεσ σὺ πῶρ;
- ΟΑ. ἔσ' ἄσπας, δὲ κερθεῖ πῶρ ὡς ὄρεσ, γέρο.
- ΣΙ. ὄσταν μὲν οὐδ' ἀν τῆρ γυδῶσ πλῆσοαί μου.
- ΟΑ. πῶι δὲσ τάσων πῶμ' ὄσταν δὲ ἐξ ἄσπασ ἔνν.
- ΣΙ. καλῆρ γε κερθῆρ εἶπας ἦδὲ τῶν τ' ἐμῶι.
- ΟΑ. βούλησ σὲ πρῶσ πρῶτῶσ ἀσπασ μῆθης;
- ΣΙ. δέσασον ἦ γὰρ πρῶμα τῆρ ἀπῆρ καλαί.
- ΟΑ. καὶ μῆρ ἐπυδάμης καὶ ποτῆρ' ἄσπασ μῆτα.
- ΣΙ. φέδ' ἐπυδάμῶσ, ὡς ἀσπαυρῶσθῶ πῶσ.
- ΟΑ. ἔσο.
- ΣΙ. σπαυράδῃ, ὡς καλῆρ ὄσπῆρ ἔχει.
- ΟΑ. εἶδες γὰρ ἀπῆρ; οὐ μὰ Δῖ', ἀλλ' ἀσπαυρῶμαρ.
- ΣΙ. πρῶσ πῶσ, ὡς ἀν μῆρ ἄδωγ' ἄσπασ μῶσ.

- ΣΙ. νὰ φύγομαρ ἀπ' ἔδῶ;
- ΟΑ. ἀλλὰ γὰρ σὲ θὰ κἀναμαρ τὰ πῶτα.
- ΣΙ. ψεμῆ νὰ μῆσ πρῶλῆμαρ πρὸ μῆσ λείμαρ.
- ΟΑ. Δὲν ἔπῶμαρ, ἔσταν σούτα, ἀλλὰ ἀπὸ κρέας.
- ΣΙ. Μὰ κὶ αὐτὸ γῶμὸ πῶσῆμαρ τῆσ πῶσας.
- ΟΑ. Μὰ καὶ τοπὶ καὶ γέλα γελαδῶμαρ.
- ΣΙ. φέρεσ τῶ τὰ πρῶλῆμαρ ταρπυλίμῃ νὰ γίνονταρ ἀπὸ πῶσ.
- ΟΑ. γὰρ πῆσ, πῶσο θὰ δέσασ;
- ΣΙ. χροσὸμαρ, ἀλλὰ κερπὸ πρὸ λιωπόσου.
- ΟΑ. ὦ, τὶ γῶμῶδ' ὁ λόγος σου! Κερπὸ εἶμαρ νὰ δέμῃμα τῆτοιο πρῶμα...
- ΣΙ. μὸν τὸ χῆμαρ ὁ Μάρωσας (19).
- ΟΑ. πρὸ ἐπὸ σπῆρ ἀπυδάμῃ μου τὸν ἀπῆρμαρ;
- ΣΙ. ὦ γῶμῶσ τοῦ Βάσυλῶσ, γὰρ νὰ κερταδάμῆσ.
- ΟΑ. Καὶ ἀπὸ κερπῆρ τόμαρ ἦ μαλί σου.
- ΣΙ. Τὸ κερπῆρ αὐτὸ τ' ἀσπῆρ πρὸ βῆσπας, γέρο.
- ΟΑ. (ἴΟ Σῆμαρμαρ μὲ πρῶσπῶσπῆρ κερπῶρῶσπῆρ)
- ΣΙ. Μὰ αὐτὸ μῆθῆ τὸ σπῆμαρ μου γεμῆμαρ.
- ΟΑ. ἔσταν νομῆμαρ; Τὸ κερπῆμαρ ὄσπῶσ πρὸ βγῆμαρ ἀπὸ τ' ἀσπῆρ ἀπῆρῶσ γίνεταρ.
- ΣΙ. Καλῆρ ἔνν ἦ βούλησ πρὸ εἶμαρ καὶ γῶμῆμαρ μου.
- ΟΑ. ὄσπῆμαρ ἀπ' τ' ἀπῆρῶσπο Λυγῆμα κερπῶν νὰ δομῆμαρμαρ;
- ΣΙ. Μὰ τὸ δῆμαρ, μῆ κὶ ἦ ἀπῆρῶσ ἀπ' τῆ δομῆμαρ κερπῆμαρ.
- ΟΑ. Σέμαρ καὶ μῆτῆ ποτῆμαρ μὲ τῶσπῆ μου.
- ΣΙ. ἔσταν τῆ νὰ πῶν νὰ θυμῆθῶσ το.
- ΟΑ. (ἴΟ Ὀδυσσεύσας γερπῶσπῶσ καὶ τὸ δῆμαρ ἀπὸ Σῆμαρ)
- ΣΙ. Νῆ... ἰῶ, πῶ, πῶ λ.. Τὶ φῆμαρ φῶσδῆμα λ..
- ΟΑ. Τῆν εἶδες; Ὀχι, μὰ τὸ Δῖα' μωρῆμαρ.
- ΣΙ. (ἴΟ Ὀδυσσεύσας τοῦ δῆμαρ τὸ ποτῆμαρ ἀπὸ γέμα)
- ΟΑ. ἰῆμαρ γὰρ νὰ μῆρ πρῶσπῶσ μὲ λόγῆμα μῶσ.

Handwritten notes in Greek, including the name "Κυκλῶσ" and other illegible scribbles.

ἔτσι γε πολλοὶς ἵσεται γαρουμήνη;

ἢ προδόντα, ἢ τοὺς θεάλασος τοὺς ποικίλους

καὶ τὸν σκελὸν ἰσοῦσα καὶ τὸν γόρυσον

καὶ τὸν παροῦσα περὶ μέσον τὸν ἀόχυστα

ἐξερτρίστη, Μετρίων, ἀποθέστων

ἀγῶστον, λιποῦσα. μηδαιὸς γένος ποτὲ

φῶσαι γυμνασίων ἀρετῆ—εἰ μὴ ἢ μοὶ μένον.

ἰσοῦ τὰς ἡμῶν ποιήσεων βοσκήματα,

ἔλατ' Ὀδυσσεῦ, μηδέων ἀγῶν τρωαί,

καρτεροὶ γάλακτος τ' οὐ σῶσαι τρωαίματα.

φάρατθε χορῶν δὲς τέχνησ' ἀντρον ἀπὸ,

βότρυος ἔφατ' ἡμῶν ἀντιδόντες εἰδὼν.

—οἶμον. Κόκκων δ' ἔρχεται τί δόξασαν;

ΟΑ. ἀποδόξαμεν γὰρ, ὃ γέρον μοὶ κατ' ἡμῶν;

ΣΙ. ἔστω καίριος ἡμῶν, οἴσασε ἡμῶν ἔστω.

ΟΑ. δεινὸν τὰς εἰσας, ἀρετῶν μοῦσῃ ἔστω.

ΣΙ. οὐ δεινὸν εἶσι καταφύγει πολλὰ καὶ μέγας.

ΟΑ. οὐ δὴτ'· ἐπεὶ τῶν μεγάλων γ' ἢ Τροία στεφῶν,

εἰ φασίμεσθ' ἐν' ἀνδρα, μαρίων δ' ἄλλαν

φρογῶν ἀνέστην πολλὰς σὺν ἀοτιδί,

ἀλλ', εἰ ὄψεσθαι δεῖ, κατανοήμεθ' εὐγενῶς,

ἢ ἴσωντες αἴωνον τὸν πάρος σπασάσομεν.

ΚΥΚΛΩΝ

ἀνεχετ' ἰδέσθε· τί τῶς; τίς ἢ ἐβρομία;

185

190

195

200

ἔντρον πῶσιον σὸν ἀντρον καὶ ἐαδῶδες;

τὴν ἀντρον τοῦ δὲς εἶδε παραδόξαμε

προκῆ γόρυσσ' ἀντ' ἀντρον τοῦ καὶ γόρυσ

στο λαμῶ τῆ γόρυσσ' τῆ γόρυσσ' ἀντρον,

τῆ γόρυσσ' ἀντ' ἀντρον, τὸν Μετρίων,

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

τὸν ἀντρον ἀντ' ἀντρον, τὸν ἀντρον

ΚΥΚΛΩΝ

Ματῆ 1.. Τί γ' αὐτῶν; τί τρέχει; τί μοῦ κἀβασσε;

καὶ τί τὰ χαρῶν ἀντ' ἀντρον ἀντρον;

268

230

21.

καὶ τῶνδε, Κίρκῳ, ὅτι τὰ δ' οὐκ εἶπὼν φέρον.

ΚΥ.

οὐκ ἦσαν ἄρτα θεῶν με καὶ θεῶν ἄλλο;

21.

ἔλεγον ἐγὼ τὰδ'. αἱ δ' ἐφύλον τὰ χεῖματα.

καὶ τῶν γε τρωῶν οὐκ εἴπυρας ἦσθαι
τοὺς τ' ἄλλους ἔεργονόοντο· θήσονται δὲ σὲ
μολῶν τετυγχεῖ κατὰ τῶν δὴθολομῶν μέσων
τὰ σπλάγχνα' ἐρασίων ἐταμύσθηαι βίη,

235

μάλιστα τ' εὐὸ τὸ πῶτον ἀποβλήσων σέθεν,
καίμεντα συνθήσονται ἐς θάδολια
τῆς μηδὲς ἐμβλεδόντες ἀποδόσωνται
καίτρωος μοχλευσῶν, ἢ ἴς πολὺντα καταβλήσων.

240

ΚΥ.

ἴληδες; οἴκων κοπίδης ὡς τέχνητ' ἴων

θῆξαι μαχαλας καὶ μέγαν φάεσλον ἐξέλιον
ἐπιθεῖς ἀνέφικες; ὡς σφοδρότερος σάφικα
πλήσωναι μῆδων τῆν ἐμῆν ἀπ' ἀλλοτριου,

245

θερμῆν ἔδοτος δαιτῆ τοῦ κρεσσόμου,
τὰ δ' ἐκ λέβητος ἐφθιά καὶ τετραχότα.

ὡς ἔκαλεός γε θαυδὸς νῆμ' ἀφενόων·
ἴλας λούρτων ἐστὶ μαι θορωμῆν

250

21.

τὰ καυδὰ γ' ἐκ τῶν ἴφθιδων, ὃ ἔκακοτα,
ἴθιδον' ἔστιν. οὐ γὰρ οὐκ νεωστί γε

ἄλλοι μὲν ἄρτα τὰ σά γ' ἀφίκοντο ἔφασι.
Κίρκῳ, ἄκουσον ἐν μίγει καὶ τῶν ἔφων.

ΟΑ.

ἴμετις βοῆτις χεῖσιοντες ἐμποδῆν λαβείν
αἰῶν ἄσπον ἄρτων ἠλλοθεν κείδ' ἄπο.

255

τοὺς δ' ἄρτας ἠμῶν οὐδὲν ἀντ' ὄφρων στέφρον
ἀετημῶν τε κείδιδων πρὶν λαβείν

ἔσων ἔσονται, κούδεν ἦν τῶντων βίη.
ἄλλ' οὔτος θῆξαι οὐδὲν ὦν φησιν λέγει,

τοὺς ἔρατεις γροθῆες;

21.

Ἴτρούροι, Κίρκῳτα,

ΚΥ.

ἴνα δὲν τοὺς ἀφίκα νὰ σὲ κείδιδων.

21.

ἴν' ἔσει; Καὶ δὲν τὸ ἔφασι κείδ' εἰμαι
θεῶς καὶ θεῶν παυδί;

Ἴγὼ τοὺς τόμας,
μὰ δὲ παρῆσαι ἴ— κείδιδων τὸ βῆ σου
καὶ τρωῶν τὸ τυπὶ σου, ἐνὼ τοὺς κείδιδων
καὶ σπικῶν τῶν κείδιδων καὶ φεβερῆσαν
μὲ τρητῆχο σκονὶ κείδ' ἢ σὲ δέσων
ἀπ' τ' ἀφολοῦ τῆ μείτη τ' ἀντερά σου
στανικῶς νὰ θερίσων καὶ τῆν κείδιδων
μὲ βουρδουλα κείδιδ' νὰ σοῦ σπικῶντων,
κα ἔπειτ' ἀφοῦ σὲ δέσων καὶ στοῦ κείδιδων
σὲ κείδιδων κείδιδων, νὰ σὲ δέσων
σὲ κείδιδων, σπικῶ, νὰ γροθῆες
τὸ κείδιδ' ἦ μὲ λούρο νὰ κείδιδων κείδιδων.
Μαρι' ἀφίκα; ἴστικῶν τ' ἀκουσίκα,
γὰ κείδιδων μαχαλας καὶ μείτη
δευδίτι βίκα ἔδωκα κα ἔφικε τα.
Σφοδρῆνοι σὲ κείδιδων κα μείτη
μὲ κείδιδων τῆν κείδιδων μου ἔδωκα ὃ κείδιδων
ἔστω... ἔστω ἀπ' τὰ κείδιδων, ἐγὼ ὁ θεῶς,
κα ἔδωκα ἀπὸ τὸ κείδιδων ἀπὸ τ' ἀφίκα,
Μερούχτω κα τὸ κείδιδων ἀπὸ τ' ἀφίκα,
μαχαλας τοὺς κείδιδων κα τὰ κείδιδων
μαχαλας τοὺς κείδιδων κα τὰ κείδιδων.
Πῶν σὲ ἴδω κα τὰ ἴδω' ἀφεντῆ,
κείδιδων κα τὸ κείδιδων κα τὸ κείδιδων.
ἴνα δὲν τὸ κείδιδων κα τὸ κείδιδων.
Κίρκῳτα, ἀκουσον τόμα κα τὸ κείδιδων.
ἴμετις τρωῶν ἔφικοντες ἀπ' τὸ κείδιδων.
σπικῶν τῶν κείδιδων κα τὸ κείδιδων.
Κι ἀντὶς τ' ἀφολοῦ μείτη κείδιδων τὰ κείδιδων
γὰ ἔσει καυδὶ κείδιδων τὸ κείδιδων, τόμα
κα κείδιδων κα τὸ κείδιδων κα τὸ κείδιδων
καὶ κείδιδων κείδιδων. Μ' αὐτὸς κείδιδων
καὶ κείδιδων ἀπ' εἰσε ἀπ' ὅσα σοῦ ἀφολοῦ,
ἴνα δὲν ἔσονται τὸ κείδιδων σου κείδιδων

ΟΑ.

ἴνα δὲν ἔσονται τὸ κείδιδων σου κείδιδων

καὶ κείδιδων κείδιδων. Μ' αὐτὸς κείδιδων

καὶ κείδιδων ἀπ' εἰσε ἀπ' ὅσα σοῦ ἀφολοῦ,

ἴνα δὲν ἔσονται τὸ κείδιδων σου κείδιδων

21. ἐρεὶ καταλήθη σοῦ λάβρα πολίων τὰ σά.
ἐγὼ; κακῶς γὰρ ἔξομαι.

ΟΑ. εἰ πεσόδομαι.
μὰ τὸν Ποσειδῶν τὸν τεκτόνα σ', ὃ Κόκλωρ,
μὰ τὸν μέγαν Ἰφίωνα καὶ τὸν Νηρέα,
μὰ τὴν Κάλπη τῆς τε Νηλεΐδος κείνης,
μὰ σ' ἰατρὸν κόμπη; Ἰφθίον τε καὶ γένος,
ἀνώμοσ', ὃ κέλλετον ὃ Κονόλαμον,
ὃ δεσποτοκοίε, μὴ τὰ σ' ἐξοδίω ἐγὼ
ἔνοιαι χεῖματ'. ἢ κακῶς αὐτοὶ κακοὶ
οἱ καίθεο ἀπόλασθ', οἷε μάλιστα ἐγὼ φίλῳ.
270

ΝΟ. αὐτὸς ἐχ'. ἔργω τοῖς ἔνοις τὰ χεῖματτα
περσέμετα σ' εἶδον εἰ δ' ἐγὼ πεσὼν λέγω,
ἀπόλασθ' ὃ πατήρ μου τοῖς ἔνοις δὲ μὴ ἄδελφαι.
ΚΥ. πεσόδοσ'. ἔργω τῆδε τοῦ Παλαμάνθοος
μᾶλλον περσάμην καὶ οὐκ αἰδέομαι λέγω.
275
ΟΒ. ὄλω σ' ἐρεῖσθαι παῖδες ἐνλεῖσθαι, ὃ ἔνοι;
πρόσομαι; τίς σῆμα ἔσπελοδονεσεν πόδας;
ΟΑ. Ἰθακῆσσι μὲν τὸ γένος, Ἰάκω δ' ἄνω,
πρόσομασεν ἄνω, πρὸς ἴσσαν Οὐλαστοῖος.
ΚΑ. σὴν γαῖαν ἔξουθέμετες ἦρομεν, Κόκλωρ.
280
ΚΒ. ἦ τῆς κακίστης οἱ μετῆλοσθ' ἀπεργίης
'Ελάνης Σκαμάνθου γείτων' Ἰάκω πάλιν;
ΟΑ. οἴτωρ, πῶνον τὸν δεσπῶν ἔσπερταχέμετες.
ΚΥ. αἰσργὸν σπερταχέμα γ', οἴτρωσεν μᾶς χόρην
γυναικῶς, ἔσπερταχέματ' ἐς γαῖαν Φερῆων.
285
ΟΑ. θεοῦ τὸ σπερτῆμα μῆδέμ' αἰτιῶ βροστών.

21. κρυφά ἀπὸ σέθεν... ἦγρό; κακὸ γυναικόκοιμα
νὰ βρεῖς...

ΟΑ. Ἄν εἴτα φέματα...
(ὁ Σκαργὸς κέρτορας σ' ἐγώματα τοῦ Κονόλαμου)
Ἦ σπερτῆματτα

21. σὺ γυνὴ ποὺ σὲ γένωσεν, Κονόλαμά μου,
σὺ μέρη Ἰφίωνα καὶ σὺ Νηρέα,
σὴν Κάλπη καὶ σὺ Νηλεΐδα τῆς κόρης,
μὰ τοῦ μέλους τὰ λεπὰ τὰ χέματτα,
καὶ ὄλω τὸ γένος τῶν φερῆων, σ' ὀπυλίσομαι,
χαρὰ τῶν δηματῶν μου, ὃ Κονόλαμόν μου,
τὸς δὲν ποδάρτα ἐγὼ τὰ πρῶματά σου.
'Αδελφεῖς, κακὴν κατῶσ νὰ μοῦ χεθῶντε
(Δείγνομασεν τοῦς Σκαργῶσ)

ΚΟΡ. Ἦ τὰ παρδίῳ μου, ποὺ τόσος ἐγὼ ἀγαστόω.
Ἦ τὰ σέθεν κέρτοσέ το. ἦγρό στυῶς ἔνοιος
μὲ τὰ μάτια μου σ' εἶδεν ποὺ ποδάρτοσεν
τὰ πρῶματτα καὶ ἄν φέμα λέω, παρασπῆ
νὰ μέλλωσιν ὃ κέρτορας μου. Τοῦ; ἔνοιος
ἀορέσσο μὴν ἀνυθῆσ.

ΚΥ. φέματα λέτε
ἐγὼ καὶ ἀπ' τὸ Παδίμασθω περισσότερο
σ' αὐτόνε δῖνω μᾶσση καὶ τὸν ἔγω
γιά πὺ δῖνω. Μὰ ὄλω νὰ παρτῆσω.
ἔνοι, ἀπὸ ποὺ μᾶς ἦλοσται; Κι ὃ τόπος οὐκ
τὸσος εἶναι; καὶ ποὺ πῶλιν σέθεν ἀνυθῆσθε;
Προσπερτῆμασται ἀπὸ τῆν Ἰθάκην

ΟΑ. καὶ ἀπὸ τῆν Ἰπόλα, τῆν πόλιν σῶν κρυφῆμασται,
πρῶσται, ἀπὸ τῆς ὄλαστας σπερτογέμενοι
τοῦς ἀγέρας σὴν ἦν σου, Κονόλαμά μου.
Σεῖς εἴσατε ποὺ γιά τῆς εὐνερεματέμενης
τῆς Ἰθάκης τὸ κλέψιμο κενήσατε
τῆν Ἰπόλα νὰ τίλεψῆσθῆσται, ποὺ πέρσται
σὺ Σκαμάντρο κοιντά;

ΚΥ. Ναι, μείζ οἱ ἔνοι,
ἢ γυζερὸ ἔχοντασ τεκτόνοσιν τὸ ἔργω.
Αἰσργὸν ἔχοντασται, ποὺ τὰ μὰ γυναικῶ
γιά τὸν φουγῶν τῆ χόρην ἔσπερταχέμασται.
ΟΑ. Θέλημα θεοῦ καὶ ἄς μὴ καυνογυθῆσται

ἦμας δὲ σ', ὃ θεοῦ πορτίον γεναίς παύ,
 βαρυσώμεν τε καὶ λυγροῦν ἐλεσθήριας
 μὴ τῆς παύς ἄνεργα σουσαργυμῆτος φίλους
 κτασῶν βοσῶν τε διασεβῆθ' ὁσθαι γυθῶν·
 αἰ τῶν σῶν, ἄνευ, παύτῃ ἔχων παύσιν ἔδρα
 ἐργουμένηθα γῆς ἐν Ἑλλάδος ποιοίς.
 λεγός τ' ἔθραστος Ταυάδου μένου ἀνήν
 Μαλέας τ' ἄνευ κευθμῶνας ἦ τε Λοπίου
 δίας Ἰθάκας σῶς ὠντεγυρος πέρτα
 Τεγαίτοι τε κτεργυαί· τὰ θ' Ἑλλάδος
 —δουροδὰ γ' ὠνέδη—φρουζῆν οὐκ ἀδύκωμεν·
 ὄν καὶ σὸ κωροῦ γῆς γὰρ Ἑλλάδος μνηγῶς
 ὀνείς ἐν' Ἄντη, τῇ ποιουτῆκτο πέρτα·
 νόμος δὲ θηροίς, εἰ λόγος ἀποστρέφῃ,
 ταέρας δέχεσθαι πορτίονς ἐφθαγμένους,
 ἔνωά τε δοῖται καὶ πάλαις ἐπαυάσται,
 οὐκ ἀμφοὶ βαρυσώμενι πηχθῆρας μέλλῃ
 ἀβελότοι πηθῶν καὶ γυθῶν πλῆθια σέβω.
 δίας δὲ Πηδῶν γαί' ἐγγῶν' Ἑλλάδα,
 πολλῶν νεσῶν παύσα δουρατῆ γῶν,
 ἀλόχων τ' ἀνθεθῶν γραῦς τ' ἀπυδῶν ἄλλων
 ποιοίς τε παύτας· εἰ δὲ τοὺς κελαιμῆτους
 σὸ συμπαύστας ἀντ' ἀνολῶνας πικρῶν,
 ποῦ τρέφεται τις; ἀλλ' ἄμοι πηθῶν, Κόστων
 πῶδες τὸ μέγρον σῆς γυθῶν, τὸ δ' εὐσεβῆς

290

295

300

305

310

καλένω.
 (Μηδωντας τῇ σὺντῇ βέτου)
 Μα ἐμείς, τοῦ ὠθακασίου
 θεοῦ βακταρῆ εὐγενικῆ, ἐμῆνέουμε
 καὶ ἐκείθερα ὁ τὸ λέμε: μὴ βασιδέεις
 ἀνθρώπου, ποῦ σὲ φίλοι ἦθῶν σὸν στήθιο σου,
 νὰ στυάσταις, καὶ ἀνοῖα νὰ τοὺς πῆεις
 στὰ στυάσταις τῶν σου ἑμῆς, ἀπέντη,
 ποῦ μ' ἀγῶνας στὰ βῆθῃ τῆς Ἑλλάδος
 τοὺς νῆους τοῦ πατέρτα σου φυλάξαι.
 Ἄγγυτος μένει ὁ ἐπὸς λιμέντας τοῦ
 σὸν Ταίναρο (12) καὶ οἱ ἀπύροτοι κρυψῶνας
 τοῦ Μαλέα (13) καὶ ἐκείνα ἢ ἀργυροπέρτα
 τῆς Ἰθῆνας σὸν Λοπίου (14) καὶ στῆν ἀκρη
 τῆς Τεγαστοῦ τὰ κταρῶντα (15) τῆς Ἑλλάδος
 δὲν ἐδῶσται ἴποτε στυός φῶνες,
 ποῦ ὁ νῆταν ἀβάστακτῃ νηροτῇ μας.
 Σ' αὐτὰ καὶ σὸ ἔχεις μένος, γιὰτὶ μένας
 σὲ τῆς Ἑλλάδος τὰ βῆθῃ, κῶρο
 ἀπ' τὸν φλογότακτο γυρεμὸ τῆς Ἄντας.
 (Ὁ Κινάκωτος κωμει τὸ κεφάλαιον τοῦ)
 Μ' ἂν δὲν ἀκοῖς τὰ λόγια μου, νὰ ἔπεις
 πῶς νῆμος στυός θηροῦς ἠρῆζει νῆται
 στυός ἐπέτες πῶδῆξνοι, ποῦ φῶνουν
 ταυιτάμῆνοι ἀπ' τῇ ὠθάσται καὶ δῶρα
 νὰ τοὺς θῶνουν καὶ ποῦκα στῆν ἀνέγκη,
 καὶ ἔγι δὲ σὲ βουδῶστωβλα ἀποῦ μτῆξεις
 τὰ κοπιμά τοὺς, στυάσται νὰ γεμῆσαις,
 καὶ κωιδῆ μὲ τὰ κρεῖτα τοὺς... Ὡ, φῶναι,
 φῶναι τ' ἄνον ἢ ἴποδα τῆν Ἑλλάδα
 κταρῆμαξ, φῶναι τὸ αἶμα ποῖντε
 ἀκρη τῶστυς νηροῦς ποῦ τὰ κωτῆρια
 τοὺς κωρῶσται στῆ γῆ, καὶ ἀπῆσε τῶσταις
 δῆξως ἄντρος γουαίνας, δῆξως στήρημα
 γυθῆς μένας καὶ γέρονς παρῶδες.
 Μ' ἂν αὐτοὺς π' ἀποκῆσται τοὺς ψῆσταις
 καὶ τοὺς φῶς—φῶναι τὸ φῶναι—κῶρο
 ποῦ νὰ στυέται κῶναις καὶ ποῦ νὰ πῆει;
 Κῶναιτά μου, ἀκουσέ με, καὶ παρῶται
 τῆν τῶση ἀχορῶσται τοῦ στυοκῶν σου,

18

τῆς θουσεβείας ἀφελού· πολλοὶσι γὰρ
λέγουσιν ὅτι ἐπιμαρ ἠμεῖσας.

ΣΙ.

μαρτυρεῖται σοὶ βολιωματῶν γὰρ κείνων
παρὰ ἡμῶν τούτων, ἦν τε τῆν γλαύσαν δέξαις,
καὶ τῆν γλαύσαν καὶ καλίστατος, Κόλλωφ.

ΚΥ.

ὁ πλοῦτος, ἀποδοῦναι τοῖς ἀποδοθεῖς,
τὰ δ' ἄλλα κώματα καὶ λόγων ἐπιμαρτυρία.
ἀποδοῦναι ἢ ἐπιμαρτῶν ἀποδοῦναι παρὰ
καὶ τῆν γλαύσαν καὶ καλίστατος, Κόλλωφ;

Ζητῶν δ' ἐπὶ κείνων οὐ φαίνεται, ἔπειτα,
οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.
οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.

οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.
οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.

οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.
οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.

οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.
οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.

οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.
οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.

οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.
οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.

οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.
οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.

οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.
οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.

οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.
οὐδ' οὐδ' ἢ τι Ζεὺς ἐστ' ἐμοὶ κείνων θεός.

315

320

325

330

335

340

περὶ τὴν εὐσεβείαν ἐπὶ τὴν ἀσέβειαν,
γὰρ τὰ κακὰ κείνη πολλοὺς βλάπτει.

ΣΙ.

Ὁ Σάωνος ἀνευθύνεται πρὸς τὸν Κικλῶνα
Μία συλλογὴ σου θέλω. Ἄπό τὰ κρείττα σου
καὶ τὴ γλαύσαν σου, Κικλῶνα, ἐπιμαρτῶν
καὶ τῆ γλαύσαν σου, Κικλῶνα, ἐπιμαρτῶν

ΚΙ.

Ἦν τὸς σπουδαῖον ἀνθρώπων, μόνο ὁ ταύτης
εἶναι θεός καὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὰ λόγια
παρὰ τὴν ἡμετέραν. Ἐπὶ γὰρ τ' ἀποδοῦναι
τοῦτοι οἱ καὶ στήθην σου παρὰ τὴν
καθῆλου δὲ μὲ κείνων. καὶ δὲν ἔπειτα
γὰρ τοῦ λόγου τὰ κείνων.

οὐτε τῆρα δὲ ὁ Δίας εἶναι δυνάστητος
ἀπὸ μὲν θεός, τὰ παρὰ τὴν
δὲ τὰ καλίστατος καὶ τὸν ἄλλων ὁ Δίας,
Ὅταν πλεονεκτήσῃ ἀπὸ τῶν ἄλλων
σπουδῆ δ' αὐτὸ τὸ βράχων ἐπὶ ἀσέβειαν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν

καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν

καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν

καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν

καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν

καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν

καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν

καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν

καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν
καὶ τῶν κείνων ἐπὶ ἀσέβειαν καὶ τῶν

ἔπειά τε λήγη τοιάδ', ὅς' ἀμειψομαι· ὅς,
πῶς καὶ παρῶσιν τόδ' ἀβήτητά γ', ὅς' ἔλαος
οἴη σάρακα διασπύσσει ἀμφοτέρωθεν·

345

ΟΑ.

αἰῶν, πόσων μὲν Ἰθαίωνος ἐπιπέδων
Θαλασσῶν τε, πῶν δ' ἐξ ἰσθμοῦ ἰσοπέδιον
πρώην κάρτερον ἄλλωνος τε κρηδῖον·
ὃ Παλλὰς, ὃ δέσπονα Αἰγυπτοῦ θεῶν
πῶν πῶν ἀργέων κερταίονα· γῆε ἵλιον
πῶσος ἀπ' ἔργων καὶ κερταίονος βήθηα.

350

ΧΟ.

ἰσαστοίον τὸ γέλωδ' ὅς' ἔρομαι σοὶ
ἔφθι καὶ ἄστυ καὶ ἀφθακῶν· ἀπὸ θεσπιῶν
γυμνῶν, βῆκεσσι,
κροσσόμεν μάλ' ἔσσον,
ἠασσημάδω ἐν ἀγέθω κληρομήτωρ.

355

Μή μοι μὴ προσάδδω.

360

— καὶ ἐσέν' ἀκόμα τρώγοντας· Καὶ δῶρα
φιλῶσένας (καμιά γὰρ νὰ μὴν ἔγω
κατηγγύω καὶ ἐγώ) ὁδὸ σοὶ γαρῖστο
φωστὰ καὶ
(Δεῖχνονας τὸ πύδα)

καὶ ἀσβέρη τοὶ βρέκοντας τῇ σάρακα σου
ὁδὸ τὴν κροσσόμεν κομματιασμένην.
Μὰ ἐμπρός, τρεβθετε μέσσα καὶ σταθίτε
(Δεῖχνονας τὴν κοιλιά σου)

γύρω ἀπὸ τὸ βωμὸ τοῦ θεοῦ τῆς μέντρας,
καὶ ἐσσι κροσσόμεναί με· Ἐμπρός, μνῆρα.
(Τυὸς σπράχου μένα)

ΟΑ.

Ἰθαίωνο, τὰ βῆσανα τῆς Ἰσθμῶν
καὶ τοῦ πελάου τοῦ ἔσφυρα, νὰ πέσσα
στῇ γνῶμη ἀνθρώπου ἀνώστου καὶ νῆδῶξω
στὴν ἐφθάλμην καρδίᾳ σου, ἀλλοίμονά μου.
Ὁ Παλλὰς μου, ὃ δέσπονα Αἰγυπτηνῆν
θεάνα, τόσσα βήθηα, βεβήθησέ με,
γυαὶ ὃ' ἐγῶνας βολακοίμαι γεφύστερος
ἀπὸ τῆς Ἰσθμῶν, παρῶντας τὸ κάρτερον
τοῦ πῶν ἔργων κληρομήτωρ. Κι ἐσὶ πῶσος
τὰ κληρομήτ' ἀσπαστοῦ καροικῶ σου,
ἔσσυε Δία, ὃ βῆκεσσι τα. Μ' ἂν ἔργων
δέν τὰ βῆκεσσι, τοῦ κάρτερον σὲ πιστεύουσιν
γὰρ θεῶν ἐνὶ τίμοσι δέν εἰσσι.
(Μνῆρα στῇ σπράκα μὲ τὸς ἀλλοῦ)

ΣΤΑΣΙΜΟ Α'

ΧΟΡΟΣ

ΚΟΡ. Κηλοῦσα, ἔλα καὶ ἀναστῆναι τῇ μπουλῶν
τοῦ πλοῦ τοῦ λαοῦ τοῦ σου
γυαὶ ἂν ἔσσυε βρασιμένη καὶ ψημένη καὶ ἀπ'
[τὸ ἀφθακῶν]

τὴν ἔσσυε, νὰ τὰ φῶς, νὰ φοκωνίσεις,
σὲ κομμάτια νὰ χωρίσεις
τὰ κομμάτια τῶν ἔσσαν τῶρα
καὶ ἀπ' ἀφθακῶν σὲ πικρομάλακον τρεγγιά
νὰ κροσσόμεναί με.
ΧΟ. Μὴ μοι δῖνας, μὴ μοι δῖνας,

- KY. Ἰσοί, καθαροὶ τὸ χεῖλος αἱ ῥήγες τὲ μου.
- ΣΙ. Ὄς πῶν τὸν ἀγκῶν' εὐδοήμας, κἄν' ἔσται, δῶσαί μ' ἀφ' ἑσ' κηροῦτα—χάριτας οὐκ ἔτι.
- KY. Ἄ δ, τί θράους;
- ΣΙ. ἦθῶς ἠμῶστα.
- KY. λαβῶν, ἔσ', αὐτὸς οἰοχός γέ μοι γενοῦ.
- ΟΔ. γρηθῶστα γούθ ἦ ἄμαλος τῆμῃ χερί.
- KY. φέει' ἔγχεθ' πῶ.
- ΟΔ. ἔγχεθ, σφρα μόνον.
- KY. χλευσὸν τῶν εἰπας, δοτις ἄν πῶνι ποδῶν.
- ΟΔ. Ἰσοὶ λαβῶν ἔσται καὶ μῆδεν ἄστι.
- συναθασεῖν δὲ σκῶντα χερὶ τῶ πάματι.
- KY. παταῖ, σοφῶν γε τὸ ἔθλον τῆς ἀμαλίου.
- ΟΔ. κἄν μὴ σκῶντις γε θαυτὶ παρὸς ποδῶν ποδῶν, τῶν εἰς ἀδερῶν ῥῆθον, εἰς ἔσπον βαλεῖ,
- ἦρ' ὅ' ἐκλίπης τε, ἔγχεσσι σ' ὁ Βαρυχίος.
- KY. ἰσὶ ἰσοί,
- ὡς ἔφθεστα μῆδης' ἀδερῶς ἦ χάρις.
- ὁ δ' οὐδερὸς μοι συμμεμῆμενος δοκεῖ
- τῆ γῆ φέροσθαι, τοῦ Διὸς τε τὸν θεῶν
- λεῖσσαι, τὸ πῶν τε δαμῶν ἄνθρ σέβας.
- ὄν ἄν φησῶν—αἱ Χάριτες περὶ τοῦ με.—
- ἄλλε Γαυρηθῶν τὸνδ' ἔχον ἀπαυτοσφρα
- κἄλλιστα, ἢ τὰς Χάριτες.—ἦθῶμα δὲ πῶς
- τοῖς πρῶταῖσι μᾶλλον ἦ τοῖς θῆλον.

- KY. Νά, καθῶρά εἰν' τὸ χεῖλος καὶ τὰ γένηα
- ΣΙ. Νά, τόρα σὺν ἀγκῶνα σου μὲ χάρη
- σπρήξου.
- (Ὁ Κύκλωνας ἔτακτο.)
- Καὶ πῶς ἕστερα, ἔστος βλέπεις
- νὰ πῆθω...
- (Ἰδούσθαι τὸ κοτῆρι)
- κι ἔστος δὲ μὲ βλέπεις δῖδο.
- KY. Βρέ, βρέ, τί κάνας;
- ΣΙ. ἔστα στήν ὑγεία σου.
- (Ὁ Κύκλωνας τοῦ ἀπῆλκε τὸ κοτῆρι καὶ τὸ θῆνα σὺν ὄδου-σῆα)
- KY. Ἰδός, ἔνε, κι ἐπὶ ἀπὸ τόρα κέρνα.
- ΟΔ. Τὸ κῆγμα καὶ τὸ χεῖρ μου γναρῶνται.
- KY. Βένε λοιπὸν.
- ΟΔ. Σοῦ βένω, μόνο σάπτανε.
- KY. Ἀποκολο πρᾶμα λέε, ἔταν κωνέας
- πῆνε ποδῶν.
- Νά, πῶς, πῶς, πῶς,
- καὶ στανιά μὴν ἀφῶσε—ἦ πνοή σου
- νὰ κοπεῖ μὲ τὸ ποῦρημα.
- ΚY. Θεοῦδῃ μου,
- τί σοφὸ τὸ ἔθλο τῆς κλῆματρεῖς.
- ΟΔ. Ἄν σὺ ποδῶ φαρὶ ποδῶ ἀπὸ πῶνω
- κῶνεις κρῆσι καὶ βρέξεις τὴν κοιλιά σου,
- γῶναθ θῆ κοιμηθῆς' ἀλλ' ἄν ἀφῶσε
- κἄντ' ἀπ' αὐτό, θᾶ σὲ ἔσφῶνι ὁ Βιάχιος.
- (Τῶν προσηφῶν γέματο τὸ κοιλί κι ὁ Κύκλωνας τ' ἀπέσθῆσι)
- KY. Ἦῶ, πᾶ,
- μῶνας ἀνασῶνω· τί δῶδαθ εὔρυχμα·
- μοῦ φάινετ' ὁ οὐρανὸς πῶς γροσφῆρει
- σμηγμένος μὲ τῆ γῆ, τοῦ Δία τὸ θῆνω
- θεῶν κι δῖους τοῖς ἀγκῶν καὶ σεβῆσιμους
- ἔθλους θεοῦς ἄργῶρα...
- (Οἱ Σάνηροι τῆσῶν γῶρα τῶν καὶ τὸν περῶσῶν)
- Ἄ, ἔχι, ἔχι,
- δὲν σῆς φάτω—μὲ γαργῶλον οἱ Χάριτες.
- (Ἰνῆλῶντας κι ἀπῆλῶντας τὸ Σιάνῶ ἀπὸ τῆ μέση)
- ἦγῶ τὸ Γαυρηθῶν τοῦτον ἔχοντας
- γῶναθ ὅ' ἀνασῶνω.—Μ' ἀρέσων κἄπῶς
- περῶσῶ τ' ἀγῶνα ἀπ' τὸ κορῆστα.

ΚΣΥ. ἐγὼ γὰρ ὁ Διὸς εἰμι Τρωηϊδῆος, Κάλωψ;

585

ΚΥ. καὶ μὰ Δι', οὐ γὰρλόγ' ἐγὼ κ' τοῦ Δαδῶντος.

ΣΙ. ἀπόλαλα, παῖδες, σφέλιμα πείσομαι κακά.

ΚΥ. μέμνη τὸν θεοστῆρ κεντρειφῆς παροικίοντι;

ΣΙ. οἴμων μακρότατον οἶνον ὄψομαι τάχα.

ΟΑ. ἄγε δῆ, Διοσκύρου παῖδες, εἰρησῆ τέσσα,

590

βῶλον μὲν ἀνήρ· τὸ δ' ἔπειτα παρρημένος

τάχ' ἐξ ἀπειθεῖς πόλεμος ἀθήσοι μάτα.

δαλός δ' ἴσασθαι αἰθλίον ἀβελ κεντρειφῆς

παρρησιόταται κοῦδῆν ἄλλο πάλιν παρρη

Κάλωπος ὄψομαι ἄλλ' ἔσται ἀνήρ ἴσση.

595

ΧΘ. πῆρας τὸ δῆμα κἀδέμαρος ἔξομαι·

χάσθαι δ' ἐς ὄκενος, πρὶν τι τὸν πατῆρα πρῶτον

ἀπαλάσσομαι ὅς σοι τῶνδ' ἐστιν εἰρησῆ.

ΟΑ. Ἴπποισι, ἄουξ Αἰνυαῖ, γέρονος κινῶν

600

λαμπρὸν ποδῶσας ὄμαϊ ἀπαλλάσσομαι ἔσται,

οὐ τ', ὦ μέλαρος Νεκρῶς ἐκταύσομαι, ἴσση,

ἄρατος εἰμὲ θηρὶ τῷ θεοστῆρῃ,

καὶ πῆρ' ἐν καλλίοντι Τροϊκοῖς πόνοσ

εἰσὼν τε παῖδας τ' ἀπολομαι ἴσση. Οἴνοσ

ὄντ' ἰσθῆδες, ὃ ὄσον οὐδὲν ἢ θεοστῆρ μέμνη.

ἢ τῆρ τάχιστα μὲν δαμασ' ἴσσησθαι χεῖρον,

τὰ δαυμόνον δὲ τῆρ τήρῃ ἐλάσσομαι.

605

ΣΙ. Ἐγὼ εἰμ' ὁ Ἰσχυμῆρος τοῦ Δία, Κύνδατος;

(Ὁ Κύνδατος τὸν σπῆλαι στήν ἀγκυλὴν τοῦ)

ΚΥ. Ναί, μὰ τὸν Δία, τ' ἀπράξω ἀπὸ τῆ χόσθ.

τοῦ Δαδῶντος.

ΣΙ. Παῖδά μου, τίω γαίμενος,

κακὰ ἀπρηγόσσομαι μὲ περρημένον.

ΚΥ. Κατρηγόσ τὸν ἀγαθῆρικό σου

πῶχει πρῆ, καὶ τὸ γαίμεσαι;

ΣΙ. Ἰθύνενας,

τὸ κρεατὶ θὰ μοῦ βρεῖ πικρὸ σὲ Δίω

(Ὁ Ἰθύνενας χάνεται μὲ τὸν Σίλῆρ σὲ βῆλος τῆρ στήλαι·

Ὁ Ὀδυσσεὺς τοὺς ἀκούσθαι καὶ σὲ Δίω ἐσωπυροῦσαι)

ΟΑ. Ἐμῆρος παῖδά, ἀρουντόταδα τοῦ Βάσχοῦ·

μῆρκε σὲ στήλαι ἐκείνος καὶ περρημένος

σ' ἔσθιο παθὺ ἀν' τ' ἀνόστω τὸ δαπῶγγι τοῦ

ποδὺ ταχυνά τις σάμκος θὰ ἔσθιοσαι.

Ὅσο γὰ τὸ δαυαί, καπνὸ ἀναδῖνει

μέσ' στή στήλαι· δὲ μένει πρὸ δῆλο, πῆρκε

τοῦ Κύνδατος καὶ κάψομαι τὸ μῆρτι.

(Ἰθύν Κοροναῖο)

Μὰ κἀτάξαι, ἀτρες νῆσαι...

ΚΟΡ. Ναί, ἀν' ἀπράξαι

ἔξομαι καὶ ἀπὸ πῆρας τῆρ καπνὸ μῆρ.

Μὰ σῆρε μέσαι, πρὶν πῆθει ὁ γονὸς μῆρ

ἔστω ἀρρηστω' κα ἔσθιοι παρρημένους.

Θεε τῆρ Αἰνυαῖ Ἰθύνενας ἀν' τὸ γαίμενον

τὸν κινῶ μῆρ γὰ πῶντα τῶμα γαίμενον

καίμενον τῆ λαμπρῶδα τοῦ μῆρτι τοῦ

καὶ ἐσθ, τῆρ Νύγτας γέννημα τῆρ μῆρτι

τὸ θεοπὶ τὸ θεομῆρτι καὶ μῆρ

σπῆρα ἀν' τοὺς δόξαστοὺς τῆρ Ἰθύνενας ἀτρες

τὸν Ὀδυσσεὺς τὸν ἴδιο καὶ τοὺς νῆρας τοῦ

τοὺς γαίμεσαι ὁ ποὺ τίποτε δὲ νῆρκεται

γὰ θεοὺς ἢ γι' ἀνθρώποισ. Ἀλλὰὶς πρῆσαι

νῆρκεται θεὸ τῆρ Ἰθύν καὶ τοὺς ἄλλους

θεοὺς ἀπὸ τῆρ Ἰθύν ἄλους κατῶτατος.

(Χάνεται μέσαι σὲ στήλαι)

XO.

λήγεται τὸν τρέχλον
ἔσθως ὁ κερκίος
τοῦ ἔσοδαυτῆμος· παρὶ γὰρ τάχει
φροσφῆμος ἀλει κέρως·

610

ἦδη

δαλὸς ἠρθρακωμένος
κρήπεται ἐς σποδία, ὄρους ἀπτεται
ἦρος· ἀλλ' ἔτω Μίγρον·

615

πρασσιέτω·

μυνομένον ἔλετω Μίγρον Κό-
κλωπος, ὡς πη κινός·

620

κάριω

τὸν φιλανασοφῶρον Βερίμων το-
θεσὸν εἰσδεῖτω Όέλω,

Κόκλω-

πος λατὸν ἐρημίαν·
ἀγ' ἐς τοσόνδ' ἀπείξομαι;

O1.

σφάτε πρὸς θροῦν, θήρες, ἠσυχλίετε,
σφθέρτες ἀθλοα στόματος· οὐδὲ σπείῃ εὐν,
οἷ σακαθιμύοσων οὐδὲ χερίπτισθαί τινα,
ὡς μὴ ἔευσθῆ τὸ κινόν, ἔστ' ἢν ὄμματος
ἔως Κόκλωπος ἐξαμλιθῆ πορὶ.

625

XO. σφάτωμεν ἠγκάμωτες ἀλλέτω γάθως.

630

O1. ἔως τῶν θρας ἔμπεθε τοῦ δαλοῦ γεροῦν

XO. ἔστο μοκῶτες· θάπτης δ' ἐσθὴ κελῶς.

οὐκασὴν οὐ τάεις οὐστως παύτως λαοῦν
κασοτὸν μοχλὸν λαφόντας ἐκαστὴν τὸ φῶς
Κόκλωπος, ὡς ἢν τῆς τῆρης κωνώμης;

635

XOa ἦμας μὲν ἔομεν μαντοῖα καὶ τῶν θεῶων

ΣΙΑΙΜΟ Γ'

XOPOZ

Τὸ λαμπρὸ τοῦ ἀφροσποφάγου
τὶ σφικτὰ ἢ τανόλια

τόρα θά τὸν πιάσι,

καὶ τίς φροσφῆρος

τοῦ μιστοῦ του κέρως

ἢ φωντὰ τεχευὰ θά τοῦ Κάλκω.

Καρβωνιάσπηρε ὁ δαυλὸς

μέσ' στὴ χόβαλη κρυμμένος.

Ἀέθως, ἄδωνος

τρομῆρος,

Μ' ἄς ἀρχίσει ὁ Μίγρωνος τῆ δουδαῖά του, ἐμπρός,

καὶ τοῦ Κινάκωτα τὸ μᾶτι

τοῦ ἐφρενωσπλένου

νὰ τοῦ χύσει,

σὲ κασὸ—φυγρὸ τὸ πιστὸ νὰ τοῦ γυρίσει,

κα ἔστω καὶ τὸ φλοκασσοφῆρο

νὰ ἔστω καὶ τοῦ Βάσχο

νὰ τὸν ἐσασθῶ

καὶ τοῦ Κινάκωτα ν' ἀφῆσω τὴν ἐρήμια

[τάχει

θὰ τ' ἀξιαθῶ;

ΞΞΟΔΟZ

{Ο' Οδοσείας θυαθιστορας ἀπὸ τῆ στιγμῆ προλαοπεὶ πρὸς τοῦς
λατῆρος καὶ πρσπῆσει πὰ τὸ δέγνολο σπὸ στήμα σιασπῆ }

O1.

Ἰὰ τὸ θεῶ, θερά, σασπᾶστε, σφίετε
τὰ χεῖλια, ἀνασπῶῆ μὴν παθουε, οὔτε
μὴν παλῆστε τὰ μάτια καὶ μὴ βήετε,
τὸ κασὸ μὴν ἐσπῆσει, πρὸν τὸ μᾶτι
τοῦ Κινάκωτα ἀπασπᾶσει πὲ τῆ φλόγια.

KOP.

Σασπᾶμε, κασπᾶσπῶμε τὴν πνοῆ μας

O1.

καὶ πιάστε τὸ δαυλὶ· καλὰ εἶν' κασπῆνο.

KOP.

Μὰ πρὸσπᾶτε ποιοὶ πρῶτον νὰ σπᾶσπῶων

XOa

τοῦ Κινάκωτα—νὰ πᾶσπῶμ' ἔστω μέρος.

Ἐμαῖς ἔξω στίς πῆρες που σπασπῶσπᾶστε,
θῆμαθῶ—Κινάκω

KY. αἰαὶ μάλαυς κρησμός ἐκασθάνεται.

τορλάφ γὰρ ἔφη ἐκ σέθεν σγήσαν μ' ἔφη
Τροίας ἀπορρηθέντος· ἀλλὰ καὶ σέ καὶ
ὄκως ὄρβέσω ἀπὲρ τῶνδ' ἐδέκτισον,

πολὴν θεάκωσθι χρόνον ἐνωιαροθύμασιν·
καλεσθ' ἔσωρα καὶ δέδοραχ' ἔσσε λέγω.

ἐγὼ δ' ἐπὶ ἀκτάς εἴμι καὶ πῶς σκίηρος
ἦσσι καὶ πῶτον Σικελὸν ἐς τ' ἔμην πάσσω.

KX. οὐδ' ἔστ', ἐκεί σε τήσδ' ἀπορηθῆς κέκτορας
σῶσιν σπινναύται σπιννέφω βλάδω.
ἦσσι δ' ἐπὶ ἄχθον εἴμι, καίτωρ ἔν τορλάς,
δὲ δῆρταστος τήσος παροβέβησιν ποδί.
XO. ἦμαί, δὲ σπινναύται γε τῶσδ' Ὀδυσσεύς
ἔντε· τὸ λαιτὸν ἔκωχίω δουλοδόμασιν.

700

705

KI.

μαλὸς κρησμός (20) ἀκίβηθε, πῶς μῶνε
πῶς τήσδ' ἔα μὲ κάμεις σὸ γοβίσευς
ἀπ' τήν Τροία. Μὰ καὶ ἐσὺ, λέσει, πῶς ἄβηρες
τυμορλα βαρειαί, κρησπαλεῖοντες
πῶν καὶ σὺς θάλασσεσ·...

OA.

Μὰ καίτωρ
τῆ σπιννορά σου· ἐκείνο πῶς εἶπε, τὸ καίω.
Στὸ γυαδὸ κατρεβέτω, τὸ καρβέβι
σὸ πέλωγος νὰ πλέω τὸ Σικελίω
γὰ τῆ γυρεαὶ πατρίδω.

KI.

Μὰ ἔγω ἀκίβηθ,
γὰ τὸ βρέχο τῶντο ἐγὼ ἐκίβηθωνεσ,
καὶ ἐστὲ καὶ τῶς σπιννοφῶς σου κρησπῆτα
ὄα σῆσ κάμω.

(Σπιννοφῶς πῶς τὴν κρησπῆ.)
ἢ ἀνέβω ἀπὲρ τὸν ἔχρω,
ἔν καὶ ὀδὸ τυφλῶς τῶρα, ἀπὸ τὸ δῆροστρο
τὸ στήλω ἀπὲρ πρῶνῶντες.
(Μετασει σὴ σπιννά.)

XO.

Καὶ ἔμεις ὄντες
τοῦ Ὀδυσσεῶ σπιννοφῶτες, ἀπὸ τῶρα
καὶ ἔμπερὸ τὸ Βέκωχῳ μῆσ' ἔξ ὑπερστῆμω.

Handwritten notes:
δ
σπιννοφῶτες
σπιννοφῶτες

Ὁ Λεύκιος Ἀναΐος Σενέκας, γιός τῶν ρήτορα Σενέκα, γεννήθηκε στήν Κόρδοβα τῆς Ἰσπανίας γύρω στό 4 π.Χ. Πολύ νέος πῆγε στή Ρώμη, ὅπου σπούδασε καί νορῆς ἀσχολήθηκε μέ τή φιλοσοφία καί τήν πολιτική. Εἶναι συγκλητικός ἐπί Καλιγούλα καί Κλαύδιου, ἀλλά τό 41 μ.Χ., ὕστερα ἀπό μηχανορραφίες τῆς Μεσσαλίνας, ἐξορίζεται στήν Κορσική. Τό 49 μ.Χ. ἀνακαλεῖται ἀπό τήν ἐξορία, γάρη στή μεσολάβηση τῆς τότε γυναίκας τοῦ Κλαύδιου Ἀγριππίνας, πού τοῦ ἀναθέτει τή μόρφωση καί διαπαιδαγώγησή τοῦ γιοῦ τῆς Δομίτιου, μελλοντικοῦ αυτοκράτορα Νέρωνα. Στά πρώτα χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ νεαροῦ Νέρωνα, ἡ ἐπίδραση τοῦ Σενέκα εἶναι εὐεργετική. Κατευθύνει σωστά τόν αυτοκράτορα, ἐνῶ παράλληλα ἀσκεῖ ἐξουσία ἀπό τό παρασκήνιο. Γι' ἀρκετό καιρό παίζει τό ρόλο μιᾶς «σκοτεινῆς ἐξοχτήτας» μέσα στήν αυτοκρατορική αὐλή. Ἀργότερα ὅμως δημιουργεῖται μιᾶ ψυχρότητα ἀνάμεσα σ' αὐτόν καί τόν Νέρωνα καί τό 65 μ.Χ., ἐκτελώντας διαταγή τοῦ αυτοκράτορα, αυτοκτονεῖ γιά τή δῆθεν συμμετογή του στή συνωμοσία τοῦ Πείσιωνα.

Ὡς φιλόσοφος ὁ Σενέκας ἀνήκει στούς Στωικούς, μ' ἐπιδράσεις ἀπό τή διδασκαλία τῶν Πυθαγορείων καί τῶν Κυνικών. Ἡ φιλοσοφία του εἶναι περισσότερο μιᾶ πρακτική ἥθική, πλουτισμένη μ' ἕνα «ιοντέριον» γιά τόν καιρό του ἀνθρωπισμό κι ὅπωςδῆποτε πρωτόφαντο γιά τή νοοτροπία τῆς αυτοκρατορικής Ρώμης.

Ὡς ποιητής καί δραματογράφος, μαζί μέ τόν Πετρώνιο (τό συγγραφέα τοῦ περίφημου *Σατυρικῶν*) δεσπόζει στή λογοτεχνία τῆς δυναστείας τῶν Κλαυδίων. Ἐγράψε ἀρκετές τραγωδίες (*Ἡρακλῆς μαιώμενος*, *Τρωάδες*, *Φοίνισσες*, *Μήδεια*, *Φαίδρα*, *Οιδίπους*, *Αγαμέμνωνας*, *Θιέστης* – ἡ *Ὀκταβία* κι ὁ *Ἡρακλῆς στήν Ὀθή* θεωροῦνται νόθεσ).

Στή δραματική τέχνη δέχνη ἀξιοθαύμαστη ἀνεξαρτησία ἀπέναντι στούς Ἑλληνες τραγικούς, γεγονός ἀσυνήθιστο γιά τή λατινική λογοτεχνία. Ἐνῶ κατέχεται θεματολογικά ἀπό τόν Εὐριπίδη καί τοῦς μεταγενέστερους, φαίνεται πῶς ἐπηρέαστηκε πολύ λίγο ἀπό τό ρεαλισμό τους. Αὐτό δέ σημαίνει ὅτι ὁ Σενέκας δέν εἶναι ρεαλιστής. Ἴσα ἴσα, παρά τή ρητορικότητα καί τήν υπερβολή –ἐλαττώματα τῆς εποχῆς του– σκοπεύει

© Copyright Τάσος Ρούσσος – Ἐκδόσεις Καστανιώτη Α.Ε., Ἀθήνα 2000

Ἀπαρφέρεται ἡ ἀναδημοσίευση ἢ ἀναπαραγωγή τοῦ παρόντος ἔργου στό σύνολό του ἢ τμημάτων του, μέ ὅποιοδήποτε τρόπο, καθῶς καί ἡ μετάφραση ἢ διασκευή του ἢ ἐπιμετάφραση του μέ ὅποιοδήποτε τρόπο ἀναπαραγωγῆς ἔργου λόγου ἢ τέχνης, σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τοῦ ν. 2121/1983 καί τῆς Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιῶν, πού χορήγησε μέ τό ν. 100/1975. Ἐπίσης ἀπαρφέρεται ἢ ἀναπαραγωγή τῆς στοιχειώσεως, σελιδοτάξεως, ἐξοφίλου καί γενικάτερα τῆς ὅλης αἰθρητικής ἐμφάνσεως τοῦ βιβλίου, μέ φωτοτυπιές, ηλεκτρονικές ἢ ὅποιοδήποτε ἄλλες μεθόδους, σύμφωνα μέ τό ἀρθρο 51 τοῦ ν. 2121/1983.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ Α.Ε.

Ζαλόγγου 14, 106 78 Ἀθήνα

☎ 330.12.08 – 330.13.27 FAX: 384.24.31

e-mail: info@kastaniotis.com

www.kastaniotis.com

ISBN 960-03-2848-X

Παγκό Βιζυγό: dolos - fun - nefas

στον ίδιο στόχο: στην κατάδειξη της καταστροφικής κυριαρχίας του πάθους πάνω στη ζωή και την δδύναμη λογική της. Δανείζεται το ύλικό και τις υπόθεσεις των έργων του από τα ελληνικά πρότυπα. Η ανεξαρτησία του όμως φανερώνεται τόσο στη διαχείριση αυτού του ύλικού, όσο και στη σκιαγράφηση των χαρακτήρων, τον εσωτερικό φωτισμό τους. Οι τραγωδίες του, γραμμένες περισσότερο για να διαβάζονται και λιγότερο για να παίζονται (δεν υπάρχει μαρτυρία ότι κάποια απ' αυτές παραστάθησε στη σκηνή), έχουν και τ' αναπόφευκτα ελαττώματα ενός τέτοιου προορισμού: ρητορεία, μακριούς μονολόγους, κάποια «φιλολογία» στα γρικά, στατικότητα στη δράση. Ο Σενέκας ωστόσο, και όχι ο Ευριπίδης ή ο Σοφοκλής, επηρέασε το ευρωπαϊκό θέατρο και την ελισαβετιανή δραματουργία.

Είπαμε πιο πάνω για στατικότητα στη δράση. Αλλά η στατικότητα αυτή αντισταθμίζεται με μιάν ένδοξη εξέλιξη των ήρώων. Για να φτάσουν στη σημαντική πράξη γι' αυτούς και για τη λύση της τραγωδίας, ύφιστανται συνεχείς συναισθηματικές διακυμάνσεις, που ακολουθούν μιά σκολιά κορόφωση.

Αυτό συμβαίνει χαρακτηριστικά στην περίπτωση της Μήδειας. Η έκδοχή του Σενέκα παρουσιάζει τη σκοτεινή, μαγική όψη της ήρωιδας. Η προδομένη στον έρωτά της γυναίκα μαστιγώνεται από ένα διαρκώς αυξανόμενο πάθος για εκδίκηση, που, καθώς συνειδητοποιεί στις λίγες λογικές της εκλάμψεις την αναπόφευκτη εγκατάλειψή της, μετατρέπεται κυριολεκτικά σε φυσικό στοιχείο καταστροφής. Αυτή την άποψη εν διαφέρεται να φωτίσει ο ποιητής. Γι' αυτό το λόγο καταφεύγει ίσως, μέσα στους μεγάλους μονολόγους της Μήδειας, σ' εσωτερικές απομείνωσες συστροφές προς τον έαυτό της - ένα είδος φρενήρους εσωτερικού μολύγου σέ δεύτερο πρόσωπο - για να ιχνογραφήσει τις τεράστιες διαστάσεις του πάθους. Η ήρωίδα συχνά συνομιλεί με την καρδιά της και το μίσος της, συνομιλεί με τις προθέσεις της, τις αντίστροφες και τους ήθλικούς φόβους της, που γρήγορα υπερβαίνει. Ο πάθος για καταστροφή είναι τόσο δραστηκός, που επικαλύπτει τη συνειδητή της. Πιστεύει ότι το μοναδικό μέσο για να δικαιώσει την ύπαρξή της, να επαληθεύσει για τον έαυτό της αλλά και για τους άλλους την αξία της, είναι ο φόνος στην πιο φριχτή έκφρασή του: την παιδοκτονία. Η Μήδεια σκιαγραφείται με γιγάντιες αναλογίες, τό μέγεθος της ξεπερνάει τ' ανθρώπινα μέτρα. Σ' αυτόν τό γιγαντισμό της συμβάλλουν οι άχνά σχεδιασμένοι και συμβατικοί χαρακτήρες του Κρέοντα, του Ιάσονα και της Προφού. Την αντίμετώπιζου κι οι τρεις μ' ένα δεισιδαίμονα φόβο. Τεντώνει ως την άκρη

τίς δυνατοτήτες της φρίκης κι άρκετές φορές κατορθώνει να προκαλεί («σού») στο θεατή. Οι σκηνές που μπροστά στον Ιάσονα ή Μήδεια μαχαρώνει τον ένα γιό της και τού πετάει και τους δύο σφραγισμένους, ενώ φεύγει στον ούρανό κι η παθιασμένη κραυγή άπελπισίας του πώς δέν υπάρχουν θεοί, δείχνουν πόσο μακριά βρίσκεται ο Σενέκας από την άριστοτελική κάθαρση και τί απόσταση έχει διανύσει από τή στρωγγυλή τέχνη των Ελλήνων κλασικών. Ο χορός κρατιέται σε μιά τυπική σχέση με τά δρώμενα, έκφράζει βασικές συναισθηματικές καταστάσεις, φόβο και άγωνία, και παρά τήν υπερβολή και τή (φιλολογία), σε άρκετά σημεία ύπάρχει γήγνια ποιήση. Ακούμε, εδώ κι εκεί, να ήχουν απόμακρα φωνές από τον Αισχύλο και τον Όράτιο, ή έπική διάσταση και ή κομψότητα. Αν προσθέσουμε ένα σκοτεινό, άσύνειδο ρομαντισμό που διαρρέει υπόγεια κάθε έργο, θα ήχουμε ολοκληρωμένο τό δραματικό ύφος του Σενέκα. Η επίδρασή του στο ευρωπαϊκό θέατρο υπήρξε άναμφισβήτητη και δημιουργική.

Η μετάφραση της Μήδειας του Σενέκα στηρίχτηκε στο λατινικό κείμενο της έκδοσης του Fredericus Leo, Βερολίνο 1878.

Γάσος Ρούσσοσ
Μάιος του 2000

πάρε στά μπράτσα σου πασιχάρος
τὴν Αἰολίδα νύφη με τὸ θέλημα
τώρα ἐπιτέλους τοῦ γονιοῦ τῆς.
Γλεντῆστε καὶ χορέψτε, νιάτα,
πασίχαρα τραγοῦδια ἄς ἀντηχήσουν·
λευτέρο χαροκόπι ἀπ' τοὺς ἀφέντες
δὲν ἔρχεται συχνά γιὰ μᾶς.
Βλαστάρι εὐγενικό κι ὠραῖο
τοῦ θυρσοφόρου Βάαχου, τώρα
ἦρθε ἡ στιγμὴ ν' ἀνάψεις τὸ δαυλό σου·
ψηλά τὴν ἱερὴ σηκώστε φλόγα
μέ χέρια μεθυμένα. Ἄς ξεχυθεῖ
τὸ ἀγροδί γιορταστικό μέ γέλια
κι ἀνέντροπες φωνές· τὸν ὄγλο ἀφήστε
πειράγματα νά λείει καὶ νά γελάει·
κι ἄς φύγει σιωπηλά μέσ στό σκοτάδι
ἐκεῖνη πού διωγμένη ἀπὸ τὴ γῆ τῆς
παντρέυτηκε ἕνα ξένον ἄντρα.

(Ἐρχεται ἡ Μήδεια μέ τὴν Τροφὴ ξοπίσω τῆς.)

ΜΗΔΕΙΑ

Χάνομαι, τὸ τραγοῦδι ἀκούω τοῦ γάμου.
Μιά τέτοια συμφορὰ δὲν μπορῶ ἀκόμα
νά τὴν πιστέψω. Βάσταξε νά κάνει
τὴν πρόξενή τούτη ὁ Ἴάσωνας, πού μ' εἶχε
ἀρτάξει ἀπ' τὸ γονιό μου, ἀπ' τὴν πατρίδα
κι ἀπὸ τοὺς θρόνους, ἔτσι νά μ' ἀφήσει
σέ ξένους τόπους ὁ ἄκαρδος παντέρμη;
Καταφρονεῖ τὴ δύναμή μου ἐκεῖνος
πού εἶδε φωτιές καὶ πέλαα νά δαμάζω
μέ τὴ βοήθεια τοῦ κακοῦ; Ἡ νομίζει
πὼς τώρα πάει, ἐχάθη ἡ μπόρεσή μου;
Ἐώφρηνη δῶθε κείθε τριγυρνᾷ

μέ τὸ μυαλό σκοτεινιασμένο· τάχα
ποιόν τρόπο ἐκδικήσης θά βρῶ; Μακάρι
νά 'χε ἀδερφό κι αὐτός· ἔχει γυναίκα·
σ' αὐτὴν θά μπήξω τὸ μαχαίρι· μὰ ἐτοῦτο
φτάνει ν' ἀντιζηλιάσει τὰ δεινά μου;
"Ὅσες κακοῦργες πράξεις κι ἄν γνωρίζουν
τῶν Πελασγῶν ἢ τῶν βαρβάρων ὅλες
οἱ πόλεις πού τὰ χέρια μου δέν ξέρουν,
θά πρέπει νά γενοῦν. Τὰ κρίματά σου
ξαναρχοῦνται στό νοῦ καὶ σέ κεντρίζουν.
τὸ ξακουστό τῆς χώρας μου στολίδι
πού κλέψαν οἱ Ἀργοναῦτες, ὁ μικρούλης
σύντροφός τῆς ἀνόσιας παρθένας
μέ ξίφος κοφτερό κομματιασμένου,
θανάτου προσφορά γιὰ τὸ γονιό του,
στό πέλαο τὸ κορμάκι του σπαρμένο,
καὶ τὰ ψητὰ σέ χάλκινο λεβέτι → σε Νεμίδα
τοῦ γέροντα Πελία τὰ μέλη. Πόσες
φορές αἰματοράντιστη δέν ἔχω
σκορπίσει φρίκη, μὰ ποτέ ὀργισμένη
δέν τό 'καμα, ἀλλά τώρα στὴν καρδιά μου
πιερός κι ἄρρωστος ἔρωτας κοχλάζει.
"Ὁ Ἴάσωνας ποιόν ἄθλο μοναχός του
κατόρθωσε χωρὶς νά 'χει βοήθεια
τὴ γνώση καὶ τὴ δύναμη ἑνός ἄλλου;
Θά 'πρεπε στό γυμνὸ σταθλὶ νά βάλει
τὸ στῆθος του - γλυκύτερα ὅμως λόγια,
ψυχὴ μου ἀγριεμένη, γι' αὐτόν λέγε.
Μακάρι ὁ Ἴάσωνάς μου, καθὼς ἦταν
κάποτε, ἔτσι νά ζεῖ, δικός μου μόνο·
ἀλλίως ἄς μέ θυμᾶται, τὴ ζωὴ του,
τὸ δῶρο πού τοῦ χάρισα, ἀγαπώντας.
"Ὁ Κρέοντας φταίει γιὰ ὅλα τούτα,
πού μέ τοῦ βασιλιᾶ τὴν ἐξουσία
τ' ἀντρέγωνα χωρίζει, ἀπὸ τὴ μάνα

ο δαυλος σου
Αυετος

σε Νεμίδα

ερωτας μου
Ζουφας (πρηνος)

υεφας

κλέβει τὰ τέκνα κι ἀσπλαχνα τσακίζει
τίς καλοστεργιωμένες υποσχέσεις.
Θά τότε πολεμήσω, αὐτός μονάχα
μέ τήν ἐκδίκησή μου θά πληρώσει.
Τό σπῆτι του θά κάμω σωρό στάχτες·
κι ὁ κάβος τοῦ Μαλέα πού τά καράβια
σ' ἀφγοπορίες μακροσύρτες κρατάει
τίς στέγες του θά δει μέσα στίς φλόγες.

ΤΡΟΦΟΣ

Σώπαινε, τίς κρυφές σου βαρυγκόμιες
μές σέ βουβή νά πνίξεις θλίψη. Ἐκείνος
πού τά βαριά χτυπήματα ὑποφέρει
μ' ἀτάραχη καρδιά καί μέ γαλήνη,
αὐτός μπορεῖ καί νά τά ξεπληρώσει.
Κρυμμένος ὁ θυμός πάντοτε φέρνει
στόν ἔγθρο βλάβη, ἀνήμπορο ὅμως εἶναι
τό μῖσος πού διοφάνερα κοχλάζει.

ΜΗΔΕΙΑ

Μικρός ὁ πόνος ὅταν βρίσκει τρόπο
νά κρύβεται καί νά παρηγοριέται·
δέν εἶναι βολετό ν' ἀποσκειπάσεις
λύπες τρανές· καλύτερα ἐγώ στέργω
καπάντικου νά στέχω στόν ἔγθρο μου.

ΤΡΟΦΟΣ

Τήν ξέφρενή σου ὀρμη νά συγκαταήσεις,
παδί μου, τώρα, ἀφοῦ κι ἡ πιό γαλήνια
σιωπή σοῦ δίνει λίγη προστασία.

ΜΗΔΕΙΑ

Τούς δυνατούς ἡ μοῖρα τούς φοβάται,
μά τούς δειλοὺς δόλοτα ἀφανίζει.

ΤΡΟΦΟΣ

Στήν ὥρα της νά δείχνηται ἡ ἀντρεία.

ΜΗΔΕΙΑ

Ὅλες γι' αὐτήν οἱ ὄρες εἶναι ἴδιες.

ΤΡΟΦΟΣ

Μέσα στή δυστυχία σου δέν ὑπάρχει
καμιά τό δρόμο νά σοῦ δείξει ἐλπίδα.

ΜΗΔΕΙΑ

Ὅποιος δέν ἔχει τίποτα νά ἐλπίζει
τίποτα τότε δέν τόν ἀπελπίζει.

ΤΡΟΦΟΣ

Οἱ ἀνθρωποί σου σ' ἔχουν παρατήρει,
σέ πρόδωσαν ὁ ἄντρας σου, τά τόσα
τρανά σου πλούτη πᾶνε ἀφανισμένα.

ΜΗΔΕΙΑ

Ἡ Μήδεια ὅμως ἀπομένει – βλέπεις
ἐδῶ τή θάλασσα, τή γῆ, τ' ἀτσάλι
καί τή φωτιά, θεούς κι ἀστροπελέκια.

ΤΡΟΦΟΣ

Πρέπει ἕνα βασιλιά νά τόν φοβάσαι.

ΜΗΔΕΙΑ

Ἦτανε κι ὁ γονιός μου βασιλέας.

ΤΡΟΦΟΣ

Δέ σέ φοβίζου οἱ στρατιῶτες;

ΜΗΔΕΙΑ

Ὅχι, κι ἄς ξεφυτρώσαν ἀπ' τὸ χῶμα.

ΤΡΟΦΟΣ

Θά σκοτωθεῖς.

ΜΗΔΕΙΑ

Τὸ λαχταρῶ.

ΤΡΟΦΟΣ

Φύγε.

ΜΗΔΕΙΑ

Γιὰ τὸ φεγγί μου ἔχω πολὺ πληρώσει.

ΤΡΟΦΟΣ

Μήδεια...

ΜΗΔΕΙΑ

Θά γίνω αὐτὸ πού εἶμαι.

ΤΡΟΦΟΣ

Εἶσαι μάνα.

ΜΗΔΕΙΑ

Βλέπεις ποῖός μ' ἔχει κάνει μάνα.

ΤΡΟΦΟΣ

Φύγε λοιπόν, γιατί διστάζεις;

ΜΗΔΕΙΑ

Πρῶτα θά ἐνδιαθῶ, μετὰ θά φύγω.

ΤΡΟΦΟΣ

Ἢ τιμωρία θά σέ κυνηγήσει.

ΜΗΔΕΙΑ

Τρόπο θά βρῶ νά τήν ἀριτοπορήσω.

ΤΡΟΦΟΣ

Σώπασε τώρα, ἀνέμωλη, μαζέψου, παράτησε τήν περιφρόνια· πρέπει καταπαῶς θέλ' ἡ ὥρα νά πηγαίνεις.

ΜΗΔΕΙΑ

Μπορεῖ τὰ πλούτη νά μου πῆρε ἡ μοῖρα, μά ὄχι τήν ψυχή μου – ποῖός χτυπάει τοῦ παλατιοῦ τήν πόρτα; Ὁ Κρέοντας, νά τος μέ τήν παχιά πελασγική ἐπάρσή του. *Ἄσπασε καὶ ἀπογοῦσε*

(Ἡ Μήδεια τραβιέται στό βάλος καί ἡ Τροφός φεύγει.
Μπαίνει ὁ Κρέοντας μέ τοὺς ἀκολούθους του.)

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Ἡ Μήδεια, ἡ ἀνόσια θυγατέρα τοῦ Κόλχου Αἰήτη, ἀκόμη ἀπὸ τῆ γῆ μου δέν ἔφυγε; Κάτι κλωθογυρνάει στό νοῦ της· πόση δύναμη ἔχει ξέρω καί πόση πανουργία. Ποιόν θ' ἀφήσει; Ποιόνε θά λυτῆθῆ; Μὲ τὸ σταθί μου γοργά τῆ μαύρη ἐτούτη ἐτοιμαζόμουν ἀρρώστια ἢ ἀφανίσω· μέ λυγίσαν

ὅμως τὰ παρακάτω του γαμπρού μου
καί τῆς χαριστικῆ ἢ ζωῆ μά πρέπει
τῆ χώρα νά λυτρώσει ἀπό τό φόβο
καί ἀλλοῦ νά πάει νά ζήσει ασφαλισμένα.
Περίφραση καί μ' ἄγρια τή θεωρία τῆς
ζυγώνει γιά νά μου μιλήσει. Δούλοι,
κρατῆστε τή μακριά νά μή μ' ἀγγίξει.
Κάντε τή νά σωπάσει καί ἄς τό μάθει
νά δέχνη σέβας πιά στήν ἐξουσία
τοῦ βασιλιά. Πρήγορα φύγε, χάσου,
κατάρτατο, φριχτό καί ἀπαίσιο πλάσμα.

ΜΗΔΕΙΑ

Ποιό τό κακό καί ποιό τό φταιξιμό μου
πού μέ καταδικάζει μ' ἔξορία;

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Μιά ἄθωα γυναίκα ἀλήθεια καί ρωτάει
γιά ποιάν αἰτία τάχατες τή διώχνουν;

ΜΗΔΕΙΑ

Ἄν μέ δικάζεις, πρέπει νά μ' ἀκούσεις·
ἄν βασιλεύεις, τότε πρόσταξέ με.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Ἀνάγκη νά ὑπακούς στοῦ βασιλέα
τίς προσταγές, τίς ἄδικες ἤ δίκαιες.

ΜΗΔΕΙΑ

Ἄδικη προσταγή βασκάει γιά λίγο.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Ἄντε παραπονέψου στήν Κολχίδα.

ΜΗΔΕΙΑ

Πηγαίνο' ὅμως ἐκεῖνος πού μέ πῆρε
ἀπ' τήν πατρίδα πίσω νά μέ πάει.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Ἀργά ζητῶς μιά τέτοια χάρη-τί ἔχω
παρμένη τώρα τήν ἀπόφασή μου.

ΜΗΔΕΙΑ

Ὅποιος δικάζει κάποιον δίχως διάλου
νά τόν ἀκούσει, ἀκόμα καί ὅταν βγάλει
κρίση σωστή, κριτής δέν εἶναι δίκαιος.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Ἄκουσες τόν Πελλιά πρὶν τόν στείλεις
στό θάνατο; Λέγε λοιπόν; Σπουδαία
θά 'χεις γι' αὐτό νά πεῖς δικαιολογία.

ΜΗΔΕΙΑ

Τί δύσκολο εἶναι ἀλήθεια νά μερώσεις
τά μακιασμένα φρένα καί πῶς τοῦτο
βασιλική φαίνεται πρόζη γιά ὅποιον
τό σκῆπτρο στά περήφανά του χέρια
βαστοῦσε, νά γυρεῖ νά τελειώσει
τό δρόμο πού 'χε κάποτε ἀρχίσει.
Παρόλο πού μέ ζώνουν δυστυχίες
καί στέκω ἀποδιωγμένη, προδομένη,
παντέρμη, ζητιάνια καί ἀπ' ὄλοθε
μέ δέρνει ὁ χαλασμός, ἔλαμπτα τότε
στῆς ἀρχοντιάς τῆ δόξα, ἀπ' τοῦ πατέρα
καί τοῦ Ἥλιου τοῦ γενάρχη μου κρατώντας
τήν πολυξέκουστη γενιά. Τίς χώρες
πού ὁ Φάσης κυκλογύριστος ποτίζει

μέ τό γαλήνιο ρέμα του κι ὁ Πόντος
ὁ σωθικός βασιλιά ἀντιρρίζει πίσω
μέσ στίς στεριές, ἐκεῖ πού ξαμμυρίζουν
τά πέλαγα μέσ στά νερά τῶν βάλτων,
κι ἀκόμα ὅλα τά μέρη πού φοβοῦνται
τίς ἀρματοζωσμένες Ἀμαζόνες,
τριγύρω στοῦ Θεμύδοντα τούς ὄχτους,
ἦταν σ' ἄλακερους τούς τόπους τούτους
ἀφέντης ὁ γονιός μου. Ἀπό μεγάλο
γένος, εὐτυχισμένη, ζῶσα μέσα
στή δύναμη πού δίνει ἡ βασιλεία.
Τότε μνηστῆρες μέ παρακαλοῦσαν,
μά τώρα ἐγώ παρακαλάω. Ὁρμώντας
γοργά ἡ ἀπατηλή κι ἀστοργή Τύχη,
ἀπ' τήν τρανή μέ γράφεισε ἐξουσία
καί μ' ἔστειλε στήν ἔξορία. Τό θρόνο
μπορεῖς νά ἐμπιστευτεῖς, ὅταν μονάχα
φτάνει μία ἀναποδιά γιά νά σκορπίσει
ἐδῶθε κεῖθε τά μεγάλα πλούτη;
Τό μεγαλεῖο ἐτοῦτο οἱ βασιλιάδες
τό ἐξάισιο κατέχουν, πού κανένας
καίφός δέν τούς τό παίρνει: νά συντρέχουν
τούς δύστυχους καί σκέπη στους ἐκέτες
νά δίνουν. Μόνο αὐτό ἀπό τήν Κολχίδα
τό ξακουστό ἔφερα λαμπρό στολίδι
καί τό ἴσως, καμάρι τῆς Ἑλλάδας
καί φύτρα ἡρωική, τό δυναμάρι
τῶν Ἀχαιῶν. Δικό μου δώρισμα εἶναι
κι ὁ Ὀρφέας πού μέ τό γλυκό τραγούδι
μαγεύει πέτρες καί μαυλίζει δάση.
Δικό μου πάλι δῶρο ὁ Πολυδεύκης
κι ὁ Κάστορας, οἱ δίδυμοι, κι ἀκόμα
τῶν Μινυῶν τό πλήθος καί τά τέκνα
τοῦ θεικοῦ Βοριά καί τοῦ Λυγκέα,
πού τό βαθύ του βλέμμα φτάνει ἀλάργα,

220

πέρα ἀπ' τόν Πόντο. Γιά τῶν βασιλιάδων
τόν ἀρχηγό σωπαίνω, δέ χρωστάει
τίποτα, κανενός δέν τόν φορτώνω.
Γιά σένα ἐγώ ξανάφερα τούς ἄλλους,
γιά μένα ἐκείνων. Μπρός, ἐλάτε τώρα
κι ὅλο τό αἶσχος πάνω μου σωριάστε.
Θά πῶ: μοναδικό μου φταίξιμο εἶναι
πού γύρισε ἡ Ἀργώ. Κι ἄν ὀδηγό μου
τήν κοριτσιώτικη ντροπαλοσύνη
καί τόν πατέρα μου εἶχα, τότε ἡ χώρα
τῶν Πελασγῶν θά ἀφανιζόταν μ' ἄλλους
τούς ἀρχηγούς καί πρῶτος ὁ γαμπρός σου
θά χάνονταν ἀπ' τό φλογόπλοο στόμα
τοῦ ἄγριου τάρου. Ἡ μοίρα ἴσως νά θέλει
νά μέ συντρίψει, μά δέ μετανοιῶνω
πού ἔσωσα βασιλιάδες ξακουσμένους.
"Ὅ, τι ἀπ' τά κρίματά μου ἔχω κερδίσει
στό χέρι σου εἶναι νά τό κρίνεις. Ἄμα
θέλεις, τιμώρησέ με, ἀλλά τή ρίζα
τοῦ κακοῦ δώσ' μου. Ναι, τήν ἐνοχή μου,
Κρέοντα, παραδέχομαι. Ποιά ἤμου
τό ἔξερ, ὅταν μπρός στά γόνατά σου
ἐκέτισσα ἔπεφτα καί προστασία
ζητούσα: τώρα πάλι σοῦ γυρεύω
μιά ταπεινή γωνιά στίς συμφορές μου,
μιά μικρή σκέπη. Ἄν θές ἀπό τήν πόλη
διώξε με, ἀλλά δώσε μου ἕνα τόπο
νά μείνω μακρινό μέσα στή γῆ σου.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Θαροῦ δέν κυβερνῶ μ' ἀσπλαγχο σκῆπτρο,
μηδέ τούς δύστυχους ποδοπατάω.
Καί τό ὄρεξα ὀλοφάνερα, γαμπρό μου
κάποιον ἐξόριστο καί συντριμμένο

230

διαλέγοντας, πανάθλιο ἀπ' τὸ φόβο,
καθὼς ὁ βασιλιάς τῆς Θεσσαλίας,
ὁ Ἄκαστος, ἐπίμονα ζητοῦσε
τὴν τιμωρία καὶ τὸ θάνατό του.
Κι ἔλεγε πῶς τὸ γέρο του πατέρα,⁸
πρεμᾶμενο κι ἀδύναμο ἀπ' τὰ χρόνια,
τὸν σκότωσαν φριχτά καὶ κοιμωτιάσαν
τὰ μέλη του οἱ ἀνόητες ἀδερφές του,
ὅταν τολμῆσαν τὸ ἀνόσιο ἔργο
ἀπὸ τὴν πανουργία σου γελασμένους.
Ὁ Ἰάσωνας μπορεῖ νὰ διαφεντέψει
τὸ δίκιο του, ἂν ἐσύ θὰ διαχωρίσεις
ἀπ' τίς δικές σου πράξεις τίς δικές του.
δὲν τὸν ἐλέρωσε σταγόνα αἷμα,
δὲν ἔπιασε μαχαίρι φόνου ἐκείνος,
ἀμόλυτος ἐστάθηκε ἀπὸ κάθε
συνενοχὴ μαζὶ σου. Ἐσύ μονάχα
σοφίστηρες, ἐσύ τ' ἀπαίσια τοῦτα
δεινὰ μὲ τὴ γυναικεία πονηρία,
ποῦ ἄρα τὰ τολμάει καὶ μὲ τοῦ ἀντρα
τῆ δύναμη, χωρὶς νὰ λογαριάσεις
τί θὰ πεῖ ὁ κόσμος· φύγε καὶ τὴ χώρα
λευτέρωσε ἀπ' τὸ μιάσμα σου· πάρε
μαζὶ σου τὰ θανατερά βοτάνια,
λύτρωσε τοὺς πολίτες ἀπ' τὸν τρόμο
κι ἄλλοῦ νὰ πᾶς θεοὺς νὰ συνταράξεις.

ΜΗΔΕΙΑ

Μ' ἀναγκάζεις νὰ φύγω; Τότε δῶσ' μου
Ξανά γιὰ τὸ φευγιό μου τὸ καράβι,
Ξανά τὸ σύντροφό μου. Γιατί τάχα
μόνη ἀπὸ δῶ νὰ φύγω μὲ προσταΐξεις;
Δὲν ἤμουν βέβαια μόνη μου ὅταν ἦρθα.
Ἄν πόλεμο φοβᾶσαι νὰ ὑπομείνεις,

διῶξε μας τότε καὶ τοὺς δύο ἀπ' τὴ γῆ σου.
Γιατί δὲ φέρνεσαι ὅμοια στοὺς δύο φταίχτες;
Γιὰ κείνον ἀφανίστηκε ὁ Πέλλας,
ὄχι γιὰ μένα· κατηγορίες βάλε
κι ἄλλες, τὴν ἀρπαγὴ καὶ τὴ φευγάλα,
γονιὸ παρατημένο καὶ κοιμωτία
τὸν ἀδερφό σφαγμένο κι ὅ, τι ἀκόμα
φριχτό κακὸ διδάσκει στὴν καινούργια
γυναίκα του ὁ γαμπρός, ὅμως δὲν εἶναι
τὸ φταίξιμο δικό μου. Ἐκίνα τόσες
ἀνομιες πράξεις, μὰ καμιὰ γιὰ μένα.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Θὰ ἔπρεπε τώρα κιόλας νὰ ἔχες φύγει.
Τί ἔτσι ἀργοπορεῖς πολυλογώντας;

ΜΗΔΕΙΑ

Φεύγοντας σέ παρακαλῶ γιὰ τοῦτο:
τὸ σφάλμα τῆς μητέρας μὴν ἀφήσεις
στ' ἄθῶα τῆς παιδιά κακὸ νὰ φέρει.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Τράβα· θὰ τ' ἀγκαλιάσω σάν πατέρα.

ΜΗΔΕΙΑ

Γιὰ τὸν βασιλικὸν σου ἐτούτων γάμων
τὸ καλοτύχισμα, γιὰ τίς ἐλπίδες,
γιὰ τὸ καλοθεμέλιωμα τοῦ θρόνου
ποῦ ἡ Τύχη συνταράζει μ' ἓνα πλήθος
ἄστατες ἀλλαγές, νά, σοῦ προστέφτω,
λίγο καιρὸ ἀκόμα χάρισέ μου,
ὥσπου νὰ δώσω ἐγὼ, ἡ διωγμένη μάνα,
στά τέκνα μου στερνὸ φιλὶ θανάτου.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Καιρό ζητάς για τὰ τεχνάσματά σου;

290

ΜΗΔΕΙΑ

Ποιά πανουργία μπορεί νά σέ φοβίζει
ὅταν ὁ χρόνος εἶναι τόσο λίγος;

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Γιὰ τὸ κακό κι ὁ λίγος χρόνος φτάνει.

ΜΗΔΕΙΑ

Σέ μιά δυστυχημένη, ἀλήθεια, ἀρνιέσαι
ξανάσασμα μικρό στὰ δάκρυά της;

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Παρόλο πού ὁ παλιός μου φόβος διώχνει
τὰ παρακάλια σου, μιά μέρα μόνο
σοῦ δίνω τὸ φεγγί σου νά ἐτοιμάσεις.

ΜΗΔΕΙΑ

Τὸ λίγο ἐτοῦτο ἐγὼ τὸ λογαριάζω
ἀπλογεριά σου, βιάζομαι ὅμως τόσο.

ΚΡΕΟΝΤΑΣ

Μέ τὸ κεφάλι σου θά τὸ πληρώσεις
ἂν δέν περάσεις τὸν Ἰσθμό πρὶν φέρεi
τὴ λαμπερὴ καινούργια αὐγὴ τοῦ Ὀ Φοῖβος.
Τοῦ γάμου οἱ τελετές τώρα μέ κράζουν,
ἡ γιορτινὴ τοῦ Ὑμέναιου μέ φωνάζει
μέρα γιὰ προσευχὲς καὶ γιὰ θυσιές.

(Ὁ Κρέοντας φεύγει. Ἡ Μήδεια μετάνει στό παλάτι.)

300

ΧΟΡΟΣ

Ἀτρόμητη καρδιά ἔχε κείνος
πού μέ τ' ἀδύναμο σκαλί του
διέβηκε πρῶτος τὴν ἐπίβουλη
θάλασσα κι εἶδε ν' ἀγνοσβήσουν
πίσω του οἱ γνώριμες στεριές·
πού τὴ ζωὴ του σέ ἄστατους
ἀνέμους ἐμπιστεύτηκε,
χαράζοντας ἀβέβαιο δρόμο
στὰ πέλαγα κι ἀφέθηκε
σ' ἕνα ἀλαφρὸ πλεούμενο,
στό σύνορο τὸ ἀκρότατο ἀρμενίζοντας
ἀνάμεσα θανάτου καὶ ζωῆς.
Εὐτυχημένα χρόνια οἱ πρόγονοί μας
ἐπέρασαν, γιατί μακριά τους
εἶχανε διώξει τὸ κακό.

310

Ἦσυχος ὁ καθέννας τοὺς δικούς του
χαρότανε γιαλοὺς κι ὡς τὰ βαθιά
γεράματα στὴν πατρική του ζώντας
τὴ γῆς, ἀπλὸς ἀλλὰ καὶ πλούσιος,
δὲν ἤξερε ἄλλα πλούτη ἀπ' ὅσα
κάρπιζαν στὰ χωράφια του.
Δέ γνώριζε κανέννας νά διαβάσει
τὸν οὐρανὸ μηδὲ τὴ χρῆση
τῶν ἄστρων, πού μ' αὐτὰ ὁ αἰθέρας
εἶναι σπαρμένος, μήτε
μποροῦσαν τὰ καράβια
τίς βροχερές Ὑάδες ν' ἀποφυγουν
καὶ τῆς Ἀμάλθειας τὴ φλόγα,
μηδὲ τὸ Δράκοντα πού ὁ γέροντας
Βωώτης ἀκολουθεῖ νωθρά.
Τότες ὀνόματα δέν εἶχαν
ὁ Ζέφυρος μήτε ὁ Βοριάς.
Ὁ Τίφης τόλμησε μονάχα

320

ὥρες χτίζουνε κάστρα·
 τίποτα στήν παλιά του θέση
 δέν ἔμεινε κι εὐκολα πιά
 τόν κόσμο ὀλάκερο διαβαίνεις.
 Τό δροσερό νερό τοῦ Ἀράξη
 πίνουν Ἴνδοί, τόν Ρῆγο
 ρουφᾶνε καί τόν Ἑλίβα οἱ Πέρσες.
 Θά ῥθει καιρός, σέ χρόνια
 μελλούμενα, πού τῶν πραγμάτων
 θά λύσει τά δεσμά ὁ Ωκεανός,
 θ' ἀνοίξει καί θ' ἀπλώσει ἡ γῆς
 καί νέους ἢ Τηθύα κόσμους
 θά φανερώσει καί δέ θά ῥνοι
 τόπος ἀκρότατος ἢ Θούλη.

(Βγαίνει ἡ Μήδεια καί πίσω της ἡ Τροφός.)

ΤΡΟΦΟΣ

Ἐξώ πού πᾶς τόσο γοργά, παιδί μου,
 Σταμάτησε καί κράτα τήν ὀρμή σου,
 μέρψε τό θυμό πού σέ ταράζει.
 Σάν τή μαινάδα πού τήν ἔχει ἀρπάξει
 τό πνεῦμα τοῦ θεοῦ καί φρενιασμένη
 στίς χιονοσκέπαστες περιπλανιέται
 ψηλές κορφές τῆς Πίνδου, εἴτε στίς ράχες
 τῆς Νίσας, ὅμοια αὐτή πηγαίνοφέρνηι
 ἄσκοπα ἐδῶ κι ἐκεῖ μέ τά σημάδια
 μανίας τρομερῆς στό πρόσωπό της.
 Μέ ξαναμμένη τή θωριά ἀνασαινεῖ
 βαριά, φωνάζει, δάκρυα πλημμυρίζουν
 τά μάγουλά της, λάμπει ἀναγελώντας·
 ὀλάκερο τό πάθος τήν κατέχει.
 Ὅπου ἡ ψυχὴ βαραίνει μ' ἀγρία φόρα,
 ἐκεῖ τινάζει τίς φριχτές φοβέρες

φύρα

φύρα
 Χορός
 φύρα
 (Εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν
 ἀποκλειστικὴν ἀποκλειστικὴν)

κι ὕστερα ξάφνου δῆγνωμη πετράνει·
 φλογίζεται ἀπ' τῆ λύσσα, φοβερίζει,
 βόγγάει, παρακτονιέται. Αὐτό τό κόμμα
 ποῦ θά ξεστάσει; Ἀκρότητα ἢ μανία
 ἔχει περσέψει πιά. Δέ μελετάει
 κάποιο κακό κοινό, συνηθισμένο,
 μήτε εὐκόλο· θά ξεπεράσει
 τόν ἑαυτὸ της. Τώρα ἀναγνωρίζω
σημάδια τῆς παλαιᾶς ὀργῆς. Σχεδιάζει
κάτι ἀνόσιο, φριχτό, πελώριο. → nefas
 Τό πρόσωπο τῆς Τρέλας ἀντιρίζω.
 Τό φόβο μου οἱ θεοὶ ψεύτη νά βγάλουν.

ΜΗΔΕΙΑ

Ἄν μέ ρωτᾶς πόσο μεγάλο πρέπει
 νά ῥναι τό μίσος σου, δυστυχημένη,
 τότε νά μιμηθεῖς τόν ἔρωτά σου.
 Τάχα πῶς θ' ἀνεχτῶ τούς γάμους τούτους
 χωρίς ἐδίκησι; Μιά τέτοια μέρα
 τόσο καλὰ προετοιμασμένη, τόσο
 ξεχωριστή, κωθρά ἔτσι θά περάσει;
 Ὅσο καιρόν ἢ γῆς θ' ἀντιζυγιάζει
 τόν οὐρανὸ καί τὰ γυφισματά του
 τ' ἀνάλλαχτα ὁ λαμπρὸς θά ξετυλίγει
 κόσμος, κι ὅσο ἀλογάριαστος ὁ ἄμμος
 θά μένει, καί τόν ἦλιο πάντα ἡ μέρα
 θ' ἀκολουθεῖ, τ' ἄστρα τῆ νύχτα, κι ὅσο
 τριγύρω ἀπ' τό μοναχικό βοράστρι
 ὁ πόλος θά γυρνᾷ καί τὰ ποτάμια
 θά χύνονται στή θάλασσα, ποτέ μου
 δέ θά διστάσω δίκαιη τιμωρία
 νά κάνω τήν ὀργή μου, πού ὀλοένα
 θά μεγαλώνει. Ποιά θηριαδιά,
 ποιά Σκύλα καί ποιά Χάρυβδη πού ἀκέριο

Νύφης
 400
 Κρύα

nefas

τό πέλαγο ρουφάει τῆς Σινκελίας,
καί ποιά Αἴτνα πού ἀβάσταχτα πλακωνίει
τόν ζέπνοο Τιτάνα θά φλεγόταν
περσότερο ἀπό μένα; Δέν ὑπάρχει
ποταμί ὀρηγτικό, φουρτουνιασμένη
θάλασσα, πόντος ἀνεμοδαρμένος
ἡ δύναμη φωτιάς πού τή φουντώνουν
τῆς θύελλας οἱ πνοές, γιά νά μπορέσει
νά μοιάσει στήν ὀρηή καί στό θυμό μου.
τά πάντα θά γκρεμίσω ὀλόγυρά μου.
Φοβήθηκε τόν Κρέοντα καί τήν ἔχτρα
τοῦ βασιλιᾶ τῆς Θεσσαλίας; Ὅμως
ἄν ἀρσάται πραγματικά ὁ ἄντρας,
δέν τόν φοβίξει τίποτα. Τό γάμο
συμφώνησε ἀπ' τή βία ἀναγκασμένος.
μποροῦσε νά ῥθει στή γυναίκα του ἕνα
λόγο νά πεῖ στερόν μὰ οὔτε καί τοῦτο
δέν τόλμησε νά κάμει ὁ θαρραλέος.
Ἄν ἦθελε ὁ γαμπρός, θά μού χαρίζαν
περσότερο καιρό γιά τή σκληρή μου
τήν ἔξορία - μιά μονάχα μέρα
μὸ δόθηκε γιά δύο παιδιά. Δέν ἔχω
παράπονο γι' αὐτό, θαρῶ θά φτάσει.
Τέτοιο ἔργο θά γενήσῃ ἡ μέρα τούτη,
πού ἄλλη καμιά δέ θά τό λησμονήσει.
Ἐνάτια στοὺς θεούς θά πάω, τά πάντα
θά συνταράξω τώρα ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

ΤΡΟΦΟΣ

Κυρά μου, τήν καρδιά σου ἀπό τά πάθη
γαλήνεψε, μαλάκωσε τό νοῦ σου.

ΜΗΔΕΙΑ

Τότε μονάχα θά βρω τή γαλήνη,

ὄταν ἐρείπια γύρω μου ἀντικρίσω
καί θάα μαζί μου ἀφανιστοῦν. Ωραῖο
πού εἶναι στό χαμό νά σέρνεις καί ἄλλους.

(Μπαίνει στό σπίτι.)

ΤΡΟΦΟΣ

Πρόσεχε: τόσα πράγματα θά πρέπει,
ἄν δέν ἀλλάξεις γνώμη, νά φοβᾶσαι:
κανένας δέν μπορεῖ νά πολεμήσει
τούς δυνατούς χωρὶς νά κακοπάθει.

ΙΑΣΩΝΑΣ

Ἔχε: Ἄγινος

Ἦ! Μοῖρα πάντοτε ἀσπλαγχνή καί ὠ! Τύχη
σκληρή, τόν ἴδιο χαλασμό μᾶς φέρνεις,
εἴτε μᾶς κωνηγᾶς εἴτε ὄχι. Πόσο

συχνά ὁ θεός γιά χάρη μας δέ βρίσκει
φάρμακα πῶ χειρότερα ἀπὸ κάθε

κίνδυνο: τί ἄν ἦταν νά κρατήσω
τά ὅσα στή γυναίκα μου εἶχα τάξει,

θά ἔπρεπε τή ζωή μου νά προσφέρω
στό θάνατο: καί ἄν πάλι προτιμοῦσα

νά μὴ πεθάνω, τότε γιά προδότῃς
θά δείχνομουν ὁ δούστυχος. Τήν πίστη

δέ νίκησεν ὁ φόβος, μὰ ἡ ἀγάπη

γιά τά παιδιά μου: στό χαμό ἀκολοῦθᾶνε
τά τέκνα πάντα τοὺς γονιούς. Ἦ! ἄγια

Δικαιοσύνη, ἄν κατοικεῖς ἀκόμα

στόν οὐρανό, γιά μάρτυρα σέ κράζω:
μέ λύγισε ἡ ἀγάπη τῶν παιδιῶν μου.

Ἦχι, ὅσο ἄγρια καρδιά καί ἄν ἔχει

καί προσταγές δέ στέργει, θά νοιάζοταν
περσότερο θαρῶ γιά τά παιδιά τῆς
ἀπὸ τό γάμο. Τό ἔχω ἀποφασίσει

δύο βία γυμνασίου
18 ἡλικία
ἀνδρῶν + οἰκίας
νοῦ

* ΣΙΝ ΣΥΡ 2 βιολιό (βιολιό)
160 μίλις ἐξο μίλις
1000 μίλις ἀνακρίσει
1000 μίλις ἀνακρίσει

[ἐπιδοτίκες
ἀπὸ τῶν γυμνασίου
1600 μίλις ἐξο μίλις]

1000 μίλις ἀνακρίσει
1000 μίλις ἀνακρίσει
(ἀνακρίσει)
1000 μίλις ἀνακρίσει

μέ λόγια μαλακά νά τῆς μιλήσω
 κι ἄς εἶναι τόσο χολωμένη. Νά τῆ,
 μόλις μ' ἀντίκρισε φωντώνει, δείχνει
 γεμάτη ἀπό τό μίσος, στή θωριά τῆς
 φουρτουνασμένο λάμπει ὄλο τό πάθος.

ΜΗΔΕΙΑ

στην ευρ.:
 Ευρυπύλη → φωνητικά
 οφθαλμοί
 δόξα

Ἰάσωνα, μέ διώχνουνε, μέ διώχνου.
 Δέν εἶναι αὐτό καινούργιο, κάθε τόσο
 ν' ἀλλάζω τόπο, μέ τῆς ἐξορίας
 καινούργια ἢ ἀφοριμῆ - πάντα νά φεύγω
 συνήθιζα γιά σένα. Μ' ἀναγκάζεις
 τό σπῆτι σου ν' ἀφήσω, ἀλλοῦ νά πάω,
 νά τραβηγῶ μακριά· καί ποῦ μέ στέλνεις;
 Τοῦς Κόλχους, τό βασίλειο τοῦ γονιοῦ μου,
 τόν Φάση νά γυρέψω καί τό χῶμα,
 πού αἶμα ἀδερφικό τό 'χει ποτίσει;
 Ποιές χώρες μέ προστάξεις νά ζητήσω;
 Ποιές θάλασσες μοῦ δείχνεις; Τά σαγόνια
 τοῦ Πόντου, πού ἀναμέσο τους γλιστρώντας
 τ' ἀρχοντικά βλαστάρια ἔφερα πίσω,
 καθώς μέσ' ἀπ' τίς μαῦρες Συμπληγίδες
 ἔσαν πανάθλιο ἀκλουθοῦσα; Τάχα
 στήν ταπεινή Ἰωλκί νά ξαναπάω
 ἢ ἐκεῖ στά Τέμπη τά θεσσαλικά; Ὅσους
 γιά τή δική σου χάρη ἀνοῖξα δρόμους
 τοῦς ἔκλεισα γιά μένα. Ποῦ μέ στέλνεις;
 Ὅριζεις στόν ἐξόριστο ἐξορία,
 μά δέν τοῦ λές τόν τόπο. Ἄς εἶναι, φεύγω.
 Τοῦ βασιλιᾶ ὁ γαμπρός ἔτσι προστάζει.
 Δέ θ' ἀρνηθῶ· σκληρά βασάνισέ με·
 τ' ἀξίζω, καί. Ὁ βασιλικός θυμός σου
 μέ τιμοφρές αἰματοβαμμένες
 τήν παλακίδα ἀέριαν νά συντρίψει,

τά χέρια ἄς τῆς φορτώσει μ' ἄλυσίδες
 καί στῆς αἰώνας νύχτας τό φαράγγι
 τό σκοτεινό κατάβαθα ἄς τή θάψει·
 ἀπ' ὅσα μοῦ ταιριάζουνε δέ θέ' ναι
 λιγότερα τά πάθη μου. Ἡ καρδιά σου,
 ἀχάριστε, ἄς γυρίσει πάλι πίσω
 στόν παῖρο τό φλογόπνοο καί στοῦς φόβους
 τοῦς ἄξιους τῆς ἀδάμαστης φυλῆς μου,
 στοῦ Αἰήτη τό κατάφλογο κοπάδι,
 μέσ στόν ἀριματοφόρο ἐκεῖ τόν κάμπο
 καί στά κοντάρια ἐνός ἐχθροῦ πού ξάφνου
 βγήκε στό φῶς, καθώς στίς προσταγές μου
 βλάστειαν ἢ γῆς στρατούς πού ὄμως χάνονταν,
 τό φόνο συναλλάζοντας μέ φόνο.

Τήν πολυγύρευτη θυμῆσου ἀκόμα
 χρυσή προβιά τοῦ κριαριοῦ τοῦ Φρίξου, 11
 τό δρόκο τόν ἀκοίμητο νά γέρονει,
 τά μάτια του σφαλώντας, σ' ἄγνωρο ὕπνο,
 τ' ἀδέφρι μου, 12 στό θάνατο δοσμένο
 μέ μιάν ἀργόσυρτη σφαγή στό κάθε
 κοιμάτιασμα πεθαίνοντας, τίς κόρες
 πού γελασμένες ἀπό μέ τοιμήσαν
 φριχτά τό γέρο νά κρεοκοπήσουν
 πατέρα τους, 13 τοῦ κάκου, τί δέ βρήκε
 ἀνάσταση ποτέ. Γιά τίς ἐλπίδες
 τῶν τέκνων σου, γιά τό σιγουρεμένο
 τό σπιτικό σου, γιά τά νικημένα
 τέρατα, γιά τά χέρια πού δέν πάψαν
 νά σέ φροντίζουν, γιά τοῦς φόβους ὄλους
 πού νιώσαμε, τή θάλασσα, τά οὐράνια,
 τοῦς μάρτυρες στό γάμο μας, σπλαχνίσου
 καί δῶσε στήν ἐκέτισσα μιᾶ στάλα
 χάρᾶ. Γυρεύοντας βασίλεια ξένα,
 ἄφρησα τά δικά μου· ἀπό τά πλούτη
 πού οἱ Σκύθες μέ τήν ἀρπαγή σαρεύουν,

Αἰώνιος
 Νηλεΐδης

→ συνήθισα νδυσία

ΙΑΣΟΝΑΣ

Μαλάκωσε τήν πολυταραγμένη
καρδιά σου, γιά τὰ τέκνα σου κρατήσου.

ΜΗΔΕΙΑ

Τ' ἀρνίεμαι, δέν τὰ στέργω, τὰ πετάω.
Λοιπόν, ἡ Κρέουσα θά γεννηβολήσει
καινούργια τάχα ἀδέφφια στά παιδιά μου;

ΙΑΣΟΝΑΣ

Βασίλισσα ὅμως καί γερό ἀντιστύλι
στά δόλια τέκνα τῶν ἀποδιωγμένων.

ΜΗΔΕΙΑ

Ποτέ μήν ξημερώσει τέτοια μαύρη
μέρα γιά τούς δυστυχημένους, ὅπου
τήν ξακουστή γενιά θά τή μολέψουν,
σιμίγοντας γέννες ταπεινές, τὰ ἐγγόνια
τοῦ Σίσυφου μέ τούς βλαστούς τοῦ Φοίβου.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Γιατί, κακότυχη, κι ἐμέ κι ἐσένα
ξεσέρνεις στό χαμό; Τραβήξου τώρα.

ΜΗΔΕΙΑ

Μά ὁ Κρέοντας μιά ἐκέτισσα εἶχε ἀκούσει.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Λέγε μου τί μπορῶ νά κάνω.

ΜΗΔΕΙΑ

Γιά μένα; Φόνο.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Ἐδῶθε ὁ βασιλιάς κι ἀπό τήν ἄλλη -

ΜΗΔΕΙΑ

Ἡ Μήδεια, ὁ πιό μεγάλος φόβος.
Ναί, μέ τόν Κρέοντα θ' ἀντιπαλέψω
κι ὁ Ἴάσωνας τοῦ ἀγώνα μας βραβεῖο.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Οἱ συμφορές μέ τσάκισαν. Φυλάξου,
τόσο πολύ μήν προκαλεῖς τήν τύχη.

ΜΗΔΕΙΑ

Κατώτερή μου πάντοτες ἡ Μοῖρα.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Ὁ Ἄκαστος μᾶς κυνηγᾷ.

ΜΗΔΕΙΑ

Πιό κοντινός ἐχθρός ὁ Κρέοντας εἶναι·
φύγε κι ἀπό τούς δύο· στόν πεθερό σου
δέ σ' ἀναγκάζει ἡ Μήδεια νά σιγκώσεις
τά ὄπλα οὐδέ νά μολευτεῖς μέ φόνο
συγγενικό· μαζί μου λοιπόν φεύγα,
μένοντας ἐτσι ἀπ' δια τούτα ἀδύως.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Ποῖός θά μᾶς προστατέψει ἅμα ξεσπάσει
διδυμος πόλεμος κι ἄν τό στρατό τους
ὁ Κρέοντας μέ τόν Ἄκαστο θά ἐνώσουν;

Σ' αὐτούς βάλε τούς Κόλχους, τόν Αἰήτη
βάλε ἀρχηγό τους, σμίξε μέ τούς Σκύθες
τούς Πελασγούς· μά θά τούς ἀφανίσω.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Τῆς βασιλείας τά σκῆπτρα μέ φοβίζου.

ΜΗΔΕΙΑ

Πρόσεξε μήπως καί τά θές δικά σου.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Τά τόσα λόγια πού 'χοιμε ἀνταλλάξει
μπορεῖ καί νά γεννήσουν ὑποψίες.

ΜΗΔΕΙΑ

Καί τώρα, ὕψιστε Δία, βρόντα σέ ὄλο
τόν οὐρανό, τέντωσε τό δεξι σου
χέρι, προετοίμασε τ' ἀστροπελέκια
τῆς τιμωρίας, ξέσπασε τά νέφη
καί τράνταξε τήν οἰκουμένη. Ρίξε
σ' ἐμέναν ἢ σ' ἐκεῖνον πῆς φωτιές σου·
ὅποιον σωριάσεις χάμω ἔνοχος θά 'ναι
καί θά χαθεῖ· ποτές ὁ κεραυνός σου
δέ θά λαθέψει ἀπάνω μας ριγμένους.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Σκέψου μέ φρονιμάδα καί μέ λόγια
μίλησε μαλακά. Μές στό παλάτι
τοῦ πεθεροῦ μου, ἄν κάποια μπορεῖ νά 'βρεις
παρηγοριά πού ἀλάφρωση νά δίνει
στήν ἔξορία, τότε ζήτησέ τη.

Πάντοτες ἡ καρδιά μου, καθώς ξέρεις,
συνήθειο τό 'χει νά καταφρονάει
πλούτη βασιλικά· γυρεύω μόνο
νά πάρω τά παιδιά μου συντροφιά μου
στά ξένα καί νά κλαίω στήν ἀγκαλιά τους.
Σ' ἐσέ θά μείνουν τά καινούργια τέκνα.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Θέλω στά παρακάλια σου νά στέρξω·
μά δέ μ' ἀφήνει ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα·
γιατί κι ὁ βασιλιάς καί πεθερός μου
δέ θά 'ταν μπορετό νά μ' ἀναγκάσει
νά παρατήσω τά παιδιά μου. Τώρα
μόνος σκοπός ἐκεῖνα τῆς ζωῆς μου,
ξολάφρωση γλυκιά γιά τήν καρδιά μου
πού τήν ἐκάψαν οἱ ἔργοιες. Κάλλιο ἄς χάσω
τό φῶς μου, τό κορμί μου, τήν πνοή μου.

ΜΗΔΕΙΑ

«Τόσο ἀγαπάει τά τέκνα του: Ναῖα,
μοῦ 'δείξε τή μεριά νά τόν λαβῶσω,
τόνε βαστάω». Ἄσε με, ὡς θά φεύγω,
τίς τελευταῖες ὀμήγειες νά τούς δώσω,
στερνή φορά νά τ' ἀγκαλιάσω· χάρη
θά σοῦ χρωστάω γι' αὐτό. Κι ἀκόμα τοῦτο
στερνά ζήτῶ· νά σβήσεις ἀπ' τό νοῦ σου
τά ὄσα εἶπα κάποτε πού ὁ πόνος
ἄφαντος μέ πλημμύριζε· ἄς κρατήσεις
τήν πιό καλύτερη γιά μένα μνήμη
καί τοῦ θυμοῦ τά λόγια ἄς ξεχαστοῦνε.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Τ' ἀπόδιωξα ἀπ' τή σκέψη μου ὄλα,

ἀδύνατον
διδάσκω λαό
(ἀποδείκνυται ἀπὸ
ἡρ.)

→ nefes

μά σέ παρακαλώ, τό θολωμένο
συγκράτησε μυαλό σου, γαλιγνέψου
στίς συμφορές Ξαλάφρωμα ή γαλήνη.

(Φεύγει.)

ΜΗΔΕΙΑ

"Εφυγε. "Ετσι λοιπόν; Φεύγεις Ξεχνώντας
έμέ και κάθε μου έργο; Κιόλας
μ' έβρησες απ' τή μνήμη; Δέ θά σβήσω
ποτέ. Και τώρα έμπρός. Μάζεψε πάσα
τέχνη και δύναμή σου. Από τούς φόνους
τό κέρδος σου είναι νά μή λογαριάσεις
κανένα φόνο πιά. Κι ή πανουργία
δέν ώφελει σχεδόν τούς φέρνω τρώμο.
'Εκει θά τούς χτυπήσω, όπου κανέναν
τίποτα δέν μπορεί νά τον φοβίσει.
Τώρα προχώρα, Μήδεια, τόλμα κι ό,τι
μπορείς ή δέν μπορείς αρχίνισέ το.
Πιστή μου βάρια έσύ, πού συντροφεύεις
τή θλίψη και τίς τόσες συμφορές μου,
βοήθα τά φτωγά μου σχέδια. Κάποιο
πέπλο λεπτό κατέχω, αιθέριο δώρο,
τού παλατιού στολίδι και τής χώρας,
δοσμένο από τον "Ηλιο για σημάδι
συγγένειας στον Αιήτη κι έχω ακόμα
μ' άστραφτερό χρυσάφι δουλεμένο
λαμπρό γιορντάκι του λαμού και χτένα
για τά μαλλιά χρυσή κι όλη πετροδία.
Τά δώρα τούτα οί γιοί μου θά τά πάνε
στή νύφη, ώστόσο πρώτα θά τά βάλω
στής μαγκής μου τέχνης τά βοτάνια.
Κάλεσε τήν Εκάτη και τίς κρύφies
θανάσιμες ν' αρχίσεις ίερουργίες"

τροφή
64470
64470

~ 67

ύψωσε τούς βαιμούς, οί φλόγες τώρα
τριζοβολουνε πιά μέσα στο σπίτι.

(Μπαίνουν μαζί μέσα.)

ΧΟΡΟΣ

Καιμά δύναμη τής φωτιάς,
κανείς ακράτητος άγέρας,
μήτε γοργόφρχτο κοντάρι
δέ φέρνει τόσο φόβο,
όσο γυναικία προδομένη
στον έρωτά της, πού απ' τό μίσος
καίγεται ολιάεφη.
μήτε ό Νοτιάς ό φορτωμένος
μέ σύννεφα, όταν κουβαλάει
τίς χειμωνιάτικες βροχές,
μηδέ κι όταν άφροκοπώντας
ό Δούναβης ξεχνύεται
γρομφίζοντας τίς γέφυρες
και πλημμυράει παντού.
μήτε κι όταν ό Ροδανός
όρμάει στη θάλασσα ή ακόμα
όταν οί καυτερές άχτίνες
τού ήλιου στιάζουνε τούς πάγους
μέσ στά ποτάμια κι ό Αϊμος,
στης άνοιξης τό φούντωμα,
λειώνει τά χιόνια.

Είμαι τυφή του έρωτα ή φωτιά,
όταν όργη τή συνδουλίζει.
κι ούτε πού νοιάζεται ή και θέλει
νά κυβερνιέται από τό νου,
κι ούδέ τό θάνατο φοβάται.
πάντα ποθεϊ νά όρμήσει ακόμα
και σέ γυμνά σταθιά.

~ 67 (Bridaite)
580
Sachal tava
Pala

διαβήτε δική του (επει)
+ 64470
Ευφροσύνη (φλοκάτες)
64470 (φλοκάτες)

~ 67
~ 67
(Συζήτηση: Στοιχισμός)
~ 67
~ 67

Audition of...
45
The "Fog" of...
~ 67

Τώρα σ' ένα σωρό κείτονται στάχτες
πατέρας και μαζί του ή θυγατέρα.

ΧΟΡΟΣ

Και μέ ποιόν τρόπο αὐτοί παγιδευτῆσαν;

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Μ' αὐτόν πού παγιδεύουν πάντα
τούς βασιλιάδες - μέ τά δῶρα.

ΧΟΡΟΣ

Ποιά πανουργία νά 'κρυβαν ἐκεῖνα;

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

Κι ἐμέ δέν τό χωράει ὁ νοῦς καί μ' ὄλο
πού τό τρανό κακό ἔχει γίνει, ὥστόσο
δέν εἶναι μπορετό νά τό πιστέψω.
Ποῖός μένει ἀκόμα χαλασμός; Σέ κάθε
μεριά τοῦ παλατιοῦ λυσσομανοῦσεν
ἀχόρταγῃ ἡ φωτιά, θαρρεῖς καί κάποιος
τήν πρόστάζε· γκρεμιστῆσαν τά πάντα
κι ἡ πόλι τρέμει ὀλακερῇ ἀπ' τό φόβο.

ΧΟΡΟΣ

Τίς φλόγες τό νερό θά σβήσει.

ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ

'Άλλο παράξενο καί θάμα ἐτοῦτο μέσα
στή συμφορά πού γίνηκε. Θεριεῦαν
μέ τό νερό οἱ φωτιές ὀλοένα κι ὅσο
τίς ἐμποδίζαν, τόσο παραπάνω
φούντωναν κι ἀπλωνόντουσαν ὀλοῦθε.

(Βγαίνει ἀπό τό σπίτι ἡ Μήδεια μέ τά δύο παιδιά τῆς
καί τήν Τροφό.)

ΤΡΟΦΟΣ

Γρήγορα φύγε, Μήδεια, ἀπ' τή χώρα
τοῦ Πέλοπα καί γύρεψε ἄλλους τόπους.

ΜΗΔΕΙΑ

'Εγώ νά ὑποχωρήσω; Μά κι ἄν εἶχα
φύγει, θά ξαναγύριζα γιά τοῦτο:

γιά ν' ἀντικρίσω τόν καινούργιο γάμο.

Γιατί, ψυχή μου, τρέμεις καί διστάζεις;

'Ο, τι καλό ξεκίνησες ἀκολουθεῖ.

'Η ἐκδίκησή σου τάχα πού γι' αὐτήνε

χαίρεσαι ξαφνικά σοῦ περισσεύει;

Τρελή, τόν ἀγαπᾷς καί τώρα ἀκόμα,

ἄν μοναχά σοῦ φτάνει αὐτό, νά μείνει

δίχως γυναικιά ὁ Ἰάσωνας. Καινούργιες

κι ἀγνωρες νά γυρέψεις τιμωρίες

κι ἔτσι τόν ἑαυτό σου νά ἐτοιμάσεις;

τό δικιο νά σβηστῆ, τήν ντροπή διώξε·

ἐκδίκησῃ δρασμένη ἀπό καθάρια

κι ἀθῶα χέρια διόλου δέν ἀξίζει.

Σμίξε μέ τό θυμό, τό λήθαργό σου

ζύπνα τον κι ἀπ' τοῦ στήθους σου τά βάρη

ἐκείνη τήν παλιά νά φανερώσεις

ἀδάμαστην ὄρη. Τήν κάθε φρίκη

πού κανες ὡς τά-τόρα ὀνόμασέ την

εὐσέβεια. Μπρός, ἀρχίνισε κι ἄς νιώσουν

πόσο μικρά, πόσο κοινά ἦταν ὄλα

τά ἐγκλήματα πού τότες εἶχα πράξει.

'Εγυμνάσα τό πάθος μου μ' ἐκεῖνα:

σάν τί τρανό μποροῦσαν νά τολήσουν

ἄμαθα χέρια; Τί μποροῦσε τάχα

ή κοριτσίστικη μανιά; Τώρα
ή Μήδεια εἶμαι κι ἔχει τό μναλό μου
μέ τή βόηθεια τοῦ κακοῦ μεστώσει.

Ἦταν ἐξάισιο, ἐξάισιο τότες, όταν
ἐκοψα τό κεφάλι τοῦ δερφοῦ μου,
όταν κοιμήτασα τό σώμα του, όταν
ἐκλεψα ἀπ' τόν πατέρα μου τό κρύφιο
μεγάλο μυστικό κι όταν τίς κόρες
ὄπλισα γιά νά σφάζουν τό γονιό τους.

Τά χέρια μου γνωρίζουν κάθε φρίκη
ὀργή μου, ποῦ πηγαίνεις, μέ τί ὄπλα
τό δολιρό σου ἐχθρό θές νά χτυπήσεις;
Τό ἄγριο πνεῦμα μέσα μου δέν ξέρω
τί λογαριάζει κι οὔτε ποῦ τολμάει

νά μοῦ τό φανερώσει ἀκόμα· ὠστόσο
ἤμουν ὀλότελα ἀμωλή στήν τόση
βιασύνη μου - μακάρι νά 'χε κι ἄλλα
παιδιά ὁ ἐχθρός μου ἀπό τήν παλασίδα.
"Ὅ, τι ἀπ' αὐτόν δικό μου τώρα ἀνήκει
στήν Κρέουσα. Μ' ἀρέσει αὐτός ὁ τρόπος
ἐνδίκησης, ἀξίζει, ναι, μ' ἀρέσει.

Καταλαβαίνω, πρέπει νά ετοιμάσω
γιά τό στενό τό φόνο τήν ψυχή μου.
Τέκνα, δικά μου κάποτε, ἦρθ' ἡ ὥρα
νά πληρώσετε σεις γιά τοῦ γονιοῦ σας
τά κριματά ὅλα. Ἡ φρίκη τήν καρδιά μου
ἀγγίζει, τό κορμί παγώνει, τρέμει
τό στῆθος μου. "Εσβησε ὁ θυμός, ἡ μάνα
ξαναγυρίζει, ἐχάθηγε ἡ γυναίκα.

Τό αἶμα τῶν παιδιῶν μου, αἶμα δικό μου
νά χύσω; "Αἴ ξέφρενη μανιά! Τέτοια
πράξη φοιχτή κι ἀνέγνωρη μακαριά μου·
βαρέ κακό τά δόλια νά πληρώσουν;
Γιατί ἔχουνε τόν Ἰάσονα πατέρα
κι ἀκόμα πιό πολύ τή Μήδεια μάνα.

Δέν εἶναι πιά δικά μου, νά χαθοῦνε
ν' ἀφανιστοῦν; - μά εἶναι δικά μου. Σφάλμα
δέν τά βαραίνει ἡ φταίξιμο κανένα,
τό παραδέχομαι εἶναι ἄθωα, μά ἦταν
κι ὁ δδερφός μου ἄθωος. "Αχ! ψυχή μου,
γιατί φτεροκοπάς; Γιατί τά δάκρυα
στά μάγουλά μου πλημμυρίζουν κι ἔτσι
διβουλη μέ ξεσέρνουν δῶθε κείθε

ἔρωτας καί θυμός; Γά 'χω χαμένα,
μιά ὀρμη διπλή μέ συνταράζει κι ὅπως
ἀνεμοι ἀντίμαχοι φυσοῦν μέ λύσσα
καί συμπταλεύοντας παντοῦ σπικιώνουν

τά κύματα στίς θάλασσες φουρτούνα
καί βράζει ὅλο τό πέλαγο, παρόμοια
μοῦ δέρνεται ἡ καρδιά. Τό θυμό διώγει
ἡ ἀγάπη στά παιδιά μου κι αὐτήν πάλι
τήν κυνηγᾷ ὁ θυμός. Χάσου, ὦ! μανιά,
μπρός ἀπ' τῆς μάνας τή λαχτάρα. "Ὡ! τέκνα,
μόνη παρηγοριά τοῦ συντριμμένου

σπιτιοῦ μου, ἐλάτε ἐδῶ στήν ἀγκαλιά μου.
"Απείραχτα ὁ γονιός σας νά σᾶς πάρει,
ἀφοῦ ἔτσι σᾶς κρατάει κι ἡ μάνα. Ὡστόσο
μέ πνίγουν τό φευγιά μου κι ἡ ἐξορία.

Νά, τώρα κίολας, μέσ' ἀπό τόν κόρφο
θά μου τ' ἀρπάξουν ἀσταλαχτα, ὡς θά κλαῖνε,
καθώς θά μέ φιλοῦν καί θά βογγοῦνε.

Τότε ἄς χαθοῦν γιά τόν πατέρα, ἄν εἶναι
χαμένα γιά τή μάνα τους. Φουρντάνει
ξανά ἡ μανιά, τό μίσος μου κοχλάζει
κι ἡ ἀγρία παλιά Ἐρινυά πάλι

τό ἀπρόθυμο γυρεύει χέρι μου. "Ὅπου
μέ πᾶς, ὀργή μου, ἀκολουθῶ. Μακάρι
τῆς Νιόβης τῆς περήφανης οἱ τόσες
γέννες δικές μου νά 'ταν, νά γεννοῦσα
δύο φορές ἐφτά γιούς. "Εκαίνα δύο

Μη· ἡγγεῖλας οἶ' ἡγγεῖλας· οὐ σέ μέμφομαι.
 Πα· τί δαὶ κατηφέεις ὄμμα καὶ δακρυρροεῖς;
 Μη· πολλή μ' ἀνάγκη, πρέσβυ· ταῦτα γὰρ θεοὶ
 κἀγὼ κακῶς φρονοῦσ' ἐμιχωνησάμην.
 Πα· θάρσει· κάτει τοι καὶ σὺ πρὸς τέκνων ἔτι.
 Μη· ἄλλους κατάξω πρόσθεν ἢ τάλαυ' ἐγώ.
 Πα· οὔτοι μόνη σὺ σὼν ἀπεξέγγης τέκνων·
 κοίφως φέρεω χρῆθιτὸν ὄντα συμφορᾶς.
 Μη· ὄρασσω τὰδ'· ἀλλὰ βαιῦνε δωμάτων ἔσω
 καὶ παισὶ πόρσυν' οἶα χρῆ καθ' ἡμέραν,
 ὧ τέκνα τέκνα, σφῶν μεν ἔσσι διη πόλις
 καὶ δῶμ', ἐν φῖ, λιπόντες ἀθλιῶν ἐμέ,
 οἰκῆσεν' αἰεὶ μητρός ἐστερημένοι.
 ἐγὼ δ' ἔς ἄλλην γαῖαν εἶμι διη φυγᾶς,
 πρὶν σφῶν δυνάσθαι κἀπιδεῖν εὐδαίμονας,
 πρὶν λέκτρα καὶ γυναικὰ καὶ γαμηλίους
 εἰπὺς ἀγγῆλαι λαμπάδας τ' ἀνωσχεθεῖν.
 ὧ δυστάλαινα τῆς ἐμῆς αὐθαδίας.
 ἄλλως ἄρ' ἤμας, ὧ τέκν', ἐξεθρεψάμην,
 ἄλλως δ' ἐμόχθων καὶ κατεξάνθην πόνους,
 στερρᾶς ἐνεγκοῦσ' ἐν τόκοις ἀλγυδιόνας.
 ἢ μὴν ποθ' ἢ δύστηνος εἶχον ἐλπίδας
 πολλὰς ἐν ἤμιν, γηροβοσκίσειν τ' ἐμὲ
 καὶ καθθαοῖσαν χερσὶν ἐν περιστελεῖν,
 ζῆλωτὸν ἀνθρώπουσι· νῦν δ' ὄλωλε διη
 γλυκεῖα φροντίς· σφῶν γὰρ ἐστερημένη
 λυπρὸν διάξω βίον ἀλγεωνῶν τ' ἐμοί.
 ἤμεῖς δὲ μητέρ' οὐκέτ' ὄμμασιν φίλοις
 ὄψεσθ', ἐς ἄλλο σχῆμ' ἀποστάντες βίου.

1015

1020

1025

1030

1035

ΜΗ· Ἀνήγγειλες ὅσα ἀνήγγειλες. Δέν σέ κακολογῶ.
 ΠΑΙ· Γιατί τότε τό βλέμμα στό χῶμα ἔχεις καί δακρυρροεῖς;
 ΜΗ· Ἀπό ἀνάγκη μεγάλη πιέζομαι, γέροντα. Ὅλα αὐτά
 οἱ θεοὶ κι ἐγὼ στήν ἀφροσύνη μου μέσα ἐμιχωνεῦθηκα.
 ΠΑΙ· Θάρρος, Μήδεια. Τά παιδιά, μιὰ μέρα θά σέ φέρουν πίσω.
 ΜΗ· Δυστυχία μου! Πρωτύτερα ἄλλους θά στεῖλω ἐγὼ μακριά.
 ΠΑΙ· Δέν εἶσαι μόνη πού χόρισες ἀπό τά παιδιά σου.
 Ὅντας θνητοί,
 πρέπει μέ μέτρο νά ὑπομένουμε τίς συμφορές μας.
 ΜΗ· Ἐτσι θά πράξω. Τώρα πήγαινε μέσα καί φρόντισε
 γιά τίς καθημερινές ἀνάγκες τῶν παιδιῶν.
 Ὅ παιδιά, παιδιά μου! Ἐχετε τώρα πόλη δική σας
 καί σπίτι. Γιά πάντα ἐκεῖ θά κατοικήσετε,
 ἀφήνοντάς με τή μάνα σας μόνη καί στερημένη.
 Πορεύομαι ἐγὼ ἐξόριστη σέ ἄλλη χώρα
 προτοῦ σᾶς χωρῶ καί σᾶς δῶ νά εὐτυχεῖτε.
 Προτοῦ δῶ τοὺς γάμους καί τίς γυναικες σας.
 Δέν θά στολίσω ποτέ τή γυφικὴ σας παστάδα.
 Λαμπάδες τοῦ γάμου σας δέν θά ὑψώσω.
 Ὅ ἐγὼ ἢ πολυπάθη μέσ στή δική μου ἀλαζονεία!
 Μάταια σᾶς ἀνέθρεψα, ἀγόρια μου.
 Μάταια μόχθησα καί ξέφωτισα μέσα στά βάσανα
 φορτωμένη μέ τῆς γέννας τοὺς ἀκαμπτους πόνους.
 Ἀλήθεια ἢ δόστυχη εἶχα γιά σᾶς ἐλπίδες πολλές,
 νά μέ γηροκομήσετε καί στοῦ θανάτου τὴν ὥρα
 ὀραῖα νά μέ στολίσετε μέ τὰ χέρια σας--
 τῶν ἀνθρώπων ἀπῶτατη ἐπιθυμία.
 Καί τώρα χάθηκε, πάει ἡ γλυκεῖά ἢ φροντίδα.
 Μέ τή δική σας στέρηση θά ζήσω βίω λύπης καί πόνου.
 Ὅ μάτια μου ἐσεῖς ἀναπνεύνα

1020

1030

φεῦ φεῦ· τί προσδέρκεσθέ μ' ὄμμασιν, τέκνα; 1040
τί προσγελᾶτε τῶν πανύστατον γέλων;
αἰᾶ· τί δράσω; καρδία γὰρ οἴχεται,
γυναικες, ὄμμα φαιδρὸν ὡς εἶδον τέκνων.
οὐκ ἂν δυναίμην· χαιρέτω βουλευμένα
τὰ πρόσθεν· ἄξω παῖδας ἐκ γαίας ἔμοῦς.
τί δεῖ με πατέρα τῶνδε τοῖς τούτων κακοῖς
λυποῦσαν αὐτῆν δις τόσα κτᾶσθαι κακά;
οὐ δὴτ' ἔγωγε· χαιρέτω βουλευμένα.
καίτοι τί πάσχω; βούλομαι γέλωτ' ὀφλεῖν
ἐχθροὺς μεθέστα τοὺς ἔμοῦς ἀζημίους;
τολμητέον τᾶδ'. ἀλλὰ τῆς ἔμης κάκης,
τὸ καὶ προσέσθαι μαλθακοὺς λόγους φρενί.
χωρεῖτε, παῖδες, ἐς δόμους. ὄψω δὲ μὴ
θέμις παρεῖναι τοῖς ἔμοῖσι θήμασι.
αὐτῶ μελήσει· χεῖρα δ' οὐ διαφθερῶ.
ἄ ἄ.

μὴ δῆτα, θυμέ, μὴ σὺ γ' ἐργάση τᾶδε·
ἔασον αὐτοὺς, ὦ πάων, φείσθαι τέκνων·
ἐκεῖ μεθ' ἡμῶν ζῶντες εὐφρανοῦσί σε.
μὰ τοὺς παρ' Αἰδῆ νερτέρους ἀλάστορας,
οὔτοι ποτ' ἔσται τοῦθ' ὅπως ἐχθροὺς ἐγὼ
παῖδας παρήσω τοὺς ἔμοῦς καθυβρίσαι.
[πάντως σφ' ἀνάγκη καθθανεῖν· ἐπεὶ δὲ χρῆ,
ἡμεῖς κτενοῦμεν οὔπερ ἐξεφύταμεν.]
πάντως πέπρακται ταῦτα κοῦκ ἐκφεύζεται.

1040 μ'] ἐμ' B (corr. B²): om. V τέκνα L P B: φίλοις A V
1043 φαιδρὸν] τερπιδὸν B et Haun. 1046 με om. A 1048 γρ.
πᾶσομαι βουλευμάτων Σ B 1053 προσέσθαι Badham: πρόσθαι
codd. φρενί L P Σ: φρενός A V B I 1054 θύμασιν L P:
δόμασιν A V B I 1056 super ἄ ἄ suprascr. ὦ ἄ A μὴ σὺ γ'
L P: μήποτ' A V B τῶδε L P B v: τῶδε A V 1058 σε] με V
1059 ἄδῃ V B: ἄδην A L P v 1060 πῶθ' V: γρ. πῶς v: πῶθ' A
τῶθθ'] τῶθ' V: γρ. τῶθ' ὄ v 1062, 1063 del. Pierson: extant in
P²: cf. 1240, 1241 1064 κτενοῦμεν A' L P: κτανοῦμεν V B et
sine dubio A 1064 πέπραται L v

Κι ἐσεῖς παιδιά μου! Καλά παιδιά!
Γιατί στά μάτια βαθιά μέ κοιτάτε;
Γιατί γλωκὰ μου γελᾶτε τὸ ὑστάτο γέλιο;

Ἄλλιμονο! Τί κάνω; Λύθηκε ἡ καρδιά μου, γυναικες,
ἀντικρύζοντας τὸ φαιδρὸ πρόσωπο τῶν ἀγοριῶν μου.
Δέν θά μπορέσω. Χαίρετε σχέδιά μου παλαιά.
Τὰ παιδιά μου ἔξω ἀπὸ τούτη τῆ χώρα θά ὀδηγήσω.
Τὸν πατέρα τους γιατί νά λυπήσω μέ τὸν χαμὸ τους
κι ἐγὼ δύο φορές τόσα νά ἀποκτήσω κακά;
Καθόλου δέν πρέπει. Στὸ καλὸ πηγαίνετε, σχέδια.

Κι ὅμως τί μοῦ συμβαίνει;
Θεῶ λουπὸν ἀτιμώρητους τοὺς ἐχθροὺς μου νά ἀφήσω
νά γελοῦνε εἰς βάρος μου;

Ἄφειλω τόλμη νά δεῖξω. Ὡ πόση δειλία
νά ἐπιτρέψω στήν καρδιά μου γλυκόλογα!
Ἐμπρός παιδιά. Μέσα! Στὸ σπῆτι! Καὶ ὅποιοι
πιστευεὶ πῶς ἀνόσιο εἶναι στίς δικές μου θυσίες
νά παρευρίσκειται, ἄς φροντίσει ὁ ἴδιος.
Τὸ δικό μου χέρι δέν θά δεῖξει ἀδυναμία.
Ἄ! Ἄχ!

Ψυχὴ μου, ψυχὴ μου, ποτέ! Μὴ ἐκτελέσεις ποτέ τέτοιο ἔργο.
Ἄφησε τὰ παιδιά σου, ὦ δύστυχῃ. Λυπήσου τοὺς γιούς σου.
Θά σέ εὐφραίνουν ζώντας μαζί σου ἀκόμη καὶ στήν ἐξορία.
Μὰ τοῦ Ἄδῃ τοὺς δαίμονες τοὺς τιμωροὺς
ἔτσι ποτέ δέν θά γίνει. Δέν θά ἀφήσω ποτέ τοὺς ἐχθροὺς
νά ταπεινώσουν τὰ δικά μου παιδιά.
Ἐξάπαντος ὅλα θά γίνουν. Δέν ὑπάρχει διαφυγή.

-φτωχιά ή εκδίκηση μου— αλλά μου φτάνουν
για τό γονιό και για τόν αδερφό μου.

Τό ακράτητο αυτό σμάρι που πηγαίνει
των Ήρινύων; Ποιόν ζητάει; Ζωσιμένο
φωτιές σέ ποιόν είναι έτοιμο νά πέσει;

Σέ ποιόν τούς αίματόβαφους πυροσούς της
αυτή του Άδη ή συντροφιιά θά ρίξει;

"Ένας πελώριος δράκοντας σφυρίζει,
καθώς βαρύ μαστήγιο τόν χτυπάει.

Ή Μέγαυρα μέ τό θαμπό δουλό της
για ποιόν ψάχνει; Ποιός ίσκιος μέ ζητώνει

άβέβαιος μέ τό σώμα του κοιμάτια;

Ο αδερφός μου, εκδίκηση γυρευει.
Γιά όλα θά πληρώσω. Τίς φωτιές σας

στά μάτια μου βυθίστε, τό κορμί μου
κάψτε, ξεσίστε, νά, στις Ήρινύες

ολάνοιχτο τό στῆθος μου. Αδερφέ μου,
πρόσταξε τίς θεές της τιμωρίας

και τά φριχτά φαντάσματα νά φύγουν
ήμερωμένα για τόν Κάτω Κόσμο.

μονάχη μου άφησέ με και τό χέρι
πού σφίγγει τό μαχαίρι οδήγησέ το.

Μέ τά σφαχτάρια τούτα εξευμενίζω
τόν ίσκιό σου.

(Σκοπώνει τό ένα παιδί.) — Σέ τόν έμπεδο
Ο άχός αυτός τί νά ναι;

Πάironου τά όπλα κάπτοι και γυρεύουν
νά μ' άφανίσουν. Θ' άνεβώ στη στέγη

τήν πιο ψηλή του παλατιού, τί άκόμα
δέν τέλειωσα τό φόνο. Έλα μαζί μου.

Και τό δικό σου σώμα έγώ θά σύρω.
Τώρα, ψυχή μου, έμπρός. Κρυφό δέν πρέπει

τό άγριο θάρρος σου νά μείνει. δείξε
σ' όλο τόν κόσμο τί μπορείς νά κάμεις.

960

Handwritten notes:
Παλιό ποίημα
στο σπινθηρογράφο
από το 1910
Από το 1910
Παλιό ποίημα
στο σπινθηρογράφο
από το 1910
Από το 1910

970

Handwritten notes:
Ανεβώ στη στέγη
(αυτομύκη)

(Φεύγει παίρωντος τό σκοτωμένο και τό ζωντανό παιδί της.
Μπαίνει ο Ίάσωνας μέ μερικούς άπλίτες.)

ΙΑΣΩΝΑΣ

Καθένας πού τόν θλίβει ή δυστυχία
του βασιλιά γρήγορα έδώ νά τρέξει
και τή μαστόρισα της φρένης τούτης
νά πιάσουμε. Γενναίοι μου στρατιώτες,
γυρίστε κατά δώ όλα τά κοντάρια
και όλο τό σπίτι φέρτε το άνω κάτω.

980

ΜΗΔΕΙΑ (Πάνω στη στέγη του παλατιού.)

Τώρα τά σκῆπτρα μου έχω ξαναπάρει,
τόν αδερφό και τόν πατέρα, οί Κόλχοι
τό άτίμητο κρατούνε πάλι κούρσοι,
τό δέρμα τό χρυσόμαλλο, κροδίτζο
ξανά τή δύναμη της βασιλείας
και τή χαμένη εκείνη παρθενιά μου.

Θεότητες καλές σ' έμένα, ώ! μέρα
χαμόσυνη και ώ! γάμει! Έμπρός προχώρα
τό έργο τέλειωσε, ή εκδίκηση όχι
ξετέλειε μ' αυτήν, άφού τήν έχεις
στά χέρια σου. Γιατί ξαργείς, ψυχή μου;

Τώρα πού τό μπορείς, γιατί διαστάξεις;
Έσβήστηκε ο θυμός. Ντροπή και θλίψη
νιώθω γι' αυτές τίς πράξεις. Τι έχω κάνει,
ή δυστυχη, άχ! ή δυστυχη. Παρόλο
πού μετανιώνω, τό 'πράξα. Μεγάλη
χαρά μέ διαπερνάει άθελήγητά μου
και νά, φουντώνει. Μου 'λειπε μονάχα

αυτό: νά γίνει έτούτος θεατής μου.
"Όσα έχω κάμει τώρα τά λογιάζω
σαν ένα τίποτα: κάθε φοιχητή μου
πράξη πού αυτός δέν είδε είναι χαμένη.

990

ΙΑΣΟΝΑΣ

Νά τ'ηνε, σκύβει ἀπ' τὴν ψιγλή τῆς στέγης
κορφῆ. Γοργά φωτιά νά φέρει κάποιος
ἐδῶ, γιά νά καεῖ μέσα στίς φλόγες.

ΜΗΔΕΙΑ

Ἰάσονα, γιά τὰ παιδιὰ σου τώρα
μιά νεκρικὴ ἀναψε πυρὰ καὶ τάφο
νά χτίσεις· ἡ γυναίκα σου ἀπὸ μένα
κι ὁ πεθερός σου εἶναι θαμμένοι κιδίλας
μὲ τίς πρεποῦμενες τιμές· ὁ γιός σου ἐτοῦτος
βρῆκε τὴ μοίρα του, σ' αὐτόν πού βλέπεις
θὰ τοῦ δωρίσω μιά παρβόμια τύχη.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Γιά τούς θεούς, γιά κάθε μας φευγάλα
καὶ γιά τὸν ἔρωτά μας πού καθόλου
ποτέ μου δέν τὸν πρόδωσα, τό γιό μας
σπλαχνίσου κι ἂν ὑπάρχει κάποιο κρέμα,
εἶναι δικό μου, ἐμέ νά θανατώσεις·
τό ἔνοχο κεφάλι μου ἔλα κόψε.

ΜΗΔΕΙΑ

Ἐκεῖ θὰ μπήξω τὸ μαχαίρι μου, ὅπου
δέ θέλεις, ὅπου σέ πονάει. Τώρα
φεῦγα, περήφανε, ἄφησε τίς μάνες
καὶ γύρεψε νά πάρεις νέα κορίτσια.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Αὐτός ὁ γάμος μου εἶναι τιμωρία.

ΜΗΔΕΙΑ

Ἄμα τὸ χέρι ἐτοῦτο εὐχαριστιόταν

1000

μονάχα μ' ἓνα φόνο, ἄλλον κανένα
δέ θά ζητοῦσε· δύο ἔχω σκοτώσει·
κι ὁμῶς δέ φτάνουν καν γιά νά γλυκάνουν
τὸ πάθος μου. Ἄν κρυβόταν κάποιος
στή μήτρα μου δικό σου σπέρμα ἀκόμα,
θὰ τὸ ξερίζωνα μὲ τὸ μαχαίρι.
καὶ θὰ ρίχνα τὰ σπλάγχνα μου μπροστά σου.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Τὸ ἔργο πού ἀρχισες ξετέλεπέ το
- περισσότερο δέ θά παρακαλέσω.
Μόνο ἀργιότρησε τὴν τιμωρία.

ΜΗΔΕΙΑ

Μανία μου, τὴν ἐκδικησὴ σου, δίχως
καμιά βιασύνη, ἀπόλαυσέ τ'ην, εἶναι
δικιά μου ἡ μέρα· τὸ δοσμένο χρόνο
θὰ μεταχειριστῶ καταπιῶς θέλω.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Ἄκαρδη, σκότωσέ με.

ΜΗΔΕΙΑ

Συμπόνια μοῦ γυρεύεις νά σοῦ δείξω
- ὥραϊα, τέλειωσε καὶ τοῦτο.
(Σκοπώνει καὶ τὸ ἄλλο παιδί.)

Ἔ! πάθος,

δέν ἔχω πιό πολλά νά σοῦ προσφέρω
γιά νά σέ μαλακώσω. Ἐδῶ νά στρέψεις,
ἀχάριστε Ἰάσονα, τὰ μάτια.
Ἄναγνωρίζεις τὴ γυναίκα σου; Ἔτσι
συνήθεια τὸ ἔγω ἐγὼ νά φεύγω. Μέσα
στόν οὐρανὸ ξανοίγεται ἓνας δρόμος·

1020

δύο δράκοντες τό λεπιδοντυμένο
λαϊμό τους βάζουν στό ζυγό. Νά, πάρε,
πατέρα, τά παιδιά σου.

(Τού πέταει τά πτώματα τῶν δύο παιδιῶν.)

Θά ὀδηγήσω

τό φτερωτό μου ἀμάξι στόν ἀέρα.

ΙΑΣΟΝΑΣ

Μές στις ἀπλόχωρες τοῦ αἰθέρα τράβα
τίς στράτες κι ὅπου πᾶς γά τό φωνάξεις
πῶς δέν υπάρχουν θεοί.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Lucina στό πρωτότυπο· λατινική Ἄρτεμη, θεά τοῦ γάμου.
2. Ὁ τιμονιέρης τῆς μυθικῆς Ἀργῶς.
3. Ὁ Ποσειδῶνας.
4. Οἱ Ἐρινύες.
5. Οἱ θεοί.
6. Τόν Ἰάσονα.
7. Τήν Κρέουσα, ἡ Γλαύκη, κόρη τοῦ νέου πεθεροῦ τοῦ Ἰάσονα Κρέοντα.
8. Τόν Πελία.
9. Υἱάδες, Ἀμάθεια, Δράκοντας, Βοώτης, οἱ ἀστερισμοί.
10. Οἱ Συμπληγάδες.
11. Τό χρυσόμαλλο δέρας.
12. Τόν Ἄψυρτο.
13. Τόν Πελία.
14. Ὁ Ὀρφάας.
15. Τοῦ ἦταν γνώριμη ἡ Στύγα, γιατί εἶχε ξαναπαῖει ζιγτώντας τήν Εὐρυ-
δικη.
16. Τόν Ζήτη καί τόν Κάλαιη.
17. Τόν Περικλύμενο.
18. Ὁ βαμμένος χιτώννας μέ τό φαρμακωμένο αἶμα τοῦ κένταυρου Νέο-
σου.
19. Ὁ περίφημος Καλυδώνιος κάπρος.
20. Νεαρός πανέμορφος φίλος τοῦ Ἡρακλῆ. Τόν ἀρπάξαν οἱ νόμφοι μιάς
λίμνης, ἐρωτευμένες μαζί του.
21. Γίος τοῦ Ἀπόλλωνα πού ἐλάμβε μέρος στην Ἀργοναυτική ἐκστρατεία.
πέθανε λαβωμένος ἀπό ἀγριόχοιρο.
22. Θεσσαλός μάντης· πῆρε μέρος στην Ἀργοναυτική ἐκστρατεία.
23. Ὁ Παλαμήδης.
24. Ὁ γνωστός ἀστερισμός.